

Ramunė Dambrauskaitė Muralienė

Švedų kalbos gramatika

MOKOMOSIOS KNYGOS
16
SCANDINAVISTICA VILNENSIS

Ramunė Dambrauskaitė Muralienė

Švedų kalbos gramatika

Vilniaus universiteto
Skandinavistikos centras

Ramunė Dambrauskaitė Muralienė

Švedų kalbos gramatika

Mokomoji knyga

VILNIUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

2022

Apsvarstė ir rekomendavo išleisti
Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto taryba
(2020 m. liepos 2 d., protokolo Nr. (1.2 E) 180000-TP-8)

Recenzentai:

dr. Birutė Spraunienė (Vilniaus universitetas)
Joana Pribušauskaitė (Vilniaus universitetas)

Knygos rengimas iš dalies finansuotas
Norvegijos finansinio mechanizmo lėšomis

Norway
grants

Knygos leidimą rėmė
Švedijos ir Lietuvos bendradarbiavimo fondas

Sweden-Lithuania
Cooperation Fund

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

ISSN 2029-2112

ISBN 978-609-07-0688-6 (spausdinta knyga)

ISBN 978-609-07-0689-3 (skaitmeninis PDF)

<https://doi.org/10.15388/ScandinavisticaVilnensis.2022.1>

© Ramunė Dambrauskaitė Muralienė, 2022

© Vilniaus universitetas, 2022

TURINYS

Pratarmė	9
1. DAIKTAVARDIS (<i>Substantiv</i>)	11
1.1. Daiktavardžio giminė	12
1.2. Apibrėžtumas	15
1.2.1. Daiktavardžio nežymimoji forma	17
1.2.2. Daiktavardžio žymimoji forma	23
1.3. Daiktavardžio skaičius	32
1.3.1. Daiktavardžių grupės	32
1.3.2. Skolinių daugiskaita	39
1.3.3. Netaisyklingai sudaroma daugiskaita	40
1.4. Genityvas (<i>Genitiv</i>)	41
2. BŪDVARDIS (<i>Adjektiv</i>)	45
2.1. Būdvardžių derinimas	46
2.1.1. Gramatinis derinimas	47
2.1.2. Semantinis derinimas	49
2.1.3. Netaisyklingai kaitomi būdvardžiai	50
2.1.4. Nekaitomi būdvardžiai	54
2.2. Būdvardžio formų vartojimas	55
2.2.1. Nežymimosios formos vartojimas	56
2.2.2. Žymimosios formos vartojimas	58
2.3. Laipsniavimas	61
2.3.1. Laipsniavimas, pridėdant priesagą	61
2.3.2. Laipsniavimas, pridėdantrieveiksmius <i>mer</i> ir <i>mest</i>	65
2.3.3. Būdvardžių laipsnių vartojimas	66
3. ĮVARDIS (<i>Pronomen</i>)	70
3.1. Asmeniniai įvardžiai (<i>Personliga pronomen</i>)	71
3.2. Savybiniai įvardžiai (<i>Possessiva pronomen</i>)	74
3.3. Savybiniai sangrąžiniai įvardžiai (<i>Reflexiva possessiva pronomen</i>)	75

3.4.	Santykiniai įvardžiai (<i>Relativa pronomen</i>)	77
3.4.1.	Santykinis įvardis <i>som</i>	77
3.4.2.	Kiti santykiniai įvardžiai	78
3.5.	Parodomieji įvardžiai (<i>Demonstrativa pronomen</i>)	80
3.6.	Apibrėžiamieji įvardžiai (<i>Determinativa pronomen</i>)	83
3.7.	Klausiamieji įvardžiai (<i>Interrogativa pronomen</i>)	83
3.8.	Neapibrėžiamieji įvardžiai (<i>Indefinita pronomen</i>)	84
3.9.	Sangražinis įvardis <i>sig</i> (<i>Reflexivt pronomen sig</i>)	87
3.10.	Savitarpio įvardis <i>varandra</i> (<i>Reciprokt pronomen varandra</i>) ..	88
4.	SKAITVARDIS (<i>Räkneord</i>)	90
4.1.	Kiekiniai skaitvardžiai (<i>Grundtal</i>)	91
4.2.	Kelintiniai skaitvardžiai (<i>Ordningstal</i>)	94
5.	VEIKSMAŽODIS (<i>Verb</i>)	96
5.1.	Veiksmažodžio formos	97
5.1.1.	Liepiamoji nuosaka (<i>Imperativ</i>)	99
5.1.2.	Tariamoji nuosaka (<i>Konjunktiv</i>)	100
5.1.3.	Bendratis (<i>Infinitiv</i>)	101
5.1.4.	Esamasis laikas (<i>Presens</i>)	103
5.1.5.	Būtasis laikas (<i>Preteritum</i>)	104
5.1.6.	Esamasis atliktinis laikas, arba perfektas (<i>Presens perfekt</i>) ...	105
5.1.7.	Būtasis atliktinis laikas, arba pluskvamperfektas (<i>Pluskvamperfekt, preteritum perfekt</i>)	106
5.1.8.	Būsimasis laikas (<i>Presens futurum</i>)	107
5.1.9.	Praeities būsimasis laikas (<i>Preteritum futurum</i>)	108
5.1.10.	Esamojo laiko dalyvis (<i>Presens particip</i>)	109
5.1.11.	Būtojo laiko dalyvis (<i>Perfekt particip</i>)	110
5.2.	Veiksmažodžio laikų derinimas (<i>Tempusharmoni</i>)	112
5.3.	Veiksmažodžio grupės	114
5.3.1.	Pirmoji grupė	114
5.3.2.	Antroji grupė	115

5.3.3. Trečioji grupė	117
5.3.4. Ketvirtoji grupė	118
5.3.5. Netaisyklingieji veiksmažodžiai	126
5.4. Neveikiamoji rūšis (<i>Passiv form</i>)	127
5.5. Veiksmažodžiai su galūne -s	128
5.6. Sangražiniai veiksmažodžiai (<i>Reflexiva verb</i>)	130
5.7. Modaliniai veiksmažodžiai (<i>Modala hjälverb</i>)	131
5.7.1. Modalinis veiksmažodis <i>bör</i>	133
5.7.2. Modalinis veiksmažodis <i>får</i>	134
5.7.3. Modalinis veiksmažodis <i>kan</i>	134
5.7.4. Modalinis veiksmažodis <i>lår</i>	135
5.7.5. Modalinis veiksmažodis <i>måste</i>	136
5.7.6. Modalinis veiksmažodis <i>må</i>	137
5.7.7. Modalinis veiksmažodis <i>ska(II)</i>	137
5.7.8. Modalinis veiksmažodis <i>vill</i>	138
5.7.9. Modalinis veiksmažodis <i>tör</i>	139
5.7.10. Kiti modaliniai veiksmažodžiai	139
5.8. Tranzityviniai ir intransityviniai veiksmažodžiai	140
5.9. Sudurtiniai ir fraziniai veiksmažodžiai	140
6. PRIEVEIKSMIS (<i>Adverb</i>)	145
6.1. Laikorieveiksmiai (<i>Tidsadverb</i>)	146
6.2. Vietosrieveiksmiai (<i>Rumsadverb</i>)	147
6.3. Būdorieveiksmiai (<i>Sättsadverb</i>)	148
6.4. Laipsniorieveiksmiai (<i>Gradadverb</i>)	149
6.5. Modaliniairieveiksmiai (<i>Modala adverb</i>)	149
6.6. Rieveiksmių laipsniavimas	151
7. PRIELINKSNIS (<i>Prepositioner</i>)	153
7.1. Vietosrielininksniai (<i>Rumsprepositioner</i>)	154
7.2. Laikoprielininksniai (<i>Tidsprepositioner</i>)	155

8.	JUNGTUKAS (<i>Konjunktioner</i>)	162
8.1.	Sujungiamieji jungtukai (<i>Konjunktioner</i>)	163
8.2.	Prijungiamieji jungtukai (<i>Subjunktioner</i>)	165
9.	ŽODŽIŲ TVARKA SAKINYJE (<i>Ordföljd</i>)	169
9.1.	Žodžių tvarka pagrindiniame sakinyje (<i>Ordföljd i huvudsats</i>)	169
9.1.1.	Teiginys (<i>Påståendesats</i>)	175
9.1.2.	Klausimas (<i>Frågesats</i>)	176
9.1.3.	Raginimas (<i>Uppmaningssats</i>)	177
9.1.4.	Šalutinis sakinys – pagrindinio sakinio dalis (<i>Bisats som en del av huvudsats</i>)	177
9.2.	Žodžių tvarka šalutiniame sakinyje (<i>Ordföljd i bisats</i>)	178
10.	PAGRINDINĖS SKYRYBOS TAISYKLĖS (<i>Huvudreglerna för interpunktion</i>)	182
10.1.	Taškas (<i>Punkt</i>)	182
10.2.	Klaustukas (<i>Frågetecken</i>)	182
10.3.	Šauktukas (<i>Utropstecken</i>)	183
10.4.	Kablelis (<i>Komma</i>)	184
10.5.	Dvitaškis (<i>Kolon</i>)	187
10.6.	Kabliataškis (<i>Semikolon</i>)	188
10.7.	Kabutės (<i>Citattecken</i>)	189
10.8.	Brūkšnelis (<i>Bindestreck</i>)	190
10.9.	Brūkšnys (<i>Tankstreck</i>)	191
10.10.	Daugtaškis (<i>Tre punkter</i>)	192
	Dažniausių švedų kalbos netaisyklingųjų veiksmažodžių formų sąrašas	194
	ŠALTINIAI	200
	RODYKLĖ	202

Pratarmė

Praktinė *Švedų kalbos gramatika* – mokomoji knyga, visų pirma, skirta aukštųjų mokyklų studentams, studijuojantiems švedų kalbą. Knyga taip pat skirta visiems, kurie švedų kalbos mokosi kursuose ar savarankiškai, domisi šia kalba, taip pat švedų kalbos mokytojams.

Gramatika yra *Scandinavistica Vilnensis* mokomųjų knygų serijos dalis. Šioje serijoje išleistas ir „Švedų–lietuvių kalbų žodynelis. Svensk–litauiskt lexikon“ (Ė. Sausverde ir R. Dambrauskaitė-Murailienė (sud.), Vilnius: Tyto alba, 2012). Tikiuosi, kad abi knygos bus naudingos visiems besimokantiems švedų kalbos ar ieškantiems papildomos informacijos apie šios kalbos žodžių reikšmes ar gramatikos reiškinius. Žodynelio ir gramatikos rankraščio rengimą iš dalies rėmė Norvegijos finansinis mechanizmas, finansavęs projektą „Norvegų ir kitų skandinavų kalbų studijų plėtra Vilniaus universitete“, kurio metu Skandinavistikos centre buvo rengiamos Šiaurės šalių kalbų gramatikos ir žodynai. Gramatikos leidybą rėmė Švedijos ir Lietuvos bendradarbiavimo fondas (*Sweden–Lithuania Cooperation Fund*).

Pagrindinės gramatikos sąvokos knygoje nėra aiškinamos – daroma prielaida, kad skaitytojui šios sąvokos žinomos. Aptariant teorinius dalykus, vartojami įprasti gramatikos terminai, vengiama pernelyg specifinių lingvistinių sąvokų. Jei šios sąvokos būtinos, siekiama jas paaiškinti kuo paprasčiau. Greta lietuviškų gramatikos terminų nurodomi švediški jų atitikmenys, kad skaitytojas, norėdamas pagilinti žinias, lengvai galėtų šiuos terminus rasti švedų kalba parašytose gramatikose.

Gramatika gausiai iliustruota švedų kalbos pavyzdžiais, jie išversti į lietuvių kalbą. Knygoje daug lentelių ir schemų, skirtų mokymui(si) palengvinti. Gramatiką sudaro dešimt skyrių. Pirmuose aštuoniuose skyriuose aptariamos švedų kalbos dalių gramatinės kategorijos ir formos bei vartoseną, devintame skyriuje pristatoma švedų kalbos sakinio struktūra ir konstrukcijos, dešimtame skyriuje pateikiamos pagrindinės skyrybos taisyklės. Pabaigoje pridėtas daž-

niausių švedų kalbos netaisyklingųjų veiksmažodžių sąrašas, naudotų šaltinių sąrašas ir rodyklė. Švedų kalbos garsai ir jų tarimas šioje knygoje neaprašyti. Minėtina, kad švedų kalbos balsiai ir priebalsiai bei jų tarimo taisyklės trumpai aptarti „Švedų–lietuvių kalbų žodynėlyje“ (žr. skyrių „Švedų kalbos tarimas“, p. 169–174). Informacijos galima rasti ir veikaluose anglų kalba (žr. šaltinių sąrašė nurodytas knygas, pavyzdžiui, Holmes & Hinchliffe (2008, 2013)).

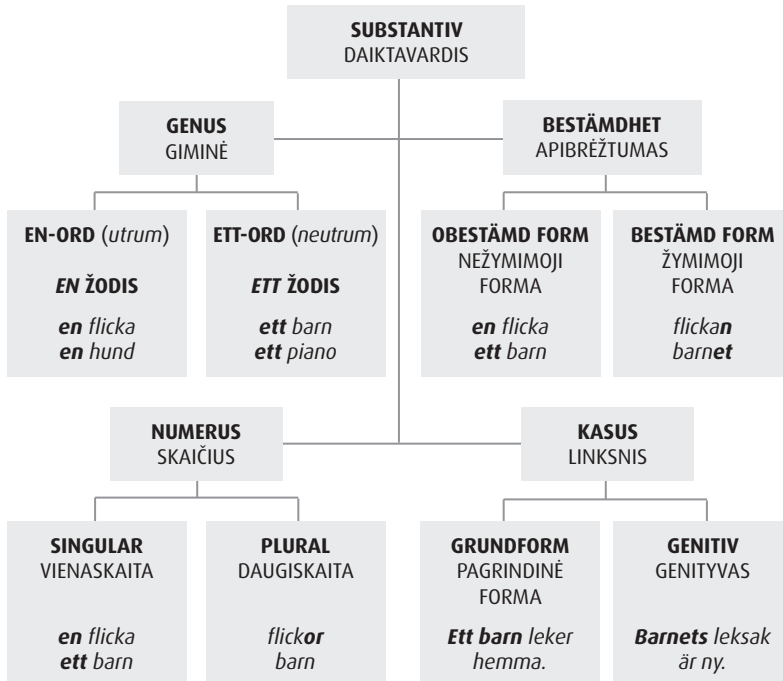
Rašydama šią knygą, rėmiausi savo ir kolegų patirtimi, įgyta Vilniaus universitete, dėstant švedų, kaip negimtąją, kalbą, siekiau daugiau dėmesio skirti švedų kalbos vartosenos ypatumams, besiskiriantiems nuo lietuvių kalbos vartosenos, tačiau tai nėra kontrastyvinė, t. y. gretinamoji, švedų ir lietuvių kalbų gramatika.

Norėčiau nuoširdžiai padėkoti visiems, prisidėjusiems prie šios knygos pasirodymo: doc. dr. Ėrikai Sausverdei – už projekto „Norvegų ir kitų skandinavų kalbų studijų plėtra Vilniaus universitete“ inicijavimą ir įgyvendinimą, VU dirbusiems švedų kalbos lektoriams: Helénai Ericson ir Mariai Olofsson – už perskaitytą rankraštį ir pastabas dėl turinio, struktūros ir švedų kalbos pavyzdžių, Mats’ui Hjortfors’ui – už švediškų pavyzdžių peržiūrėjimą, Skandinavistikos centro kolegoms – už vertingas pastabas svarstant knygos rankraštį, recenzentėms Joanai Pribušauskaitei ir dr. Birutei Spraunienei – už kritines pastabas, padėjusias knygą pagerinti. Taip pat dėkoju savo šeimai ir bičiuliams už kantrybę, palaikymą ir paramą.

O gramatikos skaitytojams linkiu sėkmės mokantis švedų kalbos: „Lycka till med svenskstudier!“

Ramunė Dambrauskaitė Muralienė
*Vilniaus universitetas,
 Filologijos fakultetas,
 Baltijos kalbų ir kultūrų institutas,
 Skandinavistikos centras*

1. DAIKTAVARDIS (*Substantiv*)

Švedų kalbos daiktavardžiui būdinga giminės (*genus*) kategorija. Jis kaitomas apibrėžtumu (*bestämmdhet*) ir skaičiais (*numerus*). Daiktavardžiai nelinksniojami, linksnio (*kasus*) kategorijos yra tik liekanos (pagrindinė forma (*grundform*) ir kilmininko, arba genityvo, linksnis (*genitiv*)). Taigi iš kiekvieno skaičiuojamojo daiktavardžio galima sudaryti aštuonias formas: vienaskaitos (vns.) ir daugiskaitos (dgs.) nežymimąją (*obestämmd form*) ir žymimąją (*bestämmd form*) formas bei kiekvienos jų genityvo linksnį.

1.1. Daiktavardžio giminė

Švedų kalbos daiktavardžiui, kaip jau minėta, būdinga giminės (*genus*) kategorija.

Švedų kalboje yra dvi daiktavardžių giminės: *utrum* (bendroji giminė) ir *neutrum* (niekatroji giminė). Senojoje švedų kalboje, kaip ir kitose germanų kalbose, daiktavardžių gramatinės giminės buvo trys: vyriškoji (*masculinum*), moteriškoji (*femininum*) ir niekatroji (*neutrum*). Vyriškosios ir moteriškosios giminės daiktavardžiams susiliejus į vieną klasę, atsirado bendroji giminė (*utrum*), ir iš senosios trinarės giminių sistemos liko dvinarė. Šiuolaikinėje švedų kalboje kiekvienas daiktavardis pagal gramatinę giminę yra bendrosios giminės (vadinamieji *en žodžiai*, pvz.: *en flicka – mergaitė, en man – vyras, en hund – šuo*) arba niekatrosios giminės (*ett žodžiai*, pvz.: *ett barn – vaikas, ett bord – stalas, ett piano – fortepijonas*). Moteriškoji ir vyriškoji giminė išliko tik asmeninių įvardžių sistemoje (*han „jis“, hon „ji“* nurodo atitinkamai vyriškosios ir moteriškosios lyties asmenis). Nuo daiktavardžio giminės priklauso su juo vartojamas artikelis. Bendrosios giminės nežymimasis artikelis yra *en*, o niekatrosios – *ett*. Dauguma švedų kalbos daiktavardžių (maždaug trys ketvirtadaliai) yra bendrosios giminės, likusieji – niekatrosios. Būtina įsidėmėti, kad lietuvių kalbos bendroji giminė (pvz., *valkata, išgama, akiplėša*) ir švedų kalbos bendroji giminė nesutampa.

Vienos taisyklės, kaip nustatyti daiktavardžio giminę, nėra. Kiekvieno daiktavardžio giminę reikia įsiminti. Iš daiktavardžio reikšmės nuspėti jo giminę galima tik iš dalies.

Bendrosios giminės dažniausiai yra daiktavardžiai, žymintys:

- a) žmones ir profesijas (pvz.: *en kvinna – moteris, en pojke – berniukas, en chef – viršininkas, en lärare – mokytojas*),
- b) gyvūnus (pvz.: *en hund – šuo, en häst – arklys, en hare – kiškis, en lax – lašiša*),
- c) dienas, mėnesius, metų laikus, šventes (pvz.: *en dag – diena*,

en tisdag – antradienis, mars – kovas, en sommar – vasara, en jul – Kalėdos),

- d) medžius, krūmus, gėles (pvz.: *en gran – eglė, en buske – krūmas, en tulpan – tulpė*).

Esama išimčių. Toliau pateikiama niekatrosios giminės daiktavardžių, priskiriamų kiekvienai iš jau minėtų grupių, pavyzdžių:

- a) *ett barn – vaikas, ett syskon – brolis ir (ar) sesuo, ett biträde – asistentas, ett bud – pasiuntinys, ett geni – genijus, ett råd – patarėjas, ett vittne – liudininkas, ett helgon – šventasis,*
 b) *ett djur – gyvūnas, ett bi – bitė, ett får – avis, ett lamm – ėriukas, ett lejon – liūtas, ett svin – kiaulė,*
 c) *ett dygn – para,*
 d) *ett träd – medis; taip pat visi sudurtiniai žodžiai, kurių paskutinis dėmuo yra -träd: ett äppelträd – obelis.*

Daugeliu atvejų iš daiktavardžio pagrindinės formos negalima suprasti, kokios jis giminės, tačiau giminė lemia su daiktavardžiu vartojamų artiklių ir kitų derinamųjų žodžių formą (tik vienaskaitoje; daugiskaitoje giminės priešpriešos nėra).

Sudurtinių daiktavardžių giminę lemia paskutinio dėmens giminė, pvz.:

ett trevåningshus (tre + en våning + ett hus) – trijų aukštų namas, en väderprognos (ett väder + en prognos) – orų prognozė.

Daiktavardžiai, turintys galūnę **-a**, beveik visada yra bendrosios giminės, pvz.: *en krona – krona, en flagga – vėliava*. Išimtys, pvz.: *ett drama – drama, ett kamma – kablelis, ett tema – tema, ett hjärta – širdis, ett öga – akis, ett öra – ausis*.

Daiktavardžio giminę kartais galima nustatyti pagal darybinę priesagą. Pagrindinės bendrosios giminės daiktavardžių priesagos yra šios:

- an**, pvz.: *en ansökan – prašymas, en inbjudan – kvietimas;*
- are**, pvz.: *en läkare – gydytojas, en källare – rūšys (išimtis, pvz.: ett altare – altorius, ett ankare – inkaras);*
- dom**, pvz.: *en ålderdom – senatvė, en visdom – išmintis;*
- else**, pvz.: *en varelse – būtybė, en vistelse – lankymasis (išimtis, pvz., ett fängelse – kalėjimas);*
- ett**, pvz.: *en stafett – estafetė, en rosett – kaspinas;*
- fon**, pvz.: *en telefon – telefonas, en xylofon – metalofonas;*
- het**, pvz.: *en blyghet – drovumas, en nödvändighet – būtinybė;*
- ik**, pvz.: *en grammatik – gramatika, en elektronik – elektronika;*
- ing/-ning**, pvz.: *en förening – draugija, en förlossning – gimdymas;*
- ion**, pvz.: *en religion – religija, en station – stotis;*
- ism**, pvz.: *en realism – realizmas, en darwinism – darvinizmas;*
- lek**, pvz.: *en kärlek – meilė, en tjocklek – storis;*
- nad**, pvz.: *en byggnad – pastatas, en lydnad – paklusnumas;*
- or**, pvz.: *en dator – kompiuteris, en donator – donoras;*
- skap**, pvz.: *en vänskap – draugystė, en vetenskap – mokslas (išimtis, pvz.: ett landskap – kraštovaizdis, ett sällskap – draugija, ett äktenskap – santuoka);*
- ur**, pvz.: *en kultur – kultūra, en akupunktur – akupunktūra (išimtis, pvz., ett kreatur – galvijas);*
- å**, pvz.: *en byrå – biuras, komoda, en ridå – scenos uždanga.*

Pagrindinės niekatrosios giminės daiktavardžių priesagos yra šios:

- age**, pvz.: *ett garage – garažas, ett kollage – koliažas;*
- ande/-ende**, pvz.: *ett meddelande – pranešimas, ett beteende – elgesys (išimtis, pvz., en studerande – studentas);*
- eri**, pvz.: *ett bageri – kepykla, ett fyrverkeri – fejerverkas;*
- gram**, pvz.: *ett telegram – telegrama, ett program – programa;*
- iv**, pvz.: *ett direktiv – direktyva, ett alternativ – alternatyva;*

- ment**, pvz.: *ett ornament* – ornamentas, *ett element* – radiatorius;
- skop**, pvz.: *ett mikroskop* – mikroskopas, *ett stetoskop* – stetoskopas;
- tek**, pvz.: *ett diskotek* – diskoteka, *ett bibliotek* – biblioteka;
- um**, pvz.: *ett faktum* – faktas, *ett museum* – muziejus.

Žemynų, valstybių, regionų, miestų, salų pavadinimai yra niekatrosios giminės, t. y. žodžių junginyje arba sakinyje šie pavadinimai derinami su niekatrosios giminės būdvardžiais, pvz.:

ett förenat Europa – suvienyta Europa, *ett regnigt Litauen* – lietinga Lietuva, *det kalla Norrland* – šaltasis Norlandas, *det avlånga Öland* – pailgasis Elandas.

Vilnius är vackert. – Vilnius yra gražus. **BET:** *Staden Vilnius är vacker.* – Vilniaus miestas yra gražus.

Norge är bergigt. – Norvegija yra kalnuota.

Niekatrosios giminės taip pat yra abėcėlės raidės (pvz.: *ett a* – raidė a, *ett b* – raidė b) ir daiktavardžiai, sudaryti iš kitų kalbos dalių (pvz.: *nuet* – dabartis, *ett nej* – atsisakymas).

Yra keletas daiktavardžių, kurie gali būti ir bendrosios, ir niekatrosios giminės. Abi giminės formos dažniausiai laikomos lygiavertėmis, pvz.: *en/ett finger* – pirštas, *en/ett paraply* – skėtis, *en/ett test* – testas, *en/ett intervall* – intervalas.

1.2. Apibrėžtumas

Švedų kalbos daiktavardžiai kaitomi apibrėžtumu. Didžioji dauguma švedų kalbos daiktavardžių turi vienaskaitos (**singular**) (vns.) ir daugiskaitos (**plural**) (dgs.) nežymimąją (**obestämnd form**) ir žymimąją (**bestämnd form**) formas.

Toliau pateikiamoje lentelėje nurodomos visos aštuonios bendrosios giminės (*en flicka*) ir niekatrosios giminės (*ett barn*) daiktavardžių formos:

Vns. nežymimoji forma	Vns. žymimoji forma	Dgs. nežymimoji forma	Dgs. žymimoji forma
<i>en flicka</i> „mergaitė“	<i>flickan</i> „(ta) mergaitė“	<i>flickor</i> „mergaitės“	<i>flickorna</i> „(tos) mergaitės“
<i>flickas</i> „mergaitės“	<i>flickans</i> „(tos) mergaitės“	<i>flickors</i> „mergaičių“	<i>flickornas</i> „(tų) mergaičių“
<i>ett barn</i> „vaikas“	<i>barnet</i> „(tas) vaikas“	<i>barn</i> „vaikai“	<i>barnen</i> „(tie) vaikai“
<i>barns</i> „vaiko“	<i>barnets</i> „(to) vaiko“	<i>barns</i> „vaikų“	<i>barnens</i> „(tų) vaikų“

Žymimoji ar nežymimoji formos gali būti vartojamos dėl įvairių priežasčių, tačiau vienos ar kitos formos pasirinkimą, visų pirma, lemia tai, ar perteikiama nauja, ar jau žinoma informacija. Nežymimoji forma visada vartojama, kai kalbama apie anksčiau neminėtus ar iš konteksto nežinomus daiktus, asmenis ar reiškinius. Žymimoji forma vartojama kalbant apie jau minėtus ar iš konteksto žinomus daiktus, asmenis ar reiškinius, pvz.:

Jag känner en flicka. Flickan heter Elsa. – Aš pažįstu mergaitę. Mergaitės vardas Elsa.

Där ser vi två flickor. Flickorna står och pratar. – Ten matome dvi mergaites. Mergaitės kalbasi stovėdamos.

Kai daiktavardis minimas pirmą kartą, vartojama nežymimoji forma. Daiktavardį kartojant tekste, vartojama žymimoji forma. Renkantis vieną ar kitą formą dažnai neapsiribojama sakiniu ar keliais sakiniais – reikia atsižvelgti į platesnį kontekstą, daiktavardžio semantiką (reikšmę) ir pan.

1.2.1. Daiktavardžio nežymimoji forma

Vienaskaitos nežymimoji forma – tai pagrindinė daiktavardžio forma su nežymimuoju artikeliu *en* (jei daiktavardis yra bendrosios giminės) arba *ett* (jei daiktavardis yra niekatrosios giminės), einančiu prieš daiktavardį, pvz.:

en flicka – mergaitė, en pojke – berniukas, en katt – katė (bendroji giminė);

ett äpple – obuolys, ett barn – vaikas (niekatroji giminė).

Daugiskaitos nežymimoji forma sudaroma prie daiktavardžio kamieno prijungiant daugiskaitos galūnę (apie daugiskaitos sudarymą žr. 1.3 sk. ir 1.3.1 posk.). Ši forma neturi artikelio. Daugiskaitoje daiktavardžio giminė nesvarbi. Pvz.:

flickor – mergaitės, pojkar – berniukai, katter – katės, äpplen – obuoliai, barn – vaikai.

Daiktavardžio nežymimosios formos vartojimas

Nežymimosios formos daiktavardžiai gali būti vartojami tiek su artikeliu (*en* arba *ett*), tiek be artikelio.

Daiktavardžio nežymimoji forma su artikeliu

Nežymimoji daiktavardžio forma vartojama su artikeliu, kai apie asmenį, gyvūną, daiktą ar reiškinį kalbama pirmą kartą (kai jis pristatomas skaitytojui arba klausytojui, nebuvo minėtas anksčiau ir tam tikroje situacijoje yra nežinomas), pvz.:

Vi har en dotter. – Mes turime dukterį.

Hon har köpt en katt. – Ji nusipirko katę.

Nežymimoji forma su artikeliu taip pat vartojama pristatomosiose konstrukcijose, kurios prasideda *det finns, det står, det ligger,*

det sitter, det hänger, det kommer, det går, det fattas, det behövs, det börjar, det slutar, det är ir pan., pvz.:

Det finns ett skåp, en stol och ett bord i arbetsrummet. Det står en hylla framför bordet. Det ligger en bok på bordet. Det står också en lampa på bordet. Det hänger en tavla på väggen. Det sitter en hund under stolen. – Darbo kambaryje yra spinta, kėdė ir stalas. Priešais stalą stovi lentyna. Ant stalo guli knyga. Ant stalo taip pat stovi lempa. Ant sienos kaba paveikslas. Po kėde tupi šuo.

Daiktavardžio nežymimoji forma be artikelio

Daiktavardžio forma, vartojama be artikelio, švedų kalbotyroje vadinama „nuoga forma“ (*naken form*).

Be artikelio vartojami neskaičiuojamieji daiktavardžiai, reiškiantys medžiagų pavadinimus, abstrakcijas ir pan., pvz.:

Jag tycker om kaffe och choklad. – Aš mėgstu kavą ir šokoladą.

Erik lyssnar på musik. – Erikas klausosi muzikos.

Myntet är gjort av silver. – Ši moneta pagaminta iš sidabro.

Det var kärlek vid första ögonkastet. – Tai buvo meilė iš pirmo žvilgsnio.

Han jobbar med iver. – Jis dirba su įkarščiu.

Artikelis niekada nevartojamas veiksmožodiniuose junginiuose, kuriuos sudaro veiksmožodis *ha*, abstraktusis daiktavardis ir bendraties dalelytė *att*, pvz.:

ha mod att – turėti drąsos, ha tid att – turėti laiko, ha ork att – pajėgti, ha lust att – norėti, ha tur att – pasisekti, ha möjlighet att – turėti galimybę.

Kai kuriuose veiksmožodiniuose junginiuose su prielinksniais taip pat vartojama „nuoga“ daiktavardžio forma, pvz.: *gå på bio/disko/restaurang/klubb/museum/konsert/gym/fotboll/keramik*

o.d. – eiti į kiną / diskoteką / restoraną / klubą / muziejų / koncertą / sporto salę / futbolo varžybas / keramikos kursą ir pan., titta på teve/ film – žiūrėti televizorių / filmą.

Daiktavardžio nežymimoji forma be artikelio vartojama antraštėse, skelbimuose ir iškabose, pvz.:

*Man sköts till döds i Malmö – Malmėje nušautas vyras, **lägenhet till salu** – parduodamas butas, **nödutgång** – atsarginis išėjimas.*

Daiktavardžio „nuoga forma“ taip pat vartojama tais atvejais, kai:

1. Daiktavardis eina tarinio vardine dalimi, kuri reiškia profesiją, tautybę, religines, filosofines arba politines pažiūras (įsidėmėkite – jeigu tarinio vardinė dalis išplėsta būdvardiniu pažyminiu arba šalutiniu sakiniu, būtina vartoti nežymimąjį artikkelį), pvz.:

*Sofia är **socialarbetare**. – Sofija – socialinė darbuotoja. **BET:** Sofia är **en** underbar **socialarbetare**. – Sofija – nuostabi socialinė darbuotoja.*

*Hon är **litauiska**. – Ji yra lietuvė. **BET:** Hon är **en litauiska** som nyligen har fått jobb i Sverige. – Ji lietuvė, neseniai gavusi darbą Švedijoje.*

*Hennes man är **katolik**. – Jos vyras – katalikas. **BET:** Hennes man är **en** nitisk **katolik**. – Jos vyras – uolus katalikas.*

*Hon är ateist. – Ji ateistė. **BET:** Hon är **en** fanatisk **ateist**. – Ji – fanatiška ateistė.*

*Jag arbetar som **tolk**. – Dirbu vertėja.*

Pastaba. Konstrukcija **som + vienaskaitos nežymimosios formos daiktavardis** turi dvi skirtingas reikšmes. Pirmu atveju daiktavardis vartojamas be nežymimojo artikelio, antru atveju – su nežymimuoju artikkeliu:

- a) **som** reikšme „būdamas kuo, kaip“ vartojamas su daiktavardžiu, **neturinčiu** artikelio (*Som ledare i organisationen gjorde hon ett riktigt bra jobb. – Būdamas organizacijos vadovė, ji atliko tikrai gerą darbą.*);

- b) **som** reiškė „panašus, kaip“ vartojamas su daiktavardžiu, **turinčiu** artikelį (*Hon beter sig som en ledare. – Ji elgiasi kaip lyderė (ji panaši į lyderę, bet ji nėra lyderė).*).

2. Daiktavardis žymi ne konkrečią transporto priemonę, o transporto priemonę apskritai, pvz.:

åka **buss, tåg, tunnelbana, bil, motorcykel, färja** etc. – važiuoti autobusu, traukiniu, metro, automobiliu, motociklu, plaukti keltu ir t. t.

Jag åker **tunnelbana** eller **tåg** varje dag. – Aš kasdien važiuoju metro arba traukiniu. **BET:** Lina tar **bussen** eller tåget till jobbet. – Lina važiuoja į darbą autobusu arba traukiniu.

Veiksmažodis *ta* vartojamas su žymimąja daiktavardžio, žyminčio transporto priemonę, forma.

3. Daiktavardis žymi pasaulio kalbą, pvz.:

Jag kan **svenska**. – Aš moku švedų kalbą.

Det är lätt att förstå **norska**, om man kan **svenska**. – Lengva suprasti norvegų kalbą, mokant švedų.

4. Daiktavardis žymi įrankio arba instrumento pavadinimą, pvz.:

De skriver på **dator**. – Jie spausdina kompiuteriu.

Eva spelar **gitarr**. Hon är bra på att spela **kort**. – Eva groja gitara. Ji gerai žaidžia kortomis.

Han rakar sig med **rakhyvel**. – Jis skutasi skutuvu.

5. Daiktavardis žymi ligą, skausmą ir pan., pvz.:

ha **migrän** – sirgti migrena, ha **glasögon** – nešioti akinius, ha **reumatism** – sirgti reumatu, ha **tandställning** – nešioti breketus, ha **hörapparat** – turėti klausos aparatą.

Om du drabbas av hög feber, snuva, muskelvärk och halsont har du troligen fått influensa. – Jei tau pakilo aukšta temperatūra, prasidėjo sloga, skauda raumenis ir gerklę, tikriausiai susirgai gripu.

6. Daiktavardis žymi sporto šaką, drabužius, įrangą ir pan. (ši taisyklė galioja ne visada), pvz.:

Barnen i skolan spelar basket, fotboll, handboll, ishockey, tennis och golf. – Vaikai mokykloje žaidžia krepšinį, futbolą, rankinį, ledo ritulį, tenisą ir golfą.

Han brukar vara klädd i svart kostym. – Jis įprastai vilki juodu kostiumu (apibūdina kostiumo rūšį, spalvą ir pan.). BET: Han kom på begravingen klädd i en svart kostym. – Jis atvyko į laidotuves vilkėdamas juodą kostiumą (apibūdina konkretų kostiumą).

Bilen har larm. – Automobilyje yra signalizacija.

7. Daiktavardis žymi maistą, valgymą, pvz.:

Ska du laga mat ikväll? – Ar gaminsi maistą šįvakar?

Vi brukar äta äggröra, bröd med kaviar och gurka till frukost. Vi dricker apelsinjuice och kaffe också. – Mes pusryčiams įprastai valgome kiaušinieneį, duoną su ikrais ir agurkais. Mes taip pat geriamo apelsinų sultis ir kavą.

Kan jag bjuda dig på middag? – Ar galiu pakviesti tave vakarienės?

Det är inte hälsosamt att äta godis. – Saldainius valgyti nesveika.

Formalieji kriterijai, lemiantys nežymimosios formos vartojimą

Esama atvejų, kai nežymimosios formos vartojimą lemia tam tikri formalieji kriterijai. Daiktavardžio nežymimoji forma be artkelio visada vartojama:

- a) po žodžių: *ingen/inget/inga – joks; någon/något/några – kažkoks, koks nors; många – daug; flera – keletas, keli* (pvz.: *Jag*

har **ingen** idé. – Neturiu supratimo. Hon behöver **inget** jobb. – Jai nereikia darbo. Det finns **inga** kockar i köket. – Virtuvėje nėra virėjų. Har du **någon** idé? – Ar turi ideją? Finns det **något** jobb för mig? – Ar yra man kokio nors darbo? Jag känner **några** kockar i stan. – Aš pažįstu keletą virėjų mieste. Alex brukar alltid ha **många** idéer. – Aleksas įprastai visada turi daug idejų. Vem har sagt att **flera** kockar gör sämre soppa? – Kas sakė, kad keli virėjai išverda ne tokią skanią sriubą? (~ Kas sakė, kad tarp dviejų auklių vaikas būna be galvos?);

- b) po žodžių: vilken/vilket/vilka – koks; annan/annat/andra – kitas; sådan/sådant/sådana – toks (pvz.: **vilken** idé – kokia ideja, **vilket** jobb – koks darbas, **vilka** kockar – kokie virėjai, en **annan** idé – kita ideja, ett **annat** jobb – kitas darbas, **andra** kockar – kiti virėjai, en **sådan** idé – tokia ideja, ett **sådant** jobb – toks darbas, **sådana** kockar – tokie virėjai);
- c) po įvardžio denna/detta/dessa – šis (pvz.: **denna** fråga – šis klausimas, **detta** problem – ši problema, **dessa** lagar – šie įstatymai);
- d) po įvardžio samma – tas pats ir būdvardžių följande – kitas, föregående – ankstesnis (pvz.: **samma** sak – tas pats dalykas, **samma** hus – tas pats namas, **samma** frågor – tie patys klausimai, **följande** sida – kitas puslapis, **följande** stycke – kita pastraipa, **följande** sidor – kiti puslapiai, **föregående** uppgift – ankstesnė užduotis, **föregående** stycke – ankstesnė pastraipa, **föregående** sidor – ankstesni puslapiai);
- e) po tik vienaskaitą turinčių įvardžių: varje – kiekvienas, varenda/vartenda – kiekvienas (visi iki vieno), nästa – kitas (pvz.: **varje** student – kiekvienas studentas, **varje** barn – kiekvienas vaikas, **varenda** stavelse – kiekvienas skiemuo, **vartenda** ord – kiekvienas žodis, **nästa** dag – kita diena, **nästa** kapitel – kitas skyrius);
- f) po savybinių įvardžių ir daiktavardžio kilmininko (pvz.: **din** jacka – tavo striukė, **deras** hus – jų namas, **Janssons** frestelse –

„Jansono pagunda“ (toks patiekalas), *mammas smycken* – *mamos papuošalai*);

- g) po kiekinių skaitvardžių (pvz.: *tre pojkar* – *trys berniukai*, *tjugofem kronor* – *dvidešimt penkios kronos*).

1.2.2. Daiktavardžio žymimoji forma

Žymimosios formos daiktavardžiai sudaromi žymimąjį artikelį prijungiant daiktavardžio gale kaip priesagą, pvz.: *flickan* – (*ta*) *mergaitė*, *huset* – (*tas*) *namas*, *vägarna* – (*tie*) *keliai*. Vienaskaitos žymimojo artikelio formą lemia daiktavardžio giminė, o daugiskaitos – pirmiausia grupė (daugiskaitos galūnė) (apie daiktavardžių grupes žr. 1.3.1 posk.) ir tik iš dalies giminė.

Greta priesaginio žymimosios formos artikelio švedų kalboje esama ir laisvojo žymimojo artikelio, kuris „įrėmina“ žymimosios formos daiktavardį su būdvardžiu (artikelis eina prieš būdvardį). Laisvasis žymimasis artikelis turi tris formas: *den* (bendrosios giminės žodžiams), *det* (niekatrosios giminės žodžiams) ir *de* (daugiskaitai), pvz.:

den *vackra flickan* – *gražioji mergaitė*,
det *höga huset* – *aukštasis namas*,
de *nya vägarna* – *naujieji keliai*.

Gramatinis reiškiny, kai vartojami ir laisvasis, ir priesaginis artikeliai, vadinamas *dvigubu apibrėžtumu* (*dubbel bestämndhet*). Šiuo atveju būdvardis verčiamas į lietuvių kalbą kaip įvardžiutinis arba vartojamos kitos apibrėžtumą žyminčios priemonės (pvz., *tie nauji keliai* ir pan.).

Vienaskaitos žymimoji forma

Bendrosios giminės žodžių vienaskaitos žymimasis artikelis yra **-en** arba **-n** (pvz.: *katten*, *flickan*), o niekatrosios giminės žodžių –

-et arba **-t** (pvz.: *barnet*, *äpplet*). Artikelis prijungiamas žodžio pabaigoje kaip priesaga.

Grupė	Vienaskaita (vns.)		Vns. žymimasis artikelis
	Nežymimoji forma	Žymimoji forma	
I	<i>en flicka</i>	<i>flickan</i>	<i>-n</i>
II	<i>en stol</i>	<i>stolen</i>	<i>-en</i>
III	<i>en kostym</i> <i>en sko</i>	<i>kostymen</i> <i>skon</i>	<i>-en</i> <i>-n</i>
IV	<i>ett hjärta</i>	<i>hjärtat</i>	<i>-t</i>
V	<i>ett bord</i> <i>en läkare</i>	<i>bordet</i> <i>läkaren</i>	<i>-et</i> <i>-en</i>

Vienaskaitos žymimosios formos sudarymo taisyklės

1. Bendrosios giminės žodžiai, kurie baigiasi priebalsiu, išskyrus **-l** arba **-r**, turi artikelį **-en**, pvz.:

en sekund – *sekunden* („sekundė“), *en bok* – *boken* („knyga“).

2. Bendrosios giminės žodžiai, kurie baigiasi balsiu, turi artikelį **-n**, pvz.:

en flagga – *flaggan* („vėliava“), *en aktie* – *aktien* („akcija“), *en bonde* – *bonden* („ūkininkas“).

3. Bendrosios giminės žodžiai, kurie baigiasi nekirčiuota galūne **-el**, **-er** arba **-or**, turi artikelį **-n**, pvz.:

en artikel – *artikeln* („artikelis, straipsnis“), *en teater* – *teatern* („teatras“), *en doktor* – *doktorn* („daktaras“).

4. Bendrosios giminės žodžių, kurie baigiasi **-an**, žymimoji forma sutampa su nežymimąja, pvz.: *en ansökan* – *ansökan* („prašymas“), *en början* – *början* („pradžia“), *en gisslan* – *gisslan* („įkaitas“), *en inbjudan* – *inbjudan* („kvietimas“).

5. Niekatosios giminės žodžiai, kurie baigiasi priebalsiu, turi artikelį **-et**, pvz.:

ett barn – *barnet* („vaikas“), *ett universitet* – *universitetet* („universitetas“), *ett jobb* – *jobbet* („darbas“).

6. Niekatosios giminės žodžiai, kurie baigiasi nekirčiuotu balsiu, turi artikelį **-t**, pvz.:

ett äpple – *äpplet* („obuolys“), *ett hjärta* – *hjärtat* („širdis“).

7. Niekatosios giminės žodžiai, kurie baigiasi kirčiuotu balsiu, turi artikelį **-et**, pvz.:

ett parti – *partiet* („partija“), *ett te* – *teet* („arbata“), *ett trä* – *träet* („mediena“).

8. Niekatosios giminės daiktavardžiai, kurie baigiasi nekirčiuota galūne **-el**, **-en**, **-er**, ir keletas bendrosios giminės žodžių, kurie baigiasi nekirčiuota **-en**, žymimojoje formoje praranda šaknies balsį **e**, pvz.:

socker – *sockret* („cukrus“), *ett vapen* – *vapnet* („ginklas“), *vatten* – *vattnet* („vanduo“), *en öken* – *öknen* („dykuma“).

9. Niekatosios giminės žodžiai, kurie baigiasi **-eum** arba **-ium**, žymimojoje formoje praranda nekirčiuotą galūnę **-um**, pvz.:

ett museum – *museet* („muziejus“), *ett jubileum* – *jubileet* („jubiliejus“), *ett stadium* – *stadiet* („lygis, pakopa“). **BET:** *album* – *albumet* („albumas“), *datum* – *datumet* („data“).

Daugiskaitos žymimoji forma

Daugiskaitos žymimasis artikelis yra **-na**, **-a** arba **-en**. Jis prijungiamas žodžio pabaigoje kaip priesaga prie daugiskaitos nežymimosios formos daiktavardžio.

Grupė	Daugiskaita (dgs.)		Dgs. žymimasis artikelis
	Nežymimoji forma	Žymimoji forma	
I	<i>flickor</i>	<i>flickorna</i>	<i>-na</i>
II	<i>stolar</i>	<i>stolarna</i>	<i>-na</i>
III	<i>kostymer</i> <i>skor</i>	<i>kostymerna</i> <i>skorna</i>	<i>-na</i>
IV	<i>hjärtan</i>	<i>hjärtana</i>	<i>-a</i>
V	<i>bord</i> <i>läkare</i>	<i>borden</i> <i>läkarna</i>	<i>-en</i> <i>-na</i>

Daugiskaitos žymimosios formos sudarymo taisyklės

1. Abiejų giminių daiktavardžiai, kurių daugiskaitos galūnė yra **-or**, **-ar**, **-er**, **-r**, turi artikelį **-na**, pvz.:

flickorna – tos mergaitės, *bilarna* – tie automobiliai, *katterna* – tie katinai, *korna* – tos karvės, *museerna* – tie muziejai, *konditorierna* – tos konditerijos parduotuvės, *fängelserna* – tie kalėjimai.

2. Niekatrosios giminės daiktavardžiai, kurių daugiskaitos galūnė **-n**, turi artikelį **-a**, pvz.:

äpplena – tie obuoliai, *knäna* – tie keliai, *yrkena* – tos profesijos.

3. Daiktavardžiai, kurių daugiskaitos galūnė nulinė, turi artikelį **-en**, pvz.:

breven – tie laišakai, *männen* – tie vyrai, *bergen* – tie kalnai, *husen* – tie namai.

NB!* Išimtis – V grupės bendrosios giminės daiktavardžiai, kurie turi nulinę daugiskaitos galūnę, bet daugiskaitos žymimąjį artikelį **-na**, pvz.:

litauer – *litauer**na*** („tie lietuviai“), *musiker* – *musiker**na*** („tie muzikantai“).

Jeigu daiktavardis baigiasi galūne **-are**, žymimojoje formoje jis praranda galūnės balsį **e**, pvz.:

låkare – *låkarna* („tie gydytojai“), *arbetare* – *arbetar**na*** („tie darbininkai“).

NB! Daugiaskiemeniai daiktavardžiai, kurie baigiasi galūnėmis **-el**, **-en**, **-er**, žymimojoje formoje praranda šaknies balsį **e**, pvz.:

exempel – *exempl**en*** („tie pavyzdžiai“), *tecken* – *teckn**en*** („tie ženklai“), *piller* – *pillr**en*** („tos piliulės“).

Išimtis: *papper* – *papp**er**en* („tie popieriai“), nors pasitaiko ir forma *papp**ren***.

Daiktavardžiai, turintys lotynų arba graikų kalbų daugiskaitos galūnę, nevartojami su švedų kalbos žymimuoju artikeliu. Kai kontekstas reikalauja daugiskaitos žymimosios formos, vartojama nežymimoji, pvz.:

*Han kommer att ha **de sista tentamina** i slutet av maj. – Jis laikys paskutinius egzaminus gegužės pabaigoje.*

Šiame pavyzdyje viso žodžių junginio *de sista tentamina* forma yra žymimoji, nes yra laisvasis žymimasis artikelis *de*, tačiau daiktavardis *tentamina* neturi daugiskaitos žymimojo artikelio.

* **NB!** – čia ir toliau **Nota bene!** – „Dėmesio!“.

Daiktavardžio žymimosios formos vartojimas

Daiktavardžio žymimoji forma vartojama šiais atvejais:

1. Kai daiktavardis žymi daiktą, kuris jau minėtas, pristatytas anksčiau, pvz.:

*Jag fick en bil som födelsedagspresent. **Bilen** är splitterny. – Gimtadienio proga gavau dovanų automobilį. Automobilis naujutėlaitis.*

2. Kai daiktavardis žymi daiktą, suvokiamą iš kalbamosios situacijos, ir adresatas žino, apie ką kalbama, pvz.:

*Det ringer. Ta **telefonen!** – Skambina. Pakelk telefono ragelį!*

*De åkte tåg till **flygplatsen**. – Į oro uostą jie išvažiavo traukiniu.*

*Såg du **basketmachen** igår? – Nej, men jag vet **resultatet**. – Ar matei krepšinio rungtynės vakar? – Ne, bet žinau rezultatą.*

*Ser du **kvinnan** som sitter på **soffan**? – Ar matai moterį, sėdinčią ant sofos?*

3. Kai daiktavardis žymi laiką, gyvūnus, daiktus, rūšis ar žmones bendrąja (ne konkrečiąja) reikšme, pvz.:

*Jag tycker om att arbeta på **kvällen**. – Man patinka dirbti vakarais.*

***Vintern** är den kallaste årstiden. – Žiema – šalčiausias metų laikas.*

*Jag vill helst ha semester på **sommaren**. – Labiausiai norėčiau atostogauti vasarą.*

***Ungdomen** är en underbar period i **livet**. – Jaunystė – nuostabus gyvenimo tarpsnis.*

***Tigern** är det största nu levande kattedjuret. – Tigras – didžiausias iš dabar gyvenančių katinių šeimos gyvūnų.*

*När uppfanns **datorn**? – Kada buvo išrastas kompiuteris?*

***Vädret** blir mycket bättre i **helgen**. – Savaitgalį orai bus daug geresni.*

4. Kai daiktavardis žymi unikalų asmenį, daiktą ar reiškinių, pvz.:

Kungen och drottningen ska åka på semester nästa vecka. – *Karalius ir karalienė* (Švedijos karalius ir karalienė, jei kontekstas nenurodo kitaip) *kitą savaitę vyks atostogauti.*

Solen lyser på dagen och på natten ser vi **månen**. – *Saulė šviečia dieną, o naktį matome Mėnulį.*

Världen är stor, **rymden** är gränslös. – *Pasaulis didelis, kosmosas beribis.*

5. Kai daiktavardis žymi daiktą, kuris priklauso veiksmui, yra jo dalis ar kitaip su juo susijęs (tarp veiksnio ir nurodomų objektų yra dalies ir visumos santykis, pvz., tarp žmogaus ir jo kūno dalių, tarp namo ir stogo), pvz.:

*Jag har en bokhylla i **sovrummet**.* – (Savo) miegamajame turiu knygų lentyną.

*Lennart trivs inte på **jobbet**.* – Lenartui nepatinka darbe.

*Jag har tappat **nycklarna**.* – Aš pamečiau (savo) raktus.

*Kan du påminna mig var jag har parkerat **bilen**?* – Ar gali priminti man, kur pasistačiau (savo) automobilį?

***Jultomten** tappade **säcken** och alla **julklapparna** ramlade ur.* – Kalėdų seneliui iškrito maišas, ir visos dovanėlės išbyrėjo.

*Hon har ont i **huvudet**, **ögonen** svider och **näsan** rinner.* – Jai skauda galvą, peršti akys ir teka nosis.

*Har du glömt att borsta **tänderna**?* – Pamiršai išsivalyti dantis?

*Jag tvättar **håret** varje dag.* – Aš kasdien trenku galvą.

6. Kai abstraktusis daiktavardis personifikuojamas, pvz.:

*Vi fruktar **döden**.* – Mes bijome mirties.

***Kärleken** är blind.* – Meilė akla.

7. Kai daiktavardis bendrąja (ne konkrečiąja) reikšme vartojamas kai kuriuose veiksmožodiniuose junginiuose, pvz.:

gå på/till **banken, posten, biblioteket, apoteket** – eiti į banką, paštą, biblioteką, vaistinę;

gå i **skolan** – lankyti mokyklą, gå till **skolan** – eiti į mokyklą;

gå i **kyrkan** – eiti į bažnyčią (melstis), gå till **kyrkan** – eiti į bažnyčią (pastatą);

gå till **frisören, doktorn, tandläkaren, sjukhuset, vårdcentralen** – eiti pas kirpėją, gydytoją, odontologą, į ligoninę, į polikliniką;

gå på **toaletten** – eiti į tualetą;

gå till **arbetsförmedlingen** – eiti į darbo biržą;

gifta sig i **kyrkan/i rådhuset** – tuoktis bažnyčioje / rotušėje;

kontakta **polisen, socialen, arbetsförmedlingen,**

försäkringskassan – kreiptis į policiją, socialinę tarnybą, darbo biržą, socialinio draudimo įstaigą;

vara på **krogen** – būti restorane (užeigoje);

studera på **universitetet** – studijuoti universitete.

Formalieji kriterijai, lemiantys žymimosios formos vartojimą

Esama atvejų, kai žymimosios formos vartojimą lemia tam tikri formalieji kriterijai. Daiktavardžio žymimoji forma visada vartojama po šių žodžių:

- a) po parodomųjų įvardžių **den (här), det (där)** – šis, tas, **de (här/där)** – šie, tie, pvz.: **den (här/där) boken** – ši / ta knyga, **det (här/där) barnet** – šis / tas vaikas, **de (här/där) böckerna** – šios / tos knygos, **de (här/där) barnen** – šie / tie vaikai;
- b) po laisvųjų žymimųjų artikelių **den, det, de** ir daiktavardį apibūdinančio būdvardžio, kuris taip pat vartojamas žymimąja forma (dvigubas apibrėžtumas), pvz.: **den intressanta boken** –

*įdomioji knyga, **det** lilla barnet – mažasis vaikas, **de** intressanta böckerna – įdomiosios knygos, **de** små barnen – mažieji vaikai.*

NB! Daiktavardžio žymimoji forma vartojama po tokių apibrėžiamųjų žodžių, kaip **båda** – abu, **bägge** – abu, **enda** – vienintelis, **halva** – pusė, **hela** – visas, **förra** – ankstesnis, **första** – pirmas, **andra** – antras, **trejde** – trečias, **sista** – paskutinis, **norra** – šiaurinis, **södra** – pietinis, **östra** – rytinis, **västra** – vakarinis, **själva** – pats, **rena** – grynas ir pan., tik tuo atveju, jeigu prieš juos neina nežymimosios formos reikalaujantis žodis, pvz.:

***båda** flickorna – abi mergaitės, bet **mina båda** flickor – abi mano mergaitės,*

***enda** barnet i familjen – vienintelis vaikas šeimoje, bet **hennes enda** barn – jos vienintelis vaikas,*

***halva** citronen – pusė citrinos, bet **min halva** citron – pusė mano citrinos,*

***hela** programmet – visa programa, bet **morgondagens hela** program – visa rytojaus programa,*

***första** jobbet – pirmas darbas, bet **hans första** jobb – jo pirmas darbas,*

***sista** arbetsveckan – paskutinė darbo savaitė, **min sista** arbetsvecka – paskutinė mano darbo savaitė,*

***norra delen** – šiaurinė dalis, **Litauens norra del** – šiaurinė Lietuvos dalis,*

***själva** idén – pati idėja,*

***själva** besväret – pati problema.*

1.3. Daiktavardžio skaičius

Daiktavardis kaitomas skaičiais. Skaičiuojamieji daiktavardžiai (*räknebara substantiv*) turi keturias formas: vienaskaitos (*ental/singularis*) nežymimąją ir žymimąją bei daugiskaitos (*flertal/pluralis*) nežymimąją ir žymimąją.

Kai kurie daiktavardžiai neturi daugiskaitos. Vienaskaitos nežymimąja forma jie vartojami be nežymimojo artikelio, bet giminę ir žymimąjį artikkelį turi. Šie daiktavardžiai vadinami *vienaskaitiniais* (*icke-räknebara substantiv*), jie skirstomi į grupes:

- a) medžiagų ir maisto pavadinimai, pvz.: *guld – auksas, silver – sidabras, regn – lietus, snö – sniegas, luft – oras, vatten – vanduo, mat – maistas, kaffe – kava, te – arbata, mjölk – pienas, mjöl – miltai*;
- b) abstrakcijas reiškiantys daiktavardžiai, pvz.: *kärlek – meilė, lycka – laimė, värme – šiluma, ensamhet – vienatvė*.

Kai kurie daiktavardžiai turi tik daugiskaitos formą, pvz.: (*ett par*) *jeans – džinsai, glasögon – akiniai, vattkoppor – vėjaraupiai, inälvor – viduriai, anor – tradicijos*. Šie daiktavardžiai vadinami *daugiskaitiniais*. Negalima nustatyti, kokiai giminei jie priklauso.

1.3.1. Daiktavardžių grupės

Pagal daugiskaitos sudarymo būdą daiktavardžiai skirstomi į grupes (*deklinationer*), kartais dar vadinamas *linksniuotėmis*. Švedų kalboje skiriamos penkios (arba šešios) daiktavardžių grupės. Penkios grupės dažniausiai skiriamos praktinėse gramatikose. Akademinėse gramatikose trečiosios grupės daiktavardžiai, turintys daugiskaitos galūnę *-r* (pvz., *en sko, skor – batas, batai*), išskiriami į atskirą grupę, todėl švedų kalboje iš viso priskaičiuojamos šešios daiktavardžių grupės. Minėtina, kad šioje gramatikoje laikomasi penkių grupių schemas:

Grupė	Dgs. galūnė	Pvz. (vns. ir dgs.)		
I	-or	<i>en flicka</i>	<i>flickor</i>	„mergaitė, -ės“
II	-ar	<i>en stol</i>	<i>stolar</i>	„kėdė, -ės“
III	-er, -r	<i>en kostym</i>	<i>kostymer</i>	„kostiumas, -ai“
		<i>en sko</i>	<i>skor</i>	„batas, -ai“
IV	-n	<i>ett hjärta</i>	<i>hjärtan</i>	„širdis, -ys“
V	nulinė galūnė	<i>ett bord</i>	<i>bord</i>	„stalas, -ai“

Penktosios grupės daiktavardžiai turi nulinę daugiskaitos galūnę, t. y. jų daugiskaitos forma sutampa su vienaskaitos forma.

Yra ir netaisyklingos daugiskaitos darybos daiktavardžių (pvz.: *ett öra* – *öron* („ausis“, IV grupė), *ett öga* – *ögon* („akis“, IV grupė)) bei keletas skolinių, iš kurių dažniausiai vartojami daiktavardžiai, turintys anglų kalbos daugiskaitos galūnę -s.

lentelėje pateiktos visų daiktavardžių grupių vienaskaitos ir daugiskaitos nežymimosios ir žymimosios formos:

Grupė	Vienaskaita		Daugiskaita	
	Nežymimoji forma	Žymimoji forma	Nežymimoji forma	Žymimoji forma
I	<i>en flicka</i> „mergaitė“	<i>flickan</i>	<i>flickor</i>	<i>flickorna</i>
II	<i>en stol</i> „kėdė“	<i>stolen</i>	<i>stolar</i>	<i>stolarna</i>
III	<i>en kostym</i> „kostiumas“ <i>en sko</i> „batas“	<i>kostymen</i> <i>skon</i>	<i>kostymer</i> <i>skor</i>	<i>kostymerna</i> <i>skorna</i>
IV	<i>ett hjärta</i> „širdis“	<i>hjärtat</i>	<i>hjärtan</i>	<i>hjärtana</i>
V	<i>ett bord</i> „stalas“	<i>bordet</i>	<i>bord</i>	<i>borden</i>

Daugiskaitoje daiktavardžio giminė nebėra svarbi, tačiau iš daugiskaitos galūnės kartais galima nustatyti daiktavardžio giminę:

Dgs. galūnė	Giminė
<i>-or, -ar</i>	<i>en</i> žodžiai
<i>-er, -r</i>	beveik visada <i>en</i> žodžiai
<i>-n</i>	<i>ett</i> žodžiai
nulinė galūnė	beveik visada <i>ett</i> žodžiai

Pagrindinės taisyklės, kaip nustatyti daiktavardžio daugiskaitos galūnę:

1. Bendrosios giminės žodžiai, kurie baigiasi nekirčiuota galūne **-a**, turi daugiskaitos galūnę **-or** (nekirčiuotas **-a** išnyksta), pvz.:

en kron-a *två kron-or* „krona“.

2. Bendrosios giminės žodžiai, kurie baigiasi nekirčiuota galūne **-e**, turi daugiskaitos galūnę **-ar** (nekirčiuotas **-e** išnyksta), pvz.:

en bull-e *två bull-ar* „bandelė“.

3. Bendrosios giminės žodžiai, kurių paskutinis skiemuo kirčiuotas, turi daugiskaitos galūnę **-er**, pvz.:

en armé *två armé-er* „armija“.

4. Niekatrosios giminės žodžiai, kurie baigiasi kirčiuotu balsiu, turi daugiskaitos galūnę **-er**, pvz.:

ett parti *två parti-er* „partija“.

5. Niekatrosios giminės žodžiai, kurie baigiasi nekirčiuotu balsiu, turi daugiskaitos galūnę **-n**, pvz.:

ett äpple *två äpple-n* „obuolys“.

6. Niekatrosios giminės žodžiai, kurie baigiasi priebalsiu, turi nulinę daugiskaitos galūnę, t. y. jų daugiskaitos forma sutampa su vienskaitos forma, pvz.:

ett hus *två hus* „namas“.

7. Bendrosios giminės žodžiai, kurie baigiasi priesagomis **-are**, **-ande**, turi nulinę daugiskaitos galūnę, pvz.:

en läkare *två läkare* „gydytojas“,
en studerande *två studerande* „studentas“.

8. Bendrosios giminės žodžiai, kurie baigiasi priesaga **-er**, turi nulinę daugiskaitos galūnę, pvz.:

en litauer *två litauer* „lietuvis“.

9. Bendrosios giminės žodžiai, kurie baigiasi priesaga **-ing**, turi daugiskaitos galūnę **-ar**, pvz.:

en avdelning *två avdelning-ar* „skyrius“.

10. Bendrosios giminės žodžiai, kurie baigiasi priesagomis **-het**, **-nad**, **-ion**, **-skap**, **-(n)är**, **-else**, turi daugiskaitos galūnę **-er**, pvz.:

en hemlighet *två hemlighet-er* „paslaptis“,
en månad *två månad-er* „mėnuo“,
en station *två station-er* „stotis“,
en konstnär *två konstnär-er* „menininkas“.

Daiktavardžių grupių lentelė

Grupė ir jai priklausantys daiktavardžiai	Vns. nežymimoji forma (pavyzdys)	Dgs. nežymimoji forma (pavyzdys)
<p>I grupė Tik <i>en</i> žodžiai:</p> <p>a) vns. turintys nekirčiuotą galūnę -a</p> <p>b) priesagų -inna, -(er)ska, -essa, -sla vediniai</p> <p>c) keletas žodžių, vns. neturinčių galūnės -a</p>	<p><i>en gata</i> „gatvė“ <i>en mamma</i> „mama“</p> <p><i>en väninna</i> „draugė“ <i>en sjuksköterska</i> „slaugytoja“ <i>en känsla</i> „jausmas“</p> <p><i>en våg</i> „banga“ <i>en ros</i> „rožė“ <i>en toffel</i> „šlepetė“ <i>en åder</i> „vena, gysla“</p>	<p><i>gator</i> <i>mammor</i></p> <p><i>väninnor</i> <i>sjuksköterskor</i> <i>känslor</i></p> <p><i>vågor</i> <i>rosor</i> <i>tofflor</i> <i>ådror</i></p>
<p>II grupė Tik <i>en</i> žodžiai:</p> <p>a) vienskiemeniai, kurie baigiasi priebalsiu</p> <p>b) daugiaskiemeniai, kurie baigiasi nekirčiuotu priebalsiu</p> <p>c) dviskiemeniai, kurie baigiasi nekirčiuotu -e arba -el, -en, -er (dgs. e išnyksta)</p> <p>d) vienskiemeniai, kurie baigiasi ilguoju balsiu</p> <p>e) priesagų -ing, -is, -dom, -lek vediniai</p> <p>NB! Keletas netaisyklingos kaitybos daiktavardžių</p>	<p><i>en båt</i> „laivas“ <i>en hund</i> „šuo“</p> <p><i>en potatis</i> „bulvė“</p> <p><i>en bulle</i> „bandelė“ <i>en fågel</i> „paukštis“ <i>en fröken</i> „panelė“ <i>en åker</i> „arimas, laukas“</p> <p><i>en sjö</i> „ežeras“ <i>en å</i> „upė“</p> <p><i>en tidning</i> „laikraštis“ <i>en skådis</i> „aktorius“ <i>en sjukdom</i> „liga“ <i>en storlek</i> „dydis“</p> <p><i>en moder</i> „motina“ <i>en dotter</i> „duktė“ <i>en morgon</i> „rytas“ <i>en sommar</i> „vasara“</p>	<p><i>båtar</i> <i>hundar</i></p> <p><i>potatisar</i></p> <p><i>bullar</i> <i>fåglar</i> <i>fröknar</i> <i>åkrar</i></p> <p><i>sjöar</i> <i>åar</i></p> <p><i>tidningar</i> <i>skådisar</i> <i>sjukdomar</i> <i>storlekar</i></p> <p><i>mödrar</i> <i>döttrar</i> <i>morgnar</i> <i>somrar</i></p>

Grupė ir jai priklausantys daiktavardžiai	Vns. nežymimoji forma (pavyzdys)	Dgs. nežymimoji forma (pavyzdys)
III grupė		
1. <i>En</i> žodžiai:		
a) vienskiemeniai, kurie baigiasi priebalsiu	<i>en röst</i> „balsas“	<i>röster</i>
b) daugiaskiemeniai, kurie baigiasi -el, -en, -er (dgs. e išnyksta)	<i>en muskel</i> „raumuo“ <i>en sägen</i> „legenda“ <i>en fiber</i> „skaidula“	<i>muskler</i> <i>sägner</i> <i>fibrer</i>
c) daugiaskiemeniai, kurių vns. galūnė kirčiuota	<i>en akademi</i> „akademija“ <i>en konferens</i> „konferencija“	<i>akademier</i> <i>konferenser</i>
d) priesagos vediniai, kurių galūnė kirčiuota	<i>en lutheran</i> „liuteronas“	<i>lutheraner</i>
e) daugelis skolinių	<i>en konsul</i> „konsulas“ <i>en historia</i> „istorija“ <i>en professor</i> „profesorius“ <i>en apelsin</i> „apelsinas“	<i>konsuler</i> <i>historier</i> <i>professorer</i> <i>apelsiner</i>
f) priesagų -het, -skap, -nad, -else, -ion, -(n)är vediniai	<i>en nyhet</i> „naujiena“ <i>en kunskap</i> „žinios“ <i>en månad</i> „mėnuo“ <i>en ändelse</i> „galūnė“ <i>en diskussion</i> „diskusija“ <i>en konstnär</i> „menininkas“	<i>nyheter</i> <i>kunskaper</i> <i>månader</i> <i>ändelser</i> <i>diskussioner</i> <i>konstnärer</i>
g) daugiaskiemeniai daiktavardžiai, kurie vns. baigiasi nekirčiuotu -e	<i>en linje</i> „linija“ <i>en aktie</i> „akcija“ <i>en bakelse</i> „kepinys“ <i>en bibliotekarie</i> „bibliotekininkas“ <i>en bonde</i> „ūkininkas“	<i>linjer</i> <i>aktier</i> <i>bakelser</i> <i>bibliotekarier</i> <i>bönder</i>
h) keletas daiktavardžių, kurie baigiasi kitu nekirčiuotu balsiu	<i>en hustru</i> „žmona“ <i>en vallmo</i> „aguona“	<i>hustrur</i> <i>vallmor</i>
i) nedaugelis vienskiemenių žodžių, kurie baigiasi ilguoju balsiu	<i>en klo</i> „nagas“ <i>en sko</i> „batas“ <i>en ko</i> „karvė“ <i>en tår</i> „kojos pirštas“	<i>klor</i> <i>skor</i> <i>kor</i> <i>tår</i>

Grupė ir jai priklausantys daiktavardžiai	Vns. nežymimoji forma (pavyzdys)	Dgs. nežymimoji forma (pavyzdys)
NB! Keletas netaisyklingos kaitybos daiktavardžių	<i>en bok</i> „knyga“ <i>en fot</i> „pėda“ <i>en son</i> „sūnus“ <i>en hand</i> „plaštaka“ <i>en stad</i> „miestas“	<i>böcker</i> <i>fötter</i> <i>söner</i> <i>händer</i> <i>städer</i>
2. <i>Ett</i> žodžiai:		
a) daugiaskiemeniai, kurių paskutinis balsis kirčiuotas	<i>ett kafé</i> „kavinė“ <i>ett konditori</i> „konditerija“	<i>kaféer</i> <i>konditorier</i>
b) daugiaskiemeniai, kurių vns. galūnė -eum ir -ium	<i>ett museum</i> „muziejus“ <i>ett gymnasium</i> „gimnazija“	<i>museer</i> <i>gymnasier</i>
c) keletas kitų daiktavardžių, turinčių balsių kaitą šaknyje arba jos neturinčių	<i>ett land</i> „šalis“ <i>ett pris</i> „kaina“ <i>ett fängelse</i> „kalėjimas“	<i>länder</i> <i>priser</i> <i>fängelser</i>
IV grupė Tik <i>ett</i> žodžiai:		
a) kurie baigiasi nekirčiuotu balsiu	<i>ett äpple</i> „obuolys“ <i>ett hjärta</i> „širdis“	<i>äpplen</i> <i>hjärtan</i>
NB! Keli netaisyklingos kaitybos žodžiai	<i>ett öga</i> „akis“ <i>ett öra</i> „ausis“	<i>ögon</i> <i>öron</i>
b) priesagų -ande/-ende, -e, -sle vediniai	<i>ett meddelande</i> „pranešimas“ <i>ett leende</i> „šypsena“ <i>ett möte</i> „susitikimas“ <i>ett bränsle</i> „kuras“	<i>meddelanden</i> <i>leenden</i> <i>möten</i> <i>bränslen</i>
c) keletas žodžių, kurie baigiasi kirčiuotu balsiu	<i>ett tabu</i> „tabu“ <i>ett bi</i> „bitė“	<i>tabun</i> <i>bin</i>
V grupė 1. <i>Ett</i> žodžiai:		
vienskiemeniai ir daugiaskiemeniai, kurie baigiasi priebalsiu	<i>ett lås</i> „spyna“ <i>ett ägg</i> „kiaušinis“ <i>ett parlament</i> „parlamentas“ <i>ett bibliotek</i> „biblioteka“ <i>ett problem</i> „problema“ <i>ett päron</i> „kriaušė“	<i>lås</i> <i>ägg</i> <i>parlament</i> <i>bibliotek</i> <i>problem</i> <i>päron</i>

Grupė ir jai priklausantys daiktavardžiai	Vns. nežymimoji forma (pavyzdys)	Dgs. nežymimoji forma (pavyzdys)
2. <i>En</i> žodžiai: a) priesagų -are, -ande, -iker, -(i)er vediniai	<i>en läkare</i> „gydytojas“ <i>en studerande</i> „studentas“ <i>en klassiker</i> „klasikas“ <i>en musiker</i> „muzikantas“ <i>en litauer</i> „lietuvis“	<i>läkare</i> <i>studerande</i> <i>klassiker</i> <i>musiker</i> <i>litauer</i>
b) keletas žodžių, turinčių nekirčiuotas galūnes -el, -en, -er	<i>en partner</i> „partneris“ <i>ett exempel</i> „pavyzdys“ <i>ett vapen</i> „ginklas“	<i>partner</i> <i>exempel</i> <i>vapen</i>
NB! Keletas netaisyklingos kaitybės daiktavardžių	<i>en fader</i> „tėvas“ <i>en broder</i> „brolis“ <i>en man</i> „vyras“ <i>en lus</i> „utėlė“ <i>en mus</i> „pelė“	<i>fäder</i> <i>bröder</i> <i>mån</i> <i>löss</i> <i>möss</i>

1.3.2. Skolinių daugiskaita

Švedų kalboje yra ir iš kitų kalbų pasiskolintų kaitybės formų. Kalbos vartotojai šiuos skolinius, kai tai įmanoma, stengiasi pritaikyti prie savo kalbos gramatinės sistemos, (pvz.: *en buss* – *bussar* „autobusas“; *en president* – *presidenter* „prezidentas“), tačiau tam tikrais atvejais skoliniai išlaiko kalbą, iš kurių yra pasiskolinti, galūnes.

Švedų kalboje yra skolintų daugiskaitos galūnių iš šių kalbų:

1. Iš lotynų kalbos:

a) niekatrosios giminės daiktavardžiai, kurių vienaskaitos galūnė **-um**, o daugiskaitos galūnė **-a**; švedų kalboje jie gali būti kaitomi ir pagal V grupę, t. y. gali turėti nulinę daugiskaitos galūnę, pvz.:

ett centrum – *centrum/centra* „centras“;

ett faktum – *faktum/fakta* „faktas“;

ett visum – *visum/visa* „viza“;

- b) abiejų giminių daiktavardžiai, kurių vienskaitos galūnė **-en**, o daugiskaitos galūnė **-(in)a**, pvz.:

en examen – *examina* „egzaminas“;
en diktamen – *diktamen/diktamina* „diktantas“;
ett pronomen – *pronomen/pronamina* „įvardis“;

- c) daiktavardžiai, kurių vns. galūnė **-us**, o dgs. galūnė **-i**, pvz.:

en/ett stimulus – *stimulus/stimuli* „stimulas“.

2. Iš anglų kalbos. Tai pati didžiausia grupė. Daiktavardžiai turi daugiskaitos galūnę **-(e)s**, būdingą daugeliui bendrosios giminės skolinių, kurie išlaiko originalią rašybą, pvz.:

ett/en fan – *fans* „aistruolis“;
en slogan – *slogans/sloganer* „šūkis“;
en container – *containrar/containers* „konteineris, talpa“.

Kai skolinys švedų kalboje tampa įprastas, anglišką daugiskaitos galūnę dažnai pakeičia švediška. Tai ypač būdinga seniesiems skoliniam, iš karto perėjusiems į švedų kalbos gramatikos sistemą, pvz.:

en sport – *sporter* „sportas“;
ett rekord – *rekord* „rekordas“.

Kai kurie skoliniai turi tik daugiskaitą, pvz.: *cornflakes* „kukurūzų dribsniai“, *shorts* „šortai“, *jeans* „džinsai“.

1.3.3. Netaisyklingai sudaroma daugiskaita

Daugiskaitos galūnė nepridedama prie daiktavardžių, žyminčių ilgio, svorio ar kiekio matą, pvz.: *en mil* („mylia“) – *tio mil* („dešimt mylių“), *en liter* („litrą“) – *fem liter* („penki litrai“), *en kilometer* („kilometras“) – *två kilometer* („du kilometrai“), *ett hekto* („šimtas gramų“) – *fem hekto* („penki šimtai gramų“), *en euro* („eurą“) – *tre*

euro („trys eurai“), *en procent* („procentas“) – *nittio procent* („devyniasdešimt procentų“). Tačiau daiktavardis *en krona* („krona“) turi daugiskaitą *kronor*, laiką žymintys žodžiai taip pat turi daugiskaitos galūnę, pvz.: *sekunder* („sekundės“), *minuter* („minutės“), *timmar* („valandos“), *dagar* („dienos“), *veckor* („savaitės“), *månader* („mėnesiai“).

Kai kurie daiktavardžiai neturi daugiskaitos formos, jų daugiskaitą pakeičia giminingi žodžiai. Toks daugiskaitos sudarymo būdas dar vadinamas *supletyvinu*.

Dauguma priesagos **-an** vedinių daugiskaitoje keičiami priesagų **-(n)ing** arba **-ande/-ende** vediniais, pvz.:

en anmälan – *anmälningar* „pranešimas“,
en ansökan – *ansökningar* „prašymas“,
en inbjudan – *inbjudningar* „kvietimas“.

Daiktavardžiai *begäran* („pageidavimas, reikalavimas“) ir *början* („pradžia“) neturi daugiskaitos. Kai kurie skoliniai taip pat neturi daugiskaitos formos, vietoj jos vartojami sudurtiniai žodžiai, pvz.:

en taxi – *taxibilar* „taksi“,
en radio – *radioapparater* „radijas“.

1.4. Genityvas (*Genitiv*)

Švedų kalbos daiktavardžiai nekaitomi linksniais. Iš senosios švedų kalbos linksnių sistemos liko tik genityvas (atitinka lietuvių kalbos kilmininką), bet šiuolaikinėje švedų kalboje jis laikomas ne daiktavardžio, o vardažodinės frazės linksniu. Genityvas gali turėti priklausymo (pvz., *bilens delar* – *automobilio detalės*), nuosavybės (pvz., *pappans bil* – *tėčio automobilis*), vietos (pvz., *Sveriges naturresurser* – *Švedijos gamtiniai ištekliai*), laiko (pvz., *höstens starka färger* – *ryškios rudens spalvos*) ir kitas reikšmes.

Genityvas sudaromas prie pagrindinės daiktavardžio formos pridėdam galūnę *-s*. Ši taisyklė galioja ir nežymimajai, ir žymimajai daiktavardžių formai – tiek vienaskaitai, tiek daugiskaitai. Po daiktavardžio kilmininko einantis daiktavardis visada yra nežymimosios formos, pvz.:

vns. nežym. f.	<i>en flickas skönhet</i>	„mergaitės grožis“
vns. žym. f.	<i>flickans skönhet</i>	„(tos) mergaitės grožis“
dgs. nežym. f.	<i>flickors skönhet</i>	„mergaičių grožis“
dgs. žym. f.	<i>flickornas skönhet</i>	„(tų) mergaičių grožis“
vns. nežym. f.	<i>ett barns leksaker</i>	„vaiko žaislai“
vns. žym. f.	<i>barnets leksaker</i>	„(to) vaiko žaislai“
dgs. nežym. f.	<i>barns leksaker</i>	„vaikų žaislai“
dgs. žym. f.	<i>barnens leksaker</i>	„(tų) vaikų žaislai“

Genityvo formos sudarymo **išimtys**:

1. Žodžių, kurie baigiasi *-s*, *-x*, *-z*, genityvas neturi galūnės *-s*, pvz.:

Kansas befolkning – Kanzaso gyventojai,
Alex hus – Alekso namas,
Schweiz huvudstad – Šveicarijos sostinė.

NB! Jeigu bendrinio (ne tikrinio!) daiktavardžio baigmuo yra *-s* (pvz.: *vals* – valsas, *hus* – namas), vengiama vartoti jo vienaskaitos nežymimosios formos genityvą. Vartojama prielinksninė konstrukcija (žr. šio poskyrio pabaigoje), pvz., *taket på ett hus* – namo stogas.

2. Vietovardžių, kurie baigiasi balsiu, genityvas neturi galūnės *-s*, pvz.:

Uppsala universitet – Upsalos universitetas, plg. *Stockholms universitet* – Stokholmo universitetas,

Sala silvergruva – Salos sidabro kasykla, plg. Drottningholms slott – Drotningholmo rūmai.

3. Kai kurie tikriniai daiktavardžiai turi kitokią genityvo formą, pvz.: *Jesu uppståndelse – Jėzaus prisikėlimas, Kristi himmelfärdsdag – Kristaus žengimo į dangų šventė – Šeštinės, Falu rödfärg – Faluno raudoni dažai.*

Kaip jau minėta, genityvas yra žodžių junginio linksnis, todėl galūnė **-s** pridedama prie paskutinio frazės daiktavardžio, pvz.: *direktör Svenssons bil – direktoriaus Svensono automobilis, Kungariket Sveriges ambasad – Švedijos Karalystės ambasada, hertigen av Jämtlands stipendiefond – Jemtlando kunigaikščio stipendijų fondas.*

Pastaba. Jeigu daiktavardinis junginys yra didžiųjų raidžių arba regento vardo ir kelintinio skaitvardžio romėniškais rašmenimis santrumpa, prieš galūnę **-s** rašomas dvitaškis, pvz.: *EU:s ekonomiska politik – ES ekonominė politika, USA:s president – JAV prezidentas, FN:s militära styrkor – JT karinės pajėgos, Gustav III:s slottsteater – Gustavo III rūmų teatras.*

Švedų kalboje genityvas vartojamas įvairiems dydžiams reikšti (pvz.: *tio procents rabatt – dešimties procentų nuolaida, vid sextio års ålder – šešiasdešimties metų amžiaus, på fem hundra meters höjd – penkių šimtų metrų aukštyje, ett två timmars föredrag – dviejų valandų paskaita, fem veckors semester – penkių savaitių atostogos*), taip pat vartojamas tokiuose žodžių junginiuose, kaip *hundredtals ungdomar – šimtai paauglių, tusentals recept – tūkstančiai receptų, all slags hjälp – visokeriopa pagalba.*

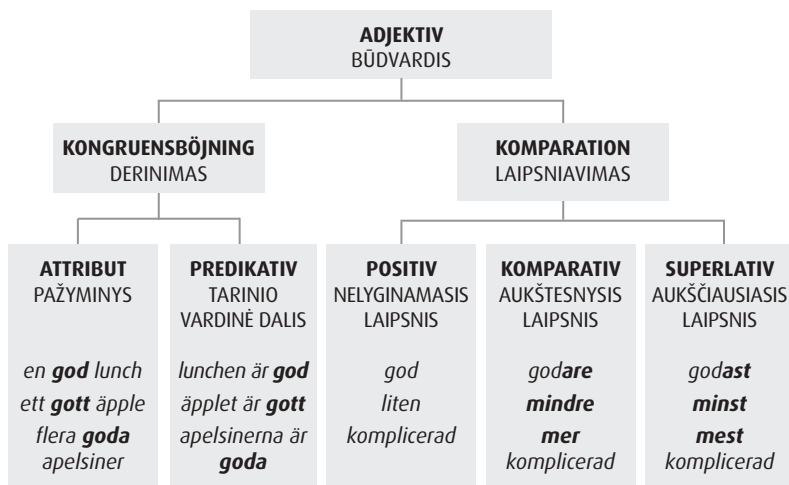
Genityvas vartojamas ir pastoviuosiuose žodžių junginiuose *färdas till fots – eiti pėčiomis, gå till sängs – eiti miegoti, gå till sjöss – išplaukti į jūrą, sitta till bords – sėdėti prie stalo, ute till havs – jūroje, för säkerhets skull – dėl visa pikta.*

Pažymėtina, kad genityvas švedų kalboje vartojamas daug siauriau negu lietuvių kalboje kilmininkas. Mokydamiesi švedų kalbos,

lietuviai genityvą vartoja per dažnai. Minėtina, kad švedų kalboje genityvas dažnai keičiamas prielinksnine konstrukcija, pvz.:

invånarna i Sverige vietoj *Sveriges invånare* – Švedijos gyventojai,
chefen för institutionen vietoj *institutionens chef* – katedros vedėjas,
ägaren till bilen vietoj *bilens ägare* – automobilio savininkas,
priset på huset vietoj *husets pris* – namo kaina.

2. BŪDVARDIS (*Adjektiv*)

Švedų kalbos būdvardžiai kaitomi gimine (tik vienaskaitoje) ir skaičiumi, turi nežymimąją formą (*obestämd form*) ir žymimąją formą (*bestämd form*). Toks kaitymas vadinamas *derinimu* (*kongruensböjning*) – būdvardis derinamas su daiktavardžio ar įvardžio, kurį apibūdina, forma.

Be to, švedų kalbos būdvardžiai turi dar vieną kaitymo būdą – laipsniavimą (*komparation*).

Žodžių junginyje *en god lunch* būdvardis *god* apibūdina pietus kaip skanius, junginyje *en liten pojke* būdvardis *liten* apibūdina berniuką kaip mažą, junginyje *en komplicerad fråga* būdvardis *komplicerad* apibūdina klausimą kaip sudėtingą. Minėti būdvardžiai (jie vadinami *kokybiniais*) reiškia kintamąją daikto ypatybę, todėl gali būti laipsniuojami, pvz.: *god* – *godare* („skanesnis“) – *godast* („skaniausias“), *liten* – *mindre* („mažesnis“) – *minst* („mažiausias“),

komplicerad – *mer komplicerad* („sudėtingesnis“) – *mest komplicerad* („sudėtingiausias“).

Kai kurie būdvardžiai reiškia su kitais daiktais ar reiškinyiais susijusią ypatybę, kuri negali kisti. Tokie būdvardžiai vadinami *santykinyiais*. Jie nėra laipsniuojami (pvz.: *död* – *miręs*, *evig* – *amžinas*, *avlång* – *pailgas*, *fyrkantig* – *keturkampis*, *trekantig* – *trikampis*, *rektangulär* – *stačiakampis*, *befintlig* – *esamas*, *otalog* – *nesuskaičiuojamas*, *daglig* – *kasdienis* ir kt.).

Būdvardžiai, klasifikuojantys daiktus arba reiškinius, taip pat nelaipsniuojami, pvz.: *ett franskt vin* – *prancūziškas vynas*, *en schweizisk ost* – *šveicariškas sūris*, *en kontinental frukost* – *kontinentiniai (lengvi) pusryčiai*.

2.1. Būdvardžių derinimas

Sakinyje būdvardis derinamas su daiktavardžiu arba įvardžiu. Būdvardis sakinyje gali eiti:

1. Pažyminiu (som **attribut**). Būdvardis eina prieš pažymimąjį žodį, gali būti vartojamas nežymimajame (žr. 2.2.1 posk.) arba žymimajame (žr. 2.2.2 posk.), pvz.: *ett gott äpple* – *skanus obuolys*, *det goda äpplet* – *skanusis obuolys*.

2. Tarinio vardine dalimi (som **predikativ**) po kai kurių veiksmažodžių, pvz.:

<i>vara</i>	„būti“	<i>Äpplet är gott.</i> – <i>Obuolys yra skanus. De här apelsinerna är goda.</i> – <i>Šie apelsinai skanūs.</i>
<i>bli</i>	„tapti“	<i>Hon blev kär i honom vid första ögonkastet.</i> – <i>Ji įsimylėjo jį iš pirmo žvilgsnio. De blev kåra i varandra samtidigt.</i> – <i>Jie įsimylėjo vienas kitą tuo pat metu.</i>

<i>se ... ut</i>	„atrodyti“	<i>Kakan ser god ut. – Pyragas atrodo skanus. Äpplet ser gott ut. – Obuolys atrodo skanus.</i>
<i>känna sig</i>	„jaustis“	<i>Jag känner mig pigg efter promenaden. – Passivaikščiojęs jaučiuosi žvalus. Vi känner oss pigga på morgnarna. – Mes rytais jaučiamės žvalūs.</i>
<i>verka</i>	„atrodyti“	<i>Hon verkar snäll. – Ji atrodo miela. Barnen verkar snälla. – Vaikai atrodo paklusnūs.</i>
<i>låta</i>	„skambėti“	<i>Det här låter inte så märkvärdigt. – Tai skamba ne taip irkeistai. Vad ni låter märkvärdiga! – Jau kokie jūs atrodote svarbūs!</i>

Šiuo atveju vartojama tik nežymimoji būdvardžio forma. Ji gimine ir skaičiumi derinama su daiktavardžiu arba įvardžiu, sakinio veiksniumi.

3. Pagrindiniu dėmeniu daiktavardiniame junginyje (*som huvudord i en nominalfras*), kuriame trūksta daiktavardžio. Būdvardis sudaiktavardėja, galima sudaryti jo kilmininko linksnį, bet kitų daiktavardžio galūnių jis neturi ir išlieka kaitomas kaip būdvardis, pvz.: *den kloka – išmintingasis, de blinda – aklieji, de unga – jaunimas, en bekant* („pažįstamas“) – *två bekanta* („du pažįstami“).

2.1.1. Gramatinis derinimas

Būdvardis derinamas su daiktavardžiu gimine ir skaičiumi. Šis derinimas vadinamas **gramatiniu** (*grammatisk kongruens*).

Gramatinio derinimo (kaitymo giminėmis ir skaičiais) lentelė

Vienaskaita			Daugiskaita
Nežymimoji forma (bendroji g.)	Nežymimoji forma (niekatroji g.)	Žymimoji forma (abi giminės)	Nežymimoji forma = žymimoji forma
<i>en kär vän</i> „mielas draugas“	<i>ett kärt barn</i> „mielas vaikas“	<i>min kära mamma</i> „mano brangioji mama“ <i>mitt kära barn</i> „mano mielas vaikas“	<i>kära vänner</i> „mieli draugai“ <i>de här kära vännerna</i> „šie mielieji draugai“
<i>en rolig historia</i> „juokinga istorija“	<i>ett roligt barn</i> „linksmas vaikas“	<i>den roliga kvinnan</i> „linksmoji moteris“ <i>det roliga barnet</i> „linksmasis vaikas“	<i>roliga bilder</i> „juokingos nuotraukos“ <i>de roliga barnen</i> „linksmieji vaikai“

Pagrindinė nežymimosios būdvardžių formos derinimo su daiktavardžiu taisyklė. Pagrindinė būdvardžio forma (neturinti papildomos galūnės) vartojama su *en* žodžiais (pvz., *en kär vän – mielas draugas*), o su *ett* žodžiais vartojamas būdvardis gauna galūnę **-t** (pvz., *ett kärt barn – mielas vaikas*), pvz.:

Jag är så glad att en kär vän till mig kommer på besök. – Aš toks laimingas, kad mano mielas draugas atvyksta į svečius.

Kärt barn har många namn. – Mielas vaikas turi daug vardų. (~ Kaip pavadinsi, taip nepagadinsi.)

Vienaskaitos žymimojoje formoje abiejų giminių būdvardžiams pridedama galūnė **-a**, pvz.: *den kära mamman – mano mieloji mama, det kära barnet – mielas vaikas*.

NB! Vienaskaitos žymimojoje formoje galima išskirti vyriškosios giminės būdvardžius, jie vieninteliai gali gauti (bet nebūtinai) galūnę **-e**, pvz.: *min käre far/min kära far – mano mielas tėvas, käre*

vän – *brangus drauge*, *kära vän* – *brangus drauge*. Abi formos yra taisyklingos ir vartotinos.

Abiejų būdvardžio giminių daugiskaitos nežymimosios formos galūnė yra **-a**, pvz.: *kära vänner* – *mieli draugai*, *roliga foton* – *juokingos nuotraukos*. Abiejų giminių daugiskaitos žymimosios formos galūnė taip pat yra **-a**, pvz.: *de här kära vännerna* – *šie mielieji draugai*, *de roliga barnen* – *linksmieji vaikai*. Tiek vienaskaitos, tiek daugiskaitos žymimosios formos būdvardžiai į lietuvių kalbą dažniausiai verčiami kaip įvardžiutuoniai.

Taigi, galima teigti, kad būdvardis turi tris skirtingas formas: pagrindinę vienaskaitos bendrosios giminės nežymimąją formą be papildomos galūnės (pvz., *kär*), vienaskaitos niekatrosios giminės nežymimąją formą su galūne **-t** (pvz., *kärt*) ir formą su galūne **-a** (pvz., *kära*), kuri yra abiejų giminių vienaskaitos žymimoji forma ir daugiskaitos nežymimoji ir žymimoji formos.

2.1.2. Semantinis derinimas

Švedų kalbai būdingas ne tik gramatinis, bet ir **semantinis derinimas** (*semantisk kongruens*), kai būdvardis su daiktavardžiu derinami ne gramatiškai, o pagal prasmę. Semantinio derinimo (kai būdvardis eina vardine tarinio dalimi) atvejai:

1. Kai daiktavardis yra kuopinis (turi vienaskaitos formą, o daugiskaitos reikšmę), pvz.:

Folk blir som galna, när de träffar sin idol. – *Žmonės tampa tarytum pamišę, kai sutinka savo garbinimo objektą.* Plg. *ett litet folk* – *maža tauta.*

2. Kai daiktavardis žymi asmenį, nors yra niekatrosios giminės. Vartojamos abi formos (ir gramatinio, ir semantinio derinimo), pvz.:

Det kvinnliga affärsbiträdet var inte nöjd med det nya skyltfönstret. – *Pardavėja buvo nepatenkinta naująja vitrina.* Plg. *ett ungt kvinnligt affärsbiträde* – *jauna pardavėja.*

3. Kai daiktavardis (bendrosios giminės arba daugiskaitos formos) vartojamas be artikelio ir yra kalbama apie maistą, patiekalus ir pan. bendrąja, abstrakčiąja prasme. Su daiktavardžiu derinamas niekatrosios giminės būdvardis, einantis vardine tarinio dalimi, pvz.:

Mjölk är gott. – Pienas skanu. *Att dricka mjölk är gott.* – Skanu gerti pieną. *Plg. Mjölken är god.* – (Šis) pienas skanus.

Grönsaker är nyttigt. – Daržovės yra naudinga. *Att äta grönsaker är nyttigt.* – Valgyti daržovės naudinga. *Plg. Grönsakerna är nyttiga.* – (Šios) daržovės naudingos.

Svenska är svårt. – Švedų kalba sunki. *Det är svårt att lära sig svenska.* – Sunku išmokti švedų kalbą.

2.1.3. Netaisyklingai kaitomi būdvardžiai

Kai kurie būdvardžiai kaitomi netaisyklingai (*adjektiv med speciella former*):

1. Būdvardžiai, kurie baigiasi ilguoju kirčiuotu balsiu, niekatrosios giminės nežymimojoje formoje gauna galūnę **-tt**, o jų šaknies balsis sutrumpėja, pvz.:

Vns. bendrosios g. f.	Vns. niekatrosios g. f.	Vns. žymimoji f. / Dgs. nežym. ir žym. f.
<i>rå</i>	<i>rått</i>	<i>råa</i> „žalias, nevirtas“
<i>ny</i>	<i>nytt</i>	<i>nya</i> „naujas“
<i>fri</i>	<i>fritt</i>	<i>fria</i> „laisvas“

NB! Būdvardžiai *blå* ir *grå* turi vienaskaitos žymimosios ir daugiskaitos nežymimosios ir žymimosios formų variantines formas:

<i>blå</i>	<i>blått</i>	<i>blåa/blå</i> „mėlynas“
<i>grå</i>	<i>grått</i>	<i>gråa/grå</i> „pilkas“

2. Vienskiemeniai būdvardžiai, kurie baigiasi ilguoju balsiu + **-t**, vienaskaitos nežymosios formos niekatrojoje giminėje gauna dar vieną **-t**, o jų šaknies balsis sutrumpėja, pvz.:

Vns. bendrosios g. f.	Vns. niekatrosios g. f.	Vns. žymimoji f. / Dgs. nežym. ir žym. f.
<i>fet</i>	<i>fett</i>	<i>feta</i> „riebus“
<i>vit</i>	<i>vitt</i>	<i>vita</i> „baltas“
<i>het</i>	<i>hett</i>	<i>heta</i> „karštas“

3. Daugiaskiemeniai būdvardžiai, kurie baigiasi **-t** po kirčiuoto baltio, ir būdvardžiai, kurie baigiasi priebalsiu + **-t**, vienaskaitos nežymimosios formos niekatrojoje giminėje negauna antrojo **t**, pvz.:

Vns. bendrosios g. f.	Vns. niekatrosios g. f.	Vns. žymimoji f. / Dgs. nežym. ir žym. f.
<i>akut</i>	<i>akut</i>	<i>akuta</i> „skubus“
<i>konkret</i>	<i>konkret</i>	<i>konkreta</i> „konkretus“
<i>privat</i>	<i>privat</i>	<i>privata</i> „privatus“
<i>exakt</i>	<i>exakt</i>	<i>exakta</i> „tikslus“
<i>abstrakt</i>	<i>abstrakt</i>	<i>abstrakta</i> „abstraktus“
<i>svart</i>	<i>svart</i>	<i>svarta</i> „juodas“
<i>kort</i>	<i>kort</i>	<i>korta</i> „trumpas“

4. Būdvardžiai, kurie baigiasi ilguoju balsiu + **-d**, vienaskaitos nežymimosios formos niekatrojoje giminėje gauna galūnę **-tt**, o jų šaknies balsis sutrumpėja. Būdvardžiai, kurie baigiasi priebalsiu + **-d**, vienaskaitos nežymimosios formos niekatrojoje giminėje gauna galūnę – priebalsis + **-t**, pvz.:

Vns. bendrosios g. f.	Vns. niekatrosios g. f.	Vns. žymimoji f. / Dgs. nežym. ir žym. f.	
<i>glad</i>	<i>glatt</i>	<i>glada</i>	„linksmas“
<i>bred</i>	<i>brett</i>	<i>breda</i>	„platus“
<i>röd</i>	<i>rött</i>	<i>röda</i>	„raudonas“
<i>mild</i>	<i>milt</i>	<i>milda</i>	„švelnus“
<i>hård</i>	<i>hårt</i>	<i>hårda</i>	„kietas, sunkus“
<i>ond</i>	<i>ont</i>	<i>onda</i>	„piktas“

5. Būdvardžių, kurie baigiasi nekirčiuota galūne **-en**, **-el** arba **-er**, vienaskaitos nežymimosios formos niekatrojeje giminėje prieš galūnę **-t** priebalsis **n** iškrinta, o žymimojoje formoje ir daugiskaitoje šie būdvardžiai praranda nekirčiuotą **e** (prieš galūnę **-a**), pvz.:

Vns. bendrosios g. f.	Vns. niekatrosios g. f.	Vns. žymimoji f. / Dgs. nežym. ir žym. f.	
<i>naken</i>	<i>naket</i>	<i>nakna</i>	„nuogas“
<i>egen</i>	<i>eget</i>	<i>egna</i>	„nuosavas“
<i>öppen</i>	<i>öppet</i>	<i>öppna</i>	„atidarytas“
<i>vacker</i>	<i>vackert</i>	<i>vackra</i>	„gražus“
<i>flexibel</i>	<i>flexibelt</i>	<i>flexibla</i>	„lankstus“
<i>enkel</i>	<i>enkelt</i>	<i>enkla</i>	„paprastas“

6. Būdvardžiai (būtojo laiko dalyviai), kurie baigiasi nekirčiuota galūne **-ad**, vienaskaitos nežymimosios formos niekatrojeje giminėje gauna galūnę **-at**, o daugiskaitoje galūnę **-ade**, pvz.:

Vns. bendrosios g. f.	Vns. niekatrosios g. f.	Vns. žymimoji f. / Dgs. nežym. ir žym. f.	
<i>älskad</i>	<i>älskat</i>	<i>älskade</i>	„mylimas“
<i>kortfattad</i>	<i>kortfattat</i>	<i>kortfattade</i>	„trumpas“
<i>stickad</i>	<i>stickat</i>	<i>stickade</i>	„megztas“

7. Būdvardžiai, kurie baigiasi ilguoju kirčiuotu **-m**, vienaskaitos žymimojoje formoje ir daugiskaitoje prieš galūnę **-a** gauna dvigubą **-mm-**, pvz.:

Vns. bendrosios g. f.	Vns. niekatrosios g. f.	Vns. žymimoji f. / Dgs. nežym. ir žym. f.	
<i>tom</i>	<i>tomt</i>	<i>tomma</i>	„tuščias“
<i>grym</i>	<i>grymt</i>	<i>grymma</i>	„žiaurus“
<i>långsam</i>	<i>långsamt</i>	<i>långsamma</i>	„lėtas“

8. Netaisyklingai kaitomas būdvardis **gammal** („senas“):

Vns. bendrosios g. f.	Vns. niekatrosios g. f.	Vns. žymimoji f. / Dgs. nežym. ir žym. f.
<i>gammal</i>	<i>gammalt</i>	<i>gamla</i>

9. Netaisyklingai kaitomas būdvardis **liten** („mažas“):

Nežymimoji forma			Žymimoji forma		
Bendroji g.	Niekatroji g.	Dgs.	Vns.	Dgs.	
<i>liten</i>	<i>litet</i>	<i>små</i>	<i>lilla</i>	<i>lille/lilla</i>	<i>små</i>

Pvz.: *en liten flicka* – maža mergaitė, *ett litet barn* – mažas vaikas, *många små saker* – daug mažmožių, *den lilla flickan* – mažoji mergaitė, *den lille/lilla pojken* – mažasis berniukas, *de små barnen* – mažieji vaikai.

NB! Būdvardžio **liten** žymimoji vienaskaitos forma **lilla** visada vartojama su niekatrosios giminės daiktavardžiais, pvz., *det lilla geniet* – mažasis genijus. Su bendrosios giminės daiktavardžiais šią formą galima vartoti kalbant tiek apie vyriškosios, tiek apie moteriškosios lyties asmenis (forma neutrali lyties atžvilgiu), pvz.: *den lilla mannen* – mažasis vyras, *den lilla kvinnan* – mažoji moteris.

Minėtina, kad forma **lille** vartojama tik su bendrosios giminės daiktavardžiais, apibūdinant vyriškosios lyties asmenis, pvz., *den lille mannen – mažasis vyras*. Minėtu atveju formos pasirinkimą lemia teksto stilistika arba kontekstas ir adresatas. Tai būdinga ir kitų žymimosios formos būdvardžių, turinčių galūnę **-a** arba **-e**, vartosenai.

2.1.4. Nekaitomi būdvardžiai

Kai kurie būdvardžiai turi tik vieną formą ir su daiktavardžiu nėra derinami. Nekaitomų būdvardžių grupei priklauso:

1. Visi būdvardžiai, kurie baigiasi nekirčiuotu balsiu, pvz.:

lila – violetinis, rosa – rausvas, udda – keistas, nelyginis, äkta – tikras, extra – papildomas, gängse – vyraujantis, oense – nesutariantis, öde – apleistas.

*Vi behöver **extra** pengar. – Mums reikia papildomų pinigų.*

*De hamnade på en **öde** ö. – Jie atsidūrė negyvenamoje saloje.*

2. Kai kurie daugiaskiemeniai būdvardžiai, kurie baigiasi **-s**, pvz.:

gratis – nemokamas, invärtes – vidinis, medelålders – pusamžis, stackars – vargšas, urminnes – neatmenamas, utrikes – užsienio.

*Barnen får **gratis** lunch. – Vaikai gauna nemokamus pietus.*

*Linné gjorde många **utrikes** resor. – Linėjus keliavo į užsienį daug kartų.*

3. Būdvardžiai, kurie baigiasi **-vis**, pvz.:

delvis – dalinis, gradvis – laipsniškas, parvis – poromis.

*Miljöförstöringen leder till **gradvis** utrotning av vissa växt- och djurarter. – Aplinkos užterštumas skatina laipsnišką augalų ir gyvūnų rūšių nykimą.*

4. Keletas kitų būdvardžių, pvz.:

*bra – geras, kul – smagus, lagom – pakankamas, släkt – giminingas. Programmet var **kul**. – Programa buvo smagi.*

*Skär tårtan i **lagom** stora bitar! – Supjaustyk tortą pakankamo dydžio gabalėliais!*

5. Esamojo laiko dalyviai, prilyginami būdvardžiams, pvz.:

kommande – ateinantis, döende – mirštantis, illamående – blogai besijaučiantis, rinnande – tekantis.

*De **kommande** veckorna kommer att vara intensiva. – Ateinančios savaitės bus intensyvios.*

*Igår kraschade ett **ankommande** flygplan på X flygplats. – Vakar X oro uoste sudužo besileidžiantis lėktuvas.*

*Vissa människor har inte tillgång till **rinnande** vatten. – Kai kurie žmonės neturi tekančio (iš čiaupo – aut.) vandens.*

2.2. Būdvardžio formų vartojimas

Pažyminiu einantis būdvardis derinamas su daiktavardžiu gimine, skaičiumi ir apibrėžtumu. Būdvardis, einantis tarinio vardine dalimi, derinamas su veiksnio funkciją atliekančiu daiktavardžiu ar įvardžiu gimine ir skaičiumi (veiksniu einantis daiktavardis gali būti nežymimosios arba žymimosios formos). Pvz.:

*Svensk grammatik är **svår**. – Švedų kalbos gramatika sunki.*

*Han informerade oss om den **svåra** situationen för indiska gatubarn. – Jis informavo mus apie sunkią Indijos gatvės vaikų padėtį.*

*Det känns **svårt** att börja studera när man är 65 år. – Sunku pradėti mokytis, kai tau 65-eri.*

*Övningarna som vi fått i läxa verkar **svåra**. – Pratimai, kuriuos gavome namų darbams, atrodo sunkūs.*

Tarinio vardine dalimi einantys būdvardžiai gali apibūdinti ir papildinį. Būdvardžius su papildiniu einančiu daiktavardžiu ar įvardžiu būtina derinti gimine ir skaičiumi, pvz.:

*Frisk luft och ett glas vatten gjorde **patienten pigg**. – Grynas oras ir stiklinė vandens padarė pacientą žvalų.*

*Motion gör **oss friska**. – Judėjimas mus daro sveikus.*

2.2.1. Nežymimosios formos vartojimas

Būdvardžio nežymimoji forma, sakinyje arba žodžių junginyje einanti pažyminiu (*som attribut*), vartojama su daiktavardžio nežymimąja forma šiais atvejais:

1. Kai prieš būdvardžio ir daiktavardžio junginį nėra jokio artkelio ar įvardžio, pvz.:

Bendroji g.	Niekatroji g.	Dgs.
<i>god mat</i> „skanus maistas“	<i>färskt bröd</i> „šviežia duona“	<i>vackra slott</i> „gražios pilys“

Jag älskar god mat, äter färskt bröd varje dag och besöker vackra slott varje år. – Aš mėgstu skanų maistą, kasdien valgau šviežią duoną ir kasmet lankau gražias pilis.

Trevlig resa! – Laimingos kelionės!

2. Kai prieš būdvardžio ir daiktavardžio junginį eina vienas iš šių žodžių:

Bendroji g.	Niekatroji g.	Dgs.
<i>en grön cykel</i> (nežymimasis artikelis) „žalias dviratis“	<i>ett grönt hus</i> (nežymimasis artikelis) „žalias namas“	<i>två, tre</i> etc. <i>gröna cyklar/gröna hus</i> „du, trys ir t. t. žali dviračiai / žali namai“

Bendroji g.	Niekatroji g.	Dgs.
<i>någon</i> grön cykel „koks nors žalias dviratis“	<i>något</i> grönt hus „koks nors žalias namas“	<i>några</i> gröna cyklar/ <i>gröna</i> hus „kokie nors žali dviračiai / žali namai“
<i>ingen</i> grön cykel „joks žalias dviratis“	<i>inget</i> grönt hus „joks žalias namas“	<i>inga</i> gröna cyklar/ <i>gröna</i> hus „jokie žali dviračiai / žali namai“
<i>en enda</i> grön cykel „vienintelis žalias dviratis“	<i>ett enda</i> grönt hus „vienintelis žalias namas“	–
<i>en annan</i> grön cykel „kitas žalias dviratis“	<i>ett annat</i> grönt hus „kitas žalias namas“	<i>andra</i> gröna cyklar/ <i>gröna</i> hus „kiti žali dviračiai / žali namai“
<i>en likadan</i> grön cykel „toks pats žalias dviratis“	<i>ett likadant</i> grönt hus „toks pats žalias namas“	<i>likadana</i> gröna cyklar/ <i>gröna</i> hus „tokie patys žali dviračiai / žali namai“
<i>en sådan</i> grön cykel „toks žalias dviratis“	<i>ett sådant</i> grönt hus „toks žalias namas“	<i>sådana</i> gröna cyklar/ <i>gröna</i> hus „tokie žali dviračiai / žali namai“
<i>vilken</i> grön cykel „koks žalias dviratis“	<i>vilket</i> grönt hus „koks žalias namas“	<i>vilka</i> gröna cyklar/ <i>gröna</i> hus „kokie žali dviračiai / žali namai“
<i>varje</i> grön cykel „kiekvienas žalias dviratis“	<i>varje</i> grönt hus „kiekvienas žalias namas“	–
		<i>många</i> gröna cyklar/ <i>gröna</i> hus „daug žalių dviračių / žalių namų“
		<i>flera</i> gröna cyklar/ <i>gröna</i> hus „keletas žalių dviračių / žalių namų“

Bendroji g.	Niekatroji g.	Dgs.
		<i>alla gröna cyklar/ gröna hus</i> „visi žali dvirčiai / žali namai“
		<i>få gröna cyklar/gröna hus</i> „keli žali dvirčiai / žali namai“
		<i>olika gröna cyklar/ gröna hus</i> „skirtingi žali dvirčiai / žali namai“
		<i>somliga gröna cyklar/ gröna hus</i> „kai kurie žali dvirčiai / žali namai“
		<i>åtskilliga gröna cyklar/ gröna hus</i> „nemažai, daug žalių dviračių / žalių namų“

NB! Įvardžio *annan, annat* žymimoji forma yra *andra*, pvz.: *den andra cykeln* – kitas dviratis, *det andra huset* – kitas namas.

Jag äger en grön cykel. – Aš turiu žalią dviratį.

De kan se tre gröna hus därborta. – Jie gali matyti tris žalius namus štai ten.

Finns det några lediga bord på restaurangen? – Ar restorane yra laisvų staliukų?

Vilket sött barn du har! – Kokį mielą vaiką tu turi!

2.2.2. Žymimosios formos vartojimas

Būdvardžio žymimoji forma vartojama šiais atvejais:

1. Po savybinių įvardžių, daiktavardžio genityvo arba kai kurių įvardžių vartojama būdvardžio žymimoji forma ir daiktavardžio nežymimoji forma. Šias konstrukcijas sudaro:

Bendroji g.	Niekatroji g.	Dgs.
<i>min gröna cykel</i> „mano žalias dviratis“	<i>mitt gröna hus</i> „mano žalias namas“	<i>mina gröna cyklar/ gröna hus</i> „mano žali dviračiai / žali namai“
<i>hennes gröna cykel</i> „jos žalias dviratis“	<i>hennes gröna hus</i> „jos žalias namas“	<i>hennes gröna cyklar/ gröna hus</i> „jos žali dviračiai / žali namai“
<i>Annas gröna cykel</i> „Anos žalias dviratis“	<i>Annas gröna hus</i> „Anos žalias namas“	<i>Annas gröna cyklar/ gröna hus</i> „Anos žali dviračiai / žali namai“
<i>flickans gröna cykel</i> „mergaitės žalias dviratis“	<i>flickans gröna hus</i> „mergaitės žalias namas“	<i>flickans gröna cyklar/ gröna hus</i> „mergaitės žali dviračiai / žali namai“
<i>vars gröna cykel</i> „kurio žalias dviratis“	<i>vars gröna hus</i> „kurio žalias namas“	<i>vilkas gröna cyklar/ gröna hus</i> „kurių žali dviračiai / žali namai“
<i>denna gröna cykel</i> „šis žalias dviratis“	<i>detta gröna hus</i> „šis žalias namas“	<i> dessa gröna cyklar/ gröna hus</i> „šie žali dviračiai / žali namai“
<i>samma gröna cykel</i> „tas pats žalias dviratis“	<i>samma gröna hus</i> „tas pats žalias namas“	<i>samma gröna cyklar/ gröna hus</i> „tie patys žali dviračiai / žali namai“
<i>nästa gröna cykel</i> „kitas žalias dviratis“	<i>nästa gröna hus</i> „kitas žalias namas“	<i>nästa gröna cyklar/ gröna hus</i> „kiti žali dviračiai / žali namai“
<i>följande gröna cykel</i> „kitas, būsimas žalias dviratis“	<i>följande gröna hus</i> „kitas, būsimas žalias namas“	<i>följande gröna cyklar/ gröna hus</i> „kiti, būsimi žali dviračiai / žali namai“
<i>föregående gröna cykel</i> „ankstesnis žalias dviratis“	<i>föregående gröna hus</i> „ankstesnis žalias namas“	<i>föregående gröna cyklar/ gröna hus</i> „ankstesni žali dviračiai / žali namai“

NB! Išimtis – aptartose konstrukcijose vartojama nežymimoji būdvardžio *egen* forma, pvz.: *Evas egen bil* – *Evos nuosavas automobilis*, *mitt eget hus* – *mano nuosavas namas*.

Min nya dator har gått sönder. – *Mano naujasis kompiuteris sugedo.*

Annas nya skor har kostat för mycket. – *Naujieji Anos batai kainavo per daug.*

Annas gröna cykel är unik. – *Anos žaliasis dviratis unikalus.*

Våra vänners lille/lilla pojke heter Magnus. – *Mūsų draugų mažasis berniukas vardu Magnus.* (Apie *lille/lilla* vartojimą žr. 2.1.3 posk. 9 punktą.)

Vi stötter på samma svåra problem om och om igen. – *Mes (vėl) ir vėl susiduriame su ta pačia sudėtinga problema / tomis pačiomis sudėtingomis problemomis.*

Parodomieji įvardžiai *denna*, *detta*, *dessa* ir santykinis įvardis *vars* įprastai vartojami rašomojoje kalboje, pvz.:

I boken berättar författaren en mycket spännande historia om denna underbara stad. – *Knygoje autorius pasakoja labai įdomią istoriją apie šį nuostabų miestą.*

Artisten, vars stora talang visades i många tävlingar, vann oftast med stor marginal. – *Menininkas, kurio didžiulis talentas buvo demonstruojamas daugelyje konkursų, dažniausiai laimėdavo didele persvara.*

2. Švedų kalbai būdingas *dvigubas apibrėžtumas (dubbel bestämhet)*, kai, sudarant daiktavardžio ir būdvardžio junginį, vartojamos abiejų dėmenų žymimosios formos. Dvigubas apibrėžtumas skirtinas, kai būdvardžio ir daiktavardžio konstrukciją sudaro laisvasis žymimasis artikelis (*den*, *det* arba *de*), būdvardžio žymimoji forma (su galūne *-a/-e*) ir daiktavardžio žymimoji forma su artikeliais *-(e)n*, *-(e)t*, *-na*, *-a* arba *-en*. Šioje konstrukcijoje vietoj

žymimojo artikelio gali būti parodomieji įvardžiai *den här* – šis, *det här* – šis, *de här* – šie, *den där* – tas, *det där* – tas, *de där* – tie, pvz.:

Bendroji g.	Niekatroji g.	Dgs.
<i>den gröna cykeln</i> „žalasis dviratis“	<i>det gröna huset</i> „žalasis namas“	<i>de gröna cyklarna</i> „žalieji dviračiai“ <i>de gröna husen</i> „žalieji namai“
<i>den här gröna cykeln</i> „šis žalias dviratis“	<i>det här gröna huset</i> „šis žalias namas“	<i>de här gröna cyklarna</i> „šie žali dviračiai“ <i>de här gröna husen</i> „šie žali namai“
<i>den där gröna cykeln</i> „tas žalias dviratis“	<i>det där gröna huset</i> „tas žalias namas“	<i>de där gröna cyklarna</i> „tie žali dviračiai“ <i>de där gröna husen</i> „tie žali namai“

2.3. Laipsniavimas

Būdvardžiai laipsniuojami pridėdant priesagą arba perifrastiškai (pridedantrieveiksmius *mer* – *daugiau* ir *mest* – *daugiausia*). Skiriamieji trys būdvardžių laipsniai:

1. Nelyginamasis (*positiv*):

billig – pigus, *typisk* – tipiškas.

2. Aukštesnysis (*komparativ*):

billigare – pigesnis, *mer typisk* – tipiškesnis.

3. Aukščiausiasis (*superlativ*):

billigast – pigiausias, *mest typisk* – tipiškausias.

2.3.1. Laipsniavimas, pridėdant priesagą

Pirmoji grupė

Dauguma švedų kalbos būdvardžių priklauso pirmajai grupei. Šie būdvardžiai laipsniuojami pridėdant priesagą **-are** aukštesniajam laipsniui ir priesagą **-ast** aukščiausiajam laipsniui:

Nelyginamasis laipsnis	Aukštesnysis laipsnis -are	Aukščiausiojo laipsnio nežymimoji forma -ast	Aukščiausiojo laipsnio žymimoji forma -aste
<i>smutsig</i> „purvinas“	<i>smutsigare</i>	<i>smutsigast</i>	<i>smutsigaste</i>
<i>snäll</i> „geras, mielas“	<i>snällare</i>	<i>snällast</i>	<i>snällaste</i>
<i>duktig</i> „gabus“	<i>duktigare</i>	<i>duktigast</i>	<i>duktigaste</i>

Būdvardžiai, kurių nelyginamasis laipsnis baigiasi nekirčiuotomis galūnėmis **-el**, **-en**, **-er**, laipsniuojami praranda šaknies balsę **e** (taip pat, kaip ir šių būdvardžių nelyginamojo laipsnio daugiskaitos forma), pvz.:

Nelyginamasis laipsnis	Aukštesnysis laipsnis -are	Aukščiausiojo laipsnio nežymimoji forma -ast	Aukščiausiojo laipsnio žymimoji forma -aste
<i>enkel</i> „paprastas“	<i>enklare</i>	<i>enklast</i>	<i>enklaste</i>
<i>nyfiken</i> „smalsus“	<i>nyfiknare</i>	<i>nyfiknast</i>	<i>nyfiknaste</i>
<i>mager</i> „liesas“	<i>magrare</i>	<i>magrast</i>	<i>magraste</i>

Būdvardžiai, kurie baigiasi ilgąja, kirčiuota galūne **-m**, laipsniuojami gauna **-mm-** (taip pat, kaip ir šių būdvardžių nelyginamojo laipsnio daugiskaitos forma), pvz.:

Nelyginamasis laipsnis	Aukštesnysis laipsnis -are	Aukščiausiojo laipsnio nežymimoji forma -ast	Aukščiausiojo laipsnio žymimoji forma -aste
<i>dum</i> „kvailas“	<i>dummare</i>	<i>dummast</i>	<i>dummaste</i>
<i>långsam</i> „lėtas“	<i>långsammare</i>	<i>långsammast</i>	<i>långsamaste</i>

Aukštesniojo laipsnio būdvardžiai, sudaryti su priesaga, yra nekaitomi ir su daiktavardžiu nederinami, pvz.:

en snällare lärare – draugiškesnis mokytojas, ett snällare barn – geresnis vaikas, den snällare tanten – geresnioji teta, de snällare människorna – geresnieji žmonės.

Aukščiausiojo laipsnio būdvardžiai turi nežymimąją ir žymimąją formas.

Aukščiausiojo laipsnio būdvardžiai, kurie baigiasi galūne **-ast** (kaitomi taip pat, kaip būdvardžiai, kurie baigiasi galūne **-ad**), žymimojoje formoje gauna galūnę **-e**, pvz.: *min duktigaste elev – mano gabiausiasis mokinys, skolans vackraste flickor – mokyklos gražiausiasios mergaitės.*

Antroji grupė

Antrosios grupės būdvardžiai laipsniuojami pridodant priesagą **-re** aukštesniajam laipsniui ir priesagą **-st** aukščiausiajam. Šiai grupei priklauso aštuoni būdvardžiai, kuriuos laipsniuojant vyksta balsių kaita šaknyje:

Nelyginamasis laipsnis	Aukštesnysis laipsnis -re	Aukščiausiojo laipsnio nežymimoji forma -st	Aukščiausiojo laipsnio žymimoji forma -sta
<i>tung</i> „sunkus“	<i>tyngre</i>	<i>tyngst</i>	<i>tyngsta</i>
<i>ung</i> „jaunas“	<i>yngre</i>	<i>yngst</i>	<i>yngsta</i>
<i>lång</i> „ilgas“	<i>långre</i>	<i>långst</i>	<i>långsta</i>
<i>trång</i> „ankštas“	<i>trångre</i>	<i>trångst</i>	<i>trångsta</i>
<i>låg</i> „žemas“	<i>lågare</i>	<i>lågst</i>	<i>lågsta</i>
<i>grov</i> „grubus“	<i>grövare</i>	<i>grövst</i>	<i>grövsta</i>
<i>stor</i> „didelis“	<i>större</i>	<i>störst</i>	<i>största</i>
<i>hög</i> „aukštas“	<i>högre</i>	<i>högst</i>	<i>högsta</i>

Kai aukščiausiojo laipsnio būdvardžiai baigiasi galūne **-st**, žymimojoje formoje pridėjama galūnė **-a**, pvz.:

*Stockholm är Sveriges **största** stad.* – Stokholmas – didžiausias Švedijos miestas.

*Min **ungsta** dotter heter Anna.* – Mano jauniausioji duktė vardu Ana.

Trečioji grupė

Trečiajai grupei priklauso keturi netaisyklingieji būdvardžiai. Juos laipsniuojant keičiasi žodžio šaknis:

Nelyginamasis laipsnis	Aukštesnysis laipsnis -re	Aukščiausiojo laipsnio nežymimoji forma -st	Aukščiausiojo laipsnio žymimoji forma -sta
<i>bra/god</i> „geras“	<i>bättre</i>	<i>bäst</i>	<i>bästa</i>
<i>dålig</i> „blogas“	<i>sämre</i> <i>värre</i>	<i>sämst</i> <i>värst</i>	<i>sämsta</i> <i>värsta</i>
<i>gammal</i> „senas“	<i>äldre</i>	<i>äldst</i>	<i>äldsta</i>
<i>liten</i> „mažas“	<i>mindre/smärre</i>	<i>minst</i>	<i>minsta</i>

NB! Būdvardis **god** („skanus, geras“) laipsniuojamas **godare**, **godast** ir vartojamas kalbant apie skonį, kvapą ar žmogaus būdą, pvz.:

*Vëdarai är **goda**, cepelinai är **godare** och šakotis är **godast**.* – Vëdarai skanūs, cepelinai skanesni, o šakotis skaniausias.

*Vem är en **god** människa? Vad kan du göra för att bli en **godare** människa? – Kas yra geras žmogus? Ką gali padaryti, kad taptum geresniu žmogumi?*

Būdvardis **smärre** dažniausiai vartojamas reikšme „gana mažas“, o ne lyginamąja reikšme „mažesnis“ (žr. 2.3.3 posk.), pvz.: *En **smärre** skandal är också en skandal.* – Nedidelis skandalas vis vien yra skandalas.

Būdvardis **dålig** („blogas“) laipsniuojamas **sämre**, **sämst**, kai jis vartojamas reikšme „buvo geras, bet pablogėjo“. Kai kalbama apie dalykus, kurie visada buvo blogi, bet dar labiau pablogėjo (tapo blogiausi), šis būdvardis laipsniuojamas **vårre**, **vårst**, pvz.:

*Vintern i år är **sämre** än ifjol. Förra vintern var så solig och fin. – Šiemet žiema blogesnė negu pernai. Praėjusi žiema buvo tokia saulėta ir puiki.*

*Hennes influensa har blivit **vårre**. Hon har högre feber idag. – Jos gripas dar labiau paūmėjo. Šiandien ji turi daugiau temperatūros.*

*Emma är **sämst** i gruppen (vad gäller kunskaper). – Ema – blogiausia (silpniausia) grupėje (kalbant apie jos žinias).*

*Jonas är den **vårsta** studenten i gruppen (den besvärligaste). – Jonas – blogiausias studentas grupėje (problemiškiausias).*

2.3.2. Laipsniavimas, pridėdant prievoksmius **mer** ir **mest**

Būdvardžiai, turintys galūnę **-isk**, būdvardžiai ir dalyviai, kurie baigiasi **-ad**, **-ande**, **-ende**, taip pat būdvardžiai **lik** („panašus“), **vård** („vertas“) ir dauguma nekaitomų būdvardžių laipsniuojami perifrastiškai, t. y. pridėdant prievoksmį **mer** aukštesniajam laipsniui ir **mest** aukščiausiajam, pvz.:

Nelyginamasis laipsnis	Aukštesnysis laipsnis mer	Aukščiausiojo laipsnio nežymimoji forma mest	Aukščiausiojo laipsnio žymimoji forma mest
<i>fantastisk</i> „fantastiškas“	mer <i>fantastisk</i>	mest <i>fantastisk</i>	mest <i>fantastiska</i>
<i>komplicerad</i> „sudėtingas“	mer <i>komplicerad</i>	mest <i>komplicerad</i>	mest <i>komplicerade</i>
<i>glädjande</i> „džiuginantis“	mer <i>glädjande</i>	mest <i>glädjande</i>	mest <i>glädjande</i>

Nelyginamasis laipsnis	Aukštesnysis laipsnis <i>mer</i>	Aukščiausiojo laipsnio nežymimoji forma <i>mest</i>	Aukščiausiojo laipsnio žymimoji forma <i>mest</i>
<i>beroende</i> „priklausomas“	<i>mer beroende</i>	<i>mest beroende</i>	<i>mest beroende</i>
<i>lik</i> „panašus“	<i>mer lik</i>	<i>mest lik</i>	<i>mest lika</i>
<i>värd</i> „vertas“	<i>mer värd</i>	<i>mest värd</i>	<i>mest värda</i>
<i>äkta</i> „tikras“	<i>mer äkta</i>	<i>mest äkta</i>	<i>mest äkta</i>

Daugelis aukščiau nepaminėtų būdvardžių taip pat gali būti laipsniuojami perifrastiškai ir turėti variantinių formų, pvz.: *andlig* („dvasingas“) – *andligare/mer andlig, andligast/mest andlig*.

Aukštesniojo laipsnio būdvardžiai, sudaryti pridodant prieveiksmį *mer*, derinami su daiktavardžiais, pvz.:

en mer fantastisk bok – *fantastiškesnè knyga, ett mer fantastiskt verk* – *fantastiškesnis kūrinys, mer fantastiska intryck* – *fantastiškesni įspūdžiai*.

2.3.3. Būdvardžių laipsnių vartojimas

Būdvardžių laipsniai vartojami palyginimui reikšti, pvz.:

Lägenheten är dyr. Villan är dyrare än lägenheten. Slottet är dyrast av alla. – *Butas brangus. Namas brangesnis už butą. Rūmai brangiausi iš visų.*

Kai du dalykai arba gyvos būtybės turi tokią pačią savybę, vartojamos kontrukcijos: *lika* + *nelyginamasis būdvardžio laipsnis* + *som* arba *lika* + *nelyginamojo būdvardžio laipsnio daugiskaita*, pvz.:

Lägenheten kostar två miljoner kronor. Villan kostar också två miljoner kronor. – *Butas kainuoja du miljonus kronų. Namas taip pat kainuoja du miljonus kronų.*

Lägenheten är lika dyr som villan. – Butas yra toks pats brangus, kaip ir namas.

Lägenheten och villan är lika dyra. – Butas ir namas yra vienodai brangūs.

Švedų kalboje, kai reikia rinktis iš dviejų daiktų, žmonių ar reiškinių, vartojamas aukščiausiasis būdvardžio laipsnis (lietuvių kalboje vartojamas aukštesnysis), pvz.:

Vem är längst i klassen, Anders eller Tom? – Kuris klasėje aukštesnis – Andersas ar Tomas?

Vilket universitet är äldst i Sverige, det i Lund eller i Uppsala? – Kuris Švedijos universitetas senesnis – Lundo ar Upsalos?

Vilket alternativ är bäst: att bo ensam eller att bo med andra? – Kuri alternatyva geresnė: gyventi vienam ar su kitais?

Jeigu sakinyje vartojamas prielinksnis **än** („nei, negu“), po jo eina aukštesnysis būdvardžio laipsnis, pvz.:

Anders är längre än Tom. – Andersas aukštesnis už Tomą.

Uppsala universitet är äldre än Lunds universitet. – Upsalos universitetas senesnis negu Lundo universitetas.

Det är roligare att bo med andra än att bo ensam. – Smagiau gyventi su kitais negu vienam.

Aukštesnysis laipsnis kartais vartojamas reikšme „gana“ (**absolut komparativ**), o ne kaip palyginimas, pvz.:

äldre människor – pagyvenę (vyresnio amžiaus) žmonės,
ett mindre problem – palyginti maža problema,
en yngre dam – gana jauna ponija,
inga större ändringar – jokių didesnių pakeitimų.

Aukščiausiojo laipsnio būdvardžiai turi nežymimąją (*trevligast, snabbast, bäst*) ir žymimąją (*trevligaste, snabbaste, bästa*) formas. Nežymimoji forma nekaitoma giminėmis, ji sakinyje gali eiti:

1. Tarinio vardine dalimi, pvz.:

*Jag tycker om dem allihop, men Jonas är nog **trevligast**. – Aš mėgstu juos visus, bet Jonas turbūt maloniausias.*

*Detta barn är **magrast** av alla barn på dagis. – Šis vaikas – liesiausias iš visų vaikų darželyje.*

2. Būdo aplinkybe, pvz.:

*Lena springer **snabbast** av alla eleverna. – Lena bėga greičiausiai iš visų mokinių.*

Abiem minėtais atvejais būdvardis su veiksmu nederinamas.

Kitais atvejais, kai aukščiausiojo laipsnio būdvardis eina pažyminiu, vartojama jo žymimoji forma, pvz.:

*Jag har känt min **bästa** vän sedan barndomsår. – Savo geriausią draugą pažįstu nuo mažumės.*

*Det **största** felet många gör är att jämföra sig själva med andra. – Didžiausia klaida, kurią daro daugelis, yra lyginti save su kitais.*

Tiek aukščiausiojo laipsnio, tiek nelyginamojo laipsnio būdvardžio žymimoji forma visada vartojama po žodžių **den (här, där)**, **det (här, där)**, **de (här, där)**, savybinių įvardžių ir genityvo, pvz.:

*den **dyraste** väskan* (plg. *den dyra väskan*) – brangiausioji rankinė,

*det **dyraste** huset* (plg. *det dyra huset*) – tas brangiausias namas,

*de **snabbaste** eleverna* – greičiausieji mokiniai,

*hans **vackraste** dotter* (plg. *hans vackra dotter*) – jo gražiausioji duktė,

*Helenas **mest** musikaliska vän* (plg. *Helenas musikaliska vän*) – *Helenos muzikaliausia draugė.*

Aukščiausiasis laipsnis taip pat gali būti vartojamas absoliučiaja reikšme „labai“ (*absolut superlativ*), pvz.:

med största nöje – *su labai dideliu malonumu,*
bästa hälsningar – *geriausi linkėjimai,*
varmaste gratulationer – *šilčiausi sveikinimai.*

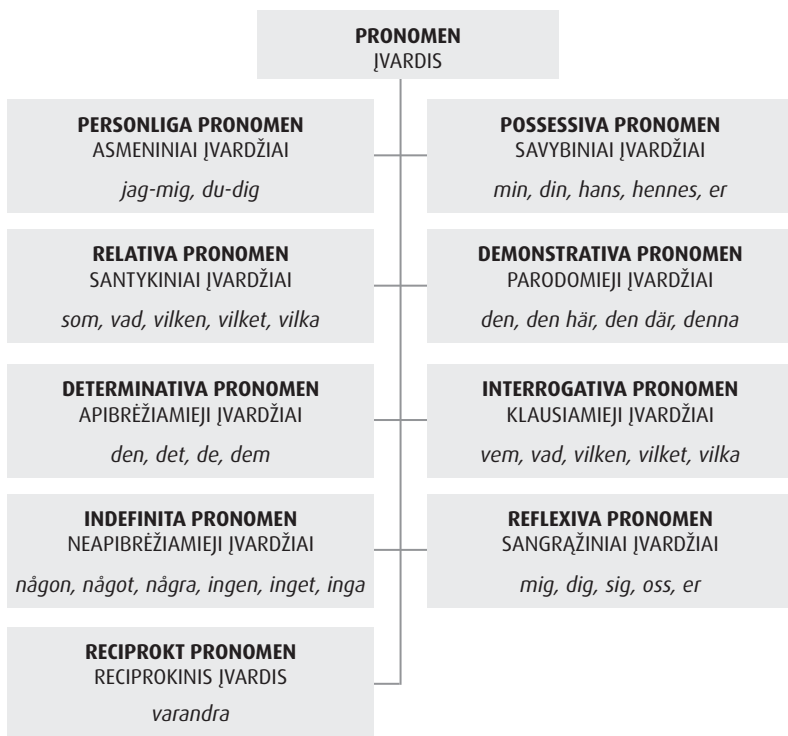
Sustiprinta aukštesniojo laipsnio forma sudaroma su prieveiksmiais *allt* arba *ännu*. Aukščiausiasį laipsnį galima sustiprinti pridėjus prieveiksmį *allra*, pvz.:

Det blir allt ljusare på kvällarna nu på våren. – *Dabar pavasarį vakarais vis šviesiau.*

Per är ännu duktigare än sin storebror. – *Peras dar gabesnis už savo vyresnįjį brolių.*

Ingmar Bergmans filmer är de allra bästa. – *Ingmaro Bergmano filmai – patys geriausi (visų geriausi).*

3. ĮVARDIS (*Pronomen*)

Dauguma įvardžių kaitomi linksniais (turi pagrindinę formą, kuri atitinka subjekto linksnį, papildinio formą, atitinkančią visus objekto linksnius, ir genityvą). Asmeninių įvardžių genityvo formos dar vadinamos *savybiniais įvardžiais*.

Pagal atliekamą funkciją ir kaitymą švedų kalbos įvardžiai skirstomi į daiktavardiškai ir būdvardiškai vartojamus įvardžius. Daiktavardiškai vartojamas įvardis gali būti pagrindinis žodžių junginio žodis ir jame pakeisti daiktavardį, pvz.:

Anna (substantiv) *köper en ny väska en gång om året. Hon* (pronomen) *köper en ny väska en gång om året.* – *Ana* (daiktavardis) *perka naują rankinę vieną kartą per metus. Ji* (įvardis) *perka naują rankinę vieną kartą per metus.*

Būdvardiškai vartojamas įvardis žodžių junginyje eina pažyminiu (*desa ord – šie žodžiai, ingen makt – jokios valdžios, ett eget hus – nuosavas namas*).

3.1. Asmeniniai įvardžiai (*Personliga pronomen*)

Pagrindinė forma – subjekto linksnis	Papildinio forma – objekto linksniai
vns. I asmuo <i>jag</i> „aš“	<i>mig</i> „mane“
II asmuo <i>du</i> „tu“	<i>dig</i> „tave“
III asmuo <i>han</i> „jis“ (kalbant apie žmogų) <i>hon</i> „ji“ (kalbant apie žmogų) <i>den</i> „jis, ji“ (kalbant ne apie žmogų, įvardija bendrosios giminės žodį) <i>det</i> „jis, ji“ (kalbant ne apie žmogų, įvardija niekatrosios giminės žodį)	<i>honom</i> „jį“ (kalbant apie žmogų) <i>henne</i> „ją“ (kalbant apie žmogų) <i>den</i> „jį, ją“ (kalbant ne apie žmogų, įvardija bendrosios giminės žodį) <i>det</i> „jį, ją“ (kalbant ne apie žmogų, įvardija niekatrosios giminės žodį)
dgs. I asmuo <i>vi</i> „mes“	<i>oss</i> „mus“
II asmuo <i>ni</i> „jūs“	<i>er</i> „jus“
III asmuo <i>de</i> „jie, jos“	<i>dem</i> „juos, jas“

NB! Šnekamojoje kalboje vietoj *mig, dig, de, dem* vartojamos formos *mej, dej, dom, dom*.

Švedų kalboje įprastai vartojamas kreipinys *du/dig* („tu, tavo“). Mandagioji rašomosios kalbos forma yra kreipinys *Du/Dig*. Nuo XX a. 7-ojo dešimtmečio, demokratėjant ir liberalėjant visuomenei, ėmė vis labiau įsigalėti neformalusis kreipinys *du*, kuris pakeitė formalųjį kreipinį *Ni* ir kitus kreipinius, pvz.: *herr* („pone“), *fru* („ponia“), *fröken* („panele“), *direktör* („direktoriatu“), *professor* („profesoriatu“). Vadinamoji *Du-reformen* („tujinimo reforma“), kurios pradžia laikomi 1967 m., buvo kalbos pokytis, geriausiai atspindėjęs visuomenės raidą.

XXI a. greta asmeninių įvardžių *han* („jis“) ir *hon* („ji“) pradėtas vartoti lyties požiūriu neutralus įvardis *hen*. Šis įvardis vartojamas, kai asmens lytis nežinoma, nesvarbi arba ją norima nutylėti, pvz.: *Om en student vill överklaga beslutet bör hen vända sig till rektor. – Jei studentas nori apskųsti sprendimą, jis (ji) turi kreiptis į rektorių.* Įvardis *hen* gali būti vartojamas ir įvardijant asmenis, kurie nenori būti įvardijami kaip „jis“ arba „ji“, tai žodis „trečiajai“ giminei pavadinti. Be to, tai kalbos požiūriu ekonomišką žodis siekiant išvengti dvigubo įvardžių (*han/hon*) vartojimo. 2015 m. naujadaras įtrauktas į Švedijos akademijos ortografijos žodyną (*Svenska Akademiens ordlista*). Jo gentyvo forma – *hens*, o papildinio forma – *hen* (arba *henom*), pvz.: *Det är hens ensak. – Tai jo (jos) asmeninis reikalas. Jag såg hen i skolan igår. – Mačiau jį (ją) mokykloje vakar.*

Asmeninių įvardžių *den* ir *det* vartojimas

1. *Den* ar *det* vartojamas vietoj daiktavardžio, įvardijančio nežmogų. Šie asmeniniai įvardžiai sakinyje gali eiti tiek veiksmu, tiek papildiniu. *Den* keičia *utrum* giminės, o *det* – *neutrum* giminės žodį, pvz.:

<i>Jag köper en cykel.</i>	<i>Den är bra.</i>	<i>Jag tycker om den. –</i>
<i>Aš perku dviratį.</i>	<i>Jis geras.</i>	<i>Jis man patinka.</i>
<i>Hon köper ett bord.</i>	<i>Det är svart.</i>	<i>Hon vill ha det i köket. –</i>
<i>Ji perka stalą.</i>	<i>Jis juodas.</i>	<i>Ji nori statyti jį virtuvėje.</i>

2. **Det** vartojamas pristatomosiose konstrukcijose: **det** + veiksmožodžio *vara* formos + (būdvardis) daiktavardis arba įvardis, pvz.:

Vad är det? Det är en hund. Det är en snäll hund. –
Kas tai? Tai šuo. Tai draugiškas šuo.
Vad är det? Det är ett skåp. –
Kas tai? Tai spinta.
Vem var det? Det var en flicka som hette Anna. –
Kas tai buvo? Tai buvo mergaitė, vardu Ana.
Vem var det? Det var hon som brukade sjunga på kvällarna. –
Kas tai buvo? Tai buvo ta, kuri įprastai vakarais dainuodavo.

3. **Det** vartojamas beasmeniuose sakiniuose, pvz.:

Det snöar idag. – Šiandien sninga.
Det går bra. – Gerai sekasi.

4. **Det** vartojamas kaip formalusis veiksnys su intranzityviniais veiksmožodžiais (apie juos žr. 5.8 sk.) ir kai tikrasis veiksnys išreikštas daiktavardžio nežymimąja forma, pvz.:

Det visas ett program på TV om Greta Thunberg den här veckan. =
På TV visas ett program om Greta Thunberg den här veckan. –
Per televizorių šią savaitę rodoma laida apie Gretą Thunberg.
Det kom en pojke till skolan och han hade en röd mössa på sig. =
En pojke kom till skolan och han hade en röd mössa på sig. –
Berniukas su raudona kepure atėjo į mokyklą.
Det står en blomma i vasen. – Vazoje yra gėlė.
Det fanns mat i kylskåpet igår. – Vakar šaldytuve buvo maisto.
Det har funnits is i frysen. – Šaldiklyje buvo ledo.

5. **Det** vartojamas trumpuosiuose atsakymuose, pvz.:

Tycker du om mig? Ja, det gör jag. – Ar aš tau patinku? – Taip.

Är du säker? Ja, **det** är jag. – Ar tikrai? – Taip.

Ska vi gifta oss? Ja, **det** ska vi. – Ar mes susituoksim? – Taip.

Har du köpt ringen? Nej, **det** har jag inte. – Ar nupirkai žiedą? – Ne.

Vill du åka på semester? Ja, **det** vill jag. – Ar nori važiuoti atostogų? – Taip.

3.2. Savybiniai įvardžiai (*Possessiva pronomen*)

Asmeninis įvardis	Savybinis įvardis + daiktavardis
vns. I asmuo <i>jag</i>	min väska „mano krepšys“ mitt paket „mano siuntinys“ mina skor „mano batai“
II asmuo <i>du</i>	din väska „tavo krepšys“ ditt paket „tavo siuntinys“ dina skor „tavo batai“
III asmuo <i>han</i> <i>hon</i> <i>den/det</i>	hans väska, paket, skor „jo krepšys, siuntinys, batai“ hennes väska, paket, skor „jos krepšys, siuntinys, batai“ dess titel „jo (jos) pavadinimas“ dess omgivningar „jo (jos) apylinkės“
dgs. I asmuo <i>vi</i>	vår väska „mūsų krepšys“ vårt paket „mūsų siuntinys“ våra skor „mūsų batai“
II asmuo <i>ni</i>	er väska „jūsų krepšys“ ert paket „jūsų siuntinys“ era skor „jūsų batai“
III asmuo <i>de</i>	deras väska, paket, skor „jūsų krepšys, siuntinys, batai“

NB! Šnekamojoje kalboje vietoj *vår, vårt, er, ert* vartojamos formos *våran, vårat, eran, erat*.

Savybiniai įvardžiai nurodo daikto savininką (*min, mitt, mina* – *mano*; *din, ditt, dina* – *tavo* ir t. t.). Šie įvardžiai vartojami būdvar-

diškai. Kiekvienas savybinis įvardis susijęs su asmeniniu įvardžiu ir atitinka jo genityvą.

Pirmojo ir antrojo asmens savybiniai įvardžiai derinami su daiktavardžiu taip pat, kaip ir būdvardžiai. Trečiojo asmens įvardžiai baigiasi -s, jie nėra kaitomi. Pvz.:

*Jag har en väska. Det är **min** väska. Väskan är **min**. – Aš turiu rankinę. Tai **mano** rankinė. Rankinė **mano**.*

*Du har fått ett paket. Det är **ditt** paket. Paketet är **ditt**. – Tu gavai siuntinį. Tai **tavo** siuntinys. Siuntinys **tavo**.*

*Det är **hennes** väska, **hennes** paraply och **hennes** skor. – Tai **jos** rankinė, **jos** skėtis ir **jos** batai.*

NB! Šnekamojoje ir neoficialioje rašomojoje kalboje įvardis **dess** vartojamas retai. Vietoj jo vartojama prielinksninė konstrukcija, pvz.: *Jag har sett filmen men titeln på **den** (= **dess** titel) minns jag inte.* – *Aš mačiau filmą, bet **jo** pavadinimo neprisimenu.*

Dess vartojamas rašomojoje kalboje, ypač kaip miestų, valstybių, vandens telkinių ir pan. savybinis įvardis: *Vi besökte Vilnius och **dess** omgivningar.* – *Mes aplankėme Vilnių ir **jo** apylinkes.*

3.3. Savybiniai sangražiniai įvardžiai (*Reflexiva possessiva pronomen*)

Asmeninis įvardis			Savybinis įvardis + daiktavardis	Savybinis sangražinis įvardis + daiktavardis
vns.	I a.	<i>jag</i>	<i>min väska mitt paket mina skor</i>	
	II a.	<i>du</i>	<i>din väska ditt paket dina skor</i>	

Asmeninis įvardis		Savybinis įvardis + daiktavardis	Savybinis sangražinis įvardis + daiktavardis
III a.	<i>han</i> <i>hon</i> <i>den</i> <i>det</i>	<i>hans/hennes/dess</i> <i>väska</i> <i>hans/hennes/dess</i> <i>paket</i> <i>hans/hennes/dess</i> <i>skor</i>	<i>sin</i> <i>väska</i> „savo krepšį / krepšiu“ ir pan. <i>sitt</i> <i>paket</i> „savo siuntinį / siuntiniu“ ir pan. <i>sina</i> <i>skor</i> „savo batus / batais“ ir pan.
dgs.	I a. <i>vi</i>	<i>vår</i> <i>väska</i> <i>vårt</i> <i>paket</i> <i>våra</i> <i>skor</i>	
	II a. <i>ni</i>	<i>er</i> <i>väska</i> <i>ert</i> <i>paket</i> <i>era</i> <i>skor</i>	
	III a. <i>de</i>	<i>deras</i> <i>väska</i> <i>deras</i> <i>paket</i> <i>deras</i> <i>skor</i>	<i>sin</i> <i>väska</i> „savo krepšį / krepšiu“ ir pan. <i>sitt</i> <i>paket</i> „savo siuntinį / siuntiniu“ ir pan. <i>sina</i> <i>skor</i> „savo batus / batais“ ir pan.

Hans, hennes, dess, deras ir ***sin, sitt, sina*** vartojimas

Vienaskaitos ir daugiskaitos III asmuo turi dviejų rūšių savybinių įvardžių formas. ***Sin, sitt, sina*** („savo“) yra susiję su to paties sakinio veiksnium (šie įvardžiai vadinami *sangražiniais savybiniais įvardžiais*), o ***hans*** („jo“), ***hennes*** („jos“), ***dess*** („jo, jos“), ***deras*** („jų“) to paties sakinio veiksnio nenurodo.

Sin, sitt, sina vartojami, kai įvardis yra papildinio (arba priešlinksninės konstrukcijos) pozicijoje ir kai šis papildinys (arba priešlinksninė konstrukcija) nurodo sakinio veiksnį. ***Sin, sitt, sina*** negali būti veiksnį žymintis žodis, pvz.:

*Han pratar med **sin** fru, **sitt** barn och **sina** kolleger. – Jis kalbasi su savo žmona, savo vaiku ir savo kolegomis.*

Hans fru, hans barn och hans kolleger lyssnar på honom. – Jo žmona, jo vaikas ir jo kolegos klausosi jo.

Lina går på bio med sin man. – Lina eina į kiną su savo vyru.

Hon har en väninna. Lina går på teater med hennes (= väninnans) man. – Ji turi draugę. Lina eina į teatrą su jos (= draugės) vyru.

NB! Sakiniuose, kuriuose vartojant **än** ir **som** išreikštas daiktų, žmonių ar reiškinių palyginimas, antrasis tarinys dažnai praleidžiamas. Šiuose sakiniuose vartojama **sin**, **sitt**, **sina**, nors įvardis eina veiksnio pozicijoje, pvz.:

Hon är mycket yngre än sin man. – Ji daug jaunesnė už savo vyrą.

Hon är mycket yngre än hennes man (är). – Ji yra daug jaunesnė negu jos vyras (yra). (Pažodinis vertimas – aut. pastaba.)

3.4. Santykiniai įvardžiai (*Relativa pronomen*)

Santykiniais įvardžiais prijungiami šalutiniai santykiniai sakiniai. Šalutiniame sakinyje santykiniai įvardžiai gali atlikti įvairias funkcijas. Švedų kalboje vartojami šie santykiniai įvardžiai: **som** – *kuris*, **vilken/vilket/vilka** – *kuris / kurie*, **vars** – *kurio*, **vilkas** – *kurių*, **vilket/något som** – (*tai*), *kas*, **vad (som)** – *kas*.

3.4.1. Santykinis įvardis *som*

Švedų kalboje dažniausiai vartojamas santykinis įvardis **som** („kuris“) nurodo (įvardija) asmenis, gyvūnus ir daiktus (ir vienaskaitą, ir daugiskaitą). **Som** taip pat gali atlikti prijungiamojo jungtuko funkciją, jis gali eiti ir veiksniu, ir papildiniu, pvz.:

Mannen, som sitter där borta, är min kusin. – Tas vyras, kuris sėdi štai ten, yra mano pusbrolis.

Jag har en kompis som bor i London. – Aš turiu draugą, kuris gyvena Londone.

Kan du ge mig pennan som ligger på bordet? – Ar gali man paduoti tą pieštuką, kuris guli ant stalo?

Har du sett hundarna som rastas på vår gård? – Ar matei tuos šunis, kurie vedžiojami mūsų kieme?

NB! Įvardį **som** galima praleisti, jeigu jis eina NE veiksmu šalutiniame sakinyje, pvz.:

Lägenheten (som) (objekt) jag tittade på igår, var för liten. – Butas, kurį (papildinys) apžiūrėjau vakar, buvo per mažas.

Jag tycker om människor (som) (objekt) jag kan lita på. – Man patinka žmonės, kuriais (papildinys) galiu pasikliauti.

Įvardį **som** galima pakeisti kitu santykiniu įvardžiu (žr. 3.4.2 posk.).

3.4.2. Kiti santykiniai įvardžiai

Atkreiptinas dėmesys, kad:

vilken = *som*, derinamas su *utrum* giminės daiktavardžiais, „kuris“;

vilket = *som*, derinamas su *neutrum* giminės daiktavardžiais, „kuris“;

vilka = *som*, dgs., „kurie“.

Šie įvardžiai vartojami rašomojoje kalboje vietoj **som**, pvz.:

00-talets ekonomiska politik, vilken orsakade den ekonomiska krisen 2009, ledde till många problem. – XXI a. pirmojo dešimtmečio ekonominė politika, lėmusi 2009 metų ekonominę krizę, sukėlė daug problemų.

Flygvapnet har skaffat ett litet flygplan, vilket inte är fullt vapenutrustat. – Karinės oro pajėgos įsigijo mažą lėktuvą, kuris nėra aprūpintas pilna ginkluotės įranga.

Silja Line har bland annat två färjor, Silja Europa och Silja Symphony, vilka är riktiga nöjesfartyg. – Bendrovė „Silja Line“ taip pat turi du keltus – „Silja Europa“ ir „Silja Symphony“, kurie yra tikri pramoginiai laivai.

Minėtus santykinius įvardžius reikia skirti nuo klausiamųjų įvardžių **vilken, vilket, vilka** („kuris, kurie“), vartojamų tiek rašomojoje, tiek šnekamojoje kalboje (žr. 3.7 sk.).

Įvardis **vars** yra įvardžio **som** vienaskaitos kilmininko linksnis, o **vilkas** – to paties įvardžio daugiskaitos kilmininko linksnis. Šie įvardžiai gali pradėti tik šalutinį pažyminio sakinį. Jie vartojami rašomojoje kalboje, pvz.:

Lägenheten, vars ägare är utomlands, hyrs ut. – Butas, kurio savininkai užsienyje, išnuomojamas.

Ägarna, vilkas lägenhet hyrs ut, är utomlands. – Savininkai, kurių butas išnuomojamas, yra užsienyje.

Vilket (arba **något som**) šalutinį sakinį susieja su visu pagrindiniu sakiniu arba to sakinio tarinio vardine dalimi, pvz.:

Han har börjat jobba igen, vilket (något som) är underbart. – Jis vėl pradėjo dirbti, tai yra nuostabu.

Hennes lärare är mycket sträng, vilket (något som) man inte kan säga om min lärare. – Jos mokytojas labai griežtas, to negalima pasakyti apie mano mokytoją.

Vad (som) = det (som) pagrindiniame sakinyje neprivalo turėti žodžio, kurį įvardija. Kartais prieš šį įvardį eina prieveiksmis **allt**. Kai šis įvardis užima veiksnio vietą, po jo privalo eiti įvardis **som**, pvz.:

Du kan göra allt vad du vill. – Gali daryti viską, ką nori.

Vad som hände mig var oförklarligt. – Tai, kas man nutiko, buvo nepaaiškinama.

3.5. Parodomieji įvardžiai (*Demonstrativa pronomen*)

Bendroji giminė	Niekatroji giminė	Daugiskaita
<i>den här boken</i> „ši knyga“	<i>det här barnet</i> „šis vaikas“	<i>de här böckerna/barnen</i> „šios knygos, šie vaikai“
<i>den där boken</i> „ta knyga“	<i>det där barnet</i> „tas vaikas“	<i>de där böckerna/barnen</i> „tos knygos, tie vaikai“
<i>den boken</i> „ši (ta) knyga“	<i>det barnet</i> „šis (tas) vaikas“	<i>de böckerna/barnen</i> „šios (tos) knygos, šie (tie) vaikai“
<i>denna bok</i> „ši knyga“ <i>denne* man</i> „šis vyras“	<i>detta barn</i> „šis vaikas“	<i> dessa böcker/barn</i> „šios knygos, šie vaikai“
<i>en sådan bok</i> „tokia knyga“	<i>ett sådant barn</i> „toks vaikas“	<i>sådana böcker/barn</i> „tokios knygos, tokie vaikai“
<i>samma bok</i> „ta pati knyga“ <i>samme* pojke</i> „tas pats berniukas“	<i>samma barn</i> „tas pats vaikas“	<i>samma böcker/barn</i> „tos pačios knygos, tie patys vaikai“
<i>densamma</i> <i>densamme**</i>	<i>detsamma</i>	<i>desamma</i>
<i>en dylik bok</i> „panaši knyga“	<i>ett dylikt arbete</i> „panašus darbas“	<i>dylika böcker/barn</i> „panašios knygos, panašūs vaikai“

* Įvardis vartojamas tik su vyriškosios lyties asmenis žyminčiais daiktavardžiais.

** Įvardis vartojamas tik nurodant vyriškosios lyties asmenį.

NB! Šnekamojoje kalboje vietoj *sådan*, *sådant*, *sådana* vartojamos formos *sån*, *sånt*, *såna*.

Den här/det här/de här ir *den där/det där/de där* – vartosenoje dažniausi parodomieji įvardžiai. Šie įvardžiai vartojami būdvardi-

kai ir daiktavardiškai. **Den här/det här/de här** nurodo šalia kalbančiojo esančius, o **den där/det där/de där** – tolimesnius dalykus, pvz.:

Den här boken vill jag ha. – **Šią** knygą aš perku.

Jag vill inte läsa **den där** boken. – Aš nenoriu skaityti **tos** knygos.

De här böckerna tillhör biblioteket. – **Šios** knygos priklauso bibliotekai.

De där böckerna måste ställas i hyllan. – **Tas** knygas reikia sustatyti į lentyną.

Den/det vartojami būdvardiškai ir daiktavardiškai kaip veiksny, kaip papildinys ir po prielinksnio. **De** vartojamas būdvardiškai kaip veiksny, kaip papildinys ir po prielinksnio, o daiktavardiškai – tik kaip veiksny, pvz.:

Det bordet är fint. Det köpte jag på Ikea. – **Tas** stolas gražus. Jį pirkau (parduotuvėje) „Ikea“.

Var kommer **de** böckerna ifrån? – Iš kur **tos** knygos?

De böckerna ingår i en privat samling. – **Tos** knygos priklauso asmeninei kolekcijai.

Daiktavardiškai vartojami **den/det/de/dem** nuo asmeninių įvardžių **den/det/de/dem** skiriasi tik tuo, kad parodomieji įvardžiai sakinyje yra kirčiuoti.

Denna/detta/dessa įprastai būdvardiškai ir daiktavardiškai vartojami tik rašomojoje kalboje. Po šių įvardžių eina nežymimosios formos daiktavardžiai, neturintys artikelio, pvz.:

Denna fastighet är till salu. – **Šis** nekilnojamasis turtas parduodamas.

Vad sägs om **detta**? – Ką pasakysite apie **tai**?

*Vi har inte för avsikt att sälja **dessa** möbler på vårt varuhus. – Mes neketiname pardavinėti **šių** baldų savo universalinėje parduotuvėje.*

Įvardis **samma** vartojamas tik būdvardiškai. **Densamma/ detsamma/desamma** eina tarinio vardine dalimi ir yra būdingesnis dalykiniam stiliui. Šis įvardis vartojamas tik daiktavardiškai. Prieš **samma** nereikia jokio artikelio, po **samma** eina nežymimoji daiktavardžio forma, pvz.:

*Hon bär **samma** klänning idag som igår. – Šiandien ji dėvi **tą pačią** suknelę kaip vakar.*

*Livet efter katastrofen blir aldrig **detsamma** . – Gyvenimas po katastrofos niekada nebebus **toks pats** .*

Sådan/sådant/sådana vartojamas būdvardiškai ir daiktavardiškai. Prieš jį būtinas nežymimasis artikelis, pvz.:

*Han har **en sådan** tjock bok i handen. Jag har aldrig sett **en sådan** . – Rankoje jis turi **tokią** storą knygą. Niekada nemačiau **tokios** .*

Dylik/dylikt/dylika vartojamas būdvardiškai ir daiktavardiškai. Šis įvardis dažniausiai vartojamas dalykinio stiliaus tekstuose, pvz.:

*Fotot är taget under **en dylik** situation. – Fotografija padaryta panašioje situacijoje.*

*Det är första gången jag har varit med om något **dylikt** . – Tai pirmas kartas, kai aš patyriau kažką panašaus.*

*Vi behöver installera fler kameror på gator och torg för att förhindra rån och **dylika** brott. – Turime įrengti daugiau kamerų gatvėse ir aikštėse, kad užkirstume kelią apiplėšimams ir panašioms nusikaltimams.*

3.6. Apibrėžiamieji įvardžiai (*Determinativa pronomen*)

Bendroji giminė	Niekatroji giminė	Daugiskaita	Dgs. papildinio forma
<i>den</i> bok som/ <i>vilken</i> „ta knyga, kuri“	<i>det</i> barn som/ <i>vilket</i> „tas vaikas, kuris“	<i>de</i> böcker som/ <i>vilka</i> „tos knygos, kurios“ <i>de</i> barn som/ <i>vilka</i> „tie vaikai, kurie“	<i>dem</i> som/ <i>vilka</i> „tuos, kuriuos“ <i>de</i> böcker/ <i>barn som</i> / <i>vilka</i> „tas knygas, kurias; tuos vaikus, kuriuos“

Apibrėžiamieji įvardžiai yra tam tikros rūšies parodomieji, atkreipiantys dėmesį į po jų einantį (**privalomą**) šalutinį sakinį. Jie vartojami būdvardiškai ir daiktavardiškai.

NB! Po apibrėžiamojo įvardžio eina nežymimosios formos daiktavardis, pvz.:

De personer som vill flytta till Stockholm har svårt att hitta bostad. – Tiems žmonėms, kurie nori persikelti (gyventi) į Stockholmą, sunku rasti būstą.

Känner du dem som sitter vid bordet bredvid? – Ar pažįsti tuos, kurie sėdi prie gretimo stalo?

3.7. Klausiamieji įvardžiai (*Interrogativa pronomen*)

Klausiamaisiais įvardžiais pradedamas tiesioginis klausimas arba klausimas, perteiktas netiesiogine kalba:

vem (vns.), *vilka* (dgs.) – *kas, ką* (kalbant apie žmones),

vad arba *vad ... för något/någonting* (šnekamojoje kalboje) – *kas, ką* (kalbant ne apie žmones),

vilken (utrum), *vilket* (neutrum), *vilka* (dgs.) – *kuris, kuri*.

Klausiamieji įvardžiai vartojami daiktavardiškai (gali eiti veiksniu arba papildiniu) ir būdvardiškai, pvz.:

Vem vinner den här tennismatchen? – *Kas* laimės šias teniso rungtynes?

Vilka kommer på besök? – *Kas* ateis į svečius?

Vad gör du? / *Vad gör du för något?* – *Ką* veiki?

Vilken elev var snabbast på tävlingen? – *Kuris* mokinys buvo greičiausias varžybose?

Vilket hus har ni köpt? – *Kurį* namą jūs pirkote?

3.8. Neapibrėžiamieji įvardžiai (*Indefinita pronomen*)

Bendroji giminė	Niekatroji giminė	Daugiskaita	Vertimas
<i>någon</i>	<i>något/någoting</i>	<i>några</i>	„kuris nors, koks nors, kažkas“
<i>ingen</i>	<i>inget/ingenting</i>	<i>inga</i>	„niekas, nė vienas, joks“
<i>all</i>	<i>allt/allting</i>	<i>alla</i>	„visas“, dgs. „visi“
<i>annan</i>	<i>annat</i>	<i>andra</i> (plural och bestämd form)	„kitas“
<i>varje</i>	<i>varje</i>	–	„kiekvienas“
<i>varenda</i>	<i>vartenda</i>	–	„kiekvienas“
<i>var</i>	<i>vart</i>	–	„kiekvienas“
<i>varannan</i>	<i>vartannat</i>	–	„kas antras“

NB! Šnekamojoje kalboje vietoj *någon*, *något*, *några* vartojamos formos *nån*, *nåt*, *nåra*, vietoj *någoting* – forma *nånting*.

Įvardis *någon*, *något*, *några* vartojamas būdvardiškai ir daiktavardiškai kaip veiksnys ir papildinys, pvz.:

Har du **någon** bok om bilar? – Ar turi **kokią nors** knyga apie automobilius?

Har **någon** kommit än? – Ar **kas nors** jau atėjo?

Jag behöver **några** dagar för att avsluta arbetet. – Man reikia **kelių** dienų darbui pabaigti.

Någonting/något har hänt. – **Kažkas** atsitiko.

Įvardis **ingen, inget, inga** vartojamas būdvardiškai ir daiktavardiškai. **Ingen, inget, inga** gali eiti veiksniumi ir pagrindiniame, ir šalutiniame sakinyje su vientisiniais ir sudėtiniais laikais, pvz.:

Ingen behöver veta sanningen. – **Niekas** neturi žinoti tiesos.

Hon påstår att **ingen** kommer på lektionen imorgon. – Ji teigia, kad **niekas** rytoj neateis į paskaitą.

Han hävdar att **ingenting** dramatiskt har inträffat. – Jis tvirtina, kad **nieko** dramatiško neįvyko.

NB! Įvardis **ingen, inget, inga** papildinio pozicijoje gali būti vartojamas tik pagrindiniame sakinyje su vientisiniu laiku (t. y. su vienu veiksmažodžiu), pvz.:

Jag sa **inget**. – Aš **nieko** nesakiau. Jag känner **ingen**. – Aš **nieko** nepažįstu.

Ši įvardį būtina išskaidyti į dvi dalis **ingen – inte ... någon, inget – inte ... något, inga – inte ... några, ingenting – inte ... någonting**, kai jis eina:

- a) papildiniu pagrindiniame sakinyje su sudėtiniais laikais (t. y. su dviem arba daugiau veiksmažodžių) (pvz.: Jag har **inte** sagt **någonting/något**. – Aš **nieko** nepasakiau.);
- b) papildiniu bet kokiam šalutiniame sakinyje (pvz.: Han säger att han **inte** har fått **några** räkningar. – Jis sako, kad **negavo jokių sąskaitų**.).

All, allt, allting, alla vartojamas būdvardiškai ir daiktavardiškai. Šis įvardis sakinyje gali eiti veiksmui ir papildiniu. *Allt* = *allting*, kai įvardis vartojamas savarankiškai. *All, allt* vartojamas su neskaičiuojamaisiais daiktavardžiais, *alla* – su skaičiuojamųjų daiktavardžių daugiskaita, pvz.:

Hon åt upp all choklad. – Ji suvalgė *visą* šokoladą.

Allt vatten tog slut. – *Visas* vanduo baigėsi.

Allt/allting sålde slut i affären när den upphörde. – *Viskas* buvo išparduota, kai pardavėtuve buvo uždaryta visiems laikams.

Alla möbler måste renoveras. – *Visus* baldus būtina restauruoti.

Han klipper alla sina naglar en gång i veckan. – Jis apskerpa *visus* nagus vieną kart per savaitę.

Daiktavardiškai vartojamas įvardis *alla* reiškia „visi (žmonės)“ (ne mažiau kaip trys asmenys), pvz.:

Alla ville åka på en dagsutflykt. – *Visi* norėjo vykti į dienos ekskursiją.

NB! *All, allt, alla* gali būti ir nežymimosios, ir žymimosios formos daiktavardžio pažyminiu, pvz.: *all mat, all maten; allt kaffe, allt kaffet; alla dagar, alla dagarna*.

Varje (nekaitomas) ir *var, vart* – sinonimai, bet ne visada vieną iš jų galima pakeisti kitu. *Varenda, vartenda* taip pat reiškia tą patį, šis įvardis vartojamas norint itin pabrėžti kalbamąjį dalyką. *Varje* yra įprastas šnekamojoje kalboje. *Var, vart* dažniausiai vartojamas prieš kelintinius skaitvardžius, pvz.:

Vi läser svenska varje/var/varenda dag. – Mes mokomės švedų kalbos *kiekvieną* dieną.

Klimatet blir varmare för varje/vart/vartenda år. – Klimatas šyla *kasmet*.

Savarankiškai vartojamas **var** gali reikšti „žmogui / kiekvienas“, pvz.:

Barnen fick en banan var. – Vaikai gavo po bananą.

Varannan, **vartannat** vartojamas būdvardiškai ir daiktavardiškai, pvz.:

Hon måste uppsöka läkare varannan månad. – Ji privalo apsilankyti pas gydytoją kas antrą mėnesį.

Vartannat är tvingas jag köpa nya läsglasögon. – Kas antri metai esu priverstas pirkti naujus skaitymo akinius.

På vårbalen var det varannan damernas. – Per pavasarinį pokylį kas antro šokio kvietė damos.

3.9. Sangražinis įvardis **sig** (Reflexivt pronomen **sig**)

Su sangražiniu įvardžiu **sig** sudaromi švedų kalbos sangražiniai veiksmažodžiai (*tvätta sig – praustis, sätta sig – sėstis, gifta sig – tuoktis, känna sig – jaustis*). Sangražinis įvardis sakinyje yra nekirčiuotas. Įvardis **sig** dažniausiai atitinka lietuvių kalbos sangražos dalelytę *-s /-si*. Tiek įvardžio, tiek sangražos dalelytės funkcija – apriboti pamatiniu žodžiu reiškiamo veiksmo sritį vien tik to veiksmo atlikėju (subjektu) (apie sangražinius veiksmažodžius taip pat žr. 5.8 sk.).

NB! Sangražinis įvardis **sig** vartojamas sudarant sangražinių veiksmažodžių bendratį ir vienaskaitos ir daugiskaitos trečiąjį asmenį. Su vienaskaitos ir daugiskaitos pirmuoju ir antruoju asmeniu vartojamos asmeninio įvardžio objektinio linksnio formos **mig**, **dig**, **oss**, **er**, pvz.:

Asmeninis įvardis	Sangražinis įvardis / Asmeninio įvardžio objekto forma
<i>jag</i>	<i>mig</i>
<i>du</i>	<i>dig</i>
<i>han</i>	<i>sig</i>
<i>hon</i>	<i>sig</i>
<i>den, det</i>	<i>sig</i>
<i>vi</i>	<i>oss</i>
<i>ni</i>	<i>er</i>
<i>de</i>	<i>sig</i>

Jag skyndar **mig** till jobbet. – Aš skubu (skubinuosi) į darbą.

Du rakar **dig** varje morgon. – Tu skutiesi kiekvieną rytą.

Han kammar **sig**. – Ji šukuojasi.

Hon sminkar **sig** framför spegeln. – Ji dažosi prieš veidrodį.

Vi lägger **oss** klockan tolv. – Mes gulamės dvyliktą valandą.

Ni gifter **er** nästa söndag. – Jūs tuokiatės kitą sekmadienį.

De kan inte bestämma **sig**. – Jie negali apsispręsti.

Po sangražinio įvardžio galima vartoti būdvardį **själv**, **själv**t, **själva** („pats“) įspūdžiui sustiprinti, pvz.:

Tvätta **dig själv** i ansiktet! – Nusiprausk (savo paties) veidą!

Vi hyrde hela huset till **oss själv**a. – Mes išsinuomojome visą namą tik sau (patiems).

3.10. Savitarpio įvardis **varandra** (Reciprokt pronomen **varandra**)

Savitarpio įvardžiu **varandra** („vienas kitą“) nurodomi du ar daugiau veikėjų, atliekančių abipusį veiksmą, pvz.:

*De har älskat **varandra** i många år. – Jie myli **vienas kitą** daug metų.*

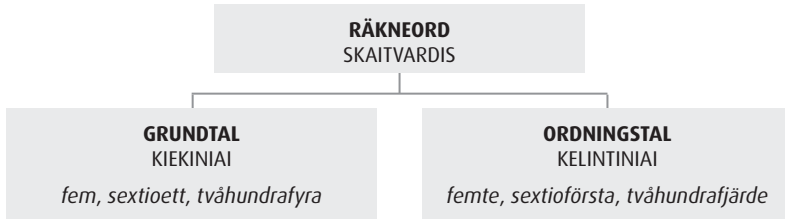
*Känner vi **varandra**? – Ar mes pažįstami? (Ar mes pažįstame **vienas kitą**?)*

*Jag jobbar på ett företag där de anställda hjälper **varandra**. – Aš dirbu įmonėje, kurioje darbuotojai padeda **vieni kitiems**.*

Įvardis turi ir genityvo formą su galūne **-s**, pvz.:

*Vi lånar **varandras** bilar ibland. – Kartais mes pasiskoliname **vienas kito** automobilius.*

4. SKAITVARDIS (*Räkneord*)

Švedų kalbos skaitvardžiai skirstomi į kiekinius (*grundtal*) ir kelintinius (*ordningstal*).

	Kiekiniai skaitvardžiai <i>GRUNDTAL</i>	Kelintiniai skaitvardžiai <i>ORDNINGSTAL</i>
0	<i>noll</i>	
1	<i>en, ett</i>	<i>första/förste</i>
2	<i>två</i>	<i>andra/andre</i>
3	<i>tre</i>	<i>tredje</i>
4	<i>fyra</i>	<i>fjärde</i>
5	<i>fem</i>	<i>femte</i>
6	<i>sex</i>	<i>sjätte</i>
7	<i>sju</i>	<i>sjunde</i>
8	<i>åtta</i>	<i>åttonde</i>
9	<i>nio, nie (šnek.)</i>	<i>nionde</i>
10	<i>tio, tie (šnek.)</i>	<i>tionde</i>
11	<i>elva</i>	<i>elfte</i>
12	<i>tolv</i>	<i>tolfte</i>
13	<i>tretton</i>	<i>trettonde</i>
14	<i>fjorton</i>	<i>fjortonde</i>
15	<i>femton</i>	<i>femtonde</i>
16	<i>sexton</i>	<i>sextonde</i>
17	<i>sjutton</i>	<i>sjuttonde</i>
18	<i>arton/aderton*</i>	<i>artonde/adertonde*</i>
19	<i>nitton</i>	<i>nittonde</i>

	Kiekiniai skaitvardžiai <i>GRUNDTAL</i>	Kelintiniai skaitvardžiai <i>ORDNINGSTAL</i>
20	<i>tjugo</i>	<i>tjugonde</i>
21	<i>tjugoen, tjugett</i>	<i>tjugoförsta</i>
22	<i>tjugotvå</i>	<i>tjuogoandra</i>
23	<i>tjugotre</i>	<i>tjugotredje</i>
30	<i>trettio, tretti (šnek.)</i>	<i>trettionde</i>
40	<i>fyrtio, fyrti (šnek.)</i>	<i>fyrtionde</i>
50	<i>femtio, femti (šnek.)</i>	<i>femtionde</i>
60	<i>sextio, sexti (šnek.)</i>	<i>sextionde</i>
70	<i>sjuttio, sjutti (šnek.)</i>	<i>sjuttionde</i>
80	<i>åttio, åtti (šnek.)</i>	<i>åttionde</i>
90	<i>nittio, nitti (šnek.)</i>	<i>nittionde</i>
100	<i>(ett)hundra</i>	<i>hundra</i>
101	<i>(ett)hundraen, (ett)hundraett</i>	<i>(ett)hundraförsta</i>
1 000	<i>(ett)tusen</i>	<i>(ett)tusende</i>
1 001	<i>(ett)tusenett</i>	<i>(ett)tusenförsta</i>
2 000	<i>tvåusen</i>	<i>tvåtusende</i>
1 000 000	<i>en miljon</i>	<i>miljonte</i>
1 000 000 000	<i>en miljard</i>	–
2 000 000 000	<i>två miljarder</i>	–
1 000 000 000 000	<i>en biljon (en miljon miljoner)</i>	–

* Senoji skaitvardžio forma, bendrinėje švedų kalboje vartojama tik pastoviuosiuose žodžių junginiuose (pvz., *De Aderton* „Aštuoniolika Švedijos akademijos narių“). Ši forma taip pat vartojama Suomijos švedų kalbos tarmėje.

4.1. Kiekiniai skaitvardžiai (*Grundtal*)

1. Kiekiniai skaitvardžiai nekaitomi, išskyrus **en**, **ett** (**en** derinamas su bendrosios giminės, o **ett** – su niekatrosios giminės vardažodžiais), pvz.:

Jag äger en villa, men min bror äger två villor. – Aš turiu vieną nuosavą namą, o mano brolis turi du.

Hon har ett underbart barn. – Ji turi (vieną) nuostabų vaiką.

2. Skaitvardžiai, pradedant nuo **tvã**, vartojami kaip skaičiuojamųjų daiktavardžių (ir būdvardžių), kurie eina daugiskaita, pažyminiai. Daiktavardžiai visada yra nežymimosios formos, pvz.:

*Lina har köpt **fem** nya böcker. – Lina nusipirko penkias naujas knygas.*

NB! Išimtis – su matų vienetais dažniausiai vartojama daiktavardžio vienaskaita, pvz.:

*tvã mil – dvi mylios, **tre** liter – trys litrai, **fem** meter – penki metrai, **femtio** öre – penkiasdešimt erių, **sex** kilo – šeši kilogramai, **trettio** procent – trisdešimt procentų, **tvãhundra** euro – du šimtai eurų.*

Atkreiptinas dėmesys, kad žodžiai *krona* („krona“) ir *grad* („laipsnis“) gauna daugiskaitos galūnę (pvz.: **tio kronor** – dešimt kronų, **nio grader** – dešimt laipsnių), kaip ir laiką žymintys daiktavardžiai (pvz.: **sju sekunder** – septynios sekundės, **åtta minuter** – aštuonios minutės, **tvã dagar** – dvi dienos, **nio veckor** – devynios savaitės).

3. Skaitvardžiai **miljon** („milijonas“) ir **miljard** („milijardas“) turi daugiskaitos galūnę **-er**, pvz.: **tre miljoner** – trys milijonai, **fyra miljarder** – keturi milijardai.

4. Skaitvardis **noll** („nulis“) vartojamas su vardažodžių daugiskaita, kai šie vardažodžiai galimi suskaičiuoti, pvz.: **noll grader** – nulis laipsnių. Abstraktūs daiktavardžiai yra vienaskaitos formos, pvz.: **noll byggnadsvärde** – jokios statybinės vertės, **noll kontakt** – jokio kontakto.

5. Iš kiekinių skaitvardžių **1–12** galima sudaryti daiktavardžius, pridodant priesagą **-a**: *en ett-a, en tvã-a, en tre-a* ir t. t. (iki *en tolv-a*). Šie daiktavardžiai gali reikšti:

- a) buto kambarių skaičių (pvz.: *Jag hyr **en trea**. – Aš nuomojuosi trijų kambarių butą.*);
- b) visuomeninio transporto priemonės numerį (pvz.: *Hon tar **tvåan** till jobbet. – Ji važiuoja į darbą antruku.*);
- c) varžybose užimtą vietą (pvz.: *Anja kom **tolva** i skidtävlingen. – Anja užėmė dvyliktą vietą slidinėjimo varžybose.*);
- d) skaitmenį (pvz.: *Han skriver **sjuor** slarvigt. – Septynetus jis rašo netvarkingai.*);
- e) drabužių, batų dydį (pvz.: *Jag brukar ha **fyrtiotvåan** till överdelen. – Įprastai nešioju keturiasdešimt antro dydžio palaidines ir švarkus.*);
- f) monetos vertę (pvz.: *en **femma** – penkių kronų moneta, en **tia** – dešimties kronų moneta.*).

NB! Banknotų vertė reiškiamą sudurtiniais žodžiais, pvz.:

*en **femtiolapp** – 50 kronų banknotas, en **hundredlapp** (en **hundraing**) – 100 kronų banknotas.*

6. Prie kiekinių skaitvardžių pridedant formantą **-talet (-tals-)**, sudaromi sudurtiniai žodžiai, reiškiantys dešimtmečius, šimtmečius ir tūkstantmečius, pvz.:

*på 1900-talet (på nittonhundratalet) – dvidešimtajame amžiuje,
70-talet (sjuttioatalet) – aštuntasis dešimtmetis, 70-talsmode – aštuntojo dešimtmečio mada,
400-talet f. Kr. (fyrahundratalet före Kristus) – penktasis amžius prieš Kristų.*

7. Kiekinių skaitvardžių ir formanto **-tal** dūriniai reiškia apytikslus skaičius, pvz.:

*ett tjugotal författare – apie dvidešimt rašytojų,
ett hundratal brev – apie šimtą laiškų,
tusentals kronor – tūkstančiai kronų.*

4.2. Kelintiniai skaitvardžiai (*Ordningsstal*)

Kelintiniai skaitvardžiai *första* ir *andra* gali turėti vyriškosios giminės priesagą *-e*. Visais kitais atvejais vartojama *första* ir *andra*, pvz.:

Den förste kristne martyren är Stefanos. – Steponas – pirmasis krikščionių kankinys.

Efter att den förste mannen har identifierats, håller polisen fortfarande på att försöka identifiera den andre mannen. – Identifikavusi pirmąjį vyrą, policija vis dar bando identifikuoti antrąjį (vyrą).

Det är mitt andra försök att komma in på universitetet. – Tai mano antrasis bandymas įstoti į universitetą.

Hon var min första lärare i svenska. – Ji buvo pirmoji mano švedų kalbos mokytoja.

Nurodant profesines pareigas, nepriklausomai nuo lyties, vartojama vyriškosios giminės priesaga *-e*, pvz.:

förste sekreterare – pirmasis sekretorius arba pirmoji sekretorė, andre amanuens – antrasis asistentas arba antroji asistentė.

NB! Vyriškosios arba moteriškosios giminės priesaga išlaikoma skaičiuojant regentus, pvz.:

Katarina I (den första) – Jekaterina I, Oskar II (den andre) – Oskaras II.

Kelintiniai skaitvardžiai (nuo *tredje*) nekaitomi, tačiau jie gali turėti genityvo galūnę *-s*, pvz.: *Ivan IV:s planer – Ivano IV-ojo planai.*

Data gali būti reiškiami dvejopai, pvz.:

den 6 (sjätte) juni 2019 – 2019 m. birželio 6 d.,

6/6 (den sjätte i sjätte) – birželio 6 d.

Kelintiniai skaitvardžiai vartojami skaitant trupmenas, pvz.:

$1/3$ – en *tredjedel*,

$3/4$ – tre *fjärdedelar*,

$1/5$ – en *femtedel*,

$2/5$ – två *femtedelar*,

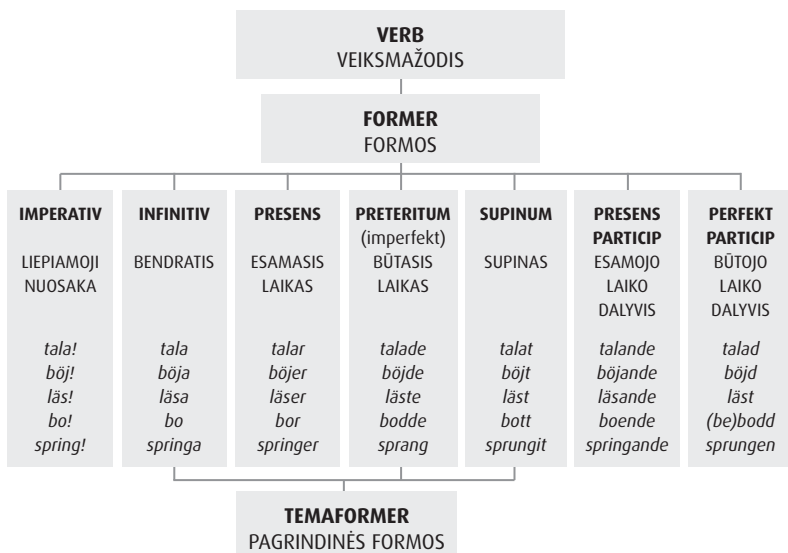
$6/10$ – sex *tiondelar* (sutrumpėjusi žodžio „*tiondedelar*“ forma),

$1/100$ – en *hundredel* (sutrumpėjusi žodžio „*hundrededel*“ forma),

$1/1000$ – en *tusendel* (sutrumpėjusi žodžio „*tusendedel*“ forma).

NB! $1/2$ – en halv, $2\ 1/2$ – två och en halv.

5. VEIKSMAŽODIS (*Verb*)

Švedų kalbos veiksmažodžiai kaitomi laikais (*tempus*), gali būti veikiamosios (*aktiv form*) arba neveikiamosios (*passiv form*) rūšies. Veiksmažodžiai nekaitomi asmenimis ir skaičiais. Skiriamos trys nuosakos (*modus*): tiesioginė (*indikativ*), liepiamoji (*imperativ*) ir tariamoji (*konjunktiv*). Tiesioginė nuosaka reiškiami realūs veiksmai, kuriuos kalbėtojas priskiria dabarčiai, praeičiai arba ateičiai (šios nuosakos veiksmažodžiai kaitomi laikais). Liepiamoji nuosaka reiškia (pa)liepimą (žr. 5.1.1 posk.). Tik kai kurie veiksmažodžiai turi tariamąją nuosaką, kuri reiškia galimus ar pageidaujamus veiksmus.

Švedų kalboje yra šeši veiksmažodžių laikai:

1. Esamasis laikas (*presens*).
2. Būtasis laikas (*preteritum*).
3. Esamasis atliktinis laikas, arba perfektas (*presens perfekt*).

4. Būsimasis laikas (*presens futurum*).
5. Būtasis atliktinis laikas, arba pliuskvamperfektas (*pluskvamperfekt, preteritum perfekt*).
6. Praeities būsimasis laikas (*preteritum futurum*).

Esamojo ir būtojo laiko formos yra vientisinės (sudarytos iš veiksmažodžio šaknies), visų kitų laikų – sudėtinės, sudaromos su pagalbiniais veiksmažodžiais. Ir veikiamosios, ir neveikiamosios formos veiksmažodžiai turi visus išvardytus laikus. Pagal kaitymą laikais visi veiksmažodžiai skirstomi į keturias grupes.

Sakinyje visada privalo būti bent vienas pagrindinis, arba savarankiškos reikšmės, veiksmažodis (*huvudverb*), bet dažnai būna ir vienas ar keli pagalbiniai veiksmažodžiai (*hjälpverb*).

Pagalbiniai veiksmažodžiai – tai veiksmažodžių, kurie padeda sudaryti įvairias pagrindinių veiksmažodžių formas, grupė. Šie veiksmažodžiai skirstomi į:

- 1) pagalbinius laiko veiksmažodžius *ha, skola, komma att*, su kuriais sudaromi sudėtiniai laikai (perfektas, pliuskvamperfektas, būsimasis ir praeities būsimasis laikas);
- 2) pasyvą sudarančius pagalbinius veiksmažodžius *bli, vara*, kurie eina prieš būtojo laiko dalyvį (*perfekt particip*);
- 3) modalinius veiksmažodžius, pvz.: *bör, måste, kan*, kurie keičia sakinio reikšmę.

5.1. Veiksmažodžio formos

Švedų kalbos veiksmažodžiai kaitomi laikais ir nuosakomis, bet neasmenuojami ir su veiksmu nederinami skaičiais (ta pati forma vartojama visiems asmenims ir vienaskaitoje, ir daugiskaitoje).

Veiksmažodžių formos skirstomos į kaitomąsias (*finita*) (*presens* – esamasis laikas, pvz.: *betalar* („apmoka“), *ringer* („skam-

bina“), *gār* („eina“); **preteritum** – būtasis laikas, pvz.: *betalade* („apmokėjo“), *ringde* („skambino“), *gick* („ėjo“); **imperativ** – liepiamoji nuosaka, pvz.: *betala* („apmokėk!“), *ring!* („skambink!“), *gā!* („eik!“) ir nekaitomąsias (**infinita**) (**infinitiv** – bendratis, pvz.: *betala* („apmokėti“), *ringa* („skambinti“), *gā* („eiti“); **supinum** – supinas (lietuvių kalboje jo funkciją kartais atlieka dalyviai), pvz.: *betalat/betalt* („apmokėjęs“), *ringt* („skambinęs“), *gātt* („ėjęs“)). Švedų kalbos sakinyje privalo būti kaitomasis veiksmažodis, kitaip tariant, tik kaitomoji forma gali eiti tariniu. Nekaitomosios formos negali eiti tariniu vienos – jos vartojamos sudarant sudėtinius laikus ir kitas sintaksines konstrukcijas; bendratis vartojama po bendraties dalelytės **att**, supinas vartojamas po pagalbinių veiksmažodžių **har** arba **hade**.

Veiksmažodžio formų apžvalga

Švedų kalbos veiksmažodžiai turi tris pagrindines formas:

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)
(att) <i>betala</i>	<i>betalade</i>	<i>betalat/betalt</i>
(att) <i>ringa</i>	<i>ringde</i>	<i>ringt</i>
(att) <i>gā</i>	<i>gick</i>	<i>gātt</i>

Šios formos vadinamos *pagrindinėmis (temaformer)*, nes iš jų galima sudaryti kitas veiksmažodžio formas ir visus veiksmažodžio laikus. Mokymo(si) tikslais patogu supaprastinti formų darybą ir teigti, kad visas formas galima sudaryti iš veiksmažodžio kamieno, pridėdant priešdėlius, priesagas ir galūnes. Liepiamosios nuosakos forma yra grynas veiksmažodžio kamienas.

Veiksmažodžio veikiamosios rūšies formos

Lentelėje pateiktos visos veikiamosios rūšies veiksmažodžių formos (neveikiamosios rūšies veiksmažodžių formų lentelę žr. 5.4 sk.):

Liepiamoji nuosaka (<i>imperativ</i>) = kamienas	<i>betala!</i>	<i>ring!</i>	<i>gå!</i>
Bendratis (<i>infinitiv</i>)	<i>betala</i>	<i>ringa</i>	<i>gå</i>
Esamasis laikas (<i>presens</i>)	<i>betalar</i>	<i>ringer</i>	<i>går</i>
Būtasias laikas (<i>preteritum</i>)	<i>betalade</i>	<i>ringde</i>	<i>gick</i>
Esamasis atliktinis, arba perfekto, laikas (<i>presens perfekt</i>)	<i>har betalat/betalt</i>	<i>har ringt</i>	<i>har gått</i>
Būtasias atliktinis laikas (<i>pluskvamperfekt</i>)	<i>hade betalat/betalt</i>	<i>hade ringt</i>	<i>hade gått</i>
Esamojo laiko dalyvis (<i>presens particip</i>)	<i>betalande</i>	<i>ringande</i>	<i>gående</i>
Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)	<i>betalad/betald, betalat/betalt, betalade/betalda</i>	<i>ringd, ringt, ringda</i>	<i>gången, gånget, gångna</i>

5.1.1. Liepiamoji nuosaka (*Imperativ*)

Švedų kalbos veiksmažodžių liepiamoji nuosaka (*imperativ*) sutampa su veiksmažodžio kamieniu.

	Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Liepiamoji nuosaka (<i>imperativ</i>)
I grupė	<i>att arbeta</i>	<i>arbeta!</i> „dirbk!, dirbkite!“
IIa grupė	<i>att tänd-a</i>	<i>tänd!</i> „uždek!, uždekite!“
IIb grupė	<i>att läs-a</i>	<i>läs!</i> „skaityk!, skaitykite!“
III grupė	<i>att sy</i>	<i>sy!</i> „siūk!, siūkite!“
IV grupė	<i>att drick-a</i>	<i>drick!</i> „gerk!, gerkite!“

Liepiamoji nuosaka reiškia kalbančiojo asmens valia: liepiamas, prašymas, įsakymas, raginimas, skatinimas ir pan. Liepiamoji nuosaka turi tik vieną formą, kuri vartojama ir vienaskaitos, ir daugiskaitos antrajam asmeniui, pvz.:

Arbeta snabbare! – Dirbk (dirbkite) greičiau!
Tänd lampan! – Uždek (uždekite) lempą!
Läs högt! – Skaityk (skaitykite) garsiai!
Sy en ny blus åt mig! – Pasiūk (pasiūkite) man naują palaidinę!
Drick mycket vatten! – Gerk (gerkite) daug vandens!

Tiesioginis imperatyvas dažnai suvokiamas kaip ne itin mandagus, todėl švedų kalboje prašymas, įsakymas ar liepimas dažnai reiškiamas mandagesne forma, pvz.:

Var snäll och räck mig saltet! – Prašom paduoti man druskos!
Öppna fönstret, är du snäll! – Būk geras, atidaryk langą!
Var vänlig och sitt ner medan du väntar på läkaren! – Prašom atsisėsti, kol lauki gydytojo!
Var så god och stig in, fru Peterson! – Ponia Peterson, prašom įeiti!

5.1.2. Tariamoji nuosaka (*Konjunktiv*)

Tariamasis nuosakos (*konjunktiv*) formos šiuolaikinėje švedų kalboje vartojamos labai retai. Galima sakyti, kad jos beveik išnykusios. Įprastai skiriami du konjunktivo laikai:

1. *Presens konjunktiv*, arba *optativ*, kuris seniau buvo vartojamas teisinėje kalboje, o dabar – tik kai kuriuose sustabarėjusiuose posakiuose, pvz.:

Leve konungen! – Tegyvuoja karalius!
Gud bevare dig! – Tesaugo tave Dievas!
Komme ditt rike! – Teateinie tavo karalystė!

2. *Preteritum konjunktiv*, kuris seniau buvo vartojamas pageidavimo ir sąlygos šalutiniuose sakiniuose. Šiuolaikinėje kalboje plačiai vartojama tik veiksmožodžio *vara* „būti“ forma *vore* (jos atitikmuo – *skulle vara*), pvz.:

Det vore bra om du kunde svara på mejlet så fort som möjligt. – Būtų gerai, jei galėtum atsakyti į šį elektroninį laišką kuo greičiau.
Det vore kul att träffas. – Būtų smagu susitikti.

Šiuolaikinėje kalboje pageidaujamas, sąlygiškas, galimas veiks-
 mas reiškiamas ne nuosaka, o įvairiomis veiksmažodžio laikų for-
 momis, modaliniais veiksmažodžiais ir kt., pvz.:

Om jag var sjuk skulle jag stanna hemma. / Var jag sjuk skulle jag stanna hemma. – Jeigu sirgčiau, pasilikčiau namuose.

Om jag hade varit tjugo år yngre, skulle jag ha börjat studera medicin. / Hade jag varit tjugo år yngre, skulle jag ha börjat studera medicin. – Jei būčiau buvęs dvidešimt metų jaunesnis, būčiau pradėjęs studijuoti mediciną.

Att resa till Sverige skulle vara/ha varit underbart! – Keliauti į Švediją būtų (būtų buvę) nuostabu!

Ingen skugga må falla över honom. – Joks šešėlis tenekrinta ant jo.

*Vill du vara snäll och ge mig saltet? – Gal būtum malonus ir pa-
 duotum man druskos?*

5.1.3. Bendratis (*Infinitiv*)

Daugelyje žodynų veiksmažodžio bendratis pateikiama kaip ant-
 raštinis žodis. Prieš bendratį dažnai vartojama bendraties dalelytė
att, pvz.: *att springa – bėgti, att sitta – sėdėti, att bo – gyventi.*

Bendratis vartojama veiksmažodiškai ir daiktavardiškai.

1. Veiksmažodiškai bendratis vartojama konstrukcijose su dviem
 veiksmažodžiais, iš kurių pirmasis – modalinis veiksmažodis arba
 veiksmažodis, atliekantis modalinio veiksmažodžio funkciją. Po
 modalinių veiksmažodžių bendraties dalelytė **att** nevartojama. Pvz.:

*Någon måste diska efter maten. – Kas nors privalo išplauti indus
 po valgio.*

*Vi brukar **fira** nyårsafton utomlands. – Mes įprastai švenčiame Naujuosius metus užsienyje.*

2. Veiksmažodžio bendratis gali atlikti beveik visas daiktavardžio funkcijas, bet negali turėti artikelio ir -s genityvo:

- a) bendratis gali eiti veiksmiu; jei ji eina sakinio pradžioje, bendratis dalelytę **att** galima praleisti, pvz.:

<i>Dricka alkohol är skadligt.</i>	} <i>Žalinga gerti alkoholi.</i>
<i>Att dricka alkohol är skadligt.</i>	
<i>Det är skadligt att dricka alkohol.</i>	

- b) bendratis gali eiti papildiniu; daugeliu atvejų **att** galima praleisti, pvz.:

*Jag har slutat **att skriva** på nätterna.*

Arba:

*Jag har slutat **skriva** på nätterna. – Aš nustojaus rašyti naktimis.*

- c) prieš bendratį gali eiti prielinksnis, pvz.:

*Jag minskar mina hushållsutgifter **genom att spara** el och vatten. – Aš mažinu namų ūkio išlaidas taupydamas elektrą ir vandenį.*

*Hon funderar **på att byta** jobb. – Ji galvoja apie darbo keitimą (Ji ketina keisti darbą).*

- d) bendratis gali apibūdinti daiktavardį ir būdvardį, pvz.:

*Viljan **att skriva** bara växer. – Noras rašyti tik didėja.*

*Vi är ledsna **att förmedla** det. – Mums liūdna tai pranešti.*

5.1.4. Esamasis laikas (*Presens*)

Esamojo laiko forma sudaroma prie veiksmažodžio kamieno pridendant galūnę **-r** arba **-er**, pvz.: *tala + r = talar, skriv + er = skriver* (apie esamojo laiko sudarymo būdą ir veiksmažodžių kaitymą žr. 5.3 sk.).

Veiksmažodžio esamojo laiko formos vartojamos kalbamuoju momentu vykstančiam veiksmui reikšti, pvz.:

Jag skriver på svenska nu. – Dabar aš rašau švediškai.

Jag ligger och läser en bok nu. – Dabar aš guliu ir skaitau (gulėdamas skaitau) knygą.

Esamasis laikas taip pat reiškia visuomet arba dažnai vykstantį veiksmą, pvz.:

Vi äter frukost varje morgon. – Mes pusryčiaujame kasdien.

Månen rör sig runt jorden. – Mėnulis sukasi aplink Žemę.

Esamuojų laiku galima reikšti ateityje vyksiantį veiksmą, kai iš konteksto arba iš laiko prieveiksmio aišku, kad kalbama apie ateitį, pvz.:

Jag reser till Milano nästa vecka. – Kitą savaitę aš vykstau (vyksiu) į Milaną.

NB! Kartais esamasis laikas vartojamas vietoj būtojo laiko (*preteritum*), siekiant sukurti dabarties iliuziją, vaizdingą stilių. Jis vadinamas *istoriniu esamuojų laiku (historiskt presens)*, pvz.:

Året är 1628 och regalskeppet VASA avseglar från Stockholms hamn. Varken besättning eller de tusentals åskådare som har samlats i Stockholm anar något om den annalkande katastrofen. – 1628 metai, karališkasis laivas „VASA“ išplaukia iš Stokholmo uosto. Nei įgula, nei tūkstančiai žiūrovų, susirinkusių Stokholme, nieko nenujaučia apie besiantinančią katastrofą.

5.1.5. Būtais laikas (*Preteritum*)

Būtojo laiko forma sudaroma prie veiksmažodžio kamieno pridedant galūnę (1, 2 ir 3 grupės) arba keičiant šaknies balsį (4 grupė) (apie būtojo laiko sudarymo būdą ir veiksmažodžių kaitymą žr. 5.3 sk.).

Būtais laikas vartojamas praeityje vykusiam ir užbaigtam veiksmui reikšti. Įprastai sakinyje yra laiko prieveiksmis arba laiką praeityje žymintis žodžių junginys, pvz.:

då – tada,

i morse – šįryt,

i går, i förrgår – vakar, užvakar,

i måndags, i tisdags, i onsdags etc. – praeitą pirmadienį, antradienį, trečiadienį ir t. t.,

för ett år sedan – prieš metus,

för en timme sedan, för en minut sedan, för tre dagar sedan etc. – prieš valandą, minutę, tris dienas ir t. t.,

i fjoll/förra året – pernai / praėjusiais metais,

i våras – praeitą pavasarį,

i vintras – praeitą žiemą,

i somras – praeitą vasarą,

i höstas – praeitą rudenį.

Jag badade igår. – Aš maudžiausi vakar.

Jag reste utomlands förra året. – Praeitais metais keliavau į užsienį.

Jag flyttade till Litauen 1991. – Aš persikėliau gyventi į Lietuvą 1991 metais.

Būtais laikas gali reikšti praeityje pasikartojantį veiksmą (lietuvių kalboje toks veiksmas reiškiamas būtuju dažniniu laiku), pvz.:

På dagis grät han ofta. – Vaikų darželyje jis dažnai verkdamo.

Švedų kalboje būtasis laikas kartais (visų pirma, su veiksmožodžiu **vara** – *būti*) vartojamas vietoj esamojo, reiškiant vertinimą, susižavėjimą, komplimentus ir pan., pvz.:

Det var tråkigt att du inte kunde/kan komma på festen i morgon. – Gaila, kad rytoj negali ateiti į vakarėlį.

Det var en fin klänning du har! – Graži buvo tavo suknelė, kuria tu apsirengusi!

Maten var jättegod! – Maistas (buvo) labai skanus! (Paragautas dar tik pirmas kąsnis.)

Tokia būtojo laiko vartoseną vadinama *vertinamuoju preteritu (värderande preteritum)*.

NB! Išimtiniais atvejais **värderande preteritum** gali būti pavartotas ir su kitais veiksmožodžiais (ne tik su *vara*), pvz.:

Den pojken kunde då verkligen spela fiol! – Tas berniukas tikrai moka groti smuiku!

5.1.6. Esamasis atliktinis laikas, arba perfektas (*Presens perfekt*)

Perfektas yra sudėtinis laikas, t. y. jis sudaromas iš pagalbinio veiksmožodžio **har** ir supino formos, pvz.: *har talat, har skrivit* (apie perfekto sudarymo būdą ir veiksmožodžių kaitymą žr. 5.3 sk.).

Perfektas dažniausiai reiškia veiksmą, kuris vyko praeityje, bet yra susijęs su dabartimi, pvz.:

Hon har precis avslutat lektionen. – Ji ką tik baigė paskaitą.

Šis laikas vartojamas, kai kalbama apie praeityje neapibrėžtu laiku įvykusį veiksmą. Svarbu ne laikas, kada tas veiksmas vyko, bet rezultatas, pvz.:

Jag har tvättat håret. – Aš išsiploviau galvą (rezultatas – plaukai šlapai arba švarūs).

*Hon **har städät** hemma. – Ji **susitvarké** namus (rezultatas – namai švarūs).*

Perfektas vartojamas ir tada, kai sakinyje yra laiko prieveiksmis, nenurodantis tikslaus laiko momento praeityje (*alltid, aldrig, redan* etc.), arba dabarties laiką žymintis žodžių junginys (*idag, den här veckan, den här månaden, i år*), pvz.:

*Jag **har alltid varit** intresserad av språk. – Aš visada **domėjausi** kalbomis (ir tebesidomiu dabar).*

*Rolf **har börjat** studera medicin i år. – Rolfas **pradėjo** studijuoti mediciną šiemet.*

Šiuo laiku reiškiamas praeityje prasidėjęs veiksmas, kuris tebevyksta kalbamuoju momentu, pvz.:

*Jonas **har bott** i Malmö i tolv månader. – Jonas **gyvena** Malmėje dvylika mėnesių.*

Perfektas taip pat gali žymėti ateities veiksmą, kai kalbama apie du tarpusavyje susijusius veiksmus, atliksimus ateityje, pvz.:

*Anders **har skrivit** på sin uppsats idag. **Har** han **skrivit** färdigt den imorgon? – Andersas šiandien **rašė** savo rašto darbą. Ar jis **bus** jį **baigęs** rašyti rytoj?*

NB! Šalutiniame sakinyje perfektą sudarantis pagalbinis veiksmažodis **har** dažnai praleidžiamas, pvz.:

*Han **påstår att han tappat** sitt pass på tåget. – Jis teigia, kad pametė savo pasą traukinyje.*

5.1.7. Būtaasis atliktinis laikas, arba pliuskvamperfektas (*Pliuskvamperfekt, preteritum perfekt*)

Pliuskvamperfektas yra sudėtinis laikas, t. y. jis sudaromas iš pagalbinio veiksmažodžio **hade** ir supino formos, pvz.: *hade talat*,

hade skrivit (apie pluskvamperfekto sudarymo būdą ir veiksmažodžių kaitymą žr. 5.3 sk.).

Pliuskvamperfekto laikas reiškia veiksmą, įvykusį praeityje anksčiau už kitą veiksmą, kuris išreikštas būtuojų laiku (*preteritum*), pvz.:

Innan hon kom hem, hade han lagat en god middag. – Jis buvo paruošęs skanią vakarienę prieš jai sugrįžtant namo.

När jag hade druckit ett glas vin, kom min kompis på besök. – Kai buvau išgėręs stiklą vyno, į svečius atėjo draugas.

Apie laikų derinimą žr. 5.2 sk.

5.1.8. Būsimasis laikas (*Presens futurum*)

Švedų kalboje nėra atskiros veiksmažodžio būsimąjo laiko formos. Būsimasis laikas reiškiamas:

1. Esamuojų laiku ir laiko prieveiksniu, žyminčiu ateitį. Minėtina, kad būsimasis laikas gali būti reiškiamas ir esamuojų laiku be laiko prieveiksniu, kai iš konteksto aišku, kad kalbama apie ateitį, pvz.:

Vi går på bio i morgon. Kommer du med? – Rytoj mes eisime į kiną. Ar eisi kartu?

2. Konstrukcija *kommer att* + bendratis. Ši konstrukcija vartojama, kai kalbama apie natūralius procesus, prognozes ar reiškinius, kuriems subjektas negali turėti įtakos ir kurių negali planuoti, pvz.:

Det kommer att snöa i kväll. – Šįvakar snigs.

De kommer att bli arga på dig. – Jie supyks ant tavęs.

Det nya dataspelet kommer att bli populärt. – Naujasis kompiuterinis žaidimas išpopuliarės.

3. Konstrukcija **tänker** + bendratis. Ši konstrukcija vartojama, kai subjektas ketina ar planuoja ką nors daryti, pvz.:

Jag tänker studera medicin. – Aš studijuosiu (ketinu studijuoti) mediciną.

Jag tänker söka ett nytt jobb. – Aš ieškosiu (planuoju ieškoti) naujo darbo.

4. Konstrukcija **ska** + bendratis. Vartojama, kai kalbama apie subjektyvius dalykus, subjekto norą, planą ar apsisprendimą, ką nors daryti ateityje. **Ska** dažnai vartojamas klausimuose.

Jag ska sluta röka. – Aš mesiu rūkyti.

Ska du åka hem imorgon? – Ar rytoj važiuosi namo?

Vad ska vi äta till middag? – Ką valgysime vakarienei?

Kommer att, tänker ir **ska** taip pat yra esamojo laiko formos. **Ska** su bendratimi būsimajam laikui reikšti derėtų vartoti apdairiai, nes **ska** dažnai reiškia:

a) būtinybę, privalėjimą ką nors daryti, pvz.:

Ni ska alltid göra era läxor. – Jūs privalote visada paruošti namų darbus.

b) raginimą ar prašymą ką daryti, pvz.:

Du ska vara här klockan två. – Tu turėtum būti čia antrą valandą.

Pojkar ska inte gråta! – Berniukai neverkia!

5.1.9. Praeities būsimasis laikas (*Preteritum futurum*)

Praeities būsimasis laikas sudaromas iš pagalbinio veiksmažodžio **skulle** ir pagrindinio veiksmažodžio bendratis formos, pvz.: *skulle studera, skulle ringa.*

Praeities būsimoji laikas vartojamas veiksmui, kuris vyksta po kito praeities veiksmo, žymėti. Šis laikas vartojamas praeities laikų sistemoje ir atitinka būsimojį laiką dabarties laikų sistemoje, pvz.:

Anders sa att han skulle köpa en ny villa. – Andersas sakė, kad pirks naują namą.

Jag jobbade i Vilnius och sedan skulle jag jobba i Boston men det blev Wien istället. – Aš dirbau Vilniuje, o po to turėjau dirbti Bostone, bet vietoj to išvažiavau į Vieną.

De visste inte vad de skulle göra. – Jie nežinojo, ką daryti.

Praeities būsimoji laikas taip pat vartojamas veiksmui, kuris buvo beįvykęs, kai atsitiko kitas dalykas, reikšti, pvz.:

Telefonen ringde precis när jag skulle duscha. – Telefonas sukambėjo kaip tik tą akimirką, kai ketinai maudytis po dušu.

5.1.10. Esamojo laiko dalyvis (*Presens particip*)

Esamojo laiko dalyvis sudaromas:

1. Prie veiksmožodžio kamieno pridedant priesagą **-ande**, kai kamienas baigiasi priebalsiu, arba **-nde**, kai kamienas baigiasi nekirčiuotu **-a**, pvz.:

springande – bėgantis, *kommande* – (at)einantis, *skrivande* – rašantis, *talande* – kalbantis, *ropande* – šaukiantis.

2. Prie veiksmožodžio kamieno pridedant priesagą **-ende**, kai kamienas baigiasi kirčiuotu balsiu, pvz.:

troende – tikintis, *seende* – matantis, *gående* – einantis, *stående* – stovintis, *leende* – besišypsantis.

Esamojo laiko dalyvis vartojamas:

- 1) būdvardiškai, pvz.: *ett leende barn – besišypsantis vaikas, en gripande historia – jaudinanti istorija*;
- 2) daiktavardiškai, pvz.: *en studerande – studentas, ett erbjudande – pasiūlymas, en troende – tikintysis*;
- 3)rieveiksmiškai, pvz.:

*Det var **strålande** vackert väder. – Oras buvo **neapsakomai** gražus.*

*Jag jobbar **fortfarande** på apoteket. – Aš **dar** tebedirbu vaistinėje.*

- 4) žodžių junginiuose kaip tarinio dalis po veiksmažodžių **komma, gå, bli**, pvz.:

*Han går **visslande** till jobbet. – Jis eina į darbą **švilpaudamas**.
De kommer **cyklande**. – Jie **atvažiuoja** dviračiu.*

*Jag blev **sittande**. – Aš **pasilikau** sėdėti.*

5.1.11. Būtojo laiko dalyvis (*Perfekt particip*)

Silpnųjų veiksmažodžių būtojo laiko dalyvis sudaromas iš supino su priesaga **-d (-dd)** (*nymålad – ką tik nudažytas, böjd – sulenktas, sydd – pasiūtas*), o stipriųjų – su priesaga **-en** (*skriven – parašytas, bunden – surištas, stulen – vogtas*). Būtojo laiko dalyvių formos pateikiamos prie veiksmažodžių formų aptariant kaitymo grupes (žr. 5.3 sk.), o jų kaityba sutampa su būdvardžių (žr. 2.1.3 posk. 6 punktą).

Šie dalyviai sakinyje gali eiti:

1. Tarinio vardine dalimi (predikatyvu), pvz.:

*Bilen är **nymålad**. – Automobilis **ką tik nudažytas**.*

*Bordet är **nymålat**. – Stalas **ką tik nudažytas**.*

*Husen är **nymålade**. – Namai **ką tik nudažyti**.*

2. Pažyminiu, pvz.:

Nežymimoji forma	Žymimoji forma
<i>en nymålåd bil</i> „ką tik nudažytas automobilis“	<i>den nymålåde bilen</i> „tas ką tik nudažytas automobilis“
<i>ett nymålåt hus</i> „ką tik nudažytas namas“	<i>det nymålåde huset</i> „tas ką tik nudažytas namas“
<i>nymålåde hus</i> „ką tik nudažyti namai“	<i>de nymålåde husen</i> „tie ką tik nudažyti namai“
<i>en färdigskrivnen roman</i> „parašytas romanas“	<i>den färdigskrivna romanen</i> „tas parašytas romanas“
<i>ett skrivet brev</i> „parašytas laiškas“	<i>det skrivna brevet</i> „tas parašytas laiškas“
<i>skrivna böcker</i> „parašytos knygos“	<i>de skrivna böckerna</i> „tos parašytos knygos“
<i>en sydd kostym</i> „pasiūtas kostiumas“	<i>den sydda kostymen</i> „tas pasiūtas kostiumas“
<i>ett sytt plagg</i> „pasiūtas drabužis“	<i>det sydda plagget</i> „tas pasiūtas drabužis“
<i>sydda byxor</i> „pasiūtos kelnės“	<i>de sydda byxorna</i> „tos pasiūtos kelnės“

Būtojo laiko dalyvis taip pat vartojamas po pagalbinių veiksmažodžių **vara** ir **bli** ir sudaro tam tikros rūšies pasyvą. Kai dalyvis vartojamas su veiksmažodžio **vara** formomis, toks žodžių junginys dažniausiai reiškia būseną, atsiradusią kaip vyksmo rezultatas, kitaip tariant, **vara** pasyvas yra *statinis*, o kai jis vartojamas su **bli** formomis, reiškia vyksmą; jis vadinamas *dinaminiu pasyvu*, pvz.:

När hon öppnade väskan, var passet stulet. – Kai ji atsidarė rankinę, pasas buvo pavogtas. (Vyksmo rezultatas – pasas rankinėje jau nebebuvo.)

Passet blev stulet medan hon satt och åt lunch på en restaurang. – Pisas buvo pavogtas tuo metu, kai ji pietavo restorane. (Vyksmas praeityje – pasas buvo vagiamas, kol ji pietavo.)

Bussen var parkerad vid slottet. – Autobusas buvo pastatytas prie rūmų. (Vyksmo rezultatas.)

Sonen **blir opererad** imorgon. – Sūnus bus operuojamas rytoj. (Vyksmas ateityje.)

Sonen **var redan opererad** när jag ringde till sjukhuset. – Sūnus jau buvo išoperuotas, kai aš paskambinau į ligoninę. (Vyksmo rezultatas.)

5.2. Veiksmažodžio laikų derinimas (*Tempusharmoni*)

Kaip jau minėta, švedų kalbos veiksmažodžiai turi 6 laikus. Jie skirstomi į praeities ir dabarties:

1. Dabarties laikai: esamasis (*presens*), esamasis atliktinis, arba perfektas (*presens perfekt*), būsimasis (*presens futurum*).

2. Praeities laikai: būtasis (*preteritum*), būtasis atliktinis, arba pluskvamperfektas (*pluskvamperfekt/preteritum perfekt*), praeities būsimasis (*preteritum futurum*).

Dabarties laikų sistemą galima iliustruoti tokia laiko linija:

Perfektas	Esamasis laikas	Būsimasis laikas
←————— NU —————→		
Iki dabarties momento	Dabarties momentas („dabar“)	Po dabarties momento
<i>Jag har ätit.</i>	<i>Jag äter</i> inte nu.	<i>Jag ska äta</i> om två timmar.
Aš pavalgiau.	Dabar aš nevalgau.	Aš valgysiu po dviejų valandų.
<i>Hon har skrivit</i> boken.	<i>Hon skriver</i> en bok nu.	<i>Hon tänker skriva</i> ett brev imorgon.
<i>Ji parašė</i> knygą.	<i>Ji rašo</i> knygą.	<i>Ji ketina rašyti (rašys)</i> laišką rytoj.
<i>Jag har bott</i> i Sverige.	<i>Jag bor</i> i Litauen nu.	<i>Jag bor</i> utomlands nästa år.
Aš esu gyvenęs Švedijoje.	Dabar gyvenu Lietuvoje.	Kitais metais aš gyvensiu užsienyje.

Praeities laikų sistemą galima iliustruoti tokia laiko linija:

Pliuskvamperfektas	Būtasis laikas	Praeities būsimasis laikas
← DĀ →		
Iki praeities momento	Praeities momentas („tada“)	Po praeities momento
<i>Lars hade lagat frukost på förmiddagen.</i>	<i>Lars lagade lunch klockan ett.</i>	<i>Han skulle laga middag senare.</i>
<i>Larsas buvo paruošęs pusryčius ryte.</i>	<i>Larsas ruošė priešpiečius pirmą valandą.</i>	<i>Jis paruoš pietus vėliau.</i>

Pagrindinė laikų derinimo taisyklė – tame pačiame sakinyje vartojami arba dabarties, arba praeities sistemos laikai. Jei pagrindiniame sakinyje yra vienos sistemos veiksmažodžio forma, šalutiniame sakinyje vartojamas tos pačios sistemos laikas.

Tas pats laikas pagrindiniame ir šalutiniame sakinyje reiškia, kad abu veiksmai vyksta tuo pat metu, pvz.:

*Jag **läser** tidningen när jag **äter** frukost. – Aš **skaitau** laikraštį, kai **valgau** pusryčius.*

*Pappa **gick** när mamma **kom**. – Tėtė **išėjo**, kai **parėjo** mama.*

Jei pagrindiniame sakinyje yra esamasis laikas, o šalutiniame – perfektas, arba pagrindiniame – būtasis laikas, o šalutiniame – pluskvamperfektas, vadinasi, pirmasis veiksmas jau yra pasibaigęs, kai prasideda antrasis, pvz.:

*Jag **läste** tidningen när jag **hade ätit** frukost. – Aš **skaičiau** laikraštį, kai **buvau** jau **pavalgęs** pusryčius.*

*Pappa **hade gått** när mamma **kom**. – Tėtė **buvo išėjęs**, kai mama **grįžo**.*

5.3. Veiksmažodžio grupės

Veiksmažodžio laikų formos sudaromos prie veiksmažodžio kamieno (jis sutampa su liepiamosios nuosakos forma) prijungiant galūnę ir priesagą. Švedų kalbos veiksmažodžiai turi keturias grupes (*konjugationer*). Trims pirmosioms priklausantys veiksmažodžiai vadinami *silpnaisiais* (*svaga verb*), jų būtasis laikas sudaromas pridant priesagą, o visos kitos formos sudaromos iš bendraties arba esamojo laiko formų. Ketvirtajai grupei priklausantys veiksmažodžiai vadinami *stipriaisiais* (*starka verb*), jų būtasis laikas sudaromas be priesagos, keičiant šaknies balsį. Minėtina, kad yra ir keletas netaisyklingųjų veiksmažodžių, kurių kaitymas nepaklūsta jokioms taisyklėms arba jie turi ir stipriųjų, ir silpnųjų formų.

5.3.1. Pirmoji grupė

Pirmajai grupei priklausančių veiksmažodžių kamienas baigiasi nekirciuota **-a**, pvz.: *baka* – *kepti*, *visa* – *rodyti*. Šiai grupei priklauso du trečdaliai visų švedų kalbos veiksmažodžių. Minėtina, kad pirmajai grupei skirtini visi veiksmažodžių naujadarai, pvz.: *dejta* – *susitikinėti*, *surfa* – *naršyti internete*, *sporta* – *sportuoti*. Pirmosios grupės veiksmažodžių kamienas sutampa su bendratimi.

I grupės veiksmažodžių formų sudarymo principai

Liepiamoji nuosaka (<i>imperativ</i>) = kamienas	grynas kamienas	<i>baka!</i> „kepk!“	<i>visa!</i> „rodyk!“
Bendratis (<i>infinitiv</i>) = kamienas	grynas kamienas	<i>baka</i> „kepti“	<i>visa</i> „rodyti“
Esamasis laikas (<i>presens</i>)	kamienas + r	<i>baka + r</i> „kepa“	<i>visa + r</i> „rodo“
Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	kamienas + de	<i>baka + de</i> „kepė“	<i>visa + de</i> „rodė“

Esamasis atliktinis, arba perfekto, laikas (presens perfekt)	es. l. pagalb. vksm. <i>har</i> kamienas + t	<i>har baka + t</i> „iškepė“	<i>har visa + t</i> „parodė“
Būtais atliktinis laikas (pluskvamperfekt)	būt. l. pagalb. vksm. <i>hade</i> kamienas + t	<i>hade baka + t</i> „buvo iškepęs“	<i>hade visa + t</i> „buvo parodęs“
Būtojo laiko dalyvis (perfekt particip)	kamienas + d , + t , + de	<i>baka + d, baka + t, baka + de</i> „iškeptas“	<i>visa + d, visa + t, visa + de</i> „parodytas“

5.3.2. Antroji grupė

Antrajai grupei priklauso apie 300 pagrindinių ir dar tam tikras kiekis sudurtinių bei išvestinių veiksmažodžių, kurie skirstomi į dvi grupes:

1. **Ia** – veiksmažodžiai, kurių kamienas baigiasi skardžiuoju priebalsiu, o būtais laikas sudaromas su priesaga **-de**.

2. **Ib** – veiksmažodžiai, kurių kamienas baigiasi dusliuoju priebalsiu (**-k, -p, -s, -t, -x**) arba **-n**, o būtais laikas sudaromas su priesaga **-te**.

II grupės veiksmažodžių formų sudarymo principai

		Ia	Ib
Liepiamoji nuosaka (imperativ) = kamienas	grynas kamienas	<i>stäng!</i> „uždaryk!“	<i>lās!</i> „skaityk!“
Bendratis (infinitiv)	kamienas + a	<i>stäng + a</i> „uždaryti“	<i>lās + a</i> „skaityti“
Esamasis laikas (presens)	kamienas + er	<i>stäng + er</i> „uždarė“	<i>lās + er</i> „skaityo“
Būtais laikas (preteritum)	kamienas + de (Ia) kamienas + te (Ib)	<i>stäng + de</i> „uždarė“	<i>lās + te</i> „skaityė“

		Ila	Ilb
Esamasis atliktinis, arba perfekto, laikas (<i>presens perfekt</i>)	es. l. pagalb. vksm. <i>har</i> kamienas + t	<i>har stäng + t</i> „uždarė“	<i>har lās + t</i> „perskaitė“
Būtais atliktinis laikas (<i>pluskvamperfekt</i>)	būt. l. pagalb. vksm. <i>hade</i> kamienas + t	<i>hade stäng + t</i> „buvo uždaręs“	<i>hade lās + t</i> „buvo perskaitęs“
Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)	kamienas + d , + t , + da (IIa) kamienas + t , + t , + ta (IIb)	<i>stäng + d</i> , <i>stäng + t</i> , <i>stäng + da</i> „uždarytas“	<i>lās + t</i> , <i>lās + t</i> , <i>lās + ta</i> „perskaitytas“

Ila grupė

Jeigu veiksmažodžio kamienas baigiasi **-r** arba **-l** po ilgojo balsio, veiksmažodis esamajame laike neturi galūnės, pvz.:

kör – *vairuoja*, *hör* – *girdi*, *lär* – *moko*, *hyr* – *nuomoja*, *tål* – *toleruoja*, *mal* – *mala*.

Veiksmažodžiai, kurių kamienas baigiasi **-nd**, praranda **d** būtojo laiko ir supino formose, pvz.:

tända – *uždegti*, *tänd + de = tände*, *tänd + t = tänt*;
använda – *naudoti*, *använd + de = använde*, *använd + t = använt*.

Veiksmažodžių, kurių kamienas baigiasi balsiu + **d**, šis **d** supino formoje virsta **t**, pvz.:

föda – *gimdyti*, *födde*, *föd + t = fött*;
betyda – *reikšti*, *betydde*, *betyd + t = betytt*.

Ilb grupė

Veiksmažodžiai, kurių kamienas baigiasi priebalsiu + **t**, praranda **t** būtojo laiko ir supino formose, pvz.:

lyfta – *kelti*, *lyft + te = lyfte*, *lyft + t = lyft*;
gifta – *vesti*, *gift + te = gifte*, *gift + t = gift*.

Kai kurie veiksmažodžiai turi ir I, ir IIb grupės būtojo laiko ir (arba) supino formas, pvz.:

koka – *virti*, *kokade*, *kokte*, *kokat*, *kokt*;
betala – *sumokėti*, *betalade*, *betalat*, *betalt*.

5.3.3. Trečioji grupė

Trečiajai grupei priklauso apie 40 vienskiemenių veiksmažodžių ir dalis vedinių bei dūrinių. Šių veiksmažodžių kamienas sutampa su bendratimi. Kamienas baigiasi ilguoju balsiu, kuris būtojo laiko, supino ir pluskvamperfekto formose sutrumpėja. Esamasis laikas sudaromas prie kamieno pridėdant galūnę **-r**, būtasis laikas – pridėdant priesagą **-dde**, supinas – pridėdant priesagą **-tt**.

III grupės veiksmažodžių formų sudarymo principai

Liepiamoji nuosaka (<i>imperativ</i>)	grynas kamienas	<i>sy!</i> „siūk!“	<i>bo!</i> „gyvenk!“
Bendratis (<i>infinitiv</i>) = kamienas	grynas kamienas	<i>sy</i> „siūti“	<i>bo</i> „gyventi“
Esamasis laikas (<i>presens</i>)	kamienas + r	<i>sy + r</i> „siuva“	<i>bo + r</i> „gyvena“
Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	kamienas + dde	<i>sy + dde</i> „siuvo“	<i>bo + dde</i> „gyveno“
Esamasis atliktinis, arba perfekto, laikas (<i>presens perfekt</i>)	es. l. pagalb. vksm. <i>har</i> kamienas + tt	<i>har sy + tt</i> „pasiuvo“	<i>har bo + tt</i> „gyveno“
Būtasis atliktinis laikas (<i>pluskvamperfekt</i>)	būt. l. pagalb. vksm. <i>hade</i> kamienas + tt	<i>hade sy + tt</i> „buvo pasiuvęs“	<i>hade bo + tt</i> „buvo gyvenęs“
Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)	kamienas + dd , + tt , + dda	<i>sy + dd</i> , <i>sy + tt</i> , <i>sy + dda</i> „pasiūtas“	<i>bebo + dd</i> , <i>bebo + tt</i> , <i>bebo + dda</i> „apgyvendintas“

Keturi antrosios grupės veiksmažodžiai, kurių kamienas baigiasi ilguoju balsiu + **-d**, turi sutrumpėjusias šnekamosios kalbos formas be **d**, todėl jie yra perėję į trečiąją grupę:

Liepiamoji nuosaka (<i>imperativ</i>)	<i>bre(d)!</i>	<i>klä(d)!</i>	<i>spä(d)!</i>	<i>trä(d)!</i>
Bendratis (<i>infinitiv</i>)	<i>bre(da)</i> „tepti“	<i>klä(da)</i> „rengti“	<i>spä(da)</i> „skiesti“	<i>träda</i> „žengti“, <i>trä</i> „verti“
Esamasis laikas (<i>presens</i>)	<i>bre(de)r</i>	<i>klär</i>	<i>spä(de)r</i>	<i>trä(de)r</i>
Būtamasis laikas (<i>preteritum</i>)	<i>brede</i>	<i>klädde</i>	<i>spädde</i>	<i>trädde</i>
Supinas (<i>supinum</i>)	<i>brett</i>	<i>klätt</i>	<i>spätt</i>	<i>trätt</i>
Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt</i> <i>particip</i>)	<i>bredd, brett,</i> <i>bredda</i>	<i>klädd, klätt,</i> <i>klädä</i>	<i>spädd, spätt,</i> <i>spädä</i>	<i>trädd, trätt,</i> <i>träddä</i>

5.3.4. Ketvirtoji grupė

Ketvirtajai (stipriųjų veiksmažodžių) grupei priklauso apie 130 veiksmažodžių. Šie veiksmažodžiai vartojami labai dažnai. Jų būtamasis laikas sudaromas ne su priesaga, o keičiant šaknies balsį. Supino galūnė yra **-it**, o būtojo laiko dalyvis baigiasi **-en**. Šaknies balsis dažnai keičiasi ir supino formoje.

IV grupės veiksmažodžių formų sudarymo principai

Liepiamoji nuosaka (<i>imperativ</i>)	<i>drick!</i>	<i>flyg!</i>	<i>riv!</i>	<i>vinn!</i>
Bendratis (<i>infinitiv</i>)	<i>drick + a</i> „gerti“	<i>flyg + a</i> „skristi“	<i>riv + a</i> „plėšti“	<i>vinn + a</i> „laimėti“
Esamasis laikas (<i>presens</i>)	<i>drick + er</i>	<i>flyg + er</i>	<i>riv + er</i>	<i>vinn + er</i>

Būtasī laikas (preteritum)	<i>drack</i>	<i>flög</i>	<i>rev</i>	<i>vann</i>
Supinas (supinum)	<i>druck + it</i>	<i>flug + it</i>	<i>riv + it</i>	<i>vunn + it</i>
Būtojo laiko dalyvis (perfekt particip)	<i>druck + en, druck + et, druck + na</i>	<i>flug + en, flug + et, flug + na</i>	<i>riv + en, riv + et, riv + na</i>	<i>vunn + en, vunn + et, vunn + a</i>

Stipriųjų veiksmažodžių patartina mokyti(s) atskirai. Vis dėlto minėtina, kad dauguma jų paklūsta šaknies balsių kaitos sekai. Šaknies balsis dažniausiai yra tas pats bendraties / esamojo laiko ir supino / būtojo laiko dalyvio formose.

Šaknies balsių kaitos seka i-a-u

Pastaba. Ženklu * pažymėtos formos galimos tik sudurtiniuose žodžiuose (pvz., *en nedsutten soffa – nusėdėta sofa*).

Bendraties (infinitiv)	Esamasis laikas (presens)	Būtasī laikas (preteritum)	Supinas (supinum)	Būtojo laiko dalyvis (perfekt particip)
<i>binda</i> „rišti“	<i>binder</i>	<i>band</i>	<i>bundit</i>	<i>bunden</i>
<i>brinna</i> „degti“	<i>brinner</i>	<i>brann</i>	<i>brunnit</i>	<i>brunnen</i>
<i>brista</i> „plyšti“	<i>brister</i>	<i>brast</i>	<i>brustit</i>	<i>brusten</i>
<i>dricka</i> „gerti“	<i>dricker</i>	<i>drack</i>	<i>druckit</i>	<i>drucken</i>
<i>finna</i> „rasti“	<i>finner</i>	<i>fann</i>	<i>funnit</i>	<i>funnen</i>
<i>finnas</i> „būti“	<i>finns</i>	<i>fanns</i>	<i>funnits</i>	–
<i>försvinna</i> „išnykti“	<i>försvinner</i>	<i>försvann</i>	<i>försvunnit</i>	<i>försvunnen</i>
<i>förnimma</i> „suvokti“	<i>förnimmer</i>	<i>förnäm</i>	<i>förnnummit</i>	<i>förnnummen</i>
<i>hinna</i> „suspėti“	<i>hinner</i>	<i>hann</i>	<i>hunnit</i>	<i>hunnen</i>
<i>rinna</i> „tekėti“	<i>rinner</i>	<i>rann</i>	<i>runnit</i>	<i>runnen</i>
<i>sitta</i> „sėdėti“	<i>sitter</i>	<i>satt</i>	<i>suttit</i>	<i>sutten*</i>

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>slinka</i> „sėlinti“	<i>slinker</i>	<i>slank</i>	<i>slunkit</i>	–
<i>slinta</i> „slysti“	<i>slinter</i>	<i>slant</i>	<i>sluntit</i>	–
<i>slippa</i> „išvengti“	<i>slipper</i>	<i>slapp</i>	<i>sluppit</i>	<i>sluppen*</i>
<i>spinna</i> „verpti“	<i>spinner</i>	<i>spann</i>	<i>spunnit</i>	<i>spunnen</i>
<i>spricka</i> „skilti“	<i>spricker</i>	<i>sprack</i>	<i>spruckit</i>	<i>sprucken</i>
<i>springa</i> „bėgti“	<i>springer</i>	<i>sprang</i>	<i>sprungit</i>	<i>sprungen</i>
<i>sticka</i> „gelti“	<i>sticker</i>	<i>stack</i>	<i>stuckit</i>	<i>stucken</i>
<i>stinka</i> „smirdėti“	<i>stinker</i>	<i>stank</i>	–	–
<i>vinna</i> „nugalėti“	<i>vinner</i>	<i>vann</i>	<i>vunnit</i>	<i>vunnen</i>

Šaknies balsių kaitos seka ä-a-u

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>bära</i> „nešti“	<i>bär</i>	<i>bar</i>	<i>burit</i>	<i>buren</i>
<i>skära</i> „pjauti“	<i>skär</i>	<i>skar</i>	<i>skurit</i>	<i>skuren</i>
<i>stjåla</i> „vogti“	<i>stjål</i>	<i>stal</i>	<i>stulit</i>	<i>stulen</i>
<i>svålta</i> „badauti“	<i>svälter</i>	<i>svalt</i>	<i>svultit</i>	<i>svulten</i>

NB! Intransityvinis veiksmažodis *svålta* („badauti“) kartais painiojamas su tranzityviu silpnuoju veiksmažodžiu *svålta* („marinti badu“), kurio formos – *svälter*, *svälte/svalt*, *svält*.

Šaknies balsių kaitos seka ä-o-u

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>svära</i> , <i>svärja</i> „keiktis, prisiekti“	<i>svär</i> , <i>svärjer</i>	<i>svor</i>	<i>svurit</i>	<i>svuren</i>

Šaknies balsių kaitos seka y-ö-u

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtais laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>bryta</i> „laužti“	<i>bryter</i>	<i>bröt</i>	<i>brutit</i>	<i>bruten</i>
<i>drypa</i> „lašėti“	<i>dryper</i>	<i>dröp</i>	<i>drupit (drypt)</i>	–
<i>flyga</i> „skristi“	<i>flyger</i>	<i>flög</i>	<i>flugit</i>	<i>flugen</i>
<i>flyta</i> „plūduriuoti“	<i>flyter</i>	<i>flöt</i>	<i>flutit</i>	<i>fluten</i>
<i>frysa</i> „šalti“	<i>fryser</i>	<i>frös</i>	<i>frusit</i>	<i>frusen</i>
<i>klyva</i> „skelti, skilti“	<i>klyver</i>	<i>klöv</i>	<i>kluvit</i>	<i>kluyen</i>
<i>knyta</i> „rišti“	<i>knyter</i>	<i>knöt</i>	<i>knutit</i>	<i>knuten</i>
<i>krypa</i> „šliaužti“	<i>kryper</i>	<i>kröp</i>	<i>krupit</i>	<i>krupen</i>
<i>nypa</i> „gnybti“	<i>nyper</i>	<i>nöp</i>	<i>nupit (nypt)</i>	<i>nypt</i>
<i>ryta</i> „riaumoti“	<i>ryter</i>	<i>röt</i>	<i>rutit</i>	<i>rutet</i>
<i>skryta</i> „girtis“	<i>skryter</i>	<i>skröt</i>	<i>skrutit</i>	–
<i>smyga</i> „sėlinti“	<i>smyger</i>	<i>smög</i>	<i>smugit</i>	–
<i>snyta</i> „šnypšti nosi“	<i>snyter</i>	<i>snöt</i>	<i>snutit</i>	<i>snuten</i>
<i>stryka</i> „glostyti, lyginti“	<i>stryker</i>	<i>strök</i>	<i>strukit</i>	<i>struken</i>
<i>tryta</i> „išsekti“	<i>tryter</i>	<i>tröt</i>	<i>trutit</i>	–

Šaknies balsių kaitos seka i-å-e

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtais laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>ligga</i> „gulėti“	<i>ligger</i>	<i>låg</i>	<i>legat</i>	<i>legad*</i>

Šaknies balsių kaitos seka i-e(-i)

Bendrasis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtas laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>bita</i> „kašti“	<i>biter</i>	<i>bet</i>	<i>bitit</i>	<i>biten</i>
<i>bliva, bli</i> „tapti“	<i>blir</i>	<i>blev</i>	<i>blivit</i>	<i>bliven</i>
<i>driva</i> „varyti“	<i>driver</i>	<i>drev</i>	<i>drivit</i>	<i>driven</i>
<i>fisa</i> „gadinti orą“	<i>fiser</i>	<i>fes</i>	<i>fisit</i>	–
<i>glida</i> „slysti“	<i>glider</i>	<i>gled</i>	<i>glidit</i>	<i>gliden</i>
<i>gnida</i> „trinti“	<i>gnider</i>	<i>gned</i>	<i>gnidit</i>	<i>gniden</i>
<i>gripa</i> „griebti“	<i>griper</i>	<i>grep</i>	<i>gripit</i>	<i>gripen</i>
<i>kliva</i> „žengti“	<i>kliver</i>	<i>klev</i>	<i>klivit</i>	–
<i>kvida</i> „žliumbti“	<i>kvider</i>	<i>kved</i>	<i>kvidit</i>	–
<i>lida</i> „kentėti“	<i>lider</i>	<i>led</i>	<i>lidit</i>	<i>liden</i>
<i>niga</i> „pritūpti“	<i>niger</i>	<i>neg</i>	<i>nigit</i>	–
<i>pipa</i> „čiulbėti“	<i>piper</i>	<i>pep</i>	<i>pipit</i>	–
<i>rida</i> „joti“	<i>rider</i>	<i>red</i>	<i>ridit</i>	<i>riden</i>
<i>riva</i> „plėšti“	<i>river</i>	<i>rev</i>	<i>rivit</i>	<i>riven</i>
<i>skina</i> „šviesti“	<i>skiner</i>	<i>sken</i>	<i>skinit</i>	–
<i>skita</i> „tuštintis“	<i>skiter</i>	<i>sket</i>	<i>skitit</i>	–
<i>skrida</i> „slysti“	<i>skrider</i>	<i>skred</i>	<i>skridit</i>	<i>skriden</i>
<i>skrika</i> „šaukti“	<i>skriker</i>	<i>skrek</i>	<i>skrikit</i>	<i>skriken</i>
<i>skriva</i> „rašyti“	<i>skriver</i>	<i>skrev</i>	<i>skrivit</i>	<i>skriven</i>
<i>slita</i> „dėvėtis“	<i>sliter</i>	<i>slet</i>	<i>slitit</i>	<i>sliten</i>
<i>smita</i> „pabėgti“	<i>smiter</i>	<i>smet</i>	<i>smitit</i>	–
<i>sprida</i> „sklisti“	<i>sprider</i>	<i>spred</i>	<i>spridit, spritt</i>	<i>spridd</i>
<i>stiga</i> „kopti“	<i>stiger</i>	<i>steg</i>	<i>stigit</i>	<i>stigen</i>
<i>strida</i> „kovoti“	<i>strider</i>	<i>stred</i>	<i>stridit</i>	<i>stridd</i>
<i>svida</i> „skaudėti“	<i>svider</i>	<i>sved</i>	<i>svidit</i>	–
<i>svika</i> „apgauti“	<i>sviker</i>	<i>svek</i>	<i>svikit</i>	<i>sviken</i>

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>tiga</i> „tylėti“	<i>tiger</i>	<i>teg</i>	<i>tigit</i>	<i>tegen*</i>
<i>vika</i> „sulenkti“	<i>viker</i>	<i>vek</i>	<i>vikit, vikt</i>	<i>viken, vikt</i>
<i>vina</i> „švilpti“	<i>viner</i>	<i>ven</i>	<i>vinit</i>	–
<i>vrida</i> „sukti“	<i>vrider</i>	<i>vred</i>	<i>vridit</i>	<i>vriden</i>

Šaknies balsių kaitos seka u-ö(-u)

Pastaba. Ženklų >> pažymėtos silpnosios veiksmazodžio kaitybės formos, kurias šie veiksmazodžiai taip pat turi.

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>besluta</i> >> „nuspręsti“	<i>beslutar</i> >>	<i>beslutade</i> >>, <i>beslöt</i>	<i>beslutat</i> >>	<i>beslutad</i> >>
<i>bjuda</i> „kviesti“	<i>bjuder</i>	<i>bjöd</i>	<i>bjudit</i>	<i>bjuden</i>
<i>duga</i> „tikti“	<i>duger</i>	<i>dög</i>	<i>dugt</i>	–
<i>gjuta</i> „lieti (metalą)“	<i>gjuter</i>	<i>göt</i>	<i>gjutit</i>	<i>gjuten</i>
<i>hugga</i> „kirsti“	<i>hugger</i>	<i>högg</i>	<i>huggit</i>	<i>huggen</i>
<i>ljuda</i> „skambėti“	<i>ljuder</i>	<i>ljöd</i>	<i>ljudit</i>	–
<i>ljuga</i> „meluoti“	<i>ljuger</i>	<i>ljög</i>	<i>ljugit</i>	<i>ljugen</i>
<i>njuta</i> „mégautis“	<i>njuter</i>	<i>njöt</i>	<i>njutit</i>	<i>njuten</i>
<i>sjuda</i> „pavirinti“	<i>sjuder</i>	<i>sjöd</i>	<i>sjudit</i>	<i>sjuden</i>
<i>sjunga</i> „dainuoti“	<i>sjunger</i>	<i>sjöng</i>	<i>sjungit</i>	<i>sjungen</i>
<i>sjunka</i> „skęsti“	<i>sjunker</i>	<i>sjönk</i>	<i>sjunkit</i>	<i>sjunken</i>
<i>skjuta</i> „šauti“	<i>skjuter</i>	<i>sköt</i>	<i>skjutit</i>	<i>skjuten</i>
<i>sluta</i> „uždaryti“	<i>sluter</i>	<i>slöt</i>	<i>slutit</i>	<i>sluten</i>
<i>suga</i> „čiulpti“	<i>suger</i>	<i>sög</i>	<i>sugit</i>	<i>sugen</i>
<i>supa</i> „gerti, girtauti“	<i>super</i>	<i>söp</i>	<i>supit</i>	<i>supen</i>
<i>tjuta</i> „staugti“	<i>tjuter</i>	<i>tjöt</i>	<i>tjutit</i>	–

Šaknies balsių kaitos seka a-o(-a)

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>dra</i> „traukti“	<i>drar</i>	<i>drog</i>	<i>dragit</i>	<i>dragen</i>
<i>fara</i> „keliauti“	<i>far</i>	<i>for</i>	<i>farit</i>	<i>faren</i>
<i>gala</i> „giedoti“	<i>gal</i>	<i>gol</i>	<i>galit/galt</i>	–
<i>ta</i> „imti“	<i>tar</i>	<i>tog</i>	<i>tagit</i>	<i>tagen</i>

Šaknies balsių kaitos seka â-ă(-â)

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>grâta</i> „verkti“	<i>grâter</i>	<i>grât</i>	<i>grâtit</i>	<i>grâten*</i>
<i>lâta</i> „leisti“	<i>lâter</i>	<i>lât</i>	<i>lâtit</i>	<i>lâten*</i>

Šaknies balsių kaitos seka ä-â(-ä)

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>äta</i> „valgyti“	<i>äter</i>	<i>ât</i>	<i>ätit</i>	<i>äten*</i>

Šaknies balsių kaitos seka a-ö(-a)

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>falla</i> „kristi“	<i>faller</i>	<i>föll</i>	<i>fallit</i>	<i>fallen</i>

Šaknies balsių kaitos seka i-a(-i)

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>giva, ge</i> „duoti“	<i>giver, ger</i>	<i>gav</i>	<i>givit, gett</i>	<i>given</i>

Šaknies balsių kaitos seka e-a(-e)

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasias laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>be(dja)</i> „prašyti, melstis“	<i>beder, ber</i>	<i>bad</i>	<i>bett</i>	<i>bedd*</i>

Šaknies balsių kaitos seka o(-o-o)

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasias laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>komma</i> „ateiti“	<i>kommer</i>	<i>kom</i>	<i>kommit</i>	<i>kommen</i>
<i>sova</i> „miegoti“	<i>sover</i>	<i>sov</i>	<i>sovit</i>	–

NB! Šie veiksmažodžiai balsių kaitos neturi. Veiksmažodis *komma* turi trumpąjį balsį /o/, o veiksmažodis *sova* – ilgąjį /o:/.

Netaisyklingieji veiksmažodžiai, priskiriami IV grupei

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasias laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)	Būtojo laiko dalyvis (<i>perfekt particip</i>)
<i>stå</i> „stovėti“	<i>stâr</i>	<i>stod</i>	<i>stått</i>	–
<i>se</i> „matyti“	<i>ser</i>	<i>såg</i>	<i>sett</i>	<i>sedd</i>
<i>le</i> „šypsotis“	<i>ler</i>	<i>log</i>	<i>lett</i>	–
<i>dö</i> „mirti“	<i>dör</i>	<i>dog</i>	<i>dött</i>	–
<i>slå</i> „mušti“	<i>slår</i>	<i>slog</i>	<i>slagit</i>	<i>slagen</i>
<i>få</i> „gauti“	<i>får</i>	<i>fick</i>	<i>fått</i>	<i>fången</i>
<i>gå</i> „eiti“	<i>går</i>	<i>gick</i>	<i>gått</i>	<i>gången</i>
<i>vara</i> „būti“	<i>är</i>	<i>var</i>	<i>varit</i>	–

5.3.5. Netaisyklingieji veiksmažodžiai

Keturi švedų kalbos veiksmažodžiai (*kunna*, *skola*, *veta* ir *vilja*) kaitomi netaisyklingai. Jie vartojami kaip modaliniai veiksmažodžiai. Šių veiksmažodžių kaityla skiriasi nuo kitų veiksmažodžių, nes esamasis laikas neturi priesagos (tuo jie panašūs į stipriuosius veiksmažodžius), būtojo laiko priesaga yra **-de** (*skulle* ir *visste* formose įvyko asimiliacija), o supinas baigiasi **-at**:

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)
<i>kunna</i> „galėti“	<i>kan</i>	<i>kunde</i>	<i>kunnat</i>
<i>skola</i> „turėti“	<i>ska, skall</i>	<i>skulle</i>	<i>skolat</i>
<i>vilja</i> „norėti“	<i>vill</i>	<i>ville</i>	<i>velat</i>
<i>veta</i> „žinoti“	<i>vet</i>	<i>visste</i>	<i>vetat</i>

Kai kurie veiksmažodžiai, vartojami kaip modaliniai (pagalbiniai), turi ne visas formas:

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtasis laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)
<i>böra</i> „privalėti, turėti“	<i>bör</i>	<i>borde</i>	<i>bort</i>
–	<i>lär</i> „atrodo, kad“	–	–
<i>måsta</i> * „privalėti“	<i>måste</i>	<i>måste</i>	<i>måst</i>
–	<i>må</i> „tebūna“	<i>måtte</i>	–
–	<i>tör</i> „turi“	<i>torde</i> „turėtų“	–

* Ši forma egzistuoja tik Suomijos švedų kalbos tarmėje, o bendrinėje švedų kalboje nevartojama.

Apie šių veiksmažodžių reikšmes ir vartojimą žr. 5.7 sk.

5.4. Neveikiamoji rūšis (*Passiv form*)

Neveikiamosios rūšies sakiniai nuo veikiamosios rūšies skiriasi tuo, kad neveikiamosios rūšies sakiniuose buvęs veikiamosios rūšies sakinio papildinys virsta veiksmu, o buvęs veiksnys arba neminimas (jei jis nežinomas, nesvarbus ar sąmoningai nutylimas), arba gali būti reiškiamas prielinksnine konstrukcija su prielinksniu **av** (veikiamosios rūšies sakiniuose veikėjas įprastai reiškiamas veiksmu, o veiksmo objektas – papildiniu), pvz.:

Veikiamoji rūšis (<i>aktiv form</i>)	Neveikiamoji rūšis (<i>passiv form</i>)
<i>Man tillverkar vaccinerne i många länder. – Vakcinas gamina daugelyje valstybių.</i>	<i>Vaccinerne tillverkas i många länder. – Vakcinas gaminamos daugelyje valstybių.</i>
<i>Ett svenskt aktiebolag presenterade den här idén igår. – Švedų akcinė bendrovė vakar pristatė šią idėją.</i>	<i>Den här idén presenterades av ett svenskt aktiebolag igår. – Ši idėja vakar buvo pristatyta švedų akcinės bendrovės.</i>

Neveikiamuosiuose sakiniuose svarbiausias yra veiksmas ar veiksmo objektas.

Skiriami trys neveikiamosios rūšies raiškos būdai:

- 1) **-s** pasyvo forma (pvz.: *Huset **målas**. – Namas **dažomas**.*);
- 2) pagalbinio veiksmažodžio **bli** formos + būtojo laiko dalyvis (pvz.: *Huset **blir målat**. – Namas **bus dažomas**.*);
- 3) pagalbinio veiksmažodžio **vara** formos + būtojo laiko dalyvis (pvz.: *Huset **var målat**. – Namas **buvo nudažytas**.*).

Išsamiau apie būtojo laiko dalyvio vartojimą su veiksmažodžių **bli** ir **vara** formomis žr. 5.1.10 posk.

-s pasyvas (*-s passiv*)

Neveikiamoji rūšis sudaroma prie veikiamosios rūšies veiksmažodžio pridendant galūnę **-s**, išskyrus esamąjį laiką, kur pirmiausia nubraukiama galūnė **-(e)r**, pvz.: *jag målar* („aš dažau“) – *huset*

målas („namas yra dažomas“), *hon bjuder* („ji vaišina“) – *det bjuds* („vaišinama“).

Veiksmažodžio neveikiamosios rūšies formų sudarymo principai

Grupė	Bendratis	Esamasis l.	Būtasis l.	Supinas
I	<i>måla + s</i> „būti piešiamam“	<i>måla + s</i>	<i>målade + s</i>	<i>målat + s</i>
IIa	<i>tånda + s</i> „būti uždegamam“	<i>tånd + s</i>	<i>tånde + s</i>	<i>tånt + s</i>
IIb	<i>køpa + s</i> „būti perkamam“	<i>köp + s</i>	<i>köpte + s</i>	<i>köpt + s</i>
III	<i>sy + s</i> „būti siuvamam“	<i>sy + s</i>	<i>sydde + s</i>	<i>sytt + s</i>
IV	<i>bjuda + s</i> „būti vaišinamam“	<i>bjud + s</i>	<i>bjöd + s</i>	<i>bjudit + s</i>

NB! IIb grupės veiksmažodžiai, kurių kamienas baigiasi *-s*, esamajame laike visada turi galūnę *-es*, pvz.: *hon läser* („ji skaito“) – *boken läses* („knyga yra skaitoma“).

NB! Rašomojoje kalboje vartojamos ir kitų grupių (IIa ir IV) veiksmažodžių senesnės *-s* pasyvo formos su galūne *-es*, pvz.: *bilar köpes* – *automobiliai perkami* (*superkame automobilius*), *lägenhet säljes* – *butas parduodamas*.

5.5. Veiksmažodžiai su galūne *-s*

Veiksmažodžio formas, kurios baigiasi *-s*, galima suskirstyti į ke-
turias grupes:

1. *-s* pasyvas (žr. 5.4 sk.), pvz.:

Huset har målats i rött. – *Namas nudažytas raudonai.*

2. *Deponentiniai* veiksmažodžiai (*deponens verb*). Tai veiksma-
žodžiai, kurie turi neveikiamosios rūšies formą, bet vartojami vei-
kiamosios rūšies reikšme, pvz.:

Jag minns ingenting av händelsen. – *Aš nieko neprisimenu apie įvykį.*
Hon hoppas att allt är bra. – *Ji tikisi, kad viskas gerai.*

Šie veiksmažodžiai neturi veikiamosios rūšies formos. Deponen-
tinių veiksmažodžių pavyzdžiai:

<i>utvecklas – tobulėti,</i>	<i>fattas – trūkti,</i>
<i>andas – kvėpuoti,</i>	<i>envisas – užsispirti,</i>
<i>hoppas – tikėtis,</i>	<i>lyckas – pavykti,</i>
<i>låtsas – apsimesti,</i>	<i>åldras – senti,</i>
<i>minnas – prisiminti,</i>	<i>skämmas – gėdytis,</i>
<i>kråkas – vemti,</i>	<i>trivas – patikti,</i>
<i>synas – atrodyti,</i>	<i>tyckas – manyti,</i>
<i>finnas – būti, egzistuoti,</i>	<i>umgås – bendrauti.</i>

3. *Reciprokiniai*, arba *savitarpiniai*, veiksmažodžiai (**reciproka verb**). Tai veiksmažodžiai, reiškiantys abipusį veiksma (sakinyje veiksnys turi eiti daugiskaita), pvz.:

Vi träffas (vi träffar varandra) imorgon. – Pasimatysime rytoj.
De slåss (de slår varandra) hela tiden. – Jie visą laiką mušasi.

Reciprokinių veiksmažodžių pavyzdžiai:

<i>brottas – imtis,</i>	<i>enas – susitarti,</i>
<i>kramas – apsikabinti,</i>	<i>träffas – susitikti,</i>
<i>höras – susisiekti,</i>	<i>hjälpas åt – padėti vienas kitam,</i>
<i>kyssas – bučiuotis,</i>	<i>mötas – susitikti.</i>

4. *Intranzityviniai* veiksmažodžiai, kurie baigiasi galūne **-s** (**intransitiva verb med -s**), pvz.:

Akta dig för grannens hund. Han bits. – Saugokis kaimyno šuns.
Jis kandžiojasi.

Människorna knuffas på tunnelbanan. – Žmonės stumdosi metro.
Nässlorna bränns. – Dilgėlės dilgina.

Tai absoliučiosios reikšmės veiksmažodžiai, reiškiantys veiksmą (ar būseną), kuris vyksta (ar yra) visada arba dažnai. Intransityvinių veiksmažodžių su galūne **-s** pavyzdžiai:

<i>bitas – kandžiotis,</i>	<i>brännas – dilginti,</i>
<i>knuffas – stumdytis,</i>	<i>nypas – žnaibytis,</i>
<i>retas – erzintis,</i>	<i>sparkas – spardyti,</i>
<i>stångas – badytis.</i>	

5.6. Sangražiniai veiksmažodžiai (*Reflexiva verb*)

Kai sakinio veikėjas ir objektas yra tas pats asmuo, veiksmažodis yra sangražinis. Sangražiniai veiksmažodžiai susideda iš veiksmoždžio ir sangražinio įvardžio **sig** (*gifta sig – tuoktis, klä sig – rengtis, tvätta sig – praustis, resa sig – keltis*) (apie sangražinį įvardį taip pat žr. 3.9 sk.). Su sangražiniu įvardžiu **sig** sudaroma sangražinių veiksmažodžių bendratis. **Sig** taip pat vartojamas sakiniuose, kuriuose veikėjas išreikštas vienaskaitos arba daugiskaitos trečiuoju asmeniu. Su vienaskaitos ir daugiskaitos pirmuoju ir antruoju asmeniu vartojamos asmeninio įvardžio objekcinio linksnio formos **mig, dig, oss, er**, pvz.:

<i>Jag kammar mig. – Aš šukuuojuosi.</i>	<i>Vi kammar oss. – Mes šukuojamės.</i>
<i>Du kammar dig. – Tu šukuojiesi.</i>	<i>Ni kammar er. – Jūs šukuojatės.</i>
<i>Han (hon) kammar sig. – Jis (ji) šukuojasi.</i>	<i>De kammar sig. – Jie, jos šukuojasi.</i>

Kai kurie veiksmažodžiai vartojami tik sangražine forma, pvz.: *bete sig – elgtis, bosätta sig – apsigyventi, försova sig – pramiegoti*. Kiti gali būti intransityviniai arba eiti sangražinio veiksmažodžio dalimi, pvz.: *smyga sig – sėlinti* (bet ir *smyga – sėlinti*), *huka sig – pritūpti, pasilenkti* (bet ir *huka – pritūpti, pasilenkti*). Daugelis veiksmažodžių vartojami ir su **sig**, ir su kitais papildiniais, pvz.:

Dörren öppnade sig långsamt. – Durys lėtai atsidarė.

Min mamma öppnade dörren långsamt. – Mano mama lėtai atidarė duris.

Jag har redan klippt mig. – Aš jau apskirpau.

Jag har redan klippt mitt barn. – Aš jau apkirpau savo vaiką.

Sangražinių veiksmažodžių pavyzdžiai:

*förlova sig – susižadėti, lägga sig – gultis, roa sig – linksmintis,
sätta sig – sėstis, känna sig – jaustis, skynda sig – skubintis,
lära sig – mokytis, vända sig – kreiptis, närma sig – artintis.*

Daugelis sangražinių veiksmažodžių savo reikšme ir sintaksine funkcija primena deponentinius veiksmažodžius (**deponensverb**, žr. 5.5 sk. 2 punktą), bet tik kai kurie gali būti jais keičiami, pvz.:

Hon glädjer sig/gläds över att ha tagit guld. – Ji džiaugiasi laimėjusi aukso medalį.

5.7. Modaliniai veiksmažodžiai (**Modala hjälpverb**)

Modaliniai veiksmažodžiai eina su kito veiksmažodžio bendratiimi. Jie šiek tiek keičia to kito veiksmažodžio reikšmę, nurodydami kalbėtojo požiūrį į veiksmažodžio reikšmę – ar veiksmas yra pageidaujamas, galimas, privalomas, būtinas, leidžiamas, rekomenduojamas ir pan., pvz.:

- **Vill** du åka på semester till Grekland i år?
- Ja, det **vill** jag men jag **kan inte** för jag **ska** åka till Thailand och jag **måste** spara pengar.
- **Nori** šiemet važiuoti į Graikiją atostogų?
- Taip, **noriu**, bet **negaliu**, nes **vyksiu** į Tailandą ir **privalau** taupyti pinigų.

Dažniausiai vartojami šie modaliniai veiksmažodžiai: **bör, får, kan, lär, måste, må, ska(II), vill, tör** (jų reikšmės ir kaitymas pateikti toliau esančioje lentelėje). Po modalinių veiksmažodžių niekada nevartojama bendratis dalelytė **att**, pvz.: *Jag kan tala svenska*. – Aš **moku kalbėti švediskai**. Šio veiksmažodžio laikas žymi viso sakinio laiką, pvz.:

Jag vill lära mig svenska (presens). – Aš **noriu išmokti švedų kalbą**.

Jag ville lära mig svenska när jag var ung (preteritum). – Aš **norėjau išmokti švedų kalbą, kai buvau jaunas**.

Jag har alltid velat lära mig svenska (presens perfekt). – Aš **visada norėjau išmokti švedų kalbą**.

Modalinių veiksmažodžių formos

Bendratis (<i>infinitiv</i>)	Esamasis laikas (<i>presens</i>)	Būtais laikas (<i>preteritum</i>)	Supinas (<i>supinum</i>)
<i>böra</i> „turėti“	<i>bör</i>	<i>borde</i>	<i>bort</i>
<i>få</i> „galėti“	<i>får</i>	<i>fick</i>	<i>fått</i>
<i>kunna</i> „galėti, mokėti“	<i>kan</i>	<i>kunde</i>	<i>kunnat</i>
–	<i>lär</i> „atrodo, kad“	–	–
<i>måsta*</i> „privalėti“	<i>måste</i>	<i>måtte</i>	<i>måst</i>
–	<i>må</i> „tebūna“	<i>mätte</i>	–
<i>skola</i> „turėti“	<i>ska, skall</i>	<i>skulle</i>	<i>skolat</i>
<i>vilja</i> „norėti“	<i>vill</i>	<i>ville</i>	<i>velat</i>
–	<i>tör</i> „turi“	<i>torde</i> „turėtų“	–

* Ši forma egzistuoja tik Suomijos švedų kalbos tarmėje, o bendrinėje švedų kalboje nevartojama.

5.7.1. Modalinis veiksmažodis *bör*

Modalinis veiksmažodis *bör*:

1. Pavartotas esamuoju laiku (*presens*) reiškia tvirtą rekomendaciją, paremtą faktais arba taisyklėmis, pvz.:

Du bör sluta röka. Rökningen orsakar lungcancer. – Tu turi mesti rūkyti. Rūkymas sukelia plaučių vėžį.

Man bör göra sin plikt mot samhället. – Reikia atlikti savo pareigą visuomenei.

2. Pavartotas būtuoju laiku (*preteritum*) reiškia rekomendaciją, paremtą asmenine nuomone ar asmeniniu pageidavimu, pvz.:

Du borde verkligen sluta röka. Jag hatar den dåliga lukten i lägenheten. – Tu turėtum mesti rūkyti. Nepakenčiu blogo kvapo bute.

Han borde skriva färdigt sina memoarer. – Jis turėtų užbaigti savo memuarus.

Du borde måla om huset. – Tu turėtum perdažyti namą.

3. Pavartotas esamuoju arba būtuoju laiku taip pat gali reikšti išvadą, paremtą faktais. Vartojant veiksmažodžio formą *bör*, prognozė skamba patikimiau negu vartojant formą *borde*, pvz.:

Bussen bör/borde vara här snart. – Autobusas turi / turėtų greitai būti čia.

Paketet skickades för en vecka sedan och bör vara framme när som helst. – Siuntinys buvo išsiųstas prieš savaitę ir turi atvykti bet kurią akimirką.

5.7.2. Modalinis veiksmažodis *får*

Modalinis veiksmažodis *får* gali reikšti:

1. Leidimą. Dažnai kartu vartojamas prievoksmis *gårna*. Jei reikia pasakyti, koks asmuo (ar asmenys) suteikia leidimą, jis (ar jie) įvardijami po prielinksnio *får*, pvz.:

Du får gårna låna min bil när du åker på semester. – Tu gali pasiskolinti mano automobilį, kai važiuosi atostogauti.

De flesta svenska barn får bara äta godis på lördagar för sina föräldrar. – Daugumai švedų vaikų tėvai leidžia valgyti saldinius tik šeštadieniais.

2. Draudimą, kai eina su neiginiu *inte*, pvz.:

Man får inte röka här. – Čia neleidžiama rūkyti.

Du får inte tala illa om folk bakom deras rygg. – Tau draudžiama apkalbinėti žmones jiems už nugaros (negirdint).

3. Reikalavimą, kartais išreiškiamą beasmene konstrukcija. Tais atvejais šio veiksmažodžio reikšmė yra ta pati, kaip ir veiksmažodžio *måste*. Kai *får* eina kartu su žodžiu *lov*, sakiny s gali reikšti įsakymą, pvz.:

Du får vänta lite för jag är upptagen med en kund. – Palauk truputį, nes aš užsiėmęs su klientu.

Nu får ni lov att vara tysta! – Dabar privalote patylėti!

5.7.3. Modalinis veiksmažodis *kan*

Modalinis veiksmažodis *kan* turi daug reikšmių. Jis gali reikšti:

1. Nuolatinį arba laikiną gebėjimą, mokėjimą ką nors daryti. Vartojama be pagrindinio veiksmažodžio ši modalinė forma reiškia, kad sakinio subjektas puikiai išmano kokią nors sritį, pvz.:

Hon **kan** spela gitarr, men hon **kan inte** öva nu pga sjukdom. – Ji moka groti gitara, bet dabar negali praktikuotis dėl ligos.

Jag **kan** mycket bra svenska. – Aš labai gerai moku švedų kalbą.

Rune **kan** verkligen datorer. – Rune išties išmano apie kompiuterius.

2. Leidimą ką nors daryti. Minėtu atveju veiksmožodžio reikšmė yra ta pati, kaip ir veiksmožodžio **får**. Kai **kan** eina kartu su žodžiu **gott** arba **gärna**, sakinys gali reikšti reikalavimą ar lūkestį, pvz.:

Du **kan** låna min bil när du åker på semester. Men du **kan gärna** tvätta den innan du lämnar tillbaka den till mig. – Tu gali pasiskolinti mano automobilį, kai važiuosi atostogauti. Bet prašom jį nuplauti prieš grąžinant man.

Du **kan gott** sluta peta dig i näsan. – Galėtum nustoti krapštyti nosį.

3. Įvykių eiga, kuri priklauso nuo gamtos procesų ir logiškų pasekmių. Dažnai vartojama beasmenė konstrukcija, pvz.:

Det **kan** regna mycket i Palanga i juni. Därför **kan** det vara bra att ha med sig ett paraply. – Palangoje birželio mėnesį gali daug lyti. Todėl būtų gerai pasiimti skėtį.

4. Savybę, elgesį arba įvykį, kuris būdingas tik kartais, pvz.:

Min hund **kan** vara aggressiv ibland. – Mano šuo kartais gali būti agresyvus.

Han **kan** säga otrevliga saker till folk. – Jis gali žmonėms sakyti nemalonus dalykus.

5.7.4. Modalinis veiksmožodis **lär**

Modalinis veiksmožodis **lär** reiškia kalbančiojo nuomonę arba kitų žmonių nuomonę, kurią išsako kalbantysis, pvz.:

Ulrika **lär** inte komma in på universitetet, för hon har så dåliga betyg från gymnasiet. – Atrodo, kad Ulrika neįstos į universitetą, nes jos tokie blogi pažymiai gimnazijoje.

Parkeringsplatsen **lär** bli full med bilar, men jag är inte säker på det. – Sako, kad stovėjimo aikštelė bus pilna automobilių, bet nesu tuo tikras.

5.7.5. Modalinis veiksmažodis **måste**

Modalinis veiksmažodis **måste**:

1. Reiškia reikalavimą. Jei norima pasakyti, kad kažko nereikalaujama daryti, **måste inte** keičiamas **behöver inte**, pvz.:

Du **måste** göra läxorna. – Tu privalai atlikti namų darbus.

Du **behöver inte** städa klassrummet, det kan jag göra. – Tu neprivalai tvarkyti klasės, aš galiu tai padaryti.

2. Nekirčiuotas **måste**, vartojamas su neiginiu **inte**, įgyja reikšmę „nėra būtina, bet būtų labai smagu, jei“, pvz.:

Du **måste inte** diska ikväll om du inte vill. – Tu gali ir neplauti indų šįvakar, jei nenori.

Vi **måste inte** renovera sommastugan i år, men tänk vad fint det skulle bli! – Mes galime ir neremontuoti vasarnamio šią vasarą, bet pagalvok, kaip būtų gražu!

3. Reiškia išvadą, padarytą remiantis turimais faktais, pvz.:

Hans **måste** vara sjuk eftersom han inte är i skolan. – Hansas tikriausiai serga, nes jo nėra mokykloje.

Du **måste** vara glad nu, när du har tagit studenten. – Turi džiaugtis dabar, kai baigė gimnaziją.

5.7.6. Modalinis veiksmažodis *må*

Modalinis veiksmažodis *må* – tai veiksmažodžio optatyvo (*optativ*) forma (dar vadinama *presens konjunktiv*), *måtte* – konjunktivo (*preteritum konjunktiv*) forma. Šios formos reiškia palinkėjimą, pageidavimą, galimybę, pvz.:

Ja, må hon leva uti hundrade år! – Taip, tegyvena ji iki šimto metų!
Måtte han vinna tävlingen! – O, kad jis laimėtų varžybas!
De måtte ha dåligt minne! – Galbūt jų atmintis bloga!

5.7.7. Modalinis veiksmažodis *ska(II)*

Modalinis veiksmažodis *ska(II)* reiškia:

1. Reikalavimą, paremtą socialinio elgesio norma, arba pareigą, pvz.:

Man ska inte stjåla. – Vogti draudžiama.
Man ska hålla sina löften. – Pažadus reikia tesėti.

2. Kitų šaltinių pateiktą informaciją, kurią perduoda kalbantysis, pvz.:

Det ska finnas 150 hemlösa i kommunen enligt de sociala myndigheterna. – Pasak socialinių tarnybų, savivaldybėje yra 150 benamių.

Det ska regna imorgon (enligt väderleksrapporten). – (Pasak orų prognozės,) rytoj lis.

3. Būsimąjį laiką (apie būsimąjį laiką žr. 5.1.7 posk.), pažadą, tvirtą apsisprendimą ką nors daryti, pvz.:

Jag ska sluta röka. – Aš mesiu rūkyti.
Han ska åka snart. – Jis greitai išvažiuos.

NB! Kartais, reiškiant ketinimą ką nors daryti, galima vartoti tik modalinį veiksmažodį **ska** be numanomo pagrindinio veiksmažodžio (dažniausiai tai judėjimą reiškiantis veiksmažodis, pvz.: *gå – eiti, åka – vykti, flyga – skristi, komma – vykti*), pvz.:

Mina föräldrar ska till Sverige i sommar. – Mano tėvai keliaus į Švediją ateinančią vasarą.

Vi ska med flyget så vi måste skynda oss. – Mes skrisime lėktuvu, taigi turime paskubėti.

5.7.8. Modalinis veiksmažodis **vill**

Modalinis veiksmažodis **vill** reiškia:

1. Ketinimą, norą arba pageidavimą, pvz.:

Jag vill studera medicin. – Aš noriu studijuoti mediciną.

Han vill ha en dator i födelsedagspresent. – Jis nori gauti kompiuterį dovanų per gimtadienį.

NB! Kartais, reiškiant ketinimą ar norą ką nors daryti, galima vartoti tik modalinį veiksmažodį **vill** be numanomo pagrindinio veiksmažodžio (dažniausiai tai judėjimą reiškiantis veiksmažodis, pvz.: *gå – eiti, åka – vykti, flyga – skristi, komma – vykti*), pvz.:

Jag vill hem nu. – Aš noriu namo.

De ville till Paris till varje pris. – Jie norėjo į Paryžių bet kokia kaina.

2. Galimybę, kad žmogus nesielgia ar daiktas neveikia taip, kaip to tikimasi ar pageidaujama, pvz.:

Att han aldrig vill sluta sparkas! – Bet kad jis niekada negali nusstoti spardyti!

Gräsklapparen ville inte starta imorse. – Žoliapjovė šįryt neužsi-vedė.

5.7.9. Modalinis veiksmažodis **tör**

Modalinis veiksmažodis **tör** reiškia:

1. Galimybę arba spėjimą (dažniau vartojama būtojo laiko forma **torde**), pvz.:

*Mina besparingar **torde** räcka för den här resan. – Mano santaupyšiai kelionei turėtų pakakti.*

*Han **torde** vara landets bästa basketspelare. – Jis turėtų būti geriausias šalies krepšininkas. / Jis tikriausiai yra geriausias šalies krepšininkas.*

2. Mandagų, bet griežtą raginimą, pvz.:

*Du **torde** infinna dig på kontoret imorgon kl. 8.00. – Tu turi būti biure rytoj 8.00 val.*

5.7.10. Kiti modaliniai veiksmažodžiai

Kaip modaliniai gali būti vartojami ir kai kurie kiti veiksmažodžiai, pvz.:

behöva – turėti, bruka – įprastai ką daryti, försöka – mėginti, låta – pasirūpinti, orka – pajėgti, råka – netyčia ką daryti, slippa – išvengti, tänka – ketinti, planuoti, töras – drįsti, verka – atrodyti, våga – išdrįsti, ämna – ketinti.

*Efter lektionen **slipper** ni prata svenska. – Po paskaitos jums nebereikės kalbėti švediškai.*

*Jag **törs** inte gå och doppa mig innan vattnet har blivit lite varmare. – Nedrįstu eiti nusimaudyti, kol vanduo nesusišilo.*

*Det **verkar** vara fullt med bilar även på torget. – Panašu, kad ir aikštėje pilna automobilių.*

5.8. Tranzityviniai ir intranzityviniai veiksmažodžiai

Pagal sintaksinių konstrukcijų sudarymo galimybes veiksmažodžiai skirstomi į tranzityvinius (*transitiva*) ir intranzityvinius (*intransitiva*). Tranzityviniai veiksmažodžiai reiškia su objektu siejamą veiksmą, sakinyje reiškiamą papildiniu (pvz., *skriva en dikt – rašyti eilėraštį*), o intranzityviniai – nesiejamą su objektu arba visai objekto neturintį veiksmą (pvz.: *trädet växer – medis auga, det regnar – lyja*). Toliau pateikiami pavyzdžiai iliustruoja tranzityvinių ir intranzityvinių veiksmažodžių skirtumus:

Tranzityviniai	Intranzityviniai
<i>lägga</i> „padėti, guldyti“,	<i>ligga</i> „gulėti“,
<i>sätta</i> „sodinti“,	<i>sitta</i> „sėdėti“,
<i>ställa</i> „statyti“,	<i>stå</i> „stovėti“,
<i>dränka</i> „skandinti“,	<i>drunkna</i> „skęsti“,
<i>bränna</i> „deginti“.	<i>brinna</i> „degti“.

Var har du lagt nycklarna? – Kur padėjai raktus?

De ligger på nattduksbordet. – Jie guli ant naktinio stalelio.

Kai kurie veiksmažodžiai gali būti ir tranzityviniai, ir intranzityviniai, pvz.: *rulla – ridenti, riedėti, köra – vairuoti, važiuoti*.

Han kör bil. – Jis vairuoja automobilį. (Tranzityvinis veiksmažodis.)

Bilen kör över bron. – Automobilis važiuoja per tiltą. (Intranzityvinis veiksmažodis.)

5.9. Sudurtiniai ir fraziniai veiksmažodžiai

Sudurtiniai veiksmažodžiai (*sammansatta verb*) sudaromi iš dviejų žodžių, galinčių priklausyti skirtingoms kalbos dalims. Ant-rasis dūrinio žodis yra pamatinis veiksmažodis, o pirmasis gali būti:

1. Daiktavardis, pvz.: *kedjeröka* – *rūkyti be perstojo* (*kedja* – *gran-dinė*, *röka* – *rūkyti*).
2. Būdvardis, pvz.: *hårdbanta* – *laikytis griežtos dietos* (*hård* – *kie-tas*, *banta* – *laikytis dietos*).
3. Skaitvardis, pvz.: *tredubbla* – *patrigubinti* (*tre* – *trys*, *dubbla* – *dvigubinti*).
4. Prielinksnis, pvz.: *övertala* – *įkalbėti* (*över* – *virš*, *tala* – *kalbėti*).
5. Prieveiksmis, pvz.: *inhålla* – *apimti* (*inne* – *viduje*, *hålla* – *laikyti*).
6. Veiksmažodis, pvz.: *bospara* – *taupyti būstui* (*bo* – *gyventi*, *spara* – *taupyti*).

Daugelis švedų kalbos sudurtinių veiksmažodžių sudaromi prie pamatinio veiksmažodžio kaip priešdėlį prijungiant prielinksniį arba prieveiksmį. Prie pamatinio veiksmažodžio gali būti prijungia-mi įvairūs prielinksniai ir prieveiksmiai, pvz.:

av-, pvz.: *avgå* – *atsistatydinti*, *avsluta* – *užbaigti*, *avslöja* – *atskleisti*;
bort-, pvz.: *bortse* – *nekreipti dėmesio*, *bortta(ga)* – *pašalinti*;
fram-, pvz.: *framgå* – *paaiškėti*, *framkalla* – *išryškinti*;
genom-, pvz.: *genomföra* – *įgyvendinti*, *genomskåda* – *permatyti*
kiaurai;
in-, pvz.: *inbjuda* – *pakviesti*, *införa* – *įvesti*, *ingripa* – *įsikišti*,
inträffa – *įvykti*;
inne-, pvz.: *innebära* – *reikšti*, *inneha* – *turėti*;
med-, pvz.: *meddela* – *pranešti*, *medverka* – *dalyvauti*;
mot-, pvz.: *motsvara* – *atitikti*, *motstå* – *priešintis*;
på-, pvz.: *påminna* – *priminti*, *påverka* – *įtakoti*;
om-, pvz.: *omfatta* – *apimti*, *omge* – *apsupti*;
samman-, pvz.: *sammanfälla* – *sutapti*, *sammanfatta* – *reziumuoti*;
upp-, pvz.: *uppfatta* – *suprasti*, *uppfinna* – *išrasti*;
ut-, pvz.: *utföra* – *atlikti*, *utnyttja* – *išnaudoti*;
under-, pvz.: *underskatta* – *nepakankamai vertinti*, *undersöka* –
ištirti;

till-, pvz.: *tillhöra* – priklausyti, *tillåta* – leisti;
åter-, pvz.: *återkomma* – sugrįžti, *återstå* – likti;
över-, pvz.: *överge* – apleisti, *överleva* – išgyventi.

Sudurtiniai veiksmažodžiai skirstomi į neskaidomuosius (**fast sammansatta verb**) ir skaidomuosius (**löst sammansatta verb**). Neskaidomieji veiksmažodžiai turi priešdėlį (pvz.: *an-*, *be-*, *er-*, *för-*, *här-*, *miss-*, *sam-*, *um-*, *und-*, *van-*, *å-*), kurio negalima atskirti nuo pamatinio veiksmažodžio, pvz.:

anställa – įdarbinti,
betala – apmokėti,
förklara – (pa)aiškinti,
härstamma – kilti,
samverka – bendradarbiauti,
umgås – bendrauti,
undgå – išvengti,
vantolka – neteisingai suprasti.

Skaidomieji veiksmažodžiai dar vadinami fraziniais veiksmažodžiais (**partikelverb**), nesrieveiksmį ar prielinksnių, kurie švedų kalboje vadinami dalelyte (**partikel**), galima nukelti po veiksmažodžio. Ši dalelytė visada kirčiuota, o pamatinis veiksmažodis – nekirčiuotas, pvz.: *resa bort* – iškeliauti, *följa med* – eiti kartu, *dö ut* – išmirti. Veiksmažodžių dalelytė visada jungiama kaip priešdėlis esamojo ir būtojo laiko dalyvių formose, pvz.:

Jag kände igen min gamla lärare och nickade åt henne. – Aš atpažinau savo seną mokytoją ir linktelėjau jai.

Plg.: *Min lärare log igenkännande* (presens particip) *mot mig.* – Mano mokytoja, atpažindama (esamojo laiko dalyvis) mane, man šypsojosi.

De ska lägga ned fabriken. – Jie uždarys fabriką.

Plg.: *Fabriken är redan nedlagd (perfekt particip).* – *Fabrikas jau uždarytas* (būtojo laiko dalyvis).

Frazinis veiksmažodis, palyginti su pamatiniu veiksmažodžiu, įgyja naują reikšmę. Veiksmažodžio reikšmę dažnai sunku nuspėti iš atskirų žodžių, sudarančių frazę, reikšmės, pvz.: *gå – eiti, gå sönder – sugesti; hoppa – šokti, hoppa av – mesti* (pvz., studijas ar būrelį); *hälsa – sveikinti, perduoti linkėjimus, hälsa på – lankyti; komma – atvykti, komma på – sugalvoti; tycka – manyti, tycka om – mėgti.*

Kai kurie sudurtiniai veiksmažodžiai vartojami ir kaip skaidomieji, ir kaip neskaidomieji, pvz.: *inbjuda – bjuda in, tillhöra – höra till*. Skaidomoji forma būdinga šnekamajai kalbai, o neskaidomoji vartojama rašomojoje kalboje, nors labai griežtos ribos nėra, pvz.:

De ska bjuda in femtio gäster till bröllopet. – Jie pasikvies penkiasdešimt svečių į savo vestuves.

Landet inbjuder till en internationell kongress. – Šalis kviečia į tarptautinį kongresą.

Kartais išskaidyta forma suteikia fraziniam veiksmažodžiui konkretesnę reikšmę negu neišskaidyta, pvz.:

Flickan strök under alla verb i texten. – Mergaitė tekste pabraukė visus veiksmažodžius.

Läraren underströk verbets betydelse. – Mokytojas pabrėžė šio veiksmažodžio reikšmę.

Pažymėtina, kad kartais veiksmažodis, pavartotas neišskaidyta forma, turi visai kitokią reikšmę negu išskaidyta forma, pvz.:

Finlands regering avgår efter att dess hälsovårdsreform fallit. – Suomijos vyriausybė atsistatydina po to, kai žlugo jos sveikatos apsaugos reforma.

Käppen gick av. – Lazda sulūžo perpus.

Pagrindiniame sakinyje frazinio veiksmažodžio dalelytė turi savo vietą (5a pozicija) po tarinio – nekaitomosios veiksmažodžio formos (5 pozicija), prieš papildinį (6 pozicija) (pagrindinio sakinio žodžių tvarkos schemą žr. 9.1 sk.), pvz.:

*Jag ska sätta **igång** tvättmaskinen. – Aš įjungsiu skalbyklę.
Min son har läst **ut** boken. – Mano sūnus perskaitė knygą.*

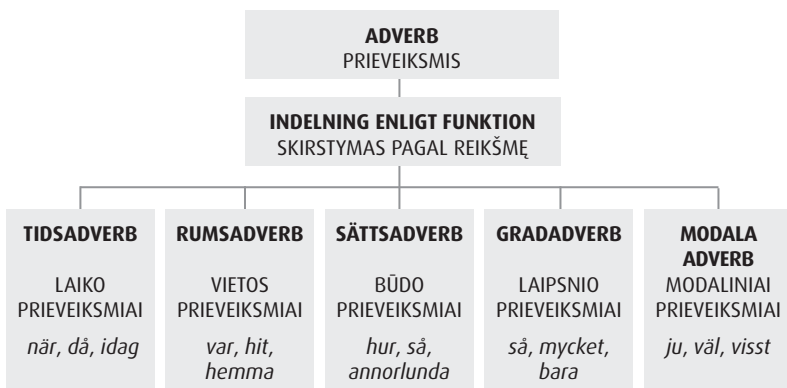
NB! Pagrindiniame sakinyje, kuriame žodžių tvarka tiesioginė (žr. 9.1.1 posk.), tarp frazinio veiksmažodžio dėmenų gali įsiterpti sakinio aplinkybė, pvz.:

*Han **tycker** inte **om** glass. – Jis nemėgsta ledų.
Jag **skriver** aldrig **om** texten, även om den första versionen inte blir bra. – Aš niekada neperrašau teksto, net jeigu pirmasis variantas nėra geras.*

Jei frazinis veiksmažodis yra pagrindiniame sakinyje, kurio žodžių tvarka inversinė (žr. 9.1.1 ir 9.1.2 posk.), sakinio aplinkybė eina po veiksnio, pvz.:

*Texten **skriver** jag aldrig **om**. – Teksto niekada neperrašau.
Tycker han inte **om** glass? – Ar jis nemėgsta ledų?*

6. PRIEVEIKSMIS (*Adverb*)

Sakinyje prieveiksmis dažniausiai apibūdina veiksmažodį (*hon sjunger vackert – ji gražiai dainuoja*), būdvardį (*han är ganska vacker – jis gana gražus*), kitą prieveiksmį (*jag steg upp ovanligt sent igår – vakar atsikėliau neįprastai vėlai*), visą sakinį (*jag brukar vanligen äta tidig frukost – aš įprastai valgau ankstyvus pusryčius*) arba (rečiau) skaitvardį (*jag får ungefär 1000 euro i månaden – aš gaunu maždaug 1 000 eurų per mėnesį*).

Pagal reikšmę prieveiksmiai skirstomi į:

1. Laiko prieveiksmius (*tidsadverb*), pvz.: *när, tidigt, sent, nu, då, snart, idag, igår, alltid, ofta, aldrig, sällan*.

2. Vietos prieveiksmius (*rumsadverb*), pvz.: *var, här, hit, härifrån, överallt, annanstans, hem, hemma*.

3. Būdo prieveiksmius (*sättsadverb*), pvz.: *hur, så, hur som helst, lika, annorlunda*.

4. Laipsnio prieveiksmius (*gradadverb*), pvz.: *så, alldeles, mycket, lite, ganska, nästan, bara, hur som helst*.

5. Modaliniusrieveiksmius (*modala adverb*), kurie dar vadina-
mi *sakiniorieveiksmiais* (*satsadverb*), pvz.: *ju, inte, ej, icke, kanske,*
väl, nog, visst, gärna, förhoppningsvis, möjligen.

Daugelisrieveiksmių sudaromi iš būdvardžių, pridodant prie-
sagą *-t*. Tokiu atvejurieveiksmio forma formaliai sutampa su nie-
katrosios giminės būdvardžiu, pvz.:

vacker („gražus“) – *vackert* („gražiai“), *ovanlig* („neįprastas“) –
ovanligt („neįprastai“), *sen* („vėlyvas“) – *sent* („vėlai“), *glad*
(„linksmas“) – *glatt* („linksmai“).

Prieveiksmius galima sudaryti ir su kitomis priesagomis, pvz.:

-ledes/-lunda: *annorledes, annorlunda* („kitaip“), *således, sålun-*
da („šitai“);

-ligen: *dagligen* („kasdien“), *nyligen* („neseniai“), *möjligen* („gal-
būt“);

-vis: *periodvis* („periodiškai“), *naturligtvis* („žinoma“), *delvis* („iš
dalies“);

-vart, nurodo kryptį: *ingenvart* („niekur“), *någonvart* („kur nors“);

-om: *lagom* („pakankamai“), *stundom* („kartais“);

-städes/-stans: *allestädes* („visur“), *annanstans* („kitur“), *ingenstädes,*
ingenstans („niekur“).

Prieveiksmiai nekaitomi, tačiau kai kurie gali būti laipsniuojami
(žr. 6.6 sk.).

6.1. Laikorieveiksmiai (*Tidsadverb*)

Laikorieveiksmiai atsako į klausimą *kada?* (*när?*) ir nurodo
veiksmo laiką.

Dažniausiai vartojami laiko prieveiksmiai – ne būdvardžių dariniai:

<i>aldrig</i>	„niekada“
<i>alltid</i>	„visada“
<i>då</i>	„tada, tuomet“
<i>förr</i>	„anksčiau“
<i>genast</i>	„tuoj pat“
<i>ibland</i>	„kartais“
<i>i dag, idag</i>	„šiandien“
<i>igen</i>	„vėl“
<i>i går, igår</i>	„vakar“
<i>nu</i>	„dabar“
<i>ofta</i>	„dažnai“
<i>redan</i>	„jau“
<i>snart</i>	„tuoj“
<i>strax</i>	„greitai“
<i>sällan</i>	„retai“
<i>ännu</i>	„dar (ne)“

*Det var bättre förr än nu. – Anksčiau buvo geriau negu dabar.
Jag har redan borstat tänderna. – Aš jau išsivaliau dantis.
Han reser ofta till Sverige. – Jis dažnai keliauja į Švediją.
Gästerna har ännu inte kommit. – Svečiai dar neatvyko.*

6.2. Vietos prieveiksmiai (*Rumsadverb*)

Vietos prieveiksmiai atsako į klausimą *kur?* (**var?**), *kur link?* (**vart?**), *iš kur?* (**varifrån?**) ir nurodo veiksmo vietą arba kryptį.

Dažniausiai vartojami vietos prieveiksmiai:

Vieta (<i>var?</i>)	Kryptis į (<i>vart?</i>)	Kryptis iš (<i>varifrån?</i>)
<i>här</i> „čia“	<i>hit</i> „čia“	<i>härifrån</i> „iš čia“
<i>där</i> „ten“	<i>dit</i> „ten“	<i>därifrån</i> „iš ten“
<i>inne</i> „viduje“	<i>in</i> „vidun“	<i>inifrån</i> „iš vidaus“
<i>ute</i> „lauke“	<i>ut</i> „laukan“	<i>utifrån</i> „iš išorės“
<i>uppe</i> „viršuje“	<i>upp</i> „į viršų“	<i>uppfifrån</i> „iš viršaus“
<i>nere</i> „apačioje“	<i>ner</i> „žemyn“	<i>nerifrån</i> „iš apačios“
<i>hemma</i> „namie“	<i>hem</i> „namo“	<i>hemifrån</i> „iš namų“
<i>borta</i> „toli“	<i>bort</i> „lauk, šalin“	<i>bortifrån</i> „šalin iš“
<i>framme</i> „priekyje“	<i>fram</i> „į priekį“	<i>framifrån</i> „iš priekio“

Det är skönt att komma **hem**. – *Smaagu pareiti namo.*

Vi bor hemma elva månader om året. – *Mes būname namuose vienuolika mėnesių per metus.*

Jag går hemifrån klockan åtta. – *Aš išeinu iš namų aštuntą valandą.*

6.3. Būdorieveiksmiai (*Sättsadverb*)

Būdorieveiksmiai atsako į klausimą *kaip?* (*hur?*), *kokiu būdu?* (*på vilket sätt?*) ir nurodo veiksmo būdą. Dauguma būdorieveiksmių sudaromi iš būdvardžių, pridodant priesagą **-t**, pvz.: *lycklig* („laimingas“) – *lyckligt* („laimingai“), *dålig* („blogas“) – *dåligt* („blogai“), *hög* („aukštas“) – *högt* („aukštai“), *låg* („žemas“) – *lågt* („žemai“).

Dažniausiai vartojami būdorieveiksmiai – ne būdvardžių dariniai:

<i>hur som helst</i>	„bet kaip“	<i>så</i>	„taip, šitaip“
<i>annorlunda</i>	„kitaip“	<i>lika</i>	„vienodai“

Allt ser **annorlunda** ut i det nya huset. – Naujajame name viskas atrodo **kitaip**.

Tiden går **fort**. – Laikas eina **greitai**.

Vi mår **bra** allihop. – Mes visi jaučiamės **gerai**.

6.4. Laipsnio prieveiksmiai (**Gradadverb**)

Laipsnio prieveiksmiai atsako į klausimą *kokiu mastu? kiek?* (**i vilken grad? i vilken utsträckning?**) ir reiškia veiksmo ar ypatybės intensyvumą, kiekį, laipsnį, pvz.: *så – šitiek, alldeles – visiškai, mycket – labai, daug, lite – mažai, ganska – gana, nästan – beveik, bara – tik*, pvz.:

Jag arbetar **mycket** på helgerna. – Aš **daug** dirbu savaitgaliais.

Hon kom hem **alldeles** våt. – Ji grįžo namo **visiškai** perslapusi.

De har blivit **rikligen** belönade. – Jiems buvo **gausiai** atlyginta.

Han är **ganska** vacker. – Jis **gana** gražus.

6.5. Modaliniai prieveiksmiai (**Modala adverb**)

Modaliniai prieveiksmiai, dar vadinami *sakinio prieveiksmiais* (**satsadverb**), reiškia kalbėtojo požiūrį ar nuomonę į tai, kas kalbama, arba tiesos kiekį sakinyje, pvz.: *ju – juk; väl – tikriausiai; nog – turbūt, tikriausiai, tikėtina; visst – žinoma; gärna – mielai; förhoppningsvis – tikėtina*.

Prieveiksmis **ju** reiškia, kad kalbama apie savaime suprantamus dalykus arba apie tai, ką klausytojas žino ar turi žinoti, pvz.:

Man kan **ju** få lungcancer om man röker. – **Juk** gali susirgti plaučių vėžiu, jei rūkai.

Det har **ju** aldrig hänt. – Tai **juk** niekada neįvyko.

Prieveiksmis **nog** reiškia, kad kalbėtojas beveik tikras tuo, ką sako. Sinonimiškai taip pat galima vartoti **troligtvis**, **förmodligen**, **antagligen** ir **sannolikt**, pvz.:

*Hon kommer **nog/troligtvis/förmodligen/antagligen** att klara sig. – Ji **turbūt / tikriausiai / tikėtina** išgyvens.*

Prieveiksmis **väl** paverčia teiginį retoriniu klausimu. Kalbėtojas beveik tikras, kad žino atsakymą, pvz.:

*Du kommer **väl** från Litauen? – **Juk** tu kilęs iš Lietuvos, ar ne?*

Väl taip pat vartojamas tikintis teigiamo atsakymo ar pritarimo, pvz.:

*Du kommer **väl** på besök till oss? – **Juk** tu tikriausiai atvyksi pas mus į svečius?*

*Det här fotot är **väl** fint? – Ši nuotrauka **juk** graži, ar ne?*

Modaliniai prieveiksmiai, priklausomai nuo to, ar sakinyje jie kirčiuoti ar nekirčiuoti, gali įgyti ir kitas reikšmes, pvz.: kirčiuotoje pozicijoje **nog** – *pakankamai, gana*; **väl** – *gerai*, pvz:

*Det är **nog** nu! – Dabar jau **gana**!*

*Glöm inte att borsta tänderna **väl**. – Nepamiršk **gerai** išsivalyti dantis.*

Švedų kalbos neiginiai **inte** ir **ej** („ne“, **knappt**, **knappast** („beveik ne, vos ne vos, vargu ar“) taip pat priklauso modalinių prieveiksmių grupei. **Ej** vartojamas tik rašomojoje kalboje, pvz.: *Obehöriga äga **ej** tillträde. – Pašaliniams įėjimas draudžiamas.*

*Man kan **knappast** läsa vad som står på tavlan. – **Beveik neįmanoma** įskaityti to, kas parašyta lentoje.*

*Jag kan **inte** spela piano. – Aš **nemoku** groti pianinu.*

6.6. Prieveiksmių laipsniavimas

Prieveiksmiai, sudaryti iš būdvardžių, laipsniuojami taip pat, kaip būdvardžiai, pvz.:

Nelyginamasis laipsnis	Aukštesnysis laipsnis	Aukščiausiasis laipsnis
<i>vackert</i> „gražiai“	<i>vackrare</i> „gražiau“	<i>vackrast</i> „gražiausiai“
<i>sent</i> „vėlai“	<i>senare</i> „vėliau“	<i>senast</i> „vėliausiai“
<i>glatt</i> „linksmiai“	<i>gladare</i> „linksmiau“	<i>gladast</i> „linksmiausiai“
<i>högt</i> „aukštai“	<i>högre</i> „aukščiau“	<i>högst</i> „aukščiausiai“
<i>långt</i> „toli“ (vietos reikšmė) <i>länge</i> „ilgai“ (laiko reikšmė)	<i>långre</i> „toliau, ilgiau“	<i>långst</i> „toliausiai, ilgiausiai“

Kai kurie kiti prieveiksmiai taip pat gali būti laipsniuojami, pvz.:

Nelyginamasis laipsnis	Aukštesnysis laipsnis	Aukščiausiasis laipsnis
<i>bra</i> <i>väl</i> „gerai“	<i>bättre</i> „geriau“	<i>bäst</i> „geriausiai“
<i>fort</i> „greitai“	<i>fortare</i> „greičiau“	<i>fortast</i> „greičiausiai“
<i>gärna</i> „mielai“	<i>hellre</i> „labiau“	<i>helst</i> „labiausiai“
<i>illa</i> „blogai“	<i>sämre/värre</i> „blogiau“	<i>sämst/värst</i> „blogiausiai“
<i>lite</i> „mažai“	<i>mindre</i> „mažiau“	<i>minst</i> „mažiausiai“
<i>mycket</i> „labai, daug“	<i>mer(a)</i> „labiau, daugiau“	<i>mest</i> „labiausiai, daugiausiai“
<i>nära</i> „arti“	<i>närmare</i> „arčiau“	<i>närmast</i> „arčiausiai“
<i>ofta</i> „dažnai“	<i>oftare</i> „dažniau“	<i>oftast</i> „dažniausiai“

NB! Prieš neskaičiuojamuosius daiktavardžius būdvardiškai vartojami prieveiksmiai *lite* (*mindre*, *minst*) ir *mycket* (*mer*, *mest*), o prieš skaičiuojamuosius – būdvardžiai *många* (*fler*, *flest*) („daugelis, daug“) ir *få* (*färre*, *färst*) („keletas, keli“), pvz.:

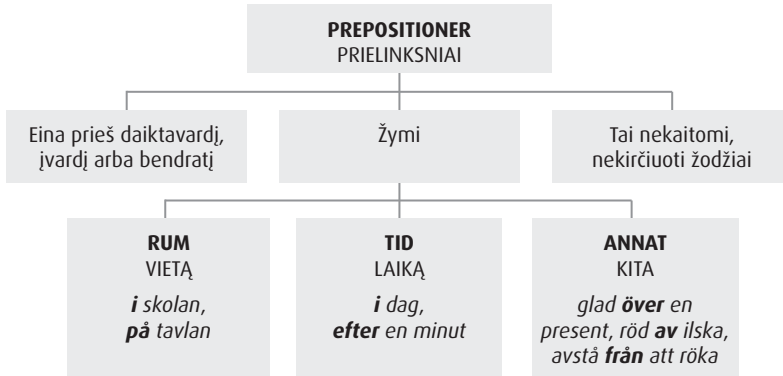
*Han har **lite** hår. – Jis turi mažai plaukų.*

*Han har **få** men goda vänner. – Jis turi kelis, bet gerus draugus.*

*Jag dricker **mycket** vatten varje dag. – Aš geriu **daug** vandens kasdien.*

*Jag har **många** sedlar i plånboken. – Aš turiu **daug** banknotų pinigėje.*

7. PRIELINKSNIS (*Prepositioner*)

Švedų kalbos žodžiai nelinksniuojami, taigi prielinksniai (ir žodžių tvarka sakinyje) čia atlieka linksnių funkciją. Prielinksniai dažniausiai eina **prieš** pagrindinį žodžių junginio dėmenį (daiktavardį, įvardžio galininką arba bendratį) (pvz.: *i morse – šįryt, framför tv:n – prieš televizorių*), bet gali eiti ir **po** jo (pvz.: *jorden runt – aplink Žemę, oss emellan – tarp mūsų*) arba gali įrėminti žodžių junginį (pvz.: *för tio dagar sedan – prieš dešimt dienų, å direktörens vägnar – direktoriaus vardu*). Daugelis prielinksnių yra daugiareikšmiai – jų reikšmė priklauso nuo žodžių junginio konteksto.

Prielinksniai gali būti:

- apras tieji (*av, på, i*) arba sudurtiniai (*omkring – apie, bakom – už, framför – priešais*);
- kelių žodžių samplaikos (*i stället för – vietoj, på tal om – kalbant apie, vid sidan av/om – šalia, till höger om – į kairę nuo*);
- sustabarėjusios veiksmažodžio, būdvardžio, prieveksmio arba daiktavardžio formos (*beträffande – kai dėl, oavsett – nežiūrint, runt – apie, nedströms – pasroviui*).

Pagal reikšmę skirtini:

1. Vietos prielinksniai (*köra efter bussen – važiuoti paskui autobusą*).
2. Laiko prielinksniai (*komma före klockan ett – ateiti prieš pirmą valandą*).
3. Priemonės prielinksniai (*betala med kort – sumokėti kortele*).
4. Priežasties, tikslo prielinksniai (*skaka av vrede – drebėti iš įsiučio, en föreställning för skolungdomar – spektaklis mokiniams*).
5. Nuosavybės prielinksniai (*patienter med övervikt – pacientai, turintys antsvorio, kejsarn av Portugallien – Portugalijos imperatorius*).
6. Kiti prielinksniai (*typiskt för Sverige – būdinga Švedijai*).

7.1. Vietos prielinksniai (*Rumsprepositioner*)

Vietos prielinksniai žymi padėtį, judėjimo kryptį arba kelią.

Padėčiai žymėti vartojami prielinksniai: **i** (*i kylskåpet – šaldytuve*), **inuti** (*inuti kylskåpet – šaldytuvo viduje*), **vid** (*vid kylskåpet – prie šaldytuvo*), **på** (*på kylskåpet – ant šaldytuvo*), **under** (*under kylskåpet – po šaldytuvu*), **utanpå** (*utanpå kylskåpet – ant šaldytuvo*), **nära** (*nära kylskåpet – netoli šaldytuvo*), **runt** (*runt kylskåpet – aplink šaldytuvą*), **mellan** (*mellan kylskåpen – tarp dviejų šaldytuvų*), **bland** (*bland kylskåpen – tarp šaldytuvų (trijų ir daugiau)*).

Prielinksniai **i** ir **på** vartojami padėčiai (*būti kur?*) reikšti. **På** dažniausiai vartojamas kalbant apie visuomeninius pastatus, darbovietes ar pramogų vietas, pvz.: **på ett hotel – viešbutyje**, **på en fabrik – fabrike**, **på en bank – banke**, **på ett kontor – biure**, **på ett sjukhus – ligoninėje**, **på ett museum – muziejuje**, **på en klubb – klube**, **på bio – kine**. **NB!** Išimtytys: *Jag arbetar i en affär/i en kyrka*. – *Aš dirbu parduotuvėje / bažnyčioje*. Su kai kuriais žodžiais galima vartoti ir **i**, ir **på**, pvz.: *i en skola, på en skola – mokykloje*.

På taip pat vartojamas su gatvių (pvz.: **på** Regeringsgatan – Rege-ringsgatane, **på** Sveavägen – Sveavegene) ir salų pavadinimais (pvz.: **på** Gotland – Gotlande, **på** Island – Islandijoje, **på** Kanarieöarna – Kanarų salose).

I vartojamas su valstybių pavadinimais ir vietovardžiais, pvz.: **i** Vilnius – Vilniuje, **i** Europa – Europoje, **i** Uppsala – Upsaloje.

Judėjimo krypčiai žymėti vartojami prielinksniai, pvz.: **till** (**till** huset – į namą), **mot** (**mot** huset – link namo), **från** (**från** huset – iš namo), **ur** (**ur** huset – iš namo).

Judėjimo keliui žymėti vartojami prielinksniai, pvz.: **längs** (**längs** kusten – palei krantą), **utmed** (**utmed** kusten – palei krantą).

7.2. Laiko prielinksniai (*Tidsprepositioner*)

Laiko prielinksniai vartojami tam tikram laikotarpiui arba laikui reikšti.

Laikotarpiui reikšti vartojami prielinksniai **i** ir **på**.

I vartojamas, kai žodžių junginys atsako į klausimą *kiek laiko?*. Galima vartoti visus veiksmažodžių laikus, tačiau esamasis laikas čia reiškia tik būsimąjį laiką. Prielinksnę galima praleisti, pvz.:

Jag har studerat i Sverige (i) fem år. – Aš studijavau Švedijoje penkerius metus.

Jag studerar i Sverige (i) två år till. – Aš studijuosiu Švedijoje dar dvejus metus.

På vartojamas, kai žodžių junginys atsako į klausimą *kiek laiko ne...?* (sakinyje būtinas neiginys **inte**, **aldrig**), pvz.:

Jag har inte varit i Litauen på ett år/på länge. – Aš nebuvau Lietuvoje vienus metus / ilgai.

Efter operationen får du inte äta eller dricka på fem timmar. – Tau nebus galima valgyti ir gerti penkias valandas po operacijos.

På taip pat vartojamas, kai žodžių junginys atsako į klausimą *kiek laiko reikia / reikėjo etc.?* tam tikram veiksmui ar darbui pabaigti, pvz.:

*Han komponerade musiken **på** en vecka. – Jis sukūrė muziką per savaitę.*

*Hon har läst tidningen **på** tio minuter. – Ji perskaitė laikraštį per dešimt minučių.*

*Jag hinner köra till Kaunas **på** en timme. – Aš spėsiu nuvažiuoti į Kauną per valandą.*

Laikui reikšti vartojami prielinksniai **om, efter, för ... sedan, i ir på**.

Om vartojamas, kai žodžių junginys atsako į klausimą *kada?, po kiek laiko?*. Sakinyje turi būti esamasis laikas (būsimasis laikas), pvz.:

*Tåget avgår **om** en kvart/**om** en timme/**om** ett dygn. – Traukinys išvyksta po penkiolikos minučių / po valandos / po paros.*

Efter vartojamas, kai žodžių junginys atsako į klausimą *kada?*. Sakinyje turi būti būtasis arba pliuskvamperfekto laikas, pvz.:

*Vi kom till Stockholm 2007 och åkte därifrån **efter** tre år. – Mes atvykome į Stokholmą 2007 ir išvažiavome iš ten po trejų metų.*

För ... sedan vartojamas, kai žodžių junginys atsako į klausimą *kada?*. Sakinyje turi būti būtasis arba pliuskvamperfekto laikas, pvz.:

*Jag tog studentexamen **för** tjugo år **sedan**. – Aš baigiau vidurinę mokyklą (gimnaziją) prieš dvidešimt metų.*

Prielinksnių *i* ir *på* vartojimas laikui reikšti

	Praeitis	Apskritai	Dabartis	Ateitis
Savaitės dienos				
<i>dag</i>	<i>i gār/igār</i> »ykar«	<i>på dagarna</i> »dienomis«	<i>i dag/idadag</i> »šiandien«	<i>i morgon</i> »rytoj«
»diena«	<i>i måndags</i> »praeitą pirmadienį«	<i>på måndagarna</i> »pirmadieniais«		<i>på måndag</i> »kitą pirmadienį«
<i>måndag</i>				<i>på tisdag</i> »kitą antradienį«
»pirmadienis«				<i>på onsdag</i> »kitą trečiadienį«
<i>tisdag</i>	<i>i tisdags</i> »praeitą antradienį«	<i>på tisdagarna</i> »antradieniais«		<i>på torsdag</i> »kitą ketvirtadienį«
»antradienis«	<i>i onsdags</i> »praeitą trečiadienį«	<i>på onsdagarna</i> »trečiadieniais«		<i>på fredag</i> »kitą penktadienį«
<i>onsdag</i>	<i>i torsdags</i> »praeitą ketvirtadienį«	<i>på torsdagarna</i> »ketvirtadieniais«		<i>på lördag</i> »kitą šeštadienį«
»trečiadienis«	<i>i fredags</i> »praeitą penktadienį«	<i>på fredagarna</i> »penktadieniais«		<i>på söndag</i> »kitą sekmadienį«
<i>torsdag</i>				
»ketvirtadienis«				
<i>fredag</i>				
»penktadienis«				
<i>lördag</i>				
»šeštadienis«				
<i>söndag</i>				
»sekmadienis«				

	Praeitis	Apskritai	Dabartis	Ateitis
Paros metas <i>morgon</i> „rytas“	<i>i morse</i> „(anksčiau) širyt“	<i>på morgonen</i> „rytė“, <i>på morgnarna</i> „rytais“	<i>nu på morgonen</i> „širyt“	<i>i morgon bitti</i> „rytoj ryte“
<i>förmiddag</i> „priešpietis“	<i>i förmiddags</i> „(anksčiau) priešpiet“	<i>på förmiddagen</i> <i>på förmiddagarna</i> „priešpiet“		<i>i dag på förmiddagen</i> „(vėliau) priešpiet“
<i>eftermiddag</i> „popietė“	<i>i eftermiddags</i> „po pietų“	<i>på eftermiddagen</i> , <i>på eftermiddagarna</i> „po pietų“	<i>nu på eftermiddagen</i> „po pietų“	<i>i eftermiddag</i> „(vėliau) po pietų“
<i>kväll</i> „vakaras“	<i>i går kväll</i> „vakar vakarė“	<i>på kvällen</i> , <i>på kvällarna</i> „vakarė“	<i>i kväll</i> „šįvakar“	<i>i kväll</i> „šįvakar“
<i>natt</i> „naktis“	<i>i natt</i> „praieitą naktį“	<i>på natten</i> , <i>på nätterna</i> „naktį“	<i>i natt</i> „šianakt“	<i>i natt</i> „šianakt“

	Praeitis	Apskritai	Dabartis	Ateitis
Metai ir mėnesiai				
ār	i fol/förra året	varje år	i år	nåsta år
»metai«	»pernai«	»kasmet«	»šiemet«	»kitais metais«
januari	i januari	i januari	i januari	i januari
»sausis«	»praieitą sausį«	»sausio mėnesį«	»sausį«	»kitą sausį«
februari	i februarį	i februarį	i februarį	i februarį
»vasaris«	»praieitą vasarį«	»vasario mėnesį«	»vasarį«	»kitą vasarį«
mars	i mars	i mars	i mars	i mars
»kovas«	»praieitą kovą«	»kovo mėnesį«	»kovą«	»kitą kovą«
april	i aprilį	i aprilį	i aprilį	i aprilį
»balandis«	»praieitą balandį«	»balandžio mėnesį«	»balandį«	»kitą balandį«
maj	i mają	i mają	i mają	i mają
»gegužė«	»praieitą gegužę«	»gegužės mėnesį«	»gegužę«	»kitą gegužę«
junį	i juni	i juni	i juni	i juni
»birželis«	»praieitą birželį«	»birželio mėnesį«	»birželį«	»kitą birželį«
juli	i juli	i juli	i juli	i juli
»liepa«	»praieitą liepą«	»liepos mėnesį«	»liepą«	»kitą liepą«
augusti	i augustą	i augustą	i augustą	i augustą
»rugpjūtis«	»praieitą rugpjūtį«	»rugpjūčio mėnesį«	»rugpjūtį«	»kitą rugpjūtį«
september	i septemberį	i septemberį	i septemberį	i septemberį
»rugsėjis«	»praieitą rugsėjį«	»rugsėjo mėnesį«	»rugsėjį«	»kitą rugsėjį«
oktober	i oktoberį	i oktoberį	i oktoberį	i oktoberį
»spalis«	»praieitą spalį«	»spalio mėnesį«	»spalį«	»kitą spalį«
november	i novemberį	i novemberį	i novemberį	i novemberį
»lapkritis«	»praieitą lapkritį«	»lapkričio mėnesį«	»lapkritį«	»kitą lapkritį«
december	i decemberį	i decemberį	i decemberį	i decemberį
»gruodis«	»praieitą gruodį«	»gruodžio mėnesį«	»gruodį«	»kitą gruodį«

	Praeitis	Apskritai	Dabartis	Ateitis
Metų laikai				
<i>vār</i>	<i>i vāras</i>	<i>pā vāren, pā vārarna</i> „pavasari“	<i>i vār</i>	<i>i vār/nāsta vār</i>
„pavasaris“	„praeiņā pavasari“	„pā sommaren, <i>pā somrnarna</i> „vasarā“	„ši pavasari“	„kitā pavasari“
<i>sommar</i>	<i>i somras</i>	<i>pā hōstern, pā hōstarna</i> „vasarā“	<i>i sommar</i>	<i>i sommar</i>
„vasara“	„praeiņā vasarā“	<i>pā hōstern, pā hōstarna</i> „vasarā“	„šiā vasarā“	„kitā vasarā“
<i>hōst</i>	<i>i hōstas</i>	<i>pā hōstern, pā hōstarna</i> „vasarā“	<i>i hōst</i>	<i>i hōst</i>
„ruduo“	„praeiņā rudenī“	<i>pā hōstern, pā hōstarna</i> „vasarā“	„ši rudenī“	„kitā rudenī“
<i>vinter</i>	<i>i vintras</i>	<i>pā vintern, pā vintrarna</i> „ziemā“	<i>i vinter</i>	<i>i vinter</i>
„ziema“	„praeiņā ziemā“	<i>pā vintern, pā vintrarna</i> „ziemā“	„šiā ziemā“	„kitā ziemā“
Šventēs				
<i>jul</i>	<i>i julas</i> „per praeitas Kalēdas“	<i>pā julen, pā jularna</i> „per Kalēdas“	<i>i jul</i> „per šias Kalēdas“	<i>i jul</i> „per kitas Kalēdas“
„Kalēdos“	„praeitas Kalēdas“	<i>pā jularna</i> „per Kalēdas“	„šias Kalēdas“	„šias Kalēdas“
<i>pāsk</i>	<i>i pāskas</i> „per praeitas Velykas“	<i>pā pāskern, pā pāskarna</i> „per Velykas“	<i>i pāsk</i> „per šias Velykas“	<i>i pāsk</i> „per kitas Velykas“
„Velykos“	„praeitas Velykas“	<i>pā pāskern, pā pāskarna</i> „per Velykas“	„šias Velykas“	„šias Velykas“
<i>midsommar</i>	<i>i midsomras</i>	<i>pā midsommaren, pā midsomrnarna</i>	<i>i midsommar</i>	<i>i midsommar</i>
„Joninēs“	„per praeitas Joninēs“	<i>pā midsommaren, pā midsomrnarna</i>	„per šias Joninēs“	„per šias Joninēs“
		„per Joninēs“		„per kitas Joninēs“

NB! Su data (arba savaitės diena + data) ir metais prielinksnis nevartojamas, pvz.:

Företaget grundades 1970. – Įmonė įkurta 1970 metais.

Vi träffades söndagen den 7 mars 2000. – Mes susitikome sekma-dienį, 2000 metų kovo 7 dieną.

Läsåret börjar den 1 september. – Mokslo metai prasideda rugsėjo 1 dieną.

Jag är född den 25 december 1977. – Aš gimiau 1977 metų gruodžio 25 dieną.

Periodiškumui reikšti (atsako į klausimą *kaip dažnai?*) vartojamas prielinksnis **i** su daiktavardžio žymimąja forma, pvz.:

*en gång **i** månaden – kartą per mėnesį,*

*två gånger **i** veckan – du kartus per savaitę,*

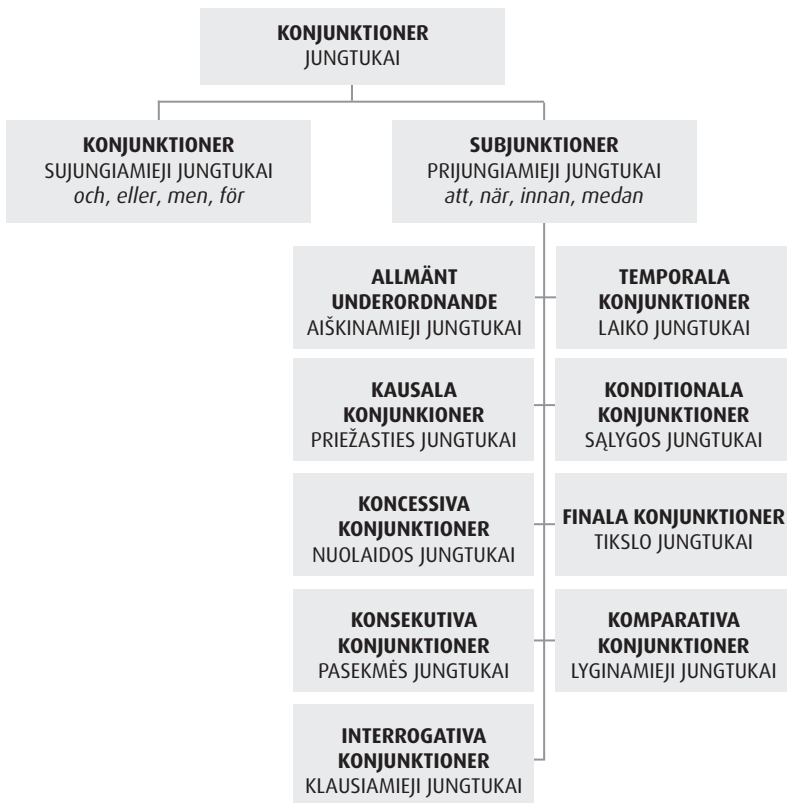
*tre gånger **i** timmen – tris kartus per valandą,*

*en gång **i** minuten – kartą per minutę.*

NB! Išimtytys: *en gång **om** dagen – kartą per dieną, två gånger **om** dygnet – du kartus per parą, en gång **om** året – kartą per metus.*

Vietoj prielinksnio **i** arba **om** periodiškumui reikšti galima vartoti prielinksnį **per** su daiktavardžio nežymimąja forma, pvz.: **per** månad, **per** vecka, **per** timme, **per** minut, **per** dag, **per** dygn, **per** år.

8. JUNGTKAS (*Konjunktioner*)

Švedų kalbos jungtukai skirstomi į sujungiamuosius (*konjunktioner*) (pvz.: *och – ir, eller – arba, men – bet, för – nes*) ir prijungiamuosius (*subjunktioner*) (pvz.: *att – kad, när – kai, innan – iki kol, medan – kol, eftersom – kadangi*).

8.1. Sujungiamieji jungtukai (*Konjunktioner*)

Sujungiamieji jungtukai jungia du gramatiškai vienareikšmius dėmenis (sakinio dalis arba atskirus pagrindinius sakinius). **NB!** Sujungiamieji jungtukai nekeičia pagrindinio sakinio žodžių tvarkos, jie neužima pirmos pozicijos sakinio schemoje (žr. 9.1 sk.).

Jungtukas **och** („ir“) – dažniausias švedų kalbos žodis, pvz.:

Linus och Lotta leker ute. – *Linusas ir Lota žaidžia lauke* (jungia du veiksnius).

Jag tittar på TV och stickar en tröja. – *Aš žiūriu televizorių ir mezgu megztinį* (jungia du tarinius).

Linus spelar fotboll och Lotta leker med dockorna. – *Linusas žaidžia futbolą, ir Lota žaidžia su lėlėmis* (jungia du vientisinius sakinius).

Jungtukas **samt** („ir“) vartojamas tik rašomojoje kalboje, siekiant išsengti per dažnai pasikartojančio **och**, pvz.:

Alla studenter och lärare samt några av studenternas anhöriga deltog i avslutningsceremonin. – *Visi studentai ir dėstytojai bei keletas studentų artimųjų dalyvavo (universiteto) baigimo iškilmėse.*

Samt jungia šalutinius sakinius ir sakinio dalis, bet negali jungti pagrindinių sakinių. **Och** jungia vienodos svarbos dėmenis, o po **samt** einantis dėmuo mažiau svarbus, pvz.:

Idag överlämnas regeringens budgetproposition samt kulturpolitiska proposition till riksdagen. – *Šiandien parlamentui perduodamas vyriausybės siūlomas biudžeto įstatymo projektas bei kultūros politikos įstatymo projektas* (pastarasis savo svarba neprilygsta pirmajam).

Kiti dažnai vartojami sujungiamieji jungtukai:

Både ... och („ir ... ir“), pvz.: *Vi har renoverat både villan och sommarstugan.* – *Mes suremontavome ir namą, ir vasarnamį.*

Såväl ... som („ir ... ir“), pvz.: *Jag kan såväl skriva som prata kinesiska.* – Aš moku **ir** rašyti, **ir** kalbėti kiniškai.

Eller („ar, arba“), pvz.: *Tycker du om Konrad eller Hans?* – **Ar** tau patinka Konradas, **ar** Hansas?

Men („bet“), pvz.: *Jag försov mig i morse men kom till jobbet ändå.* – Aš ryte pramiegojau, **bet** vis tiek atėjau į darbą.

Utan („bet“) pakeičia **men**, kai pirmuoju dėmeniui kas nors paneigiama (*aldrig, inte*), o antrasis dėmuo prieštarauja pirmajam, pvz.: *Hon köpte inte brudklänningen utan lånade den.* – Ji **nepirko** nuotakos suknelės, **bet** ją pasiskolino.

För („nes“) vartojamas tiek šnekamojoje, tiek rašomojoje kalboje, **ty** („nes“) – tik rašomojoje kalboje, pvz.:

Jag kan inte komma till festen för jag är sjuk. – Aš negaliu ateiti į šventę, **nes** sergu.

Vi kan inte lösa ekvationen, ty den har två variabler. – Mes negalime išspręsti lygties, **nes** joje yra du kintamieji.

Antingen ... eller („arba ... arba“), **varken ... eller** („nei ... nei“), pvz.:

Antingen skriver man på eller blir uppsagd. – **Arba** pasirašysi, **arba** būsi atleistas iš darbo.

Jag vill varken skriva på eller bli uppsagd. – Aš nenoriu **nei** pasirašyti, **nei** būti atleistas iš darbo.

Jungtukas **så** („tai, taigi, tad“) sujungia du pagrindinius sakinius. Jis nurodo, kad antrasis dėmuo yra pirmojo pasekmė arba išvada, pvz.: *Det är kallt ute, så vi måste klä på oss ordentligt.* – Lauke šalta, **tad** turime šiltai apsirengti.

Žodis **så** turi daugiau reikšmių: jis įeina į prijungiamuosius jungtukus (**så att** – *tam, kad; idant*), gali būti prieveiksmis (**så** – *taip, šitaip*), daiktavardis (**en så** – *kubilas, statinė*) arba veiksmažodis (**så, sår, sådde, sått** – *sėti*).

8.2. Prijungiamieji jungtukai (*Subjunktioner*)

Prijungiamieji jungtukai prijungia sudėtinio sakinio šalutinį dėmenį prie pagrindinio, kitaip tariant, šiais jungtukais pradedamas šalutinis sakinytis. Šalutinis sakinytis gali eiti prieš pagrindinį sakinį (tokiu atveju pagrindiniame sakinyje yra inversinė žodžių tvarka) arba po pagrindinio sakinio. **NB!** Prijungiamieji jungtukai nekeičia žodžių tvarkos šalutiniame sakinyje, jie užima pirmąją šalutinio sakinio schemos poziciją (žr. 9.2 sk.).

Prijungiamieji jungtukai pagal reikšmę skirstomi į šias grupes:

1. Aiškinamieji jungtukai: *att – kad (allmänt underordnande); om – ar.*

2. Laiko jungtukai (*temporal subjunktioner*): *när – kai; då – kada; tills – kol; förrän – iki; innan – iki kol, ligi; medan – kol; sedan – nuo tada, kai.*

3. Priežasties jungtukai (*kausala subjunktioner*): *eftersom – nes; därför att – todėl, kad; för att – todėl, kad; då – kadangi; emedan – nes; som – kad(angi).*

4. Sąlygos jungtukai (*konditionala subjunktioner*): *om – jeigu, ifall – jei.*

5. Nuolaidos jungtukai (*koncessiva subjunktioner*): *fastän – nors, fast – nors, trots att – nors ir, även om – net jeigu.*

6. Tikslų jungtukai (*finala subjunktioner*): *för att – tam, kad; så att – tam, kad; idant.*

7. Pasekmės jungtukai (*konsekutiva subjunktioner*): *så att, så ... att – taip ... kad.*

8. Lyginamieji jungtukai (*komparativa subjunktioner*): *som – kaip, tartum; såsom – lyg, tarsi; än – negu; ju ... ju – kuo ... tuo; ju ... desto – kuo ... tuo.*

9. Klausiamieji jungtukai (*interrogativa subjunktioner*): *om – ar, huruvida – ar, ifall – ar.*

Aiškinamasis jungtukas **att** („kad“) prie pagrindinio sakinio prijungia teiginius, o **om** („ar“) – klausimus. Šie jungtukai dažnai vartojami po žodžių, reiškiančių kalbėjimą, sakymą, manymą ir pan., pvz.: *sąga – sakyti, undra – teirautis, klausti, berättat – pasakoti, tycka – manyti, veta – žinoti, förstå – suprasti, se – matyti* ir pan.

De sa att de hade köpt presenten. – Jie sakė, kad buvo nupirkę dovaną. (Teiginys.)

De undrar om du köper presenten. – Jie teiraujasi, ar tu pirksi dovaną. (Klausimas, netiesioginė kalba.)

NB! Tokiuose sakiniuose jungtuką **att** galima ir praleisti, ypač po trumpų pagrindinių sakinių: *Jag tycker du ska köpa smycket. – Manau, kad turėtum pirkti tą papuošalą.*

Kiti dažnai vartojami prijungiamieji jungtukai:

När („kai“), pvz.: *När vi flyttade till Litauen, lärde vi oss litauiska. – Kai persikėlėme gyventi į Lietuvą, išmokome lietuvių kalbą.*

Då („kada, kai“), pvz.: *Då jag har tid, rättar jag uppsatser. – Kai turiu laiko, taisau rašinius.*

Då („kadangi“) dažniausiai vartojamas kalbant ar rašant dalykiškai, pvz.: *Jag får inte lämna ut paketet då du saknar legitimation. – Aš negaliu išduoti siuntinio, kadangi tu neturi asmens dokumento.*

Medan („kol“), pvz.: *Jag kan laga mat medan du städar. – Aš galiu gaminti maistą, kol tu tvarkaisi.*

Innan („iki kol; ligi“), pvz.: *Vi måste hinna fram innan det börjar regna. – Mes privalome spėti atvykti į vietą, kol nepradėjo lyti.*

Förrän („iki kol; kol, tol“) vartojamas vietoj **innan** šalutiniam sakiniui prijungti, kai prieš jį einančiame pagrindiniame sakinyje yra koks nors neiginys (*aldrig, inte, ingen, knappt, knappast*), pvz.: *Vi börjar inte sjunga förrän körledaren har kommit. – Nepradedam dainuoti tol, kol ateina chorvedys. Jag hade knappt hunnit komma hem, förrän telefonen ringde. – Vos spėjau sugrįžti namo iki suskambant telefonui.*

Därför att („todėl, kad; nes“), pvz.: *Han gråter ofta **därför att** han är deprimerad. – Jis dažnai verkia **todėl, kad** serga depresija. Jungtuku **därför att** nepradedamas naujas sakiny.*

Eftersom („nes“), pvz.: *Hon blev frisk **eftersom** hon stannade hemma och vilade. – Ji pasveiko, **nes** pasiliko namuose ir ilsėjosi.*

Om („jeigu, jei“), pvz.: ***Om** jag vinner en miljon kronor på lotteriet, köper jag en villa. – **Jei** laimėsiu milijoną kronų loterijoje, pirksiu namą.*

Ifall („jeigu“), iprastesnis šnekamojoje kalboje, pvz.: *Jag kan hjälpa till **ifall** det behövs. – Aš galiu padėti, **jeigu** reikia.*

Fastän („nors“) atitikmuo šnekamojoje kalboje – **fast**, pvz.:

*Jag känner mig pigg **fast** jag bara har sovit tre timmar. – Aš jaučiuosi žvalus, **nors** miegojau tik tris valandas.*

*Han steg upp ur sängen **fastän** han fortfarande kände sig fruktansvärt trött. – Jis atsikėlė iš lovos, **nors** vis dar jautėsi siaubingai pavargęs.*

Trots att („nors ir“), pvz.: *Han kom in på universitetet **trots att** han inte hade höga betyg. – Jis įstojo į universitetą, **nors ir** neturėjo aukštų balų.*

Jungtukai **fastän, fast** ir **trots att** vartojami kontrastui reikšti, kai veiksmas šalutiniame sakinyje yra faktas.

Även om („net jeigu“) vartojamas spėjamam, įsivaizduojamam ar nepalankiam veiksmui šalutiniame sakinyje reikšti, pvz.:

*Jag hoppas flyget går **även om** det blir strejk. – Tikiuosi, kad lėktuvas skris, **net jeigu** būtų streikas.*

*Helena cyklar varje helg **även om** det är dåligt väder. – Helena važinėja dviračiu kiekvieną savaitgalį, **net jeigu** būna blogas oras.*

Så att („tam, kad; idant“), pvz.: *Borsta tänderna **så att** du inte får hål. – Valykis dantis, kad juose neatsirastų skylių.*

Så ... att („taip ... kad“), pvz.: *Jag blev så lat, att jag inte gjorde några läxor.* – Aš **taip** aptingau, **kad** nepadariu namų darbu.

Som („kaip, tartum“), pvz.: *Du är inte lika avundsjuk som jag.* – Tu ne toks pavydus, kaip aš.

Anna spelar piano lika bra som Daniel. – Anna groja pianinu taip pat gerai, **kaip** Danielis.

Ju ... desto („kuo ... tuo“), pvz.: *Ju mer jag studerar, desto klokare blir jag.* – **Kuo** daugiau aš studijuoju, **tuo** išmintingesnis tampa. **NB!** Sakiniui, prasidedančiam jungtuku **ju**, būdinga šalutinio sakinio žodžių tvarka (apie ją žr. 9.2 sk.), o sakiniui, kuris pradedamas **desto**, – pagrindinio sakinio žodžių tvarka (apie ją žr. 9.1.1 posk.).

För att („tam, kad“, tikslui reikšti), pvz.: *Jag lärde mig svenska för att kunna jobba som översättare.* – Aš išmokau švedų kalbą, **kad** galėčiau dirbti vertėja.

Genom att (būdui reikšti), pvz.: *Min väninna lärde sig svenska genom att se svenska filmer och lyssna på Sveriges radio.* – Mano draugė išmoko švedų kalbą, žiūrėdama švediškus filmus ir klausydama si Švedijos radijo.

Utan att (būdui reikšti, nedarant, nepadarius ko), pvz.: *Jag hoppade på tåget utan att köpa en biljett.* – Aš išokau į traukinį nenusipirkęs bilieta.

Po jungtukų **för att**, **genom att**, **utan att** vartojama veiksmazodžio bendratis, jei pagrindinis ir šalutinis sakiniai turi tą patį veiksnį (žr. ankstesnius pavyzdžius). Jei pagrindinio ir šalutinio sakinio veiksniai skirtingi, bendraties vartoti negalima. Pvz.:

Professorn drog ett skämt för att publiken inte skulle somna. – Profesorius papasakojo anekdotą, **kad** publika neužmigtų.

Studenterna kan hitta studiematerial lättare genom att professorn har lagt upp det på Moodleplattformen. – Studentai gali lengviau rasti studijų medžiagą, kadangi profesorius ją įkėlė į „Moodle“ platformą.

Professorn ställde en massa frågor utan att någon student svarade. – Profesorius uždavė daugybę klausimų, bet nė vienas studentas neatsakė.

9. ŽODŽIŲ TVARKA SAKINYJE (*Ordföljd*)

Švedų kalboje gramatiniai santykiai reiškiami ne linksniuojant ar asmenuojant žodžius, bet tarnybiniais žodžiais (prielinksniais, artikkeliais) ir žodžių tvarka sakinyje. Visus sakinius galima suskirstyti į pagrindinius (*huvudsatser*) ir šalutinius (*bisatser*). Pagrindinis sakinytis – savarankiškas, jis gali eiti vienas. Pagrindiniai sakiniai yra teigiamieji, klausiamieji arba liepiamieji. Šalutinis sakinytis nereiškia baigtos minties, jis negali eiti be pagrindinio sakinio (eina pagrindinio sakinio dalimi).

Švedų kalbos sakiniai sudaromi pagal schemą:

SUBJEKT-VERB-OBJEKT.

VEIKSNYS-TARINYS-PAPILDINYS.

Pvz.: *Jag äter frukost. – Aš valgau pusryčius.*

Švedų kalbos pagrindinio ir šalutinio sakinių žodžių tvarka skirtinga.

9.1. Žodžių tvarka pagrindiniame sakinyje (*Ordföljd i huvudsats*)

Švedų kalbos sakinio žodžių tvarka yra labai griežta, nes dažnai tik iš žodžio vietos sakinyje galima spręsti, kokia tai sakinio dalis (pvz., daiktavardis – veiksnys ar papildinys), ar tai teiginys, klausimas ar raginimas (liepimas), pvz.:

Tidningen (subjekt) *ligger på bordet.* – *Laikraštis* (veiksnys) *guli ant stalo.*

Tidningen (objekt) *läser jag.* – *Aš skaitau laikraštį* (papildinys).

Teiginys (*ett påstående*): *Du skriver en bok.* – *Tu rašai knygą.*

Klausimas (*en fråga*): *Skriver du en bok?* – *Ar tu rašai knygą?*

Raginimas (*en uppmaning*): *Skriv en bok!* – *Parašyk knygą!*

Visuose sakiniuose būtinas veiksnys ir tarinys, išskyrus raginimo (liepimo) sakinius, kurie neturi veiksnio (jis numanomas). Kai sakinyje nėra loginio veiksnio (veikėjo), jis keičiamas formaliuoju veiksmiu *det*, ši taisyklė švediškai vadinama *platshållartvång*. Švedų kalbos sakinyje neįmanomas be veiksmožodžio, kuris visada sakinyje užima antrąją poziciją (*V2-regeln*).

Švedų kalbos, kaip ir kitų skandinavų kalbų, žodžių tvarką įprasta pristatyti pateikiant vadinamąją „sakinio schemą“, kurioje nurodyta, kokią poziciją gali užimti skirtingos sakinio dalys. Pagrindinio sakinio schema yra tokia:

1	2	3	4	5	5a	6	7
Pradinė sakinio pozicija <i>Fundament</i>	Tarinys 1 veiksmožodis (kaitomoji forma) <i>Verb 1</i>	Veiksmys <i>Subjekt</i>	Sakinio aplinkybė <i>Satsadverbial</i>	Tarinys 2 veiksmožodis (nekaitomoji forma) <i>Verb 2</i>	Frazinio vksm. dalelytė <i>Partikel</i>	Papildinys, tarinio vardinė dalis, tikra- sis veiksmys <i>Objekt, predikats- fyllnad, egentligt subjekt</i>	Aplinkybė <i>Adverbial</i>
1. <i>Du</i>	<i>skriver</i>					<i>en bok.</i>	
2.	<i>Skriver</i>	<i>du</i>				<i>en bok</i>	<i>nu?</i>
3.	<i>Skriv</i>					<i>en bok!</i>	
4. <i>Tidningen</i>	<i>köpte</i>	<i>han</i>					<i>i morse.</i>
5. <i>Det</i>	<i>regnar</i>		<i>ofta</i>				<i>i Litauen.</i>
6. <i>Jag</i>	<i>har</i>		<i>aldrig</i>	<i>varit</i>			<i>i Sverige.</i>
7. <i>På söndag</i>	<i>ska</i>	<i>jag</i>		<i>resa</i>			<i>dit.</i>
8. <i>Det</i>	<i>blir</i>		<i>säkert</i>			<i>en bra semester.</i>	
9. <i>När</i>	<i>ska</i>	<i>du</i>		<i>åka</i>			<i>hem?</i>
10. <i>Det</i>	<i>är</i>		<i>inte</i>	<i>bestämt.</i>			
11. <i>Hon</i>	<i>tycker</i>		<i>inte</i>		<i>om</i>	<i>glass.</i>	
12. <i>Klockan fem</i>	<i>måste</i>	<i>vi</i>	<i>redan</i>	<i>vara</i>			<i>på järnvägsstationen.</i>

1	2	3	4	5	5a	6	7
Pradinė sakinio pozicija <i>Fundament</i>	Tarinys 1 veiksmožodis (kaitomoji forma) <i>Verb 1</i>	Veiksnyš <i>Subjekt</i>	Sakinio aplinkybė <i>Satsadverbial</i>	Tarinys 2 veiksmožodis (nekaitomoji forma) <i>Verb 2</i>	Frazinio vksm. dalelytė <i>Partikel</i>	Papildinys, tarinio vardinė dalis, tikra- sis veiksnys <i>Objekt, predikats- fyllnad, egentligt subjekt</i>	Aplinkybė <i>Adverbial</i>
13. <i>Vem</i>	<i>vill</i>		<i>inte</i>	<i>vinna</i>		<i>tävlingen?</i>	
14. <i>Imorgon</i>	<i>ska</i>	<i>han</i>		<i>hälsa</i>	<i>på</i>	<i>sin mormor</i>	<i>på landet.</i>
15. <i>Tyvär</i>	<i>kan</i>	<i>hans fru och barn</i>	<i>inte</i>	<i>följa</i>	<i>med.</i>		
16. <i>Det</i>	<i>är</i>		<i>aldrig</i>			<i>för sent</i>	<i>att lära.</i>
17. <i>Det</i>	<i>står</i>					<i>en bil</i>	<i>framför dörren.</i>
18. <i>Flickan med det blonda håret</i>	<i>heter</i>					<i>Linda.</i>	
19. <i>Jag</i>	<i>gav</i>					<i>dig böckerna.</i>	
20. <i>Han</i>	<i>ska</i>		<i>ju faktiskt inte</i>	<i>tävla</i>			<i>i år.</i>

Vertimas į lietuvių kalbą: 1. Tu rašai knygą. 2. Ar tu dabar rašai knygą? 3. Rašyk knygą! 4. Laikraštį jis pirko šryt. 5. Lietuvoje dažnai lyja. 6. Aš niekada nesu buvęs Švedijoje. 7. Sekmadienį aš ten važiuosiu. 8. Tai tikrai bus geros atostogos. 9. Kada tu važiuosi namo? 10. Tai nenuspręsta. 11. Ji nemėgsta ledų. 12. Penktą valandą mes jau turime būti geležinkelio stotyje. 13. Kas nenori laimėti varžybų? 14. Rytoj jis aplankys savo močiutę kaime. 15. Deja, jo žmona ir vaikai negali vykti kartu. 16. Mokytiš niekada nevēlu. 17. Priešais duris stovi automobilis. 18. Mergaitė šviesiais plaukais vardu Linda. 19. Aš daviau tau knygas. 20. Jis juk iš tikrųjų nedalyvaus varžybose šiomet.

Pradinė sakinio pozicija (**1 pozicija schemeje**) – tai pozicija, visada einanti prieš kaitomąją veiksmažodžio formą. Šioje pozicijoje gali būti veiksny (1, 5, 6, 8, 10, 11, 16–20 pavyzdžiai), papildinys (4 pvz.), aplinkybė (7, 12, 14 pvz.), sakinio aplinkybė (15 pvz.), klausiamasis žodis (9, 13 pvz.). Pradinėje sakinio pozicijoje gali eiti vienas žodis (1, 4–6, 8–11, 13–17, 19, 20 pvz.) arba žodžių junginys (7, 12, 18 pvz.), tačiau visada ne daugiau kaip viena sakinio dalis.

Tarinys (pirmas veiksmažodis) (**2 pozicija schemeje**) – tai kaitomoji veiksmažodžio forma, nurodanti veiksmažodžio laiką (esamasis (1, 2, 5–18, 20 pvz.) ir būtasis laikas (4, 19 pvz.)) arba nuosaką (liepiamoji nuosaka – 3 pvz.). Tarinys sakinyje visada užima antrąją poziciją.

Trečioje vietoje (**3 pozicija schemeje**) yra veiksny (jei jis neužima pradinės sakinio pozicijos). Jei veiksny užima pradinę sakinio poziciją, trečioji vieta lieka tuščia. Veiksny visada eina arba prieš kaitomąją veiksmažodžio formą, arba po jos. Švedų kalbos sakiniui veiksny būtinas (*subjektstvång*) (esama išimčių). Jei sakinyje nėra veikėjo, veiksnio vietoje yra formalusis veiksny **det**.

Ketvirtoje vietoje (**4 pozicija schemeje**) eina sakinio aplinkybė, galinti pakeisti viso sakinio reikšmę. Dažniausiai vartojama sakinio aplinkybė – neiginys *inte*, paneigiantis visą sakinį. Sakinio aplinkybėmis gali eiti ne tik *inte*, bet ir kiti modaliniai, arba sakinio, priešveiksmai, pvz.:

absolut – būtina, aldrig – niekada, alltid – visada, alltså – taigi, antagligen – turbūt, tikriausiai, bara – tik, egentligen – iš tikrųjų, ej – ne, endast – tikrai, faktiskt – tiesą sakant, förmodligen – tikriausiai, förvisso – tikrai, garanterat, givetvis – aišku, savaimen suprantama, gärna (hellre, helst) – mielai, noriai, i själva verket – iš tikrųjų, icke – ne, ju – juk, kanske – galbūt, kanhända – gali būti, knappast – vos, vargu, knappt – ne(visiškai), ne(pakankamai), möjligen – galimai, galbūt, möjligtvis – galbūt, naturligtvis – žinoma, aišku, nog – turbūt, tikriausiai, ogärna – nenoriai, sannolikt – tikėtina, säkerligen – garantuotai, säkert – tikrai,

slutligen – *galiausiai*, *troligen* – *tikėtina*, *troligtvis* – *tikėtina*,
tydligen – *aišku*, *vanligen* – *įprastai*, *vanligtvis* – *įprastai*,
verkligen – *iš tikrųjų*, *väl* – *tikriausiai*, *åter* – *vėl*, *åtminstone* –
bent jau, *även* – *netgi* ir kt.

Šie sakiniorieveiksmai dėl išgalių užimti skirtingą vietą pagrindiniame ir šalutiniame sakiniuose kartais vadinami „*klajojančiais*“ *prieveiksmais* („*vandrande*“ *adverb*) (apie modaliniusrieveiksnius žr. 6.5 sk., apie šalutinio sakinio žodžių tvarką žr. 9.2 sk.). Jei sakinyje yra keletas sakiniorieveiksmių, sakinio aplinkybės pozicijoje jie išdėstomi tokia tvarka: 1) trumpi nekirčiuoti sakiniorieveiksmai, 2) ilgesni kirčiuoti sakiniorieveiksmai, 3) *inte* (neinyns eina paskutinis) (20 pvz.).

Penktoje vietoje (**5 pozicija** *schemeje*) eina tarinio tęsinys (ant-ras veiksmažodis) – sakinyje būtinai yra vienas arba keli veiksmažodžiai. Šią poziciją gali užimti sakinio nekaitomosios veiksmažodžio formos, t. y. bendratis (7, 9, 12–15, 20 pvz.) arba supinas (6, 10 pvz.). Paskutinis veiksmažodis sakinyje yra pagrindinis – tai *prasmintis* veiksmažodis, o prieš jį einantis veiksmažodis vadinamas *pagalbinis*.

5a pozicijoje (žr. schemą) eina frazinių veiksmažodžių dalelytė, kuri sakinyje visada yra kirčiuota, pvz.: *tycker om, hälsa på, följa med*. Ši schemos pozicija reikalinga tik fraziniams veiksmažodžiams (11, 14, 15 pvz., apie frazinius veiksmažodžius žr. 5.9 sk.).

Šeštoje vietoje (**6 pozicija** *schemeje*) gali būti papildinys (1–3, 11, 13, 14, 19 pvz.), tarinio vardinė dalis (8, 16, 18 pvz.) ir tikrasis veiksnys (17 pvz.) (pastarasis šią vietą užima pristatomosiose konstrukcijose su formalioju veiksmiu *det*). Intransyviniai veiksmažodžiai nereikalauja papildinio ir gali su veiksmiu sudaryti visavertį sakinį (pvz.: *Trädet växer. – Medis auga.*). Transyviniai veiksmažodžiai reikalauja papildinio, kad sakinyje būtų išbaigtas (4 (čia papildinys iškeltas į pradinę sakinio poziciją), 11, 13, 14, 19 pvz.). Kai kurie veiksmažodžiai gali turėti du papildinius (19 pvz.): tiesioginį (*böckerna – knygas*) ir netiesioginį (*dig – tau*). Švedų kalboje vengia-

ma naują informaciją pateikti sakinio pradžioje, todėl labai dažnai pasitelkiamas formalusis veiksnyš **det**, kuris leidžia tai, kas nauja, nežinoma, negirdėta, nukelti į sakinio pabaigą. Minėtu atveju **det** užima pradinę sakinio poziciją (17 pvz.).

Paskutinę vietą (**7 pozicija schemeje**) užima aplinkybės, kurios atsako į klausimą **hur?** („kaip?“), **var?** („kur?“), **när?** („kada?“) arba **varför?** („kodėl?“) (kaip, kur, kada ir kodėl vyksta sakinio veiksmas). Jei šioje pozicijoje yra keletas aplinkybių, jos išdėstomos tokia tvarka: 1) būdo aplinkybė, 2) vietos aplinkybė, 3) laiko aplinkybė, 4) kitos aplinkybės. Pvz.:

Sakinio pradžia <i>Början av mening</i>	Būdo aplinkybė <i>Sättsadverbial</i>	Vietos aplinkybė <i>Rumsadverbial</i>	Laiko aplinkybė <i>Tidsadverbial</i>	Kitos aplinkybės <i>Övriga adverbial</i>
1. <i>Jag trivs</i>	<i>mycket bra</i>	<i>på jobbet</i>	<i>i år</i>	<i>av flera anledningar.</i>
2. <i>Martin är född</i>		<i>i Uppsala</i>	<i>sommaren 1975.</i>	

Vertimas į lietuvių kalbą: 1. *Šiomet man labai patinka darbe dėl daugelio priežasčių.* 2. *Martiną gimė Upsaloje 1975 metų vasarą.*

Minėtina, kad pagrindinio sakinio pradžioje gali būti vartojamas sujungiamasis jungtukas, tačiau jis yra tarnybinis žodis ir žodžių tvarkos nekeičia. Jungtukais gali būti jungiami du arba keli pagrindiniai sakiniai, pvz.: **och, men, fast, utan, för, så**:

Jazz tycker jag om, och det gör min man också. – Džiažą mėgstu aš ir mano vyras (taip pat).

Anna kör bil, men Anders åker kollektivt till jobbet. – Ana į darbą važiuoja automobiliu, bet Andersas važiuoja visuomeniniu transportu.

Det är sent, så vi måste gå hem nu. – Jau vėlu, tad mes turime eiti namo.

Pappa var sjuk, fast det visste inte hans son. – Tētē sirgo, nors to nežinojo jo sūnus.

Jeigu sujungiamuoju jungtuku (*och, men, utan*) jungiami du pagrindiniai sakiniai turi tą patį veiksnį, po jungtuko veiksnio kartoti nebereikia, išskyrus tuos atvejus, kai antrajame sakinyje pradinę sakinio poziciją užima ne veiksnys, o kita sakinio dalis. Pvz.:

Pagrindinis sakinys Huvudsats				+	Pagrindinis sakinys Huvudsats			
1	2	3	4		1	2	3	4
Pradinė sakinio pozicija <i>Fundament</i>	Tarinys 1 veiksmas <i>Verb 1</i>	Veiksnys <i>Subjekt</i>	Likusi sakinio dalis <i>Resten</i>	Jungtukas <i>Konjunktion</i>	Pradinė sakinio pozicija <i>Fundament</i>	Tarinys 1 veiksmas <i>Verb 1</i>	Veiksnys <i>Subjekt</i>	Likusi sakinio dalis <i>Resten</i>
1. <i>Mamma</i>	<i>handlar</i>		<i>mat</i>	<i>och</i>		<i>går</i>		<i>hem.</i>
2. <i>Hon</i>	<i>fikar</i>		<i>inte</i>	<i>utan</i>		<i>lagar</i>		<i>mat.</i>
3. <i>Sedan</i>	<i>läser</i>	<i>hon</i>		<i>men</i>	<i>redan klockan tio</i>	<i>somnar</i>	<i>hon.</i>	

Vertimas į lietuvių kalbą: 1. *Mama nuperka maisto ir eina namo.* 2. *Ji negeria kavos, bet gamina maistą.* 3. *Paskui ji skaito, bet jau dešimtą valandą užmiega.*

9.1.1. Teiginys (*Påståendesats*)

Teiginiuose pradinės sakinio pozicijos laukas būtinai privalo būti užimtas. Jei šį lauką užima veiksnys, sakinio **žodžių tvarka** vadinama **tiesiogine** (*rak ordföljd*). Kaitomoji veiksmažodžio forma eina **po** veiksnio (1, 5, 6, 8, 10, 11, 16–20 pvz. pagrindinio sakinio schemoje).

Jei pradinės sakinio pozicijos lauką užima kuri nors kita sakinio dalis, **žodžių tvarka** vadinama **inversine** (*omvänd ordföljd*). Kai-

tomoji veiksmožodžio forma eina **prieš** veiksnį (4, 7, 12, 14, 15 pvz. pagrindinio sakinio schemoje).

9.1.2. Klausimas (*Frågesats*)

Švedų kalboje skirtini dviejų rūšių klausimai (klausimuose vartojama inversinė žodžių tvarka):

1. Bendrieji klausimai, dar vadinami „taip arba ne klausimais“ (*ja/nej-frågor*). Tai klausimai, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“. Sudarant šio tipo klausimus, pradinės sakinio pozicijos laukas lieka tuščias, o veiksnys eina trečioje pozicijoje po tarinio (2 pvz. pagrindinio sakinio schemoje).

2. Specialieji klausimai (*frågeordsfrågor*), t. y. klausimai, sudaromi su klausiamaisiais žodžiais *vad, när, vem* ir kt. Klausiamasis žodis užima pradinės sakinio pozicijos lauką (9, 13 pvz. pagrindinio sakinio schemoje).

NB! Kai kurie klausimai formaliai sutampa su teiginiais (turi tiesioginę žodžių tvarką). Jie vadinami teiginio klausimais, nes juos užduodant siekiama gauti teiginio patvirtinimą. Minėtais atvejais tik sakinio intonacija parodo, kad tai klausimas. Siekiant aiškumo, šiuos teiginius galima pabaigti žodžių junginiu *eller hur?* arba *inte sant?*, juose vartoti prieveiksnius *väl* ar *kanske* arba teiginį pabaigti *va?* (šnekamojoje kalboje), pvz.:

Vi samlar in pengar och köper bröllopspresenten, eller hur? – Mes surenkam pinigų ir perkam vestuvinę dovaną, ar ne?

Du är jättehungrig, inte sant? – Tu labai alkanas, tiesa?

Du kommer väl imorgon? – Tu juk ateisi rytoj?

Han tänker kanske gå på bio? – Jis galbūt ketina eiti į kiną?

Detta var jättekul, va? – Buvo labai smagu, ką?

9.1.3. Raginimas (*Uppmaningssats*)

Raginimo (liepimo) sakiniuose pradinės sakinio pozicijos laukas lieka tuščias. Vartojama kaitomoji veiksmažodžio forma – liepiamoji nuosaka (*imperativ*) (3 pvz. pagrindinio sakinio schemeje). Veiksnyss nėra būtinas, bet kartais nurodomas antrasis asmeninio įvardžio asmuo (vns. *du* – *tu* arba dgs. *ni* – *jūs*), kad būtų aišku, į ką kreipiamasi, pvz.:

Tala högt! – *Kalbék(ite) garsiai!*

Sitt still! – *Sédék(ite) ramiai!*

*Vánta **du** bara!* – *Palükék!*

*Titta **ni** bara!* – *Jūs tik pažiūrėkit!*

Švedų kalboje raginimo sakiniai dažnai reiškiami ir kitais būdais, nes liepiamoji nuosaka skamba kiek nemandagiai. Vietoj *Tala högt!* galima vartoti teiginį arba klausimą su modaliniu veiksmažodžiu arba be jo: *Du talar högt.* / *Du kan tala högt.* / *Du ska tala högt.* / *Talar du högt?* / *Vill du tala högt?* / *Kan du tala högt?*

9.1.4. Šalutinis sakinyss – pagrindinio sakinio dalis (*Bisats som en del av huvudsats*)

Šalutinis sakinyss yra nesavarankiškas, jis negali eiti be pagrindinio sakinio. Vienas arba keli šalutiniai sakiniai, prijungti prie pagrindinio sakinio, sudaro sudėtinį sakinį. Kitaip tariant, šalutiniai sakiniai tampa sakinio dalimis pagrindiniame sakinyje ir gali schemeje užimti pradinę sakinio poziciją (**1 pozicija schemeje**) (1 pvz. toliau pateiktoje lentelėje) arba veiksnio (**3 pozicija schemeje**) (2 pvz.), papildinio (**6 pozicija schemeje**) (3 pvz.) ar aplinkybių vietą (**7 pozicija schemeje**) (4 pvz.):

1	2	3	4	5	5a	6	7
Pradinė sakinio pozicija <i>Fundament</i>	Tarinyš 1 veiksmožodis <i>Verb 1</i>	Veiksnyš <i>Subjekt</i>	Sakinio aplinkybė <i>Satsadverbial</i>	Tarinyš 2 veiksmožodis <i>Verb 2</i>	Frazinio vksm. dalelytė <i>Partikel</i>	Papildinys, tarinio vardinė dalis, tikrasis veiksnyš <i>Objekt, predikats-fyll- nad, egentligt subjekt</i>	Aplinkybė <i>Adverbial</i>
1. <i>Medan jag äter frukost,</i>	<i>läser</i>	<i>jag</i>				<i>tidningen.</i>	
2.	<i>Finns</i>	<i>boken som jag söker</i>					<i>på biblioteket?</i>
3. <i>Han</i>	<i>säger</i>					<i>att han alltid kommer i tid.</i>	
4. <i>Jag</i>	<i>hälsade</i>				<i>på</i>	<i>henne</i>	<i>i Paris där hon jobbade som guide.</i>

Vertimas į lietuvių kalbą: 1. *Kol valgau pusryčius, skaitau laikraštį.* 2. *Ar knyga, kurios aš ieškau, yra bibliotekoje?* 3. *Jis sako, kad (jis) visuomet ateina laiku.* 4. *Aš aplankiau ją Paryžiuje, kur ji dirbo guide.*

9.2. Žodžių tvarka šalutiniame sakinyje (*Ordföljd i bisats*)

Šalutiniai sakiniai neturi pradinės sakinio pozicijos lauko, kuriame galima vartoti daugumą sakinio dalių. Šie sakiniai dažniausiai pradkami prijungiamuoju jungtuku arba kitu jungiamuoju žodžiu ar žodžių junginiu (**1 pozicija šalutinio sakinio schemeje**) (apie prijungiamuosius jungtukus žr. 8.2 sk.). Po jungtuko beveik visada eina veiksnys (**2 pozicija šalutinio sakinio schemeje**). Kai šalutinis sakinyš prijungiamas santykiniu įvardžiu *som* arba kitais santykiniais įvardžiais, kurie atlieka prijungiamojo jungtuko funkciją ir atstoja veiksnį šalutiniame sakinyje, veiksnio vieta lieka tuš-

čia (5 pvz. šalutinio sakinio schemoje) (apie santykinius įvardžius žr. 3.4 sk.).

Šalutiniams sakiniams būdinga tik tiesioginė žodžių tvarka, t. y. kaitomoji veiksmažodžio forma (**Verb 1**) eina po veiksnio (**subjekt**) (plg. pagrindiniuose sakiniuose žodžių tvarka gali būti tiek tiesioginė, tiek inversinė). Tai vienas iš svarbesnių pagrindinių ir šalutinių sakinių skirtumų. Pagrindinis šių sakinių skirtumas – jeigu šalutiniame sakinyje yra sakinio aplinkybė, ji eina **prieš** kaitomąją veiksmažodžio formą (**3 pozicija šalutinio sakinio schemoje**), o ne, kaip pagrindiniame sakinyje, **po** kaitomosios veiksmažodžio formos. Žodžių tvarka šalutiniame sakinyje minėtu atveju yra tokia: veiksnys + sakinio aplinkybė + kaitomasis veiksmažodis + nekaitomasis veiksmažodis + likusi sakinio dalis. Ši taisyklė švediškai vadinama **BIFF-regeln** (i **Bisatser kommer Inte Före det Första verbet** – šalutiniame sakinyje **INTE** arba kita sakinio aplinkybė eina prieš pirmąjį veiksmažodį). Taisyklę iliustruoja 1, 3, 4, 7–9 pavyzdžiai toliau pateiktoje šalutinio sakinio schemoje.

Sakinio aplinkybėmis, kaip jau minėta (žr. 9.1 sk.), gali eiti ne tik **inte**, bet ir kiti modaliniai, arba sakinio, prievieksmiai, kurie vadinami „klajojančiais“, pvz.:

aldrig – niekada, alltid – visada, alltså – taigi, bara – tik, egentligen – iš tikrųjų, faktiskt – tiesą sakant, förmodligen – tikriausiai, gärna (hellre, helst) – mielai, noriai, ju – juk, kanske – galbūt, knappast – vos, vargu, möjligen – galimai, galbūt, möjligtvis – galbūt, naturligtvis – žinoma, aišku, nog – turbūt, tikriausiai, tydligen – aišku, vanligen – įprastai, vanligtvis – įprastai, verkliggen – iš tikrųjų, väl – tikriausiai, åter – vėl, även – netgi ir kt.

Dar vienas skirtumas tarp pagrindinio ir šalutinio sakinių – šalutiniame sakinyje galima praleisti pagalbinį veiksmažodį **ha** (**har, hade**) (plg. pagrindiniame sakinyje šio veiksmažodžio praleisti negalima). Iš pagalbinio veiksmažodžio su prasminio veiksmažodžio supinu sudaromi sudėtiniai laikai: perfektas ir pluskvamperfektas.

Kai pagalbinis veiksmažodis praleidžiamas, tarinio (pirmojo veiksmazodžio) (**4 pozicija šalutinio sakinio schemoje**) vieta lieka tuščia (9, 10 pvz. šalutinio sakinio schemoje). Praleisti **ha** labiau įprasta rašomojoje, o ne šnekamojoje kalboje.

Sakinio pabaigos laukas (**5, 5a, 6, 7 pozicijos šalutinio sakinio schemoje**) šalutiniame sakinyje yra toks pats, kaip ir pagrindiniame (žr. 9.1 sk.).

Šalutinio sakinio schema:

1	2	3	4	5	5a	6	7
Prijungiamasis jungtukas, klausiamasis arba santykinis žodis <i>Bisatzmledare</i>	Veiksnyso Subjekt	Sakinio aplinkybė <i>Satzadverbial</i>	Tarinys 1 veiksmazodis <i>Verb 1</i>	Tarinys 2 veiksmazodis <i>Verb 2</i>	Frazinio vksm. dalelytė <i>Partikel</i>	Papildinys, tarinio vardinė dalis, tikrasis veiksnys <i>Objekt, predikatsfullnad, egentligt subjekt</i>	Aplinkybė <i>Adverbial</i>
1. <i>eftersom</i>	<i>han</i>	<i>inte</i>	<i>ville</i>	<i>komma</i>			<i>på festen.</i>
2. <i>Når</i>	<i>klockan</i>		<i>är</i>			<i>fem</i>	
3. <i>att</i>	<i>han</i>	<i>aldrig</i>	<i>skulle</i>	<i>göra</i>		<i>det</i>	<i>igen.</i>
4. <i>fastän</i>	<i>hon</i>	<i>inte</i>	<i>var</i>			<i>sjuk.</i>	
5. <i>som</i>			<i>är</i>			<i>gammalt.</i>	
6. <i>därför att</i>	<i>det</i>		<i>är</i>			<i>varmt och soligt</i>	<i>ute.</i>
7. <i>Om</i>	<i>jag</i>	<i>inte</i>	<i>reser</i>		<i>bort</i>		<i>på söndag</i>
8. <i>om</i>	<i>ni</i>	<i>ofta</i>	<i>äter</i>			<i>middag</i>	<i>ute på restaurangen.</i>
9. <i>eftersom</i>	<i>jag</i>	<i>inte</i>	<i>(hade)</i>	<i>betalat</i>		<i>räkningen</i>	<i>i tid.</i>
10. <i>när</i>	<i>jag</i>		<i>(har)</i>	<i>avslutat</i>		<i>mitt uppdrag.</i>	

Galimi sakinių variantai: 1. *Hon blev arg ...* 2. *... går alla hem.* 3. *Jag tror ...* 4. *Hon stannade hemma...* 5. *Vi bor i ett hus ...* 6. *Jag vill gå ut ...* 7. *... kan jag komma på besök till dig.* 8. *De undrar ...* 9. *Jag fick en påminnelse från ComHem ...* 10. *Jag slår en signal ...*

Vertimas į lietuvių kalbą: 1. Ji supyko, nes jis nenorėjo atvykti į šventę. 2. Kai ateina penkta valanda, visi eina namo. 3. Aš manau, kad jis niekada nepadarytų to dar kartą. 4. Ji pasiliko namuose, nors ir nesirgo. 5. Mes gyvename name, kuris yra senas. 6. Aš noriu išeiti į lauką, nes lauke šilta ir saulėta. 7. Jeigu sekmadienį neišvažiuosiu, galėsiu ateiti tavęs aplankyti. 8. Jie teiraujasi, ar jūs dažnai vakarieniaujate restorane. 9. Aš gavau priminimą iš „ComHem“, nes laiku neapmokėjau sąskaitos. 10. Aš pranešiu apie save, kai būsiu baigęs savo užduotį.

Šalutiniuose sakiniuose, kurie pradedami **att**, dažniausiai pasakoma, ką kas nors sako, mano, žino, supranta, mato ar girdi, pvz.:

*Jag förstår **att** du **inte** hinner skriva färdigt uppsatsen i tid. – Aš suprantu, kad tu nespėsi baigti rašyti rašinio laiku.*

*Han säger **att** Lina kan komma på besök på tisdag. – Jis sako, kad Lina gali atvykti į svečius antradienį.*

*Jag vet ju **att** du **aldrig** ljuger. – Aš juk žinau, kad tu niekada nemeluoji.*

Šalutiniame sakinyje papildinio pozicijoje nevartojamas neapibrėžiamasis įvardis **ingen**, **inget**, **inga** („joks, nė vienas“), jis keičiamas į **inte ... någon**, **inte ... något**, **inte ... några** (žr. 3.8 sk.).

10. PAGRINDINĖS SKYRYBOS TAISYKLĖS (*Huvudreglerna för interpunktion*)

Švedų kalbos skyrybos taisyklės daugeliu aspektų panašios į lietuvių kalbos skyrybos taisykles, o skaitmeniniame amžiuje jos sparčiai liberalėja ir keičiasi. Kablelio vartojimas vis mažiau varžomas aiškiai apibrėžtų taisyklių, o brūkšnys kartais imamas vartoti vietoj kablelio, dvitaškio, taško ir skliaustų.

10.1. Taškas (*Punkt*)

Taškas rašomas sakinio pabaigoje. Jis taip pat vartojamas kai kuriuose sutrumpinimuose (pvz.: *bl. a. – tarp kitko, e. Kr. – po Kr., m. m. – ir kt.*), tarp valandų ir minučių bei tarp minučių ir sekundžių (pvz.: *kl. 17.00 – 17.00 val., vinnartiden var 1.45.27 – nugalėtojo laikas buvo 1.45.27*).

Taškas nerašomas po atskira eilute rašomų pavadinimų (net ir tuo atveju, kai reiškia baigtinė mintis), pvz.:

Artisten Björk vill vara fri för olika roller – Artistė Bjork nori laisvai rinktis vaidmenis

Jei po pavadinimo toje pačioje eilutėje toliau pateikiamas tekstas, taškas būtinas, pvz.:

Så här använder du kaffebryggaren. Fyll kaffebryggaren med kallt vatten till önskad nivå. – Kavos aparatas naudojamas šitaip. Į aparatą pripilkite šalto vandens iki pageidaujamo lygio.

10.2. Klaustukas (*Frågetecken*)

Klaustukas rašomas klausimo pabaigoje, pvz.:

Skulle jag kunna bjuda dig på kaffe? – Ar galėčiau pakviesti tave kavos?

Kartais klaustukas rašomas skliaustuose po atskiro žodžio, siekiant pabrėžti netikrumą ar neaiškumą, pvz.:

Min farfarsfar föddes i en liten by som heter Papelkiai (?). – Mano prosenelis gimė mažame kaimelyje, kuris vadinasi Papelkiai (?).

Författarens nya bok kommer ut i september (?) 2016. – Nauja rašytojo knyga bus išleista 2016 metų rugsėjį (?).

10.3. Šauktukas (*Utropstecken*)

Šauktukas rašomas po sušukimų, raginimų, linkėjimų, sveikinių, kreipinių ir pan., pvz.:

Aj! – Ai!

Skynda dig! – Paskubėk!

Lycka till! – Sėkmės!

Hej Maria! – Labas, Marija!

Vad fin du är, Lina! – Kokia tu graži, Lina!

Beträd ej gräsmattan! – Žolę mindžioti draudžiama!

Trevlig resa! – Geros kelionės!

Mina damer och herrar! Välkomna till Litauen! – Ponios ir ponai!

Sveiki atvykę į Lietuvą!

Jeigu po raginimo tame pačiame sakinyje eina teiginys arba sąlygos šalutinis sakinytis, šauktukas keičiamas kableliu, pvz.:

Mina damer och herrar, låt mig presentera vår nästa hedersgäst. – Ponios ir ponai, leiskite man pristatyti kitą mūsų garbės svečių.

Skynda dig, om du inte vill missa tåget. – Paskubėk, jei nenori pavėluoti į traukinį.

Kartais šauktukas rašomas skliaustuose po atskiro žodžio, siekiant pažymėti kažką neįprasta, pvz.:

Han var bara femton (!) år gammal när han kom in på Harwards universitet. – Kai įstojo į Harvardo universitetą, jam buvo tik penkiolika (!) metų.

10.4. Kablelis (*Komma*)

Kablelis skirtas skaitymui palengvinti. Kableliu skiriamos santykinai vienos nuo kitų nepriklausančios žodžių (sakinio dalių) grupės. Kai kuriais atvejais kablelio vartojimas priklauso nuo sakinio ilgio – ilgo sakinio dėmenys dažniau vienas nuo kito skiriami kableliais. Daugeliu atveju kablelio vartojimas nėra griežtai privalomas, tačiau esama ir privalomų skyrybos kableliu atvejų.

Kableliu skiriami pagrindiniai sakiniai, neturintys sujungiamojo jungtuko, pvz.:

Jag kom, jag såg, jag segrade. – Atėjau, pamačiau, nugalejau.

Kartais kableliu skiriami ir pagrindiniai sakiniai, sujungti sujungiamuoju jungtuku **och**, **eller**, **men** ir kt., ypač jei šie sakiniai ilgi, pvz.:

De japanska turisternas antal har varit betydligt högre i Litauen än i Lettland, och Estland har haft det lägsta antalet. – Japonų turistų skaičius Lietuvoje buvo daug didesnis negu Latvijoje, o Estijoje jis buvo mažiausias.

Kablelis nebūtinai, kai abu sakiniai turi bendrą sakinio dalį, pvz.:

Nicodemus Tessin den äldre påbörjade och Nicodemus Tessin den yngre avslutade detta stora byggprojekt. – Nikodemas Tesinas vyresnysis pradėjo, o Nikodemas Tesinas jaunesnysis užbaigė šį didelį statybos projektą.

Prijungiamųjų sakinių skirti kableliu nėra būtina, pvz.:

Han berättade att han träffade sin blivande fru i Afrika och att de gifte sig där. – Jis papasakojo, kad sutiko savo būsimąją žmoną Afrikoje ir kad jie ten susituokė.

Kai prijungiamasis sakinys eina sakinio pradžioje (ypač jei šis sakinys ilgas), kableliu jis dažniausiai skiriamas, pvz.:

Om man lägger ner tillräckligt mycket tid och resurser på sitt projekt, brukar man åstadkomma väldigt bra resultat. – Jei į savo projektą investuoji pakankamai daug laiko ir išteklių, įprastai pasieki labai gerų rezultatų.

När vädret är bra, brukar vi åka till havet och bada. – Kai oras būna geras, mes įprastai važiuojame prie jūros maudytis.

Kableliu skiriamos vienaarūšės sakinio dalys, kai nėra jungtukų, pvz.:

För att lära sig språket så fort som möjligt läste Lena böcker, tidningar och tidskrifter på svenska. – Lena skaitė knygas, laikraščius ir žurnalus švedų kalba, kad kuo greičiau šios kalbos išmokyti.

Skriv glad, arg, ledsen och rasande på tavlan samt be studenterna komma med fler liknande exempel. – Ant lentos užrašykite „linksmas“, „piktas“, „nusiminęs“ bei „įtūžęs“ ir paprašykite studentų sugalvoti daugiau panašių pavyzdžių.

Kableliu būtina skirti antrąjį **dels...**, **dels; ju...**, **desto; ju..., ju; än..., än** dėmenį, pvz.:

Homiletiken omfattar dels predikans historia, dels dess principer och funktioner, med retorik som viktig hjälpvetenskap. – Homiletika iš dalies apima pamokslo istoriją, iš dalies jo principus ir funkcijas bei retoriką kaip pagalbinę discipliną.

Ju mer av dina pengar som går till hyran, desto mindre pengar kan du spendera på allt annat som är viktigt för dig. – Kuo daugiau

pinigų tu skiri būsto nuomai, tuo mažiau jų gali išleisti kitiems tau svarbiems dalykams.

Ju mer du studerar, desto klokare blir du. – Kuo daugiau mokaisi, tuo išmintingesnis tampa.

Ju längre kvällen led, ju oroligare blev hon. – Kuo labiau vakarėjo, tuo labiau ji nerimavo.

Än snöar det, än lyser solen – detta är vanligt väder tidigt på våren. – Tai sniega, tai saulė šviečia – tai yra įprasti orai anksti pavasarį.

Jei jungtukais **ju ... desto** ir **än ... än** jungiami labai trumpi sakinio dėmenys, kablelio gali ir nebūti, pvz.:

Ju mer du äter desto tjockare blir du. – Kuo daugiau tu valgai, tuo labiau storėji.

Ju tidigare du börjar spara desto roligere kan du ha på din semester. – Kuo anksčiau pradėsi taupyti, tuo smagiau galėsi praleisti savo atostogas.

Kableliais išskiriami tikslinamieji žodžiai bei posakiai ir įterpiniai, pvz.:

Statsskulden, denna laddade fråga, ska parlamentet ta upp på dagordningen. – Valstybės skolą, šį jautrų klausimą, parlamentas įtrauks į savo darbotvarkę.

Planet kraschade, fick allmänheten veta senare, pga tekniska fel. – Lėktuvas sudužo, kaip visuomenė sužinojo vėliau, dėl techninių gedimų.

Kablelis dažniausiai rašomas prieš **men** arba **utan**, kai norima pabrėžti kontrastą ir kai po šių jungtukų eina daugiau negu vienas žodis, pvz.:

Papporna blir allt äldre i Sverige, men det finns risker med äldre föräldraskap. – Tėčiai Švedijoje tampa vis vyresni vyrai, bet vėlyvą tėvystę lydi tam tikra rizika.

Förra året presenterade NASA ett bevis på att Mars inte har bara is, utan också rinnande vatten. – Praeitais metais NASA pateikė įrodyimą, kad Marse esama ne tik ledo, bet ir tekančio vandens.

Kableliais skiriami kreipiniai ir jaustukai, pvz.:

Ärade aktieägare, mina damer och herrar, välkomna till invigningen av våra nya lokaler! – Gerbiamieji akcininkai, ponios ir ponai, sveiki atvykę į mūsų naujųjų patalpų atidarymą!

Nu får du komma fram och berätta din historia, Peter. – Dabar gali ateiti ir papasakoti savo istoriją, Peteri.

Oj, vad vacker! – Oi, kaip gražu!

NB! Po baigiamosios laiško frazės kablelis nerašomas, pvz.:

Med vänlig hälsning – Pagarbiai

Bästa hälsningar – Su geriausiai linkėjimais

10.5. Dvitaškis (*Kolon*)

Dvitaškis vartojamas prieš tiesioginę kalbą, pvz.:

Hon frågade:

– Vem ska betala räkningen?

Ji paklausė:

– Kas apmokės sąskaitą?

Dvitaškis rašomas prieš pateikiant paaiškinimus, pavyzdžius, sąrašus, apibendrinimus, pvz.:

Vi har tre sorters te: svart, grönt och rött. – Turime trijų rūšių arbatos: juodosios, žaliosios ir raudonosios.

Dvitaškis taip pat vartojamas kai kuriuose sutrumpinimuose (pvz.: S:t – Sankt – šv., šventasis, S:ta – Sankta – šv., šventoji).

Dvitaškis rašomas prieš visas galūnes, pridedamas po skaičių, raidžių, sutrumpinimų ir pan., pvz.: *1:a plats – pirmoji vieta, 2:a klass – antroji klasė, EU:s president – ES prezidentas, pc:n – (tas) kompiuteris.*

Tiesioginė kalba skiriama panašiai kaip ir lietuvių kalboje, tačiau švedų kalboje po tiesioginės kalbos prieš autoriaus žodžius rašomas tik kablelis (plg. lietuvių kalboje – kablelis ir brūkšnys), pvz.:

– *Det är en oroväckande situation, sa ministern.*

– *Tai nerimą kelianti situacija, – sakė ministras.*

10.6. Kabliataškis (Semikolon)

Kabliataškis vartojamas tarp tarpusavyje glaudžiai susijusių sakinių, dažniausiai – pagrindinių, jei manoma, kad taškas šiuos sakinius atskirtų pernelyg stipriai, o kablelis – pernelyg silpnai, pvz.:

Det är ett test som alla får skriva; man behöver varken medborgarskap eller uppehållstillstånd. – Tai testas, kurį leidžiama laikyti visiems; nereikia nei pilietybės, nei leidimo gyventi šalyje.

Kabliataškį taip pat galima vartoti pateikiant sąrašus, siekiant atskirti vienas grupes nuo kitų, pvz.:

Att handla till kalaset:

räkor, hummer och ostron;

potatis, ris och pasta;

tomater, gurka och sallad;

tårta, glass och jordgubbar;

vin, öl och champagne. – Nupirkti vaisėms: krevečių, omarų ir austrių; bulvių, ryžių ir makaronų; pomidorų, agurkų ir salotų; tortą, ledų ir braškių; vyno, alaus ir šampano.

10.7. Kabutės (*Citattecken*)

Cituoiant šaltinius, švedų kalboje vartojamos dvigubos apverstos kabutės. Viengubos apverstos kabutės vartojamos tik išskirti citatai, esančiai kitos citatos viduryje, pvz.:

Han förklarade: ”Jag har inte brutit mot lagen”.

Jis paaiškino: „Aš nepažeidžiau įstatymo.“

”Jag har inte brutit mot lagen”, förklarade han.

„Aš nepažeidžiau įstatymo“, – paaiškino jis.

Domaren satte på sig glasögonen och läste vidare: ”Vittnet har uppgett ’att flera män rörde sig runt banken’ i förhöret”. – Teisėjas užsidėjo akinis ir skaitė toliau: „Liudytojas apklausos metu nurodė, kad „keletas vyrų sukinėjosi banke“.“

Kabutėmis tekste skiriami knygų, filmų, spektaklių, meno kūrinių ar pan. pavadinimai, pvz.:

Kristofer Folkhammar debuterade 2011 med romanen ”Isak & Billy”. – Kristoferis Folkhammaris 2011 metais debiutavo romanu „Isak & Billy“.

Kartais, užuot skyrus kabutėmis, vardai ir pavadinimai rašomi kursyvu. Jeigu iš konteksto aišku, kad tai pavadinimas, kabučių galima ir nerašyti, pvz.:

*Alla gillade **Fröken Julie** som de såg på Dramaten. – Visiems patiko „Freken Julija“, kurią jie matė Dramos teatre.*

*Jag har läst om detta i **Dagens Nyheter**. – Aš apie tai perskaičiau „Dagens nyheter“ (dienraštyje).*

10.8. Brūkšnelis (*Bindestreck*)

Žodžių junginiai, turintys bendrą dėmenį, skiriami brūkšneliu, kuris atstoja jungtuką **och**, pvz.:

svensk-litauiska relationer – Švedijos ir Lietuvos santykiai, *litauisk-engelsk-svensk ordbok* – lietuvių–anglų–švedų kalbų žodynas, *kemisk-teknisk industri* – chemijos ir technikos pramonė.

Dūriniai įprastai rašomi be brūkšnelio, pvz.:

Sverigeresa – kelionė į Švediją, *Picassotavla* – Pikaso paveikslas, *Nokiakoncernen* – „Nokia“ koncernas, *Appledatorer* – „Apple“ kompiuteriai.

Siekiant aiškumo, kartais tarp dūrinio dėmenų brūkšnelis gali būti rašomas, pvz.:

Aristoteles-elev – Aristotelio mokinys, *Burma-mat* – Birmos maistas.

Dūrinuose, kurių pirmasis dėmuo yra **icke**- arba **anti**-, brūkšnelio vartojimas nėra privalomas, pvz.:

icke-rökare/ickerökare – nerūkantysis, *anti-feminist/antifeminist* – antifeministas.

Brūkšnelis vartojamas vietoj antrojo dūrinio dėmens junginiuose su **och** arba **eller**, pvz.:

helg- eller söndagar – šventinės dienos ir sekmadieniai, *både dag- och nattetid* – ir dienos, ir nakties metas, *på 1900- och 2000-talen* – XX ir XXI amžiuje.

Brūkšnelis vartojamas, kai vienas iš dūrinio dėmenų yra santrumpa, inicialai, skaičius ar skolinys, pvz.:

SKF-fabriken – SKF fabrikas, *t-bana* – metro, *50-årsdag* – 50-metis, *Rh-faktor* – Rh faktorius.

NB! Brūkšnelis nerašomas, jei santrumpa arba skaičius rašomas visu žodžiu, pvz.:

tunnelbana – metro, femtioårsdag – penkiasdešimtmetis (gimtdienis).

Brūkšnelis rašomas tarp dvigubų vardų, pavardžių ir pavadinimų, pvz.:

Lars-Gunnar, Peterson-Berger, Mora-Nisse.

Kartais brūkšneliai vartojami, kad būtų lengviau perskaityti kai kuriuos ilgus žodžius, pvz.:

gör-det-självl-metoden – metodas „pasidaryk pats“.

10.9. Brūkšnys (*Tankstreck*)

Brūkšnys vartojamas pauzei prieš netikėtą išvadą ar teiginį pažymėti, pvz.:

Han önskade sig ett piano och fick – en gitarr. – Ji pageidavo gauti dovanų pianiną, o gavo – gitarą.

Brūkšniais taip pat išskiriami įterpiniai: komentarai, sušukimai, išlygos, apibendrinimai ir pan. Brūkšnys šiuo atveju tarsi atlieka labiau pabrėžto kablelio funkciją, pvz.:

Jag kunde inte – i varje fall då – lova något på allvar. – Aš negalėjau – bent jau tada – ką nors rimtai pažadėti.

Kanske skulle man kunna säga att hon ser ung ut, yngre än femtio, men det är inte riktigt rätt – hon ser tidlös ut. – Gal būtų galima pasakyti, kad ji atrodo jaunai, jaunesnė negu penkiasdešimties, bet tai ne visiškai teisinga – ji atrodo nesenstanti.

Brūkšnys taip pat rašomas prieš tiesioginę kalbą. Kaip jau minėta, tiesioginė kalba skiriama panašiai kaip ir lietuvių kalboje, tačiau švedų kalboje po tiesioginės kalbos prieš autoriaus žodžius rašomas tik kablelis, šauktukas, klaustukas arba daugtaškis (plg. lietuvių kalboje – kablelis, šauktukas, klaustukas arba daugtaškis ir brūkšnys), pvz.:

- *Grattis på födelsedagen! ropade mamma.*
- *Su gímtadieniu! – sušuko mama.*
- *Finns det några snälla barn här? frågade jultomten.*
- *Ar čia yra gerų vaikų? – paklausė Kalėdų senelis.*
- *Du vet vad jag menar, sa min bror.*
- *Žinai, ką turiu omeny, – pasakė mano brolis.*

Kai reikia apibūdinti laikotarpį, atstumą, dydį, brūkšnys rašomas tarp skaičių, datų, vietovardžių ir pan. (abipus brūkšnio tarpelių nepaliekame), pvz.:

- Museet är stängt 24–26 december. – Muziejus gruodžio 24–26 dienomis uždarytas.*
- Vi körde i 120–130 kilometer i timmen på motorvägen. – Mes važiovome greitkeliu 120–130 kilometrų per valandą greičiu.*
- Avståndet Vilnius–Kaunas är 10 mil. – Atstumas Vilnius–Kaunas lygus 100 kilometrų.*

10.10. Daugtaškis (*Tre punkter*)

Daugtaškis rašomas norint pažymėti, kad žodis ar sakiny s nėra baigtas. Kai daugtaškis rašomas po nebaigto žodžio, tarpelio nepaliekama, kai vietoj nebaigto sakinio, tarpelis tarp paskutinio žodžio ir daugtaškio reikalingas, pvz.:

*Det var då den hemska ny... – Tada tai buvo ta siaubinga nauj...
 Jag hade inte tänkt fira min 50-årsdag men ... – Neketinau švęsti
 savo penkiasdešimtmečio, bet ...*

Tekste daugtaškis taip pat gali žymėti pauzę, leidžiančią skaitytojui pačiam sugalvoti tęsinį, pvz.:

*Har du varit på jobbet eller ...? – Tu buvai darbe ar ... ?
 Jag skulle vilja öppna presenten ... men det är kanske inte bra att
 göra det just nu. – Aš norėčiau išpakuoti dovaną ..., bet dabar,
 matyt, netinkamas metas.*

Dažniausių švedų kalbos netaisyklingųjų veiksmažodžių formų sąrašas*

<i>Presens Esamasis laikas</i>	<i>Preteritum Būtasis laikas</i>	<i>Supinum Supinas</i>	<i>Imperativ Liepiamoji nuosaka</i>	<i>Infinitiv Bendratis</i>	<i>Vertimas į lietuvių kalbą</i>
<i>ber/beder</i>	<i>bad</i>	<i>bett</i>	<i>be/bed</i>	<i>be/bedja</i>	prašyti; melstis
<i>begraver</i>	<i>begravde</i>	<i>begravt</i>	<i>bregrav</i>	<i>begrava</i>	laidoti
<i>binder</i>	<i>band</i>	<i>bundit</i>	<i>bind</i>	<i>binda</i>	sujungti
<i>biter</i>	<i>bet</i>	<i>bitit</i>	<i>bit</i>	<i>bita</i>	kąsti
<i>bjuder</i>	<i>bjöd</i>	<i>bjudit</i>	<i>bjud</i>	<i>bjuda</i>	kviesti
<i>blir/bliver</i>	<i>blev</i>	<i>blivit</i>	<i>bli/bliv</i>	<i>bli/bliva</i>	tapti
<i>brinner</i>	<i>brann</i>	<i>brunnit</i>	<i>brinn</i>	<i>brinna</i>	degti
<i>brister</i>	<i>brast</i>	<i>brustit</i>	<i>brist</i>	<i>brista</i>	trūkti; lūžti
<i>bryter</i>	<i>bröt</i>	<i>brutit</i>	<i>bryt</i>	<i>bryta</i>	sulaužyti
<i>bär</i>	<i>bar</i>	<i>burit</i>	<i>bär</i>	<i>bära</i>	nešti
<i>bör</i>	<i>borde</i>	<i>bort</i>	–	<i>böra</i>	reikėti, turėti
<i>drar</i>	<i>drog</i>	<i>dragit</i>	<i>dra/drag</i>	<i>dra/draga</i>	traukti
<i>dricker</i>	<i>drack</i>	<i>druckit</i>	<i>drick</i>	<i>dricka</i>	gerti
<i>driver</i>	<i>drev</i>	<i>drivit</i>	<i>driv</i>	<i>driva</i>	vykdyti; varyti
<i>duger</i>	<i>dög</i>	<i>dugt</i>	–	<i>duga</i>	tikti
<i>dör</i>	<i>dog</i>	<i>dött</i>	<i>dö</i>	<i>dö</i>	mirti
<i>döljer</i>	<i>dolde</i>	<i>dolt</i>	<i>dölj</i>	<i>dölja</i>	slėpti
<i>faller</i>	<i>föll</i>	<i>fallit</i>	<i>fall</i>	<i>falla</i>	kristi
<i>far</i>	<i>for</i>	<i>farit</i>	<i>far</i>	<i>fara</i>	keliauti
<i>finner</i>	<i>fann</i>	<i>funnit</i>	<i>finn</i>	<i>finna</i>	rasti

* Sąrašė pateikiami ir silpnieji, ir stiprieji netaisyklingieji veiksmažodžiai. Jei veiksmažodis turi ir netaisyklingąją, ir taisyklingąją formas, pirmiausia pateikiama dažniau vartojama forma, toliau – forma, vartojama rečiau.

Presens Esamasis laikas	Preteritum Būtasīs laikas	Supinum Supinas	Imperativ Liepiamoji nuosaka	Infinitiv Bendratis	Vertimas į lietuvių kalbą
<i>finns</i>	<i>fanns</i>	<i>funnits</i>	–	<i>finnas</i>	būti
<i>flyger</i>	<i>flög</i>	<i>flugit</i>	<i>flyg</i>	<i>flyga</i>	skristi
<i>flyter</i>	<i>flöt</i>	<i>flutit</i>	<i>flyt</i>	<i>flyta</i>	tekėti; plaukti
<i>fryser</i>	<i>frös</i>	<i>frusit</i>	<i>frys</i>	<i>frysa</i>	šalti
<i>får</i>	<i>fick</i>	<i>fått</i>	–	<i>få</i>	gauti
<i>försvinner</i>	<i>försvann</i>	<i>försvunnit</i>	<i>försvinn</i>	<i>försvinna</i>	dingti
<i>gal</i>	<i>gol</i>	<i>galit</i>	<i>gal</i>	<i>gala</i>	giedoti
<i>ger/giver</i>	<i>gav</i>	<i>gett/givit</i>	<i>ge/giv</i>	<i>ge/giva</i>	duoti
<i>gjuter</i>	<i>göt</i>	<i>gjutit</i>	<i>gjut</i>	<i>gjuta</i>	lieti
<i>glider</i>	<i>gled</i>	<i>glidit</i>	<i>glid</i>	<i>glida</i>	slysti
<i>gläder/ glädjer</i>	<i>gladde</i>	<i>glatt</i>	<i>gläd</i>	<i>glädja</i>	džiuginti
<i>gnider</i>	<i>gned</i>	<i>gnidit</i>	<i>gnid</i>	<i>gnida</i>	trinti
<i>griper</i>	<i>grep</i>	<i>gripit</i>	<i>grip</i>	<i>gripa</i>	sugauti; suimti
<i>gråter</i>	<i>grät</i>	<i>gråtit</i>	<i>gråt</i>	<i>gråta</i>	verkti
<i>går</i>	<i>gick</i>	<i>gått</i>	<i>gå</i>	<i>gå</i>	eiti
<i>gör</i>	<i>gjorde</i>	<i>gjort</i>	<i>gör</i>	<i>göra</i>	daryti, veikti
<i>har</i>	<i>hade</i>	<i>haft</i>	<i>ha</i>	<i>ha</i>	turėti
<i>heter</i>	<i>hette</i>	<i>hetat</i>	–	<i>heta</i>	vadintis
<i>hinner</i>	<i>hann</i>	<i>hunnit</i>	<i>hinn</i>	<i>hinna</i>	(su)spėti
<i>hugger</i>	<i>högg</i>	<i>huggit</i>	<i>hugg</i>	<i>hugga</i>	kąsti; kirsti
<i>håller</i>	<i>höll</i>	<i>hållit</i>	<i>håll</i>	<i>hålla</i>	laikyti
<i>kliver</i>	<i>klev</i>	<i>klivit</i>	<i>kliv</i>	<i>kliva</i>	žingsniuoti
<i>klyver</i>	<i>klöv</i>	<i>kluvit</i>	<i>klyv</i>	<i>klyva</i>	skaldyti
<i>knyter</i>	<i>knöt</i>	<i>knutit</i>	<i>knyt</i>	<i>knyta</i>	surišti, užmegzti
<i>kommer</i>	<i>kom</i>	<i>kommit</i>	<i>kom</i>	<i>komma</i>	ateiti

<i>Presens Esamasis laikas</i>	<i>Preteritum Būtas laikas</i>	<i>Supinum Supinas</i>	<i>Imperativ Liepiamoji nuosaka</i>	<i>Infinitiv Bendratis</i>	<i>Vertimas į lietuvių kalbą</i>
<i>kryper</i>	<i>kröp</i>	<i>krupit</i>	<i>kryp</i>	<i>krypa</i>	ropoti
<i>kan</i>	<i>kunde</i>	<i>kunnat</i>	–	<i>kunna</i>	galėti, mokėti
<i>ler</i>	<i>log</i>	<i>lett</i>	<i>le</i>	<i>le</i>	šypsotis
<i>lever</i>	<i>levde</i>	<i>levt/levat</i>	<i>lev</i>	<i>leva</i>	gyventi
<i>lider</i>	<i>led</i>	<i>lidit</i>	<i>lid</i>	<i>lida</i>	kentėti
<i>ligger</i>	<i>låg</i>	<i>legat</i>	<i>ligg</i>	<i>ligga</i>	gulėti
<i>ljuder</i>	<i>ljöd</i>	<i>ljudit</i>	<i>ljud</i>	<i>ljuda</i>	skambėti
<i>ljuger</i>	<i>ljög</i>	<i>ljugit</i>	<i>ljug</i>	<i>ljuga</i>	meluoti
<i>lyder</i>	<i>lydde/löd</i>	<i>lytt</i>	<i>lyd</i>	<i>lyda</i>	paklusti
<i>låter</i>	<i>låt</i>	<i>låtīt</i>	<i>låt</i>	<i>låta</i>	skambėti
<i>lägger</i>	<i>lade</i>	<i>lagt</i>	<i>lägg</i>	<i>lägga</i>	padėti, paguldyti
<i>måste</i>	<i>måste</i>	<i>måst</i>	–	<i>måsta</i> [*]	privalėti
<i>niger</i>	<i>neg</i>	<i>nigit</i>	<i>nig</i>	<i>niga</i>	daryti reveransą
<i>njuter</i>	<i>njöt</i>	<i>njutit</i>	<i>njut</i>	<i>njuta</i>	mėgautis
<i>nyser</i>	<i>nös/nyste</i>	<i>nyst</i>	<i>nys</i>	<i>nysa</i>	čiaudėti
<i>pipper</i>	<i>pep</i>	<i>pipit</i>	<i>pip</i>	<i>pipa</i>	cypti, švilpti
<i>rider</i>	<i>red</i>	<i>ridit</i>	<i>rid</i>	<i>rida</i>	joti
<i>rinner</i>	<i>rann</i>	<i>runnit</i>	<i>rinn</i>	<i>rinna</i>	tekėti
<i>river</i>	<i>rev</i>	<i>rivit</i>	<i>riv</i>	<i>riva</i>	drėksti; plėsti
<i>ryter</i>	<i>röt</i>	<i>rutit</i>	<i>ryt</i>	<i>ryta</i>	riaumoti
<i>ser</i>	<i>såg</i>	<i>sett</i>	<i>se</i>	<i>se</i>	matyti
<i>sitter</i>	<i>satt</i>	<i>suttit</i>	<i>sitt</i>	<i>sitta</i>	sėdėti
<i>sjuder</i>	<i>sjöd</i>	<i>sjudit</i>	<i>sjud</i>	<i>sjuda</i>	virti, kunkuliuoti
<i>sjunger</i>	<i>sjöng</i>	<i>sjungit</i>	<i>sjung</i>	<i>sjunga</i>	dainuoti
<i>sjunker</i>	<i>sjönk</i>	<i>sjunkit</i>	<i>sjunk</i>	<i>sjunka</i>	skęsti; mažėti
<i>skiner</i>	<i>sken</i>	<i>skinit</i>	<i>skin</i>	<i>skina</i>	šviesti

<i>Presens Esamasis laikas</i>	<i>Preteritum Būtasīs laikas</i>	<i>Supinum Supinas</i>	<i>Imperativ Liepiamoji nuosaka</i>	<i>Infinitiv Bendratis</i>	<i>Vertimas į lietuvių kalbą</i>
<i>skiljer</i>	<i>skilde</i>	<i>skilt</i>	<i>skilj</i>	<i>skilja</i>	atskirti, pašalinti
<i>skjuter</i>	<i>sköt</i>	<i>skjutit</i>	<i>skjut</i>	<i>skjuta</i>	šauti; pastumti; atidėti
<i>ska/skall</i>	<i>skulle</i>	<i>skolat</i>	–	<i>skola</i>	privaletī
<i>skrider</i>	<i>skred</i>	<i>skridit</i>	<i>skrid</i>	<i>skrida</i>	žengti, eiti
<i>skriker</i>	<i>skrek</i>	<i>skrikit</i>	<i>skrik</i>	<i>skrika</i>	šaukti
<i>skriver</i>	<i>skrev</i>	<i>skrivit</i>	<i>skriv</i>	<i>skriva</i>	rašyti
<i>skryter</i>	<i>skröt</i>	<i>skrutit</i>	<i>skryt</i>	<i>skryta</i>	girtis, puikuotis
<i>skälver</i>	<i>skälvde/ skalv</i>	<i>skälvt</i>	<i>skälv</i>	<i>skälva</i>	drebėti
<i>skär</i>	<i>skar</i>	<i>skurit</i>	<i>skär</i>	<i>skära</i>	pjauti, rėžti
<i>slipper</i>	<i>slapp</i>	<i>sluppit</i>	<i>slipp</i>	<i>slippa</i>	išvengti
<i>sliter</i>	<i>slet</i>	<i>slitit</i>	<i>slit</i>	<i>slita</i>	dėvėti; draskyti; plušėti
<i>sluter</i>	<i>slöt</i>	<i>slutit</i>	<i>slut</i>	<i>sluta</i>	užverti; sudaryti
<i>slår</i>	<i>slog</i>	<i>slagit</i>	<i>slå</i>	<i>slå</i>	(su)mušti
<i>slåss</i>	<i>slogs</i>	<i>slagits</i>	<i>slåss</i>	<i>slåss</i>	muštis, peštis
<i>smyger</i>	<i>smög</i>	<i>smugit</i>	<i>smyg</i>	<i>smyga</i>	sėlinti
<i>smörjer</i>	<i>smorde/ smörjde</i>	<i>smort/ smörjt</i>	<i>smörj</i>	<i>smörja</i>	sutepti
<i>snyter</i>	<i>snöt</i>	<i>snutit</i>	<i>snyt</i>	<i>snyta</i>	šnypštis
<i>sover</i>	<i>sov</i>	<i>sovit</i>	<i>sov</i>	<i>sova</i>	miegoti
<i>spinner</i>	<i>spann</i>	<i>spunnit</i>	<i>spinn</i>	<i>spinna</i>	verpti
<i>spricker</i>	<i>sprack</i>	<i>spruckit</i>	<i>sprick</i>	<i>spricka</i>	sutrūkti, sprogti
<i>sprider</i>	<i>spred/ spridde</i>	<i>spridit/ spritt</i>	<i>sprid</i>	<i>sprida</i>	skleisti, barstyti
<i>springer</i>	<i>sprang</i>	<i>sprungit</i>	<i>spring</i>	<i>springa</i>	bėgti, lėkti

<i>Presens Esamasis laikas</i>	<i>Preteritum Būtasīs laikas</i>	<i>Supinum Supinas</i>	<i>Imperativ Liepiamoji nuosaka</i>	<i>Infinitiv Bendratis</i>	<i>Vertimas į lietuvių kalbą</i>
<i>sticker</i>	<i>stack</i>	<i>stuckit</i>	<i>stick</i>	<i>sticka</i>	durti, smeigti; kišti
<i>stiger</i>	<i>steg</i>	<i>stigit</i>	<i>stig</i>	<i>stiga</i>	žengti, lipti; kilti
<i>stjäl</i>	<i>stal</i>	<i>stulit</i>	<i>stjäl</i>	<i>stjåla</i>	vogti
<i>strider</i>	<i>stred</i>	<i>stridit</i>	<i>strid</i>	<i>strida</i>	kovoti
<i>stryker</i>	<i>strök</i>	<i>strukit</i>	<i>stryk</i>	<i>stryka</i>	braukti; lyginti
<i>står</i>	<i>stod</i>	<i>stått</i>	<i>stå</i>	<i>stå</i>	stovėti
<i>stödjer/ stöder</i>	<i>stödde</i>	<i>stött</i>	<i>stöd</i>	<i>stödja/ stöda</i>	remtis; remti
<i>super</i>	<i>söp</i>	<i>supit</i>	<i>sup</i>	<i>supa</i>	girtauti
<i>svider</i>	<i>sved</i>	<i>svidit</i>	–	<i>svida</i>	persėti, deginti
<i>sviker</i>	<i>svek</i>	<i>svikit</i>	<i>svik</i>	<i>svika</i>	apgauti, išduoti
<i>sväljer</i>	<i>svalde</i>	<i>svalt</i>	<i>svälj</i>	<i>svålja</i>	(nu)ryti
<i>svälter</i>	<i>svalt</i>	<i>svultit</i>	<i>svält</i>	<i>svålta</i>	badauti
<i>svår</i>	<i>svor</i>	<i>svurit</i>	<i>svår</i>	<i>svåra</i>	keiktis; prisiekti
<i>såger</i>	<i>sadel/sa</i>	<i>sagt</i>	<i>såg</i>	<i>såga</i>	sakyti
<i>säljer</i>	<i>sålde</i>	<i>sålt</i>	<i>sälj</i>	<i>sålja</i>	parduoti
<i>sätter</i>	<i>satte</i>	<i>satt</i>	<i>sätt</i>	<i>såtta</i>	padėti
<i>tar</i>	<i>tog</i>	<i>tagit</i>	<i>ta/tag</i>	<i>ta/taga</i>	imti
<i>tiger</i>	<i>teg</i>	<i>tigit</i>	<i>tig</i>	<i>tiga</i>	tylėti
<i>tjuter</i>	<i>tjöt</i>	<i>tjutit</i>	<i>tjut</i>	<i>tjuta</i>	kaukti, klykti
<i>tvingar</i>	<i>tvingade/ tvång</i>	<i>tvingat/ tvungit</i>	<i>tvinga</i>	<i>tvinga</i>	(pri)versti
<i>törs</i>	<i>tordes</i>	<i>torts/ tordats</i>	–	<i>töras/ tordas</i>	drįsti
<i>vet</i>	<i>visste</i>	<i>vetat</i>	<i>vet</i>	<i>veta</i>	žinoti
<i>viker</i>	<i>vek</i>	<i>vikit/vikt</i>	<i>vik</i>	<i>vika</i>	lankstyti, lenkti

<i>Presens Esamasis laikas</i>	<i>Preteritum Būtasīs laikas</i>	<i>Supinum Supinas</i>	<i>Imperativ Liepiamoji nuosaka</i>	<i>Infinitiv Bendratis</i>	<i>Vertimas į lietuvių kalbą</i>
<i>vill</i>	<i>ville</i>	<i>velat</i>	–	<i>vilja</i>	norėti
<i>vinner</i>	<i>vann</i>	<i>vunnit</i>	<i>vinn</i>	<i>vinna</i>	laimėti
<i>vrider</i>	<i>vred</i>	<i>vridit</i>	<i>vrid</i>	<i>vrida</i>	sukti
<i>väljer</i>	<i>valde</i>	<i>valt</i>	<i>välj</i>	<i>välja</i>	rinkti(s)
<i>vänjer</i>	<i>vande</i>	<i>vant</i>	<i>vänj</i>	<i>vänja</i>	priprasti
<i>växer</i>	<i>växte</i>	<i>vuxit/växt</i>	<i>väx</i>	<i>växa</i>	augti
<i>är</i>	<i>var</i>	<i>varit</i>	<i>var</i>	<i>vara</i>	būti
<i>äter</i>	<i>åt</i>	<i>ätit</i>	<i>ät</i>	<i>äta</i>	valgyti

Šaltiniai

- Ambrazas, Vytautas (ed.) (1994). *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- Byrman, Gunilla; Holm, Britta (1992). *Svenska utifrån. Schemagrammatik. Svenska strukturer och vardagsfraser*. Stockholm: Svenska institutet.
- Dahl, Östen (2003). *Grammatik*. Lund: Studentlitteratur.
- Fasth, Cecilia; Kannermark, Anita (2016–2019). *Form i fokus. Övningar i svensk grammatik. Del A, B, C*. Lund: Folkuniversitetets förlag.
- Garlén, Claes; Sundberg, Gunlög (2008). *Handbok i svenska som andraspråk. Utarbetad av Språkrådet*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Griškevičienė, Aurelija (2018). *Norvegų kalbos gramatika*. Vilnius: Baltos lankos.
- Göransson, Ulla; Parada, Mai (1998). *På svenska! Svenska som främmande språk, Studiehäfte, litauiska (översättning – Jonkutė, Raimonda)*. Lund: Kursverksamhetens förlag.
- Hellström, Gunnar (1991). *Grammatikövningar med regler och kommentarer för Sfi, senare delen*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Hellström, Gunnar (1994). *Första övningsboken i svensk grammatik. Sfi och Sv2*. Stockholm: Bonniers.
- Hellström, Gunnar; Zalcmanis, Ieva (1996). *Andra övningsboken i svensk grammatik. Sfi och Sv2*. Stockholm: Bonniers.
- Holm, Britta; Nylund, Elizabeth (eds.) (1970). *Deskriptiv svensk grammatik*. Stockholm: Skriptor/Almqvist & Wiksell.
- Holmes, Philip; Hinchliffe, Ian (2008). *Swedish. An Essential Grammar, 2nd edition*. London, New York: Routledge.
- Holmes, Philip; Hinchliffe, Ian (2013). *Swedish. A Comprehensive Grammar, 3rd edition*. London, New York: Routledge.
- Hultman, Tor G. (2003). *Svenska Akademiens språklära*. Stockholm: Nordstedts Ordbok.
- Josefsson, Gunlög (2009). *Svensk universitetsgrammatik för nybörjare*. Lund: Studentlitteratur.
- Jørgensen, Nils; Svensson, Jan (1996). *Nusvensk grammatik*. Malmö: Gleerups Förlag.

- Karlsson, Ola (red.) (2017). Svenska skrivregler. Språkrådets skrifter 22. Stockholm: Liber AB.
- Lenquist, Inger; Lindcrantz, Kerstin; Svedjeholm, Lena (2004). Handbok i svenska för vuxna. Stockholm: Liber.
- Manne, Gerd; Lundh, Doris (1998). Öppna grammatiken! Malmö: Gleerups Förlag.
- Montan, Per; Rosenquist, Håkan (1982). Prepositionsboken. Stockholm: Skriptor Förlag.
- Ränge, Birgitta (2012). Praktische Grammatik der schwedischen Sprache. 3. Auflage. Wilhelmsfeld, Gottfried Egert Verlag.
- Skageborg, Christina (2007). Sammansatta ord. Tematisk övningsbok. Lund: Folkuniversitetets förlag.
- Spraunienė, Birutė (2019). Danų kalbos gramatika. Vilniaus universitetas, Kitas takas.
- Språkriktighetsboken (2005). Utarbetad av Svenska språknämnden. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Teleman, Ulf; Hellberg, Staffan; Andersson, Erik (1999). Svenska Akademiens grammatik. Vol. 1–4. Stockholm: Norstedts Ordbok.
- Thorell, Olof (1987). Svensk grammatik. Stockholm: Esselte Studium AB.
- Viberg, Åke; Ballardini, Kerstin; Stjärnlöf, Sune (1986). Svensk grammatik på svenska. Mål. Stockholm: Natur och Kultur.
- Wijk-Andersson, Elsie (1993). Ny grammatik. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Elektroniniai ištekliai:

- <https://spraakbanken.gu.se/korp/> – Geteborgo universiteto *Corpus Linguistics* skyriaus lingvistikos duomenų bazė.
- <https://www.isof.se/om-oss/kontakt/sprakradet.html> – Švedijos kalbos tarybos tinklalapis.
- <https://svenska.se/> – Švedijos akademijos elektroniniai žodynai.
- <http://www.fritext.se/svenska/svenskafs.html>

Rodyklė

A

artikelis, 12, 13, 17–21, 23–27, 30, 32, 50, 56, 60, 61, 81, 82, 102, 169

B

būdvardis, 45–69, 73, 75, 81–88, 92, 102, 110, 141, 145–148, 151, 153
 aukščiausiasis laipsnis, 45, 61–69
 aukštesnysis laipsnis, 45, 61–67, 69
 derinimas, 45–49,
 giminė, 45, 47–51, 52, 55
 gramatinis derinimas, 47, 48
 laipsniavimas, 61,
 laipsniavimas, pridant
 priesagą, 61
 laipsniavimas, pridant
 prieveiksmius *mer* ir *mest*, 65
 laipsnis, 45, 46, 61–69
 nekaitomi būdvardžiai, 54, 62, 65, 68
 nelyginamasis laipsnis, 45, 61–66, 68
 netaisyklingai kaitomi
 būdvardžiai, 50, 53, 64
 nežymimoji forma, 47–53, 55, 56, 60, 62–66, 68
 pažyminys, 19, 45, 46, 55, 56, 68
 semantinis derinimas, 49
 tarinio vardinė dalis, 46, 49, 50, 55, 56, 68
 žymimoji forma, 48–56, 58, 60, 62–66, 68

D

daiktavardis, 11–44, 45–50, 53–56, 58, 60, 62, 66, 70–76, 78, 80–83, 86, 92, 102, 141, 151, 153, 161, 164, 169
 apibrėžtumas, 11, 15, 23, 55
 bendroji giminė, 12, 13, 15–17, 23–25, 27, 34, 35, 40
 daugiskaita, 11, 13, 15, 17, 23, 26, 27, 32–35, 39–42
 daugiskaitiniai, 32
 dvigubas apibrėžtumas, 23, 30, 60
en žodžiai, 12, 34, 36, 37, 39, 48
ett žodžiai, 12, 34, 38, 48
 galūnė, 13, 17, 23–27, 32–43, 47
 genityvas, 11, 41–44, 58
 giminė, 11–17, 23–27, 32, 34, 35, 39, 40
 grupės, 23, 24, 26, 27, 32, 33, 36–40
 laisvasis žymimasis artikelis, 23, 27, 30, 60
 netaisyklingai sudaroma
 daugiskaita, 33, 40
 nežymimasis artikelis, 12, 17, 19, 32
 nežymimoji forma, 11, 15–19, 21, 24–27, 31–33, 36–39, 42
 niekatroji giminė, 12–17, 23, 25, 26, 34, 35, 39
 „nuoga forma“, 18, 19
 pagrindinė forma, 11, 17, 42
 priesaga, 13, 14, 23, 24, 26, 35–39, 41
 skaičius, 11, 32

skolinių daugiskaita, 39, 40
vienaskaita, 11, 13, 15, 17, 19, 22–24,
32, 33, 35, 39, 40, 42
vienaskaitiniai, 32
žymimasis artikkelis, 23, 26, 27, 30
žymimoji forma, 11, 15, 16, 20,
23–28, 30–33, 42

I

įvardis, 12, 22, 30, 40, 45–47, 55, 56,
58, 60–61, 68, 70–89, 130, 153,
177–179, 181,
apibrėžiamieji įvardžiai, 83
asmeniniai įvardžiai, 70–72,
74–76, 81, 87, 88, 130, 177
genityvas, 70, 72, 75, 89
klausiamieji įvardžiai, 70, 79, 83, 84
linksnis, 70, 71, 79, 87, 130
neapibrėžiamieji įvardžiai, 84, 181
pagrindinė forma, 70, 71
papildinio forma, 70, 71
parodomieji įvardžiai, 30, 61, 70,
80, 81, 83
sangražinis įvardis *sig*, 70, 87, 130
santykiniai įvardžiai, 60, 70,
77–79, 178, 179
savitarpio įvardis *varandra*, 70,
88, 89
savybiniai įvardžiai, 22, 58, 68,
70, 74–76
savybiniai sangražiniai įvardžiai,
70, 75, 76

J

jungtukas, 77, 162–168, 174, 175, 178,
180, 181, 184–186, 190
prijungiamieji jungtukai, 77, 162,
164–166, 178, 180, 181

sujungiamieji jungtukai, 162, 163,
174, 175, 184

P

prielinksnis, 18, 81, 102, 127, 134, 141,
142, 153–161, 169
laiko prielinksniai, 154, 155, 156
nuosavybės prielinksniai, 154
priemonės prielinksniai, 154
priežasties, tikslo prielinksniai,
154
vietos prielinksniai, 154

prieveiksmis, 61, 65, 66, 69, 79,
103, 104, 106, 107, 134, 141, 142,
145–153, 164, 172, 173, 176, 179
aukščiausiasis laipsnis, 151
aukštesnysis laipsnis, 151
būdo prieveiksmiai, 145, 148
laiko prieveiksmiai, 103, 104, 106,
107, 145–147
modaliniai, arba sakinio,
prieveiksmiai, 145, 146, 149,
150, 172, 173, 179
nelyginamasis laipsnis, 151
prieveiksmių laipsniavimas, 151
vietos prieveiksmiai, 145, 147

R

rašomoji kalba, 60, 72, 75, 78, 79, 81,
128, 143, 150, 163, 164, 180

S

skaitvardis, 23, 43, 86, 90–95, 141, 145
kelintiniai skaitvardžiai, 43, 86,
90, 91, 94, 95
kiekiniai skaitvardžiai, 23, 90–93

skyrība, 10, 182–193

brūkšnelis, 190, 191

brūkšnys, 182, 188, 191, 192

daugtaškis, 192, 193

dvitaškis, 43, 182, 187, 188

kablelis, 182–188, 191, 192

kabliataškis, 188

kabutės, 189

klaustukas, 182, 183, 192

šauktukas, 183, 192

taškas, 182, 188

Š

šnekamoji kalba, 71, 74, 75, 79, 80, 83,

84, 86, 118, 164, 167, 176, 180

V

veiksmažodis, 10, 18, 20, 46, 73, 85,

87, 96–145, 153, 155, 164, 168,

170–173, 175–180, 194–199

bendraties dalelytė *att*, 18, 98, 101,

102, 132

bendraties, 87, 96, 98, 99, 101, 102,

107, 108, 114, 115, 117–126, 128,

130–132, 153, 168, 173, 194–199

būsiamasis laikas, 97, 107–109, 112,

113, 137, 155, 156

būtašis atliktinis laikas, 97, 106,

112, 115–117

būtašis laikas, 96–99, 103–105,

107, 113–126, 132, 133, 139, 142,

143, 172, 194–199

būtojo laiko dalyvis, 52, 96, 97,

99, 110, 111, 115, 116, 118–125,

127, 142, 143

dabarties laikų sistema, 109, 112,

113

deponentiniai veiksmažodžiai,

128, 129, 131

esamasis atliktinis laikas, 96, 99,

105, 112, 115–117

esamasis laikas, 55, 96, 97, 99, 103,

107, 109, 110, 112–128, 132, 133,

142, 155, 156, 194–199

esamojo laiko dalyvis, 55, 96, 99,

109, 110, 142–144

fraziniai veiksmažodžiai, 140,

142, 170, 171, 173, 178, 180

frazinio veiksmažodžio dalelytė,

144, 170, 171, 173, 178, 180

intranzytviniai veiksmažodžiai,

73, 120, 129, 130, 140, 173

istorinis esamasis laikas, 103

kaitomoji forma, 98, 170–172, 175,

177, 179

laikas, 96–101, 103–128, 132, 133,

137, 139, 142, 143, 155, 156, 172

laikų derinimas, 107, 112, 113

liepiamoji nuosaka, 96, 98, 99,

114, 115, 117, 118, 172, 177,

194–199

modaliniai veiksmažodžiai, 97,

101, 126, 131–139

nekaitomoji forma, 98, 144, 170,

171, 173

neskaidomieji sudurtiniai

veiksmažodžiai, 142, 143

netaisyklingieji veiksmažodžiai,

114, 125, 126, 194–199

neveikiamoji rūšis, 96–98, 128

nuosaka, 96–101, 114, 115, 117, 118,

172, 177, 194–199

pagalbiniai veiksmažodžiai, 97,

98, 105, 106, 108, 111, 126, 127,

173, 179, 180

pagrindinės formos, 96–98
 perfektas, 96, 97, 99, 105, 106, 112,
 113, 115–117, 179
 pluskvamperfektas, 97, 106, 107,
 112, 113, 117, 156, 179
 praeities būsimasis laikas, 97, 108,
 109, 112, 113
 praeities laikų sistema, 109, 113
 reciprokiniai, arba savitarpiniai,
 veiksmažodžiai, 129
 sangražiniai veiksmažodžiai, 87,
 130, 131
 silpnieji veiksmažodžiai, 110, 114,
 120, 194
 skaidomieji sudurtiniai
 veiksmažodžiai, 142, 143
 -s pasyvas, 127, 128
 stiprieji veiksmažodžiai, 110, 114,
 118, 119, 126, 194
 sudėtinės formos, 97
 sudurtiniai veiksmažodžiai, 115,
 140–143
 supinas, 96, 98, 105, 106, 110,
 116–126, 128, 132, 173, 179,
 194–199
 šaknies balsių kaita, 119–125
 tariamoji nuosaka, 96, 100
 tiesioginė nuosaka, 96
 tranzityviniai veiksmažodžiai,
 120, 140, 173
 veikiamoji rūšis, 96, 98, 127–129
 veiksmažodžio formos, 96–98, 110,
 113–115, 117, 118, 128, 132, 133
 veiksmažodžio grupės, 114–118,
 125, 128
 vertinamasis preteritas, 105
 vientisinės formos, 97

Ž

žodžių tvarka sakinyje, 144, 153, 163,
 165, 168, 169, 170–181
 aplinkybės, 144, 170–174, 177–180
 beasmeniai sakiniai, 73
 bendrieji klausimai, 176
 formalusis veiksnys, 170, 172–174
 frazinių veiksmažodžių dalelytė,
 144, 170, 171, 173, 178, 180
 inversinė žodžių tvarka, 144, 165,
 175, 176, 179
 „klajojantys“rieveiksmiai, 173,
 179
 klausimas, 169, 176, 177, 182
 pagrindinis sakinyje, 79, 85,
 113, 144, 163–166, 168, 169,
 174–177, 179, 184
 papildinys, 56, 70–72, 76, 77, 81,
 83–86, 102, 127, 130, 140, 144,
 169, 170–173, 177, 178, 180, 181
 pradinė sakinio pozicija, 170–178
 pristatomosios konstrukcijos, 17,
 73, 173
 raginimas, 99, 108, 139, 169, 170,
 177, 183
 sakinio aplinkybė, 144, 170–174,
 177–180
 sakinio schema, 163, 165, 170,
 172–181
 specialieji klausimai, 176
 sudėtinis sakinyje, 165, 177
 šalutinis sakinyje, 19, 77–79, 83,
 85, 100, 106, 113, 163, 165–169,
 173, 177–181, 183
 tarinys, 19, 45, 46, 49, 50, 55, 56,
 68, 77, 79, 82, 98, 110, 144, 163,
 169–173, 175, 176, 178, 180

- tarnybinis žodis, 169, 174
teiginys, 150, 166, 169, 175–177,
183, 191
tiesioginė žodžių tvarka, 144, 175,
176, 179
tikrasis veiksnys, 73, 173, 180
trumpieji atsakymai, 73
veiksnys, 29, 47, 55, 68, 72, 73,
76–79, 81, 84–86, 97, 102, 127,
129, 144, 163, 168–180
žodžių tvarka pagrindiniame
sakinyje, 144, 163, 168, 169, 179
žodžių tvarka šalutiniame
sakinyje, 165, 168, 169, 173,
178, 179

Ramunė Dambrauskaitė Muralienė. Švedų kalbos gramatika. Mokomoji knyga. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2022. – 208 p.

ISSN 2029-2112

ISBN 978-609-07-0688-6 (spausdinta knyga)

ISBN 978-609-07-0689-3 (skaitmeninis PDF)

Praktinė *Švedų kalbos gramatika* – mokomoji knyga, visų pirma, skirta aukštųjų mokyklų studentams, studijuojantiems švedų kalbą. Knyga taip pat skirta visiems, kurie švedų kalbos mokosi kursuose ar savarankiškai, domisi šia kalba, taip pat švedų kalbos mokytojams.

Viršelio dailininkas *Tomas Mrazauskas*

Kalbos redaktorė *Ona Petrėnienė*

Maketuotoja *Vida Vaidakavičienė*

Vilniaus universiteto leidykla

Saulėtekio al. 9, LT-10222 Vilnius

info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt

Knygos internete *www.knygynas.vu.lt*

Mokslų periodikos žurnalai *www.zurnalai.vu.lt*

Spausdino UAB „Baltijos kopija“

Kareivių g. 13b, LT-09109 Vilnius

Tiražas 100 egz., 6,4 aut. l.

Praktinė *Švedų kalbos gramatika* – tai mokomoji knyga, skirta, visų pirma, aukštųjų mokyklų studentams, studijuojantiems švedų kalbą. Ji taip pat skirta švedų kalbos mokytojams ir visiems, kurie šios kalbos mokosi kursuose ar savarankiškai bei domisi šia kalba.

Knygoje išsamiai aprašytos švedų kalbos dalių gramatinės kategorijos ir formos, jų vartoseną, aptarta sakinio struktūra ir konstrukcijos, pateiktos pagrindinės skyrybos taisyklės, pabaigoje pridėtas dažniausių netaisyklingųjų veiksmažodžių sąrašas ir rodyklė. Gramatika gausiai iliustruota švedų kalbos vartosenos pavyzdžiais, jie išversti į lietuvių kalbą. Knygoje daug lentelių ir schemų, skirtų mokymui(si) palengvinti.

ISSN 2029-2112

ISBN 978-609-8100-05-1

knygynas.vu.lt
zurnalai.vu.lt